

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

SATAKUNNAN VAIHEMAAKUNTAKAAVA 2

Selostus, osa A

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto 17.5.2019
Satakuntaliiton maakuntahallitus 15.4.2019
ISBN 978-952-5862-82-9 (print)
ISBN 978-952-5862-83-6 (pdf)
ISSN 0789-6824

SATAKUNNAN VAIHEMAAKUNTAKAAVA 2

Selostus, osa A

Satakuntaliitto 2019
ISBN 978-952-5862-82-9 (print)
ISBN 978-952-5862-83-6 (pdf)
ISSN 0789-6824

Kansikuva: Antti Partanen

SATAKUNNAN VAIHEMAAKUNTAKAAVAN 2 LAATIMISEEN OVAT OSALLISTUNEET

Päivi Liuska-Kankaanpää, alueiden käytön johtaja
Susanna Roslöf, maakunta-arkkitehti
Anne Nummela, maakuntainsinööri
Anne Savola, ympäristöasiantuntija
Ville Turunen, liikennesuunnittelija (1.2.2016-31.7.2018)
Esa Perttula, liikennesuunnittelija (2.1.2019 alkaen)
Veli-Matti Rintala, paikkatietoasiantuntija
Virpi Sipari, suunnitteluassistentti
Saku Vähäsantanen, aluekehitysasiantuntija (1.11.2015 alkaen)
Sami Suominen, IT-tukihenkilö
Liisa Jaakkola, maisemaharjoittelija ajanjaksoilla 2.5.-8.7.2016 ja 8.8.-31.8.2016

SATAKUNNAN VAIHEMAAKUNTAKAAVAN 2 ASIAKIRJAT

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 aineisto:

- Selostus, osa A
- Selostuksen erillisliitteet
 - Selostus, osa B: Teemakohtaiset taulukot ja kartat
 - Selostus, osa C: Vaikutusten arviointi
- Kaavakartta 1:100 000
 - kartta A (pohjoisosa)
 - kartta B (keskiosa)
 - kartta C (eteläosa)
- Kaavamerkinnot ja -määräykset
- Epävirallinen kaavayhdistelmä 1:100 000
 - kartta A (pohjoisosa)
 - kartta B (keskiosa)
 - kartta C (eteläosa)

Lisäksi aineistoon kuuluu Satakunnan maakuntakaavan kumottava aineisto:

- kaavakartta 1:100 000 (kumottavat merkinnät)
 - kartta A (pohjoisosa)
 - kartta B (keskiosa)
 - kartta C (eteläosa)
- kumottavat kaavamerkinnot ja -määräykset

Satakunnan vaihemaakuntakaavaan 2 kuuluva muu aineisto:

- Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Tiivistelmä

Satakunnassa on voimassa ympäristöministeriön vahvistama (30.11.2011, YM1/5222/2010) Satakunnan maakuntakaava, joka on saanut lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) päätöksellä 13.3.2013 sekä ympäristöministeriön vahvistama Satakunnan vaihemaakuntakaava 1 (3.12.2014, YM7/5222/2013), joka on saanut lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) päätöksellä 6.5.2016.

Ryhdyttäessä valmistelemaan Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 1 todettiin (20.6.2011, MH 95 §), että kaa-
vassa käsitellään maakunnallisesti merkittävät tuulivoimatuotannon alueet, ja muut Satakunnan ilmasto- ja
energiastrategian määrittelemien energiamuotojen edellyttämät kaavavaraukset käsitellään Satakunnan vai-
hemaakuntakaavassa 2. Lisäksi Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 toisessa ehdotusvaiheessa nousi esiin
uusia esityksiä tuulivoimaloiden alueiksi, joten sovittiin, että seuraavassa vaihemaakuntakaavassa voidaan
tarvittaessa käsitellä vielä tuulivoimatuotannon alueita.

Satakuntaliiton maakuntahallitus päätti 24.11.2014 (MH/126 §) käynnistää Satakunnan vaihemaakuntakaava-
van 2 laadinnan. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 teemana on energiantuotanto; turve, bioenergia,
tuulivoimatuotanto ja aurinkoenergia. Muita teemoja ovat soiden moninaiskäyttö (kasvuturve, soiden suojelu
ja virkistyskäyttö), kauppa, maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli julkisesti nähtävillä 27.4.-
5.6.2015. Samaan aikaan lähetettiin Satakunnan kunnille sekä viranomaisille ja muille yhteistyötahoille lausun-
topyyntö sekä tavoitekysely vaihemaakuntakaavan 2 jatkosuunnittelua varten. Tavoitekyselyssä pyydettiin
esityksiä teemoittain valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita tarkentaviksi maakunnallisiksi ja seudullisiksi
tavoitteiksi. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman lausuntojen ja tavoite-esitysten pohjalta järjestettiin neu-
vottelut niiden kuntien kanssa, jotka olivat lausunnon yhteydessä sitä pyytäneet.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineisto oli julkisesti nähtävillä 1.2.-3.3.2017 ja siitä
pidettiin neljä seudullista yleisötilaisuutta ja pyydettiin lausunnot. Saapuneisiin mielipiteisiin ja lausuntoihin
maakuntahallitus hyväksyi vastineet 19.6.2017 ja kesän kuluessa laadittiin täydentävät selvitykset. Vaihe-
maakuntakaavan 2 ensimmäisen ehdotusvaiheen lausuntokierros käytiin keväällä 2018. Lausuntoja ja alus-
tavia vastineita käsiteltiin ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelussa 16.5.2018 ja lausuntojen vastineet hy-
väksyttiin 4.6.2018 Satakuntaliiton maakuntahallituksessa. Toisessa ehdotusvaiheessa vaihemaakuntakaavan
ehdotus asetettiin julkisesti nähtäville 12.11.-14.12.2019 väliseksi ajaksi. Vastineet saatuihin muistutuksiin
hyväksyttiin 18.3.2019 Satakuntaliiton maakuntahallituksessa. Satakuntaliiton maakuntahallitus käsitteli kaa-
vaa 15.4.2019 ja maakuntavaltuusto hyväksyi 17.5.2019 Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet on johdettu maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten,
valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja maakunnan omien tarpeiden pohjalta. Satakunnan vaihema-
kuntakaavan 2 tavoitteet on sovitettu yhteen Satakunnan maakuntakaavan ja vaihemaakuntakaavan 1 ta-
voitteiden kanssa. Energiantuotantoon painottuvan Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet tukevat
myös ilmasto- ja energiastrategian visiota.

*Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteena on uusiutuvan energian ja biotalouden kasvumahdolli-
suuksien edistäminen, muuttuvan kaupan mahdollisuuksien tunnistaminen sekä maakunnan kulttuuri-
sen identiteetin vahvistaminen asukkaat ja luonnonympäristö huomioiden. Tavoitteena on kotimaisen
energiantuotannon lisääminen ja huoltovarmuuden edistäminen. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2
suunnittelun peruserätykset ovat hyvän elinympäristön luominen sekä ekologisesti, taloudellisesti,
sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehityksen edistäminen.*

Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti bioenergiamuotoihin kuuluva, uusiutumaton energian-
lähde turve, on mukana Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 uusiutuvan energian tukipolttoaineena. Sata-
kunnan vaihemaakuntakaavassa 2 turvetuotantoalueita koskevan suunnittelun tavoitteena on täydentää Sa-
takunnan maakuntakaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden EO3 ja EO4 verkostoa. Turvetuotantoaluei-
den osoittamisella Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 edistetään energiaturpeen tuotannon ohella kasvu-
ja ympäristöturpeen tuotannon jatkumista Satakunnassa ottaen huomioon vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä
käyttö. Alueiden osoittamisessa on otettu huomioon suolunnon monimuotoisuuden säilymisen ja muiden
ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset ja sovitettu yhteen tuotanto- ja suojelu-
tarpeet. Lisäksi suunnittelussa on otettu huomioon alueiden käytön ekologinen kestävyys siten, että on kiin-
nitetty huomiota muun muassa ihmisen terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen,
luontoon, erityisesti vesistöihin kohdistuvan kuormituksen vähentämiseen ja alueidenkäytön ekologiseen kes-
tävyyteen. Maanpinnanmuotojen ja korkeustason vaihtelujen vuoksi suurimmat suoalueet ja turvevarat ovat
Pohjois-Satakunnassa sekä Pyhäjärven ja Kokemäenjoen välisellä alueella. Satakunnan vaihemaakuntakaava-
vassa 2 osoitettavia turvetuotantoalueita on 44 kappaletta ja niiden yhteispinta-ala on noin 3200 ha.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laajoja aurinkoenergian tuotantoalueita koskevaa teemaa varten tilattiin konsultilta esiselvitys. Laajoja aurinkoenergian tuotantoalueita koskeva esiselvitys toteutettiin osana Satakuntaliiton maakunnan kehittämisrahalla (MKR) rahoitettua Valtakunnallisesti merkittävät yritysalueet ja teollisuuden uusiutumisen mahdollistaminen -hanketta. Esiselvitystyössä keskeisintä oli aurinkoenergian tuotantolaitosten maakunnallisesti merkittävän kokoluokan määrittely, laajojen aurinkoenergian tuotantoalueiden vaikutusten arviointi, sijoittelukriteeristön kokoaminen sekä pohdintaa mahdollisuuksista ja tarpeista osoittaa aurinkoenergiatuotantoon soveltuvia alueita maakuntakaavassa. Laajoille aurinkoenergian tuotantoalueille soveltuvien alueiden määrittely ja siihen liittyvät paikkatietoanalyytit tehtiin Satakuntaliitossa omana työnä esiselvityksen kriteerien pohjalta. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan 14 potentiaalista aurinkoenergian tuotantoaluetta kehittämisperiaatmerkinnällä.

Bioenergian osalta Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 on tarkasteltu mahdollisia bioenergian käsittelyyn ja varastointiin liittyviä maakunnallisesti merkittäviä terminaalitoimintojen alueita. Bioenergia- ja puuterminaalialueilla voidaan tukea ja täydentää nykyistä energialaitosten ja bioenergian varastointi- ja käsittelyalueiden verkostoa ja monipuolistaa järjestelmää edistämällä puupohjaisten energijakeiden lisäksi myös muiden biotuotteiden kuljettamista samaa logistista järjestelmää hyödyntämällä. Yhdistämällä välivarastointi erilaisen uudelleen hyödynnettävien ja kierrätettävien materiaalien varastointiin ja käsittelyyn, pystytään toteuttamaan tehokkaita kokonaisketjuja. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan 12 terminaalitoimintojen aluetta, joilla laajamittainen yhdistelmäterminaali olisi mahdollista toteuttaa. Lisäksi osoitetaan kaksi rautatieverkon kuormauspaikkaa.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitevaiheessa nousi esiin kolme esitystä maakunnallisesti merkittäviksi tuulivoimaloiden alueiksi. Valmisteluvaiheessa todettiin vaikutusten arvioinnin ja Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 suunnitteluperiaatteiden mukaisen etäisyysvyöhyketarkastelun perusteella, ettei tavoitevaiheessa esitettyjä alueita voida esittää maakunnallisesti merkittävänä tuulivoimatuotannon alueina Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 käsitellään Satakunnan maakuntakaavassa suunniteltuja kaupan palveluverkkokysymyksiä maankäyttö- ja rakennuslakiin tulleiden muutosten vuoksi. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 esitetään merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja kaupan saavutettavuus huomioiden sekä vähittäiskaupan suuryksikön määritelmään sovellettavien paljon tilaa vaativaan erikoistavaran kaupan sijainti. Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 perustuu Satakunnan maakuntakaavan palveluverkkoon ja seudullisesti merkittävien paljon tilaa vaativien erikoistavaran kauppojen sijainti osoitetaan kehittämisperiaatmerkinnällä.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 päivitetään valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt Museoviraston vuoden 2009 inventoinnin mukaisiksi alueiksi ja kohteiksi. Osalla vuoden 1993 valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä on edelleen maakunnallista merkitystä ja ne osoitetaan maakunnallisesti merkittävänä kulttuuriympäristöinä kuten maakunnallisen rakennetun kulttuuriympäristöselvityksen muut alueet ja kohteet.

Tavoitteena kaavaprosessissa on ollut myös valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivittäminen. Valtioneuvoston päätös uusista valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista viiheyttä, joten Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan nykyiset valtioneuvoston vuoden 1995 periaatepäätöksen mukaiset maisema-alueet ja maisema-alueiden päivitys- ja täydennysaineiston perusteella uudet ehdotukset valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi. Satakunnassa laadittiin vuosina 2012-2013 maakunnallinen maisemaselvitys ja inventoitiin ensimmäistä kertaa myös maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan myös maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet maisemallisesti tärkeinä alueina.

Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 on laadittu laajassa yhteistyössä ministeriöiden, viranomaistahojen, Satakunnan kuntien, naapurimaakuntaliittojen, sidosryhmien ja toimijoiden kanssa. Yhteistyö käynnistettiin jo ennen kaavan virallista käynnistyspäätöstä ja on jatkunut selvitysten laadinnan yhteydessä ja edelleen tiivistyen kaavaprosessin edetessä. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnitteluprosessia varten on muodostettu kuntien, viranomaisten ja sidosryhmien edustajista koostuva yhteistyöryhmä (Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 yhteistyöryhmä, SataYTR). Satakuntaliiton maakuntahallitus ohjaa maakuntakaavoitusta ja tekee maakuntakaavoituksen valmistelua koskevat päätökset. Maakuntahallitus on kokouksissaan 17.6.2013 ja 2.10.2017 asettanut toimikaudekseen maakuntakaavatyötä varten maakuntakaavatoimikunnan, jonka tehtävänä on kaavatyön valmistelun ohjaus.

Esipuhe

Pariisissa joulukuussa 2015 solmittu ilmastopöytäsohimus velvoittaa etsimään keinoja, joilla maapallon ilmastollisen keskilämpötilan nousu saataisiin pysymään selvästi alle kahdessa celsiusasteessa suhteessa esiteolliseen aikaan. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 luonnoksen valmistelun ollessa loppusuoralla Suomessa hallitus oli juuri antanut esityksen eduskunnalle Pariisin sopimuksen hyväksymisestä lokakuussa 2016. Suomi toimeenpantee Pariisin ilmastopöytäsohimusta EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhdessä asettaman päästövähennystavoitteen kautta ja Suomi ratifioi sopimuksen kansallisella tasolla 14.11.2016.

Ihmistoiminnan suhteen toiminnan kestävyys on kynnyskysymys pitkällä aikajänteellä. Luonnonvarojen käyttö ja toisaalta toiminnan vaikutukset eivät voi ylittää globaalisti tai edes alueellisesti luonnon uusiutumiskykyä. Tämä asettaa vaatimuksia niin ihmistoiminnan sijoittamiselle, luonnonvarojen hyväksikäytölle kuin luonnonvarojen uusiutumiskykyä varmistaville alueidenkäyttömuodoille. Maakunnan tahtotila osoitetaan alueiden käyttöä konkretisoivassa maakuntakaavassa. Ristiriitaiset alueiden käyttötavoitteet edellyttävät tehokkaita ja oikeusvaikutteisia välineitä tuon tahtotilan suuntaamiseen ja toisaalta tahtotilan ylläpitämiseen.

Maakunnan liiton tehtävänä on maakunnan suunnittelu sekä merialuesuunnittelu. Molemmat ovat pitkän aikavälin suunnittelutehtäviä, joiden tulee osaltaan varmistaa maakunnan tulevaisuus ja kilpailukyky. Kaupungistuva ja globaalisti toimiva maailma edellyttävät läpinäkyvää ja todennettavissa olevaa kestävyyskykyä. Ratkaisujen tekeminen edellyttävät aina riittävää tietopohjaa sekä valmiutta tarkastella asioita uudelleen tietopohjan lisääntyessä. Maakuntakaavoitus vastaa tähän haasteeseen seuraamalla jatkuvasti maakunnan kehitystä, peilaamalla kehitystä EU:n ja valtakunnallisiin tavoitteisiin ja tarkistamalla tehtyjä ratkaisuja maakunnallisten päättäjien ja laajojen sidosryhmien myötävaikutuksella.

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 alleviivaa Satakunnan roolia energiamaakuntana, joka vie kestävästi energiantuotantoa eteenpäin. Kehittämisperiaatteena on osoittaa laajoja aurinkoenergiantuotantoalueita var-ten potentiaalisia, maakunnan mittakaavassa merkittäviä aluekokonaisuuksia, jotka tukevat teollisuus- ja työpaikka-alueita, tukeutuvat olevaan yhdyskuntarakenteeseen ja toisaalta nostavat esille jatkokäyttömahdollisuuksia esimerkiksi käytöstä poistuville turvetuotanto- tai maa-aineisten ottoalueille. Samalla edistetään niin bioenergian hyödyntämistä kuin tukipolttoaineena käytetyn turpeen ja elintarviketuotannolle tärkeän kasvu- ja ympäristöturpeen saantia.

Satakunnalla on myös erinomaisen pitkä kulttuurihistoria, joka on muotoutunut meren kaikutessa ja maan noustessa. Kokemäenjokilaakso hedelmällisine lähialueineen ja hyvine kulkuyhteyksineen muodostaa alueen pitkän asutushistorian selkärangan. Satakunta on tarjonnut historian saatossa hyvät edellytykset kaupan kehittämiseen ja tarjoaa edelleen asukkailleen hyvät kaupalliset palvelut. Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 korostaa Satakunnan kulttuuri- ja elinvoimaisuuden edistämistä ja laadukkaiden asuin- ja ympäristöjen kehittämistä ja ylläpitoa.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitevuosi on kokonaisu- ja vaihemaakuntakaavan 1 tavoitevuosi 2035.

SATAKUNTALIITTO

Porissa 17.5.2019

Juha Vasama
Maakuntavaltuuston
puheenjohtaja

Reijo Kallio
Maakuntahallituksen
puheenjohtaja

Asko Aro-Heinilä
vt. Maakuntajohtaja

Päivi Liuska-Kankaanpää
Alueiden käytön johtaja

Susanna Roslöf
Maakunta-arkkitehti

Sisällys

1. MAAKUNTAKAAVA OSANA MAAKUNNAN SUUNNITTELUA	1
1.1 Maakuntakaavan tarkoitus	1
1.2 Maakuntakaava osana maankäyttö- ja rakennuslain mukaista suunnittelujärjestelmää	1
1.3 Maakuntakaavan oikeusvaikutukset	2
1.3.1 Ohjausvaikutus muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan	2
1.3.2 Ohjausvaikutus rakentamiseen ja muuhun alueidenkäyttöön	2
1.3.3 Valkoiset alueet	2
1.3.4 Maakuntakaavan rakentamisrajoitus	3
1.4 Maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavoituksen sisältövaatimukset	3
1.5 Muun lainsäädännön suhde Satakunnan vaihemaakuntakaavaan 2	4
2 SATAKUNNAN VAIHEMAAKUNTAKAAVAN 2 SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHDAT	6
2.1 Kansainväliset sopimukset	6
2.2 Valtakunnalliset lähtökohdat	7
2.2.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	7
2.2.2 Valtakunnalliset strategiat ja suunnitelmat	8
2.3 Maakunnalliset lähtökohdat	12
2.3.1 Satakunnan maakuntasuunnitelma	12
2.3.2 Satakunnan maakuntakaavoitus	12
2.3.3 Satakunnan maakuntaohjelma	13
2.3.4 Satakunnan muut strategiat ja ohjelmat	13
3 SATAKUNNAN NYKYTILAN KUVAUS	16
3.1 Satakunnan sijainti	16
3.2 Ympäristö ja maisema	17
3.3 Satakunnan yhdyskunta- ja aluerakenne	42
3.4 Väestö- ja asutusrakenne	42
3.5 Ikärakenne ja väestöennuste	44
3.6 Elinkeinorakenne	45
3.7 Maatalous	47
3.8 Liikennejärjestelmän nykytila	49
3.9 Pendelöinti	54
3.10 Keskusverkko ja palvelurakenne	56
3.11 Ilmastomuutos ja tulvariskit	63
3.12 Satakunnan energiantuotanto, -kulutus ja kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2014	64
4 SATAKUNNAN VAIHEMAAKUNTAKAAVAN 2 TAVOITTEET	71
4.1 Yleiset tavoitteet	71
4.2 Maakunnallisten tavoitteiden kunta- ja sidosryhmäkuuleminen	72
5 KAAVAN TAUSTA-AINEISTO JA SUUNNITTELUN PERIAATTEET	73
5.1 Tietopohja	73
5.2 Paikkatietoaineistot	75
5.3 Selvitykset	76
5.4 Suunnitteluperiaatteet	98
5.5 Maakuntakaavamerkinnot ja -määräykset	106
5.5.1 Kehittämisperiaatemerkinnät	106
5.5.2 Alueiden erityisominaisuuksia ilmaisevat merkinnot	106
5.5.3 Aluevaraus-, kohde- ja viivamerkinnot	106
5.5.4 Kaavamääräykset	107
5.6 Mittakaava ja pohjakarttamerkinnot	108
6 OSALLISTUMINEN, VUOROVAIKUTUS JA KAAVAPROSESSIN KESKEISET VAIHEET	109
6.1 Osalliset	109
6.2 Osallistumisen ja vuorovaikutuksen järjestäminen	110
6.3 Viranomaisyhteistyö	110
6.4 Tiedottaminen	111
6.5 Päätöksenteko	111

6.6	Aloitus- ja tavoitevaihe	111
6.7	Valmisteluvaihe	113
6.8	Ehdotusvaihe 1	116
6.9	Ehdotusvaihe 2	120
6.10	Hyväksymisvaihe	122
6.11	Seurantavaihe	122
6.12	Yhteenveto osallistumisen, vuorovaikutuksen ja kaavaprosessin keskeisistä vaiheista	123
7	SATAKUNNAN VAIHEMAAKUNTAKAAVAN 2 ALUEIDENKÄYTTÖSUUNNITELMA	125
7.1	Maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne	125
7.1.1	Taajama-alueet	127
7.1.2	Keskukset ja palvelut	127
7.1.3	Elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamista varten varatut alueet	130
7.2	Alueiden käytön ekologinen kestävyys	133
7.3	Ympäristön ja talouden kannalta kestävät liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt	135
7.3.1	Liikenneverkko	135
7.3.2	Energiahuolto	136
7.4	Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö	140
7.5	Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen	145
7.6	Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen	146
7.7	Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys	152
8	KAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	153
8.1	Vaikutusten arviointimenettely	153
8.2	Vaikutusten arvioinnin toteuttaminen	153
8.3	Arvioidut merkittävät vaikutukset maankäyttöluokittain	154
8.4	Yhteenveto keskeisiksi arvioiduista yhteis- ja kokonaisvaikutuksista	155
8.5	Vaikutukset Natura 2000-verkostoon arvioitiin ehdotusvaiheen suunnittelua varten	160
9	VALTAKUNNALLISTEN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	162
9.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vuodelta 2008 (voimassa 31.3.2018 asti)	162
9.2	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 2018 (voimaan 1.4.2018 alkaen)	171
10	SATAKUNNAN VAIHEMAAKUNTAKAAVAN 2 TOTEUTUMINEN JA SEURANTA	178

1. MAAKUNTAKAAVA OSANA MAAKUNNAN SUUNNITTELUA

1.1 Maakuntakaavan tarkoitus

Maakuntakaavalla konkretisoidaan maakunnan kehittämisstrategiat alueiden käytön kehittämisperiaatteiksi ja aluevarauksiksi. Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kartalla esitetty yleispiirteinen suunnitelma maakunnan alueiden käytöstä. Maakuntakaavassa keskitytään valtakunnallisiin, ylimaakunnallisiin, maakunnallisiin, seudullisiin ja ylikunnallisiin kysymyksiin. Maakuntakaavan tulee myös edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista ja sovittaa ne yhteen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Maakuntakaava on pitkän aikavälin strategisen ohjauksen väline.

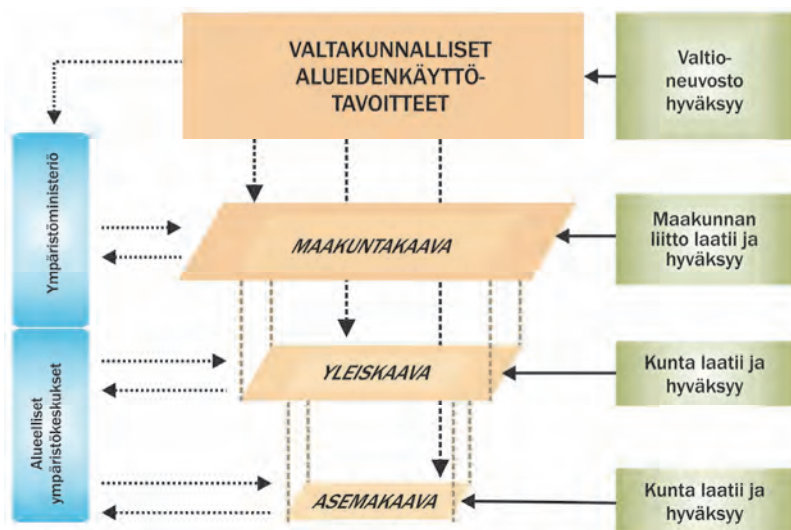
Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet sekä osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Maakuntakaavan rakenteellinen perusratkaisu lähtee maakunnan olemassa olevasta ympäristöstä ja rakenteesta, yhdyskuntarakentamiseen varattavista alueista sekä yhdyskuntien toimintojen kannalta välttämättömästä liikenteen ja teknisten järjestelmien infrastruktuurista. Aluevarauksia ja verkostoja esitetään ainoastaan siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteensovittamiseksi on tarpeen.

1.2 Maakuntakaava osana maankäyttö- ja rakennuslain mukaista suunnittelujärjestelmää

Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on maankäyttö- ja rakennuslain 24§:n mukaan huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. Maakuntakaavoituksen avulla valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoidaan maakunnallisiksi ja seudullisiksi ratkaisuiksi, jotka ohjaavat vuorostaan kuntakaavoitusta. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden yleistavoitteet koskevat maakuntakaavoitusta, ja erityistavoitteet koskevat maakuntakaavoituksen lisäksi suoraan myös kuntakaavoitusta (Kuva 1).

Maakuntakaavan laatimisesta vastaa maakuntaliitto ja maakuntakaavan hyväksyy maakuntavaltuusto. Satakunnassa maakuntakaavan laadinnasta vastaa Satakuntaliitto. Maakuntakaavan laadinnassa tavoitteena on prosessi, johon alueidenkäytön suunnittelijoiden lisäksi alueviranomaisten, muiden alojen asiantuntijien sekä elinkeinoelämän, asukkaiden, maanomistajien ja kansalaisjärjestöjen edustajat tuovat oman panoksensa ja näkemyksensä.

Maakuntakaava on ohjeena yleis- ja asemakaavoitukselle. Yleiskaavoituksessa määritellään kunnan yhdyskuntarakenne ja maankäyttö asumisen, työpaikkojen, virkistyksen ja liikenteen tarpeisiin. Yleiskaava on ohjeena asemakaavoitukselle. Asemakaavassa käsitellään alueiden käytön yksityiskohtaista järjestämistä, rakentamista ja kehittämistä. Kunnat vastaavat yleis- ja asemakaavoista ja niiden hyväksymisestä. Maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisen yleis- eikä asemakaavan alueella muutoin kuin näitä kaavoja muutettaessa.

Kuva 1. Alueiden käytön suunnittelujärjestelmä.

1.3 Maakuntakaavan oikeusvaikutukset

Maakuntakaavan oikeusvaikutukset kohdistuvat:

- 1) yleis- ja asemakaavan laatimiseen ja muuttamiseen sekä muihin maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuviin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi, viranomaisten toimintaan suunniteltaessa alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päätettäessä niiden toteuttamisesta
- 2) rakentamiseen niillä alueilla, joilla on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus sekä
- 3) suojelumääräysten kautta muihin rakentamista ja alueiden käyttöä koskeviin toimenpiteisiin.

1.3.1 Ohjausvaikutus muuhun suunnitteluun ja viranomaistoimintaan

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa tai muutettaessa kunnan yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhtyessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Kuntien yhteinen yleiskaava voidaan kuitenkin perustellusta syystä laatia maakuntakaavan normaalista ohjausvaikutuksesta poiketen siten kuin laissa tarkemmin säädetään (maankäyttö- ja rakennuslaki 48.2 §). Maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisten yleis- ja asemakaavojen alueella muulla tavoin kuin ohjaamalla näiden kaavojen muuttamista.

Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon ja myös pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista. Lisäksi viranomaisten on katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maakuntakaavan huomioon ottaminen ja edistämismenpiteet koskevat kaikkia sellaisia valtion ja kunnan viranomaisia, joilla on katsottava olevan alueiden käyttöön liittyviä suunnittelu- tai toteuttamistehtäviä. Velvoite koskee myös valtion liikelaitoksia. Maakunnan liitot toimivat myös aluekehitysviranomaisina, jolloin maakuntakaavan ohjausvaikutus merkitsee sitä, että suunniteltaessa aluekehittämisohjelmalla lähivuosien kehittämistoimia tai myönnettäessä aluekehitysvaroja konkreettisiin hankkeisiin on pyrittävä edistämään maakuntakaavan toteuttamista ja katsottava, ettei näillä toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Velvoite koskee myös kuntaa alueiden käytön suunnittelussa ja rakentamisen ohjauksessa mm. siten, että kunnan tulee pyrkiä suuntaamaan kaavoitustaan sellaisille alueille, jotka edistävät maakuntakaavan toteuttamista.¹

1.3.2 Ohjausvaikutus rakentamiseen ja muuhun alueidenkäyttöön

Rakentamisrajoitus on maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukaisesti voimassa maakuntakaavan virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetuilla alueilla. Rakentamisrajoitus tulee voimaan automaattisesti kaavan saatua lainvoiman. Rakentamisrajoituksen alueelta voidaan kaavassa kuitenkin erityisellä määräyksellä laajentaa tai supistaa. Rakentamisrajoituksen alueella on voimassa maakuntakaavasta johtuva ehdollinen rakentamisrajoitus. Sen mukaan lupaa rakennuksen rakentamiseen ei saa myöntää niin, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteutumista. Jos maakuntakaavasta johtuvasta luvan epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa, lupa on kuitenkin myönnettävä, alue lunastettava tai haitta korvattava.

Maakuntakaavan ohjausvaikutus voi suojelumääräysten kautta kohdistua rakentamisen lisäksi myös muuhun alueidenkäyttöön. Maakuntakaavassa voidaan antaa suojelumääräyksiä mm. maiseman, luonnonarvojen ja rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen suojelemiseksi. Toisin kuin maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukaiset rakentamisrajoitukset, suojelumääräykset eivät ole luonteeltaan ehdollisia.²

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisun oikeusvaikutuksia on tarkasteltu kohdissa 5.5.4.

1.3.3 Valkoiset alueet

Maakuntakaavassa ilman aluevarauksia oleville ns. valkoisille alueille ei ole osoitettu mitään valtakunnallisesti, maakunnallisesti eikä seudullisesti merkittävää käyttötarkoitusta. Alueet ovat enimmäkseen maa- ja metsätalousalueita maaseudulla. Valkoisten alueiden maankäytöstä päättäminen tapahtuu kuntatasolla. Kunta voi sijoittaa näille alueille paikallisia toimintoja. Kehittämisperiaatemerkintöjen ja osaluomerkintöjen määräykset sekä koko maakuntakaava-alueeseen kohdistuvat suunnittelumääräykset saattavat kuitenkin koskea myös valkoisia alueita ja ohjata niiden maankäyttöratkaisuja.

¹ Ympäristöministeriö, 2002. Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000; Opas 10, s. 12, Opas 7, s. 48

² Ympäristöministeriö, 2002. Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000; Opas 10, s. 12, Opas 7, s. 70

Kunnan vapautta sijoittaa näille alueille toimintoja rajoittaa hankkeen tai suunnitelman alueellinen merkittävyys. Kunta ei voi osoittaa valkoiselle alueelle seudullisesti tai maakunnallisesti merkittävää toimintaa ilman maakuntakaavan muutosta. Suuret infrastruktuurihankkeet ja useamman kunnan asukkaita palvelevat laitokset ovat tyypillisiä esimerkkejä seudullisesti tai maakunnallisesti merkittävistä hankkeista.³

1.3.4 Maakuntakaavan rakentamisrajoitus

Yksityisen maanomistajan oikeuksia saattaa koskea lähinnä virkistys, suojelu, liikenne ja teknisen huollon alueisiin liittyvä rakentamisrajoitus (maankäyttö- ja rakennuslaki 33 §). Tämä ns. ehdollinen rakentamisrajoitus tarkoittaa, että lupaa em. alueelle rakentamiseen ei saa myöntää siten, että vaikeutetaan maakuntakaavan toteuttamista.

Lupa on kuitenkin myönnettävä (ottaen huomioon rakennuslupan myöntämisen muut edellytykset), jos hakijalle aiheutuu huomattavaa haittaa eikä aluetta lunasteta tai hakijalle suoriteta kohtuullista korvausta. Maakunnan liitto voi, jos se maankäytön järjestämisen turvaamiseksi on tarpeen, kieltää käyttämästä aluetta, jolla kaavaehdotuksen tai hyväksytyyn kaavan mukaan on rakentamisrajoitus, kaavaehdotuksen tai kaavan vastaiseen rakentamiseen (rakentamisrajoitus). Rajoitus ei koske jo olemassa olevaan asuntoon kuuluvan talousrakennuksen rakentamista eikä maa- ja metsätalouden harjoittamista varten tarpeellista rakentamista. Tämä maakuntakaavan oikeusvaikutus tulee harvoin esille, sillä maakuntakaava vaikuttaa pääsääntöisesti yksityiskohtaisemman kaavoituksen tai viranomaistoiminnan kautta välillisesti.⁴

1.4 Maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavoituksen sisältövaatimukset

Maakuntakaavan keskeiset sisällölliset tavoitteet on määritelty maankäyttö- ja rakennuslaissa. Maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n mukaan alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arviointiin perustuen edistää:

- 1) turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista;
- 2) yhdyskuntarakenteen ja alueidenkäytön taloudellisuutta;
- 2 a) riittävän asuntotuotannon edellytyksiä;
- 3) rakennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvojen vaalimista;
- 4) luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä;
- 5) ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä;
- 6) luonnonvarojen säästeliästä käyttöä;
- 7) yhdyskuntien toimivuutta ja hyvää rakentamista;
- 8) yhdyskuntarakentamisen taloudellisuutta;
- 9) elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja toimivan kilpailun kehittymistä;
- 10) palvelujen saatavuutta; sekä
- 11) liikenteen tarkoituksenmukaista järjestämistä sekä erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus. Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Maakuntakaavan sisältövaatimuksista säädetään maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä: Maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon. Kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota maakunnan oloista johtuviin erityisiin tarpeisiin. Kaava on mahdollisuuksien mukaan sovittava maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa. Luonnonsuojelulain mukaisten luonnonsuojeluohjelmien ja -päästösten sekä maisema-alueita koskevien perustamispäästösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa.

³ Ympäristöministeriö, 2002. Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000; Opas 10, s. 22

⁴ Ympäristöministeriö, 2002. Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000; Opas 10, s. 12, Opas 7, s. 64

Lisäksi maakuntakaavassa on kiinnitettävä erityistä huomiota:

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyys;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

Kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueidenkäytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajille tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Kaavaa laadittaessa on selvittettävä, kenen toteutettavaksi kaava ja sen edellyttämät toimenpiteet kuuluvat. Mainitut seikat on selvittettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset sisältövaatimukset

Maankäyttö- ja rakennuslain 71 b §:ssä on määritelty vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset sisältövaatimukset maakunta- ja yleiskaavalle. Lain kohdan mukaan osoitettaessa maakunta- tai yleiskaavassa vähittäiskaupan suuryksiköitä on sen lisäksi, mitä maakunta- ja yleiskaavasta muutoin säädetään, katsottava, että:

- 1) suunnitellulla maankäytöllä ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen;
- 2) alueelle sijoittuvat palvelut ovat mahdollisuuksien mukaan saavutettavissa joukkoliikenteellä ja kevyellä liikenteellä; sekä
- 3) suunniteltu maankäyttö edistää sellaisen palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkojen pituudet ovat kohtuulliset ja liikenteestä aiheutuvat haitalliset vaikutukset mahdollisimman vähäiset.

Maankäyttö- ja rakennuslain 71 b §:n mukaan maakuntakaavassa tulee esittää merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja. Vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus on osoitettava maakuntakaavassa osoitettujen keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella riittävällä tarkkuudella.

1.5 Muun lainsäädännön suhde Satakunnan vaihemaakuntakaavaan 2

Maakuntakaavan pohjana ovat perustuslain ja maankäyttö- ja rakennuslain lisäksi erityislainsäädännöt, EU-direktiivit sekä lakiin verrattavat valtioneuvoston päätökset. Suomen perustuslain (731/1999) 14 §:n, 3. momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille ja julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Luettelo suunnittelussa huomioon otettavista tärkeimmistä erityissäännöksistä, -ohjelmista ja laeista:

Laki alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (2014/7)

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma 2014-2025 (METSO)

Ilmailulaki (2014/864)

Jätelaki (646/2011), Valtioneuvoston asetus jätteistä (179/2012)

Kaivoslaki (621/2011), Valtioneuvoston asetus kaivostoiminnasta (2012/391)

Kirkkolaki (1054/1993)

Lehtojensuojeluohjelma (LSL 2000/77§)

Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977)

Luonnonsuojeluasetus (160/1997)

Luonnonsuojelulaki (1096/1996)

Luonnonsuojeluohjelmat ja -päätökset

Maa-ainesasetus (926/2005),

Maa-aineslaki (555/1981, 3639/1998),

Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta tehty yleissopimus, 1972 Pariisi, Suomen hallituksen ratifioima 1987

Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä (503/2005)
 Metsälaki (1093/1996)
 Muinaismuistolaki (295/1963)
 Naapuruussuhdelaki (1920/26)
 NATURA 2000 -verkosto
 Poliisilaki 872/2011
 Laki rakennusperinnön suojelemisesta (2010/498)
 Rantojensuojeluohjelma (Natura 2000), (LSL 77§)
 Ratalaki (110/2007)
 Rautatielaki (304/2011)
 Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005), (direktiivi
 suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista, 2001/42/EY)
 Säteilyasetus (1512/1991)
 Säteilylaki (592/1991)
 Terveystensuojelulaki (763/1994, HE 124/2016)
 Ulkoilulaki (606/1973)
 Valtakunnallinen harjujensuojeluohjelma (VN:n päätös 1984)
 Valtakunnallinen lintuvesien suojeluohjelma (LSL 2000/77§)
 Valtakunnallinen soidensuojeluohjelma (LSL 77§)
 Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VN:n periaatepäätös 1995)
 Valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja -kohteet (RKY 2009, Museovirasto, VN:n päätös 2009)
 Vanhojen metsien suojeluohjelma (LSL 77§)
 Vanhojen metsien suojeluohjelmat (Natura 2000), LSL 77§)
 Vesihuoltolaki (119/2001)
 Vesilaki (587/2011)
 Laki ympäristövahinkojen korvaamisesta (1994/737)
 Ydinenergia-asetus (161/1988), Valtioneuvoston asetus ydinenergia-asetuksen muuttamisesta
 (1532/2015)
 Ydinenergialaki (990/1987), Laki ydinenergialain muuttamisesta (676/2015)
 Ympäristönsuojelulaki ja -asetus (527/2014, 713/2014)
 Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)
 Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017)

teen. Pariisin ilmastopöytäkirja hyväksyttiin 12.12.2015. Pariisin sopimus astui voimaan 4.11.2016 ja Suomi saattoi kansallisen ratifiointin päätökseen 14.11.2016.⁷

2.2 Valtakunnalliset lähtökohdat

Valtakunnalliset suunnittelutarpeet ja tavoitteet määritellään ensisijaisesti valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa, joista valtioneuvosto päättää. Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla on erityisasema muihin valtakunnallisiin tavoitteisiin nähden maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten oikeusvaikutusten takia. Muita valtakunnallisia suunnittelutarpeita ja tavoitteita on määritelty monissa valtioneuvoston hyväksymissä tavoite- ja periaateohjelmissa samoin kuin valtion sektorihallinnon omaa toimialaansa koskeissa pitkän aikavälin suunnitelmissa ja strategioissa.

2.2.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvosto päätti maankäyttö- ja rakennuslain 22 §:ään perustuen 30.11.2000 valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Päätös tarkistettiin 13.11.2008 ja se tuli voimaan 1.3.2009. Maankäyttö- ja rakennuslain 23 §:n mukaisesti valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden valmistelusta huolehtii ympäristöministeriö yhteistyössä niiden muiden ministeriöiden, maakuntien liittojen ja muiden viranomaisten ja tahojen kanssa, joita asia koskee.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet varmistavat, että valtakunnallisesti merkittävät asiat huomioidaan maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa, edistävät ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitys sekä luovat edellytyksiä hyvälle elinympäristölle. Lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toimivat kaavoituksen ennakko-ohjauksen välineenä valtakunnallisesti merkittävissä kysymyksissä sekä edistävät ennakko-ohjauksen johdonmukaisuutta ja yhtenäisyyttä eri puolilla Suomea. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edistävät kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa ja luovat alueidenkäyttölliset edellytykset valtakunnallisten hankkeiden toteuttamiselle.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vuodelta 2008 on ryhmitelty kuuteen osaan:

1. Toimiva aluerakenne
2. Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
3. Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö- ja luonnonvarat
4. Toimivat yhteysverkostot ja energiahuolto
5. Helsingin seudun erityiskysymykset
6. Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Museovirasto 2009 -inventointi on valtioneuvoston 22.12.2009 tekemällä päätöksellä otettu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi rakennettua kulttuuriympäristöä koskevaksi inventoinniksi. Inventointi korvaa Museoviraston vuonna 1993 julkaiseman inventoinnin (Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt, Museoviraston rakennushistorian osasto, julkaisu 16/1993).

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992) on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen inventointi, joka tulee ottaa huomioon alueiden käytön suunnittelun lähtökohtana. Valtioneuvosto teki 5.1.1995 periaatepäätöksen valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista ja maisemanhoidon kehittämisestä. Päätös perustuu maisema-alue työryhmän mietintöön (työryhmän mietintö 66/1992, Osa 1 Maisemanhoito ja Osa II Arvokkaat maisema-alueet) ja siitä käytyyn lausuntokierrokseen.

Valtioneuvosto on tehnyt 14.12.2017 päätöksen uudistetuista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Päätös korvaa valtioneuvoston 30.11.2000 tekemän ja 13.11.2008 tarkistaman päätöksen valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.

Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 2018 on ryhmitelty seuraavasti:

1. Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
2. Tehokas liikennejärjestelmä
3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
5. Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Päätös on tullut voimaan 1.4.2018, jonka jälkeen uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat koskeneet myös Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2.

⁷ <http://www.ym.fi/pariisi2015>

2.2.2 Valtakunnalliset strategiat ja suunnitelmat

Kansallinen ilmasto- ja energiastrategia

Hallitus hyväksyi 24.11.2016 kansallisen energia- ja ilmastostrategian vuoteen 2030. Se annettiin selontekona eduskunnalle. Strategiassa linjataan konkreettisia toimia ja tavoitteita, joilla Suomi saavuttaa Sipilän hallitusohjelmassa ja EU:ssa sovitut energia- ja ilmastotavoitteet vuoteen 2030 mennessä.

Kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa linjataan toimia, joilla Suomi saavuttaa hallitusohjelmassa sekä EU:ssa sovitut tavoitteet vuoteen 2030 ja etenee johdonmukaisesti kohti kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä 80–95 prosentilla vuoteen 2050 mennessä. Suomi luopuu pienin poikkeuksin kivihiilen energiakäytöstä. Liikenteen biopolttoaineiden osuus nostetaan 30 prosenttiin sekä otetaan käyttöön 10 prosentin bionesteen sekoitusvelvoite työkoneissa ja lämmityksessä käytettävään kevyeen polttoöljyyn. Tavoitteena on vähintään 250 000 sähkökäyttöistä ja 50 000 kaasukäyttöistä autoa. Sähkömarkkinoita kehitetään alueellisella ja eurooppalaisella tasolla. Sähkön kysynnän ja tarjonnan joustavuutta sekä ylipäänsä järjestelmätason energiatehokkuutta lisätään. Vuosille 2018–2020 valmistellaan teknologianeutraalit tarjouskilpailut, joiden pohjalta myönnetään tukea kustannustehokkaalle uusiutuvaan energiaan perustuvalla uudelle sähköntuotannolle.

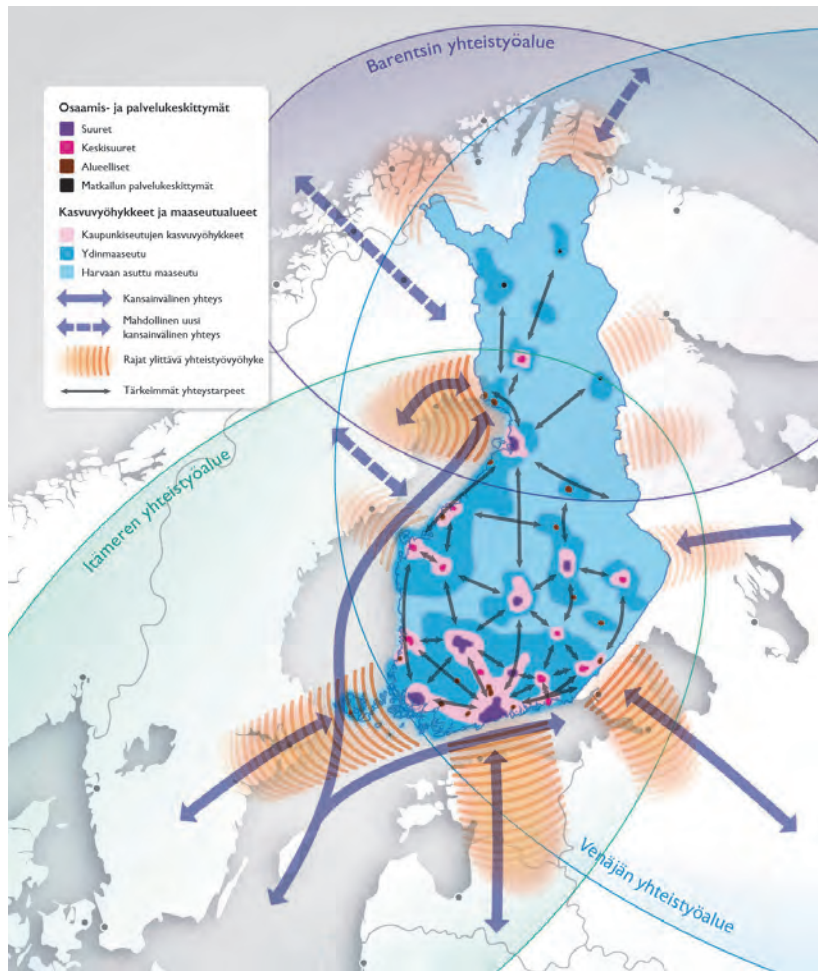
Energiatehokkuussopimukset

Kaupan ala vaikuttaa merkittävästi yhteiskunnan energiankulutukseen. Kaupan ala on omalta osaltaan mukana energiatehokkuussopimuksissa vuoteen 2025 kestävällä sopimuskaudella. Sopimuskauden tavoitteena on tehostaa energiankäyttöä laajasti elinkeinoelämän, kunta-alan, kiinteistöalan, öljyalan, liikenteen ja maatalouden piirissä. Edellisellä sopimuskaudella mukana olleet kaupan alan yritykset säästivät yhteensä 141 gigawattituntia.

Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva

Aluerakenteen ja liikenteen kehityskuva luo näkymiä Suomen aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehittämiseksi vuoteen 2050 saakka. Kehityskuvalla on tarkoituksena tukea Suomen kehitystä kilpailukykyiseksi, hyvinvoivaksi ja vähähiiliseksi maaksi. Aluerakenteella ja liikennejärjestelmällä luodaan edellytyksiä elinkeinoelämän muutokselle kohti digitaalistuvaa yhteiskuntaa, jossa myös biotaloudella on yhä keskeisempi rooli. Laaditun kehityskuvan mukaan Suomen aluerakenteen ja liikennejärjestelmän tuleva kehitys nojaa kolmeen peruspilariin: Suomen aseman vahvistamiseen, monikeskukseen aluerakenteeseen sekä kehittyviin liikennepalveluihin ja mahdollistavaan infrastruktuuriin.

Kehityskuva laadittiin valtioneuvoston toimeksiannosta ympäristöministeriön johdolla yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, liikenne ja viestintäministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä liikenneviraston kanssa. Valmisteluprosessiin osallistuivat myös maakuntien liitot sekä ELY-keskukset. Uusiutumiskykyinen ja mahdollistava Suomi, Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva 2050 julkaistiin 2.6.2015 (Kuva 2).

Kuva 2. Alerakenteen ja liikennejärjestelmän tavoitteellinen kehityskuva vuodelle 2050.⁸

Valtioneuvoston periaatepäätös soiden ja turvemaiden kestävästä käytöstä

Valtioneuvosto antoi 30.8.2012 periaatepäätöksen soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä ja suojelusta. Periaatepäätöksessä linjataan Suomen soiden ja turvemaiden käytön ja suojelun kokonaisuutta, joka liittyy usean ministeriön toimialaan. Päätöksessä annetaan kokoavia ohjeita ja suuntaviivoja eri hallinnonaloille asian tarkempaan valmisteluun. Linjauksilla edistetään soiden ja turvemaiden kestävä ja vastuullista käyttöä sekä suojelua Suomessa. Periaatepäätöksen taustalla on maa- ja metsätalousministeriön (2011) johdolla valmisteltu Ehdotus soiden ja turvemaiden kestävä ja vastuullisen käytön ja suojelun kansalliseksi strategiaksi, jossa on esitetty konkreettisia toimenpiteitä soita muuttavan käytön suuntaamiseksi eniten muuttuneille soille.

Syyskuun 1. päivänä 2014 voimaantulleessa uudessa ympäristönsuojelulaissa on turvetuotantoa koskeva sijoituspykälä (13 §), jonka tavoitteena on ottaa huomioon luonnonarvot aiempaa tarkemmin myönnettäessä turvetuotannon lupia. Kyseisessä pykälässä on viitattu myös maakuntakaavaan ja todettu seuraavaa: ”Tätä pykälää ei sovelleta, jos 1 momentissa tarkoitetut luonnonarvot on otettu huomioon lainvoimaisessa maakuntakaavassa tai lainvoimaisessa, oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa ja toiminta sijoittuu mainitussa kaavassa sille varatulle alueelle.”

Valtakunnallinen soidensuojelun täydennysehdotus

Valtakunnallinen soidensuojelutyöryhmä luovutti 4.11.2015 ehdotuksensa maatalous- ja ympäristöministerille soidensuojelun täydentämiseksi. Laajojen selvitysten perusteella työryhmä tunnisti yhteensä 747 valtakunnallisesti arvokasta suoaluetta, joiden pinta-ala on 117 000 hehtaaria.

Työryhmän työ kattoi koko Suomen lukuun ottamatta Tunturi-Lappia, Metsä-Lappia ja Peräpohjolan aapasuoovyöhykkeen pohjoisosaa. Laajoissa kartoituksissa pääasiassa vuosina 2013-2014 koottiin aineistoa noin 1600 suon (300 000 hehtaaria) luonnonarvoista. Luonnonarvoiltaan arvokkaimmiksi työryhmä valitsi 747 suoaluetta, joiden pinta-alasta valtio omistaa 31 prosenttia. Etelä-Suomesta työryhmä nimesi valtakunnalli-

⁸ Ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö & maa- ja metsätalousministeriö. Uusiutumiskykyinen ja mahdollistava Suomi. Aluerakenteen ja liikennejärjestelmän kehityskuva 2050. Helsinki 2015.

sesti arvokkaaksi 622 suota. Työryhmän ehdottamista valtakunnallisesti arvokkaista kohteista tullaan suojelemaan 36 000 hehtaaria valtion omistamia soita. Aiemmin keväällä 2015 suojeltiin valtioneuvoston päätöksellä noin 6 000 hehtaaria eteläisiä valtion soita soidensuojelutyöryhmän ehdotuksen perusteella.

Suomen soiden luonnontila on vakavasti heikentynyt. Yli puolet soistamme on ojitettu, ja suuri osa suotyypeistä on Etelä-Suomessa uhanalaistunut. Suojelu on toistaiseksi painottunut Pohjois-Suomeen ja karuihin avosoihin. Soidensuojelun täydentämiseen onkin yhä suuri tarve etenkin eteläisillä, rehevillä ja puustoisilla soilla. Suoluonnon monimuotoisuus tulisi ottaa huomioon maa- ja metsätaloudessa sekä maankäytön suunnittelussa.

Työryhmän esitykseen sisältyvillä yksityisillä, valtakunnallisesti arvokkailla suoalueilla ei tulla rajoittamaan maankäyttöä tai muita maanomistajien oikeuksia. Luonnonsuojelun vähentyneiden määrärahojen vuoksi työryhmä ehdottaakin yksityisten soiden suojelemaan vapaaehtoisia suojelukeinoja toteutettavaksi pitkällä aikavälillä. Puustoisia soita tulee työryhmän mukaan suojella Etelä-Suomen metsien suojelua edistävän METSO-toimintaohjelman puitteissa. METSO-ohjelman kriteerit täyttäviä suokokonaisuuksia on arvioitu olevan työryhmän valitsemilla Etelä-Suomen yksityismaiden kohteilla noin 17 000 hehtaaria.

Kansallinen metsästrategia 2025

Valtioneuvosto antoi helmikuussa 2014 eduskunnalle metsäpoliittisen selonteon, joka ohjaa metsiemme käyttöä vuoteen 2050 asti. Kansallinen metsästrategia 2025:ssä priorisoidaan tavoitteet ja yksityiskohtaisemmat toimenpiteet metsäpoliittisessa selonteossa asetettujen strategisten päämäärien saavuttamiseksi (Valtioneuvoston periaatepäätös 12.2.2015). Metsästrategiaan on siten nostettu alan kehittämisen painopistealueet sekä muutostarpeiden kärjet, joihin seuraavien vuosien aikana julkisen vallan tulee erityisesti keskittyä.

Metsästrategian visio on ”Metsien kestävä hoito ja käyttö on kasvavan hyvinvoinnin lähde”. Visioon pohjautuen on metsäpoliittisessa selonteossa asetettu strategisiksi päämääriksi: 1. Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille, 2. Metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat ja 3. Metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä ja monipuolisessa käytössä.

Ensimmäistä päämäärää toteutetaan tukemalla metsäalan jo olemassa olevien ja uusien yritysten kasvua ja kehittymistä, raaka-aineen saatavuutta sekä vaikuttamalla EU:n ja kansainväliseen metsäpolitiikkaan. Toisen päämäärään pyritään kehittämällä monipuolista ja tarpeita vastaavaa osaamista ja vahvistamalla hallinnon toimintaa. Kolmas päämäärä keskittyy metsien kestäväan hoitoon ja käyttöön.

Kokemäenjoen-Saaristomerellä-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosiksi 2016–2021

Vesienhoidon suunnittelua ohjaavat Suomessa laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004) sekä valtioneuvoston asetus vesienhoidon järjestämisestä (1040/2006). Vesienhoidon yleisenä tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa pohja- ja pintavesiä niin, ettei niiden tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä.

Vesienhoidon suunnittelu tapahtuu vesienhoitoalueilla, jotka on määrätty vesistöaluejakoon perustuen valtioneuvoston asetuksella vesienhoitoalueista (1303/2004). Vesienhoitoalueille laaditaan vesienhoitosuunnitelmat, joissa esitetään vesienhoidon yleislinjaukset sekä määritellään tavoitteet ja toimenpiteet vesienhoitoalueella tehtävälle vesienhoitotyölle. Suunnitelma laaditaan kuudeksi vuodeksi kerrallaan.

Vesienhoitosuunnitelmat vuoteen 2015 on hyväksytty valtioneuvostossa vuonna 2009. Valtioneuvosto hyväksyi toiselle kaudelle 2016–2021 tarkoitetut vesienhoitosuunnitelmat 3.12.2015.

Kokemäenjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma vuosille 2016 – 2021, Turun, Raisio, Naantalin ja Rauman rannikkoalueen tulvariskien hallintasuunnitelma vuosille 2016 - 2021

Tulvariskien hallintasuunnitelmat vuosille 2016-2021 on tehty niille 16 vesistö- tai rannikkoalueelle, joilla on tunnistettu yksi tai useampi merkittävä tulvariskialue. Suunnitelmissa on esitetty tavoitteet ja toimenpiteet tulvariskien estämiseksi ja vähentämiseksi sekä toimenpiteiden muut vaikutukset. Suunnitelmat on valmisteltu ELY-keskusten Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueella yhteistyössä alueellisten tulvaryhmien kanssa. Tulvaryhmät ovat laatineet suunnitelmakohtaiset tavoitteet. Tulvariskien hallinnan tavoitteina on ensisijaisesti tulvariskien vähentäminen, tulvista aiheutuvien vahingollisten seurausten ehkäisy ja lieventäminen sekä tulviin varautumisen edistäminen.

Satakunnassa on nimetty merkittäviksi tulvariskialueiksi Kokemäenjoen vesistöalueella Huittisten ja Porin tulvariskialueet. Porin ja Huittisten tulvariskialueiden asioita on käsitellyt Kokemäenjoen vesistöalueen tulvaryhmä. Ryhmässä on ollut edustus Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta (sihteeri), Satakuntaliitosta (puheenjohtaja), Porin kaupungista, Nakkilan kunnasta, Kokemäen kaupungista, Huittisten kaupungista, Sastamalan kaupungista, Tampereen kaupungista, Satakunnan ja Pirkanmaan pelastuslaitokselta, Kokemäenjoen ja Näsijärven säännöstely-yhtiöistä, Hämeen liitosta ja Pirkanmaan liitosta. Meritulvien osalta toinen Satakunnan alueella toiminut tulvaryhmä on ollut Turun, Raision, Naantalien ja Rauman rannikkoalueen tulvaryhmä.

Maa- ja metsätalousministeriö on hyväksynyt 18.12.2016 merkittävien tulvariskien hallintasuunnitelmat vuosille 2016-2021. Suunnitelmiin sisältyy ns. SOVA-lain (200/2005) mukaisesti laadittu ympäristöselostus.

Kulttuuriympäristöstrategia 2014-2020

Valtioneuvoston 20.3.2014 tekemän periaatepäätöksen mukainen Kulttuuriympäristöstrategia 2014-2020 kiteyttää kulttuuriympäristöä koskevat tavoitteet kolmeen näkökulmaan: merkittävä voimavara, kestävä kehitys ja hyvä hallinto. Strategiset valinnat muodostavat viisi tavoitteisiin perustuvaa kokonaisuutta: kulttuuriympäristö on voimavara, kulttuuriympäristölainsäädäntö ja sen soveltaminen on laadukasta, kulttuuriympäristön merkitys ja arvo tunnustetaan, yhteistyöstä voimaa, kulttuuriympäristötieto on riittävää ja laadukasta. Strategiset valinnat sisältävät yhteensä 20 toimenpidettä.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY2009)

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Museovirasto 2009 -inventointi on valtioneuvoston 22.12.2009 tekemällä päätöksellä otettu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoituksiksi rakennettua kulttuuriympäristöä koskeva inventoinniksi. Inventointi korvaa Museoviraston vuonna 1993 julkaiseman inventoinnin (Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt, Museoviraston rakennushistorian osasto, julkaisu 16/1993).

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992) on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen inventointi, joka tulee ottaa huomioon alueiden käytön suunnittelun lähtökohtana. Valtioneuvosto teki 5.1.1995 periaatepäätöksen valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista ja maisemanhoidon kehittämisestä. Päätös perustuu maisema-alue työryhmän mietintöön (työryhmän mietintö 66/1992, Osa 1 Maisemanhoito ja Osa II Arvokkaat maisema-alueet) ja siitä käytyyn lausuntokierrokseen.

Ympäristöministeriö on käynnistänyt valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventoinnin. Inventointien perusteella ympäristöministeriön on tarkoitus tehdä uusi ehdotus valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi. Ehdotuksen pohjalta valtioneuvosto päättää valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista lähivuosien aikana.

Satakuntaliiton Katson maalaismaisemaa -hanke toteutti Satakunnan alueella valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventoinnin. Samalla tehtiin myös maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi.

Suomen riistataloudellinen kosteikkostrategia

Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2014 vahvistama Suomen riistataloudellinen kosteikkostrategia on metsästettävien vesilintukantojen ja niiden elinympäristöjen hoitosuunnitelma. Hoitosuunnitelmien tavoitteena on hoitaa riistaeläinkantoja pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti. Suunnitelmien avulla pyritään sovittamaan yhteen eri tahojen näkemykset ja edut. Hoitosuunnitelmien perustana on aina ajankohtainen ja luotettava tieto riistaeläimen biologiasta ja ekologisista tarpeista. Riistaeläinkantojen alueelliset erot ja vaikutukset alueella asuville ihmisille sekä paikallisten ihmisten näkemykset otetaan huomioon hoitosuunnitelmia laadittaessa. Hoitosuunnitelmilla vastataan myös Suomea koskeviin kansainvälisiin velvoitteisiin lajien suojelusta.

Kantaverkon kehittämissuunnitelma 2015 – 2025

Kantaverkon kehittäminen on Suomen sähkönsiirtojärjestelmästä vastaavan Fingrid Oyj:n keskeisiä perustehtäviä. Kantaverkon kehittämissuunnitelmassa esitetään Fingridin kantaverkon kehitystarpeet ja suunnitellut investoinnit seuraavalle kymmenvuotiskaudelle. Kehittämissuunnitelma perustuu Fingridin asiakaidensa kanssa yhteistyössä laatimiin alueellisiin verkkosuunnitelmiin ja on sovitettu yhteen Itämeren

alueen kehittämissuunnitelman ja koko Euroopan unionin alueen kattavan kymmenvuotisen verkkosuunnitelman (Ten-Year Network Development Plan, TYNDP) kanssa.

Suunnitelma perustuu keskeisesti sähkön kulutus- ja tuotantoennusteisiin, joihin pohjautuen sähkön siirtotarpeet suurelta osin määräytyvät. Suunnitelma koostuu investoinneista, joiden avulla kantaverkon kapasiteetti ja käyttövarmuus ovat riittäviä tulevaisuuden tarpeisiin. Kuluva vuosikymmenen loppupuolella ja 2020-luvun alussa verkkoinvestoinnit koostuvat suurelta osin ikääntyneiden voimajohtojen ja sähköasemien uusimisesta. Verkon kehittämisen lähtökohtina ovat asiakkaiden tulevat tarpeet, Itämeren alueen sähkömarkkinoiden toimivuuden edistäminen, käyttövarmuustason säilyttäminen, kustannustehokkuus sekä verkon ikääntymisen hallinta.

Tuulivoima, tulevaisuudessa mahdollisesti myös aurinkovoima, asettaa erityisiä ja uudenlaisia haasteita kantaverkon mitoitukselle. Fingridin tavoitteena on mahdollistaa Suomen ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti tuulivoimatuotannon liittyminen sähköverkkoon. Kehittämissuunnitelman Porin ja Rauman seudun suunnittelualuetta käsittelevässä osiossa todetaan, että suunnittelualueella on paljon tuulivoimasuunnitelmia, joita silmällä pitäen Fingrid on varautunut rakentamaan Leväsjoen ja Arkkukallion tuulivoiman liittytasemat Ulvilasta pohjoiseen. Tuulivoimaan liittyvien investointien lisäksi alueen vanhennevia sähköasemia perusparannetaan ja muun muassa Olkiluodon vanhempi 400 kV kytkinlaitos uusitaan.

2.3 Maakunnalliset lähtökohdat

Maakuntakaavan perustavoitteet määritellään maankäyttö- ja rakennuslain valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden sekä maakuntakaavan sisältövaatimusten (MRL 28 §) pohjalta Satakunnan maakunnalliset olosuhteet ja erityistarpeet huomioiden. Maakunnallisia suuntaviivoja työlle antavat sekä Satakunnan maakuntasuunnitelma että maakuntaohjelma. Keskeisenä lähtökohtana ovat edelleen sekä Satakunnan kokonaisuusmaakuntakaava että Satakunnan vaihemaakuntakaava 1, joita tässä vaihemaakuntakaavassa tarkistetaan lähinnä lainsäädännöllisten muutosten ja täydentyneiden valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti. Näin ollen yhtenä keskeisenä lähtöaineistona on voimassa olevan Satakunnan kokonaisuusmaakuntakaavan sekä Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 tavoitteet ja suunnitteluperiaatteet.

2.3.1 Satakunnan maakuntasuunnitelma

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto hyväksyi 12.3.2012 uuden maakuntasuunnitelman, Satakunnan tulevaisuuskäsikirjan 2035. Tulevaisuuskäsikirja tavoittelee hyvää elämää Satakunnassa vuonna 2035 kolmen avainteen kautta: kannustavaa yhteisöllisyyttä, puhdasta elinvoimaa ja ihmislähtöisiä ratkaisuja. Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 koskevat erityisesti avaintemat puhdas elinvoima, jonka kärkinä ovat biotalous ja energia, puhdas ruoka ja juomavesi sekä puhdas luonnonympäristö sekä ihmislähtöiset ratkaisut, jonka kärkinä ovat palveluiden tuotanto, asuminen ja turvallisuus sekä arjen yhteydet.

2.3.2 Satakunnan maakuntakaavoitus

Satakunnan maakuntakaava

Ympäristöministeriö vahvisti 30.11.2011 Satakunnan maakuntakaavan (N:o YM1/5222/2010). Samalla ympäristöministeriö vahvisti maankäyttö- ja rakennuslain 210 §:n 1 momentin nojalla maankäyttö- ja rakennuslain mukaisena maakuntakaavana voimassa olevien Satakunnan seutukaava 5:n ja Satakunnan seutukaava 2:n sekä Kiikoisten kunnan alueella voimassa olevan Pirkkanmaan 3. seutukaavan kumoamisen. Satakunnan maakuntakaava on saanut lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) päätöksellä 13.3.2013.

Satakunnan vaihemaakuntakaava 1

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 valmistelu aloitettiin vuonna 2010 Mannertuulialueet Satakunnassa -selvityksellä. Selvityksessä analysoitiin niitä alueita, jotka parhaiten soveltuvat tuulivoimatuotantoon laajoina, keskitettyinä kohteina. Varsinainen kaavaprosessi käynnistyi vuoden 2011 keväällä. Kaavan valmistelussa oli mukana kuntien yhdyshenkilöistä sekä eri alojen asiantuntijoista koostuva työryhmä.

Teoreettisen laskennan mukaan Satakunnan vaihemaakuntakaavalla 1 mahdollistetaan 3,10 TWh sähkön tuotanto. Kaikkiaan vaihemaakuntakaavassa osoitetaan 17 maakunnallisesti merkittävää tuulivoimatuotannon aluetta. Maakunnallisesti merkittäviksi alueiksi luetaan pääsääntöisesti yli 8-10 voimalayksikön alueet. Teoreettisen arvion mukaan alueille mahtuisi yli 300 tuulivoimalayksikköä.

Satakunnan tuulivoimatuotantoa käsittelevä vaihemaakuntakaava 1 mahdollistaa tuulivoimatuotannon kehittämisen ja maakunnallisesti merkittävien alueiden suunnittelun. Satakunnan maakuntavaltuuston 13.12.2013 hyväksymä vaihemaakuntakaavan 1 aineisto toimitettiin ympäristöministeriön vahvistettavaksi helmikuussa 2014. Ympäristöministeriö vahvisti 3.12.2014 Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1. Vahvis-

tamispäätöksen yhteydessä ympäristöministeriö hylkäsi kaavasta tehdyt viisi valitusta. Ympäristöministeriön päätöksestä tehtiin edelleen kaksi valitusta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tutkittuaan Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 1 koskevat valitukset korkein hallinto-oikeus antoi päätöksen, ettei ympäristöministeriön vahvistuspäätöksen muuttamiseen ole perusteita. Satakunnan vaihemaakuntakaava on saanut lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden (KHO) päätöksellä 6.5.2016.

2.3.3 Satakunnan maakuntaohjelma

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto on hyväksynyt 15.12.2017 Satakunnan maakuntaohjelman 2018-2021 ja siihen sisältyvän ympäristöselostuksen. Maakuntaohjelma konkretisoi maakuntasuunnitelman tavoitteita ja tähtää erityisesti aluekehitysrahoitusvälineiden ohjausvaikutukseen ja Satakunnan maakuntakaavan ja vaihemaakuntakaavan 1 toteuttamiseen. Satakunnan maakuntaohjelman 2018-2021 tavoitteena on Satakunnan kilpailukyvyyn ja elinvoimaisuuden edistäminen. Kehittämistoimia toteutetaan monirahastoisesti ja rahoitusmahdollisuuksia on nostettu esiin valittujen kehittämisteemojen yhteydessä. Osaamisen vahvistaminen, kansainvälistyminen ja digitalisaatio ovat vahvasti mukana toimintalinjojen läpileikkaavina sisältöinä.

2.3.4 Satakunnan muut strategiat ja ohjelmat

Satakunnan ilmasto- ja energiastrategia (12.3.2012)

Vuonna 2020 Satakunta halutaan nähdä ilmasto- ja energiavision mukaan ilmastoystävällisenä, kestävien energiaratkaisuiden maakuntana. Tämän vision strategisina tavoitteina ovat energiankulutuksen vähentäminen ja energiatehokkuuden lisääminen, uusiutuvan energian käytön ja tuotannon edistäminen, päästöjen vähentäminen sekä ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautuminen ja sopeutuminen. Maakunnallisen strategian lähtökohtana on valtioneuvoston hyväksymä valtakunnallinen ilmasto- ja energiastrategia.

Satakuntaliiton maakuntahallitus (27.2.2012/§19) ja maakuntavaltuusto (12.3.2013/§6) merkitsivät Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian tiedoksi ja päättivät samalla, että laadittu strategia otetaan huomioon Satakuntaliiton suunnitelmissa yhtenä suunnittelun perusselvityksenä.

Lounais-Suomen metsäohjelma 2016-2020

Lounais-Suomen metsäohjelma 2016–2020 on Satakunnan ja Varsinais-Suomen metsäalan ja maakuntien yhteinen ohjelma, jonka sisältö on hyväksytty alueellisessa metsäneuvostossa vuoden 2015 lopulla.

Ohjelman visioksi on kirjattu: Lounais-Suomen metsät tuottavat kestävästi puuta, hyvinvointia ja turvaavat luonnon monimuotoisuuden. Metsäohjelma on laadittu yhteistyössä maakuntien toimijoiden kanssa. Ohjelma on laadittu maa- ja metsätalousministeriön ohjeistuksen perusteella ja se toteuttaa Kansallista metsästrategiaa. Ohjelma ulottuu yli toimiala- ja hallinnonalarajojen.

Metsäohjelman tehtävänä on luoda mahdollisuuksia ja toimintaedellytyksiä sekä antaa suuntaviivat alueen metsien hoidolle, käytölle ja suojelulle, puun käytölle ja jatkojalostukselle sekä metsäekosysteemipalveluiden tuottamiselle. Vuoteen 2020 tähdätään kuuden strategisen linjauksen mukaisesti:

- Hakkuita kasvatetaan kestävästi ja puun käyttö lisääntyy.
- Metsänhoitotöitä tehdään lisääntyvästi, oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti.
- Metsäekosysteemipalvelut tiedostetaan ja niistä saadaan enemmän hyvinvointia ja tuloja.
- Metsien monimuotoisuus turvataan ja vesiensuojelua parannetaan.
- Metsänomistajat saavat monipuolisen tiedon metsiensä mahdollisuuksista ja tekevät tietoisia päätöksiä metsiensä käytöstä.
- Metsäalan toimijoiden ja sidosryhmien yhteistoiminta metsäohjelman toteuttamiseksi lisääntyy.

Lounais-Suomen ympäristöohjelma

Lounais-Suomen ympäristöohjelman 2014–2030 visio kuuluu seuraavasti: Rikkaasta ympäristöstä ammentava resurssiviisas Lounais-Suomi 2030. Ympäristöohjelmassa on viisi kehityspolkua, joissa kussakin on kolme painopistettä vuosille 2014–2020. Kehityspolut ovat seuraavat: kestävät valinnat, luonto- ja kulttuuriympäristö, lähivedet, ruokalautanen sekä resurssiviisas. Ohjelmaa toteutetaan haastekampanjan avulla.

Satakuntaliiton maakuntahallitus (29.9.2014/85 §) merkitsi Lounais-Suomen ympäristöohjelman 2014–2030 tiedokseen Satakunnan tulevaisuuskäsikirjaa ja maakuntaohjelmaa tarkentavana asiakirjana ja päätti ottaa em. ohjelman mahdollisuuksien mukaan huomioon omassa toiminnassaan.

Aiempi Lounais-Suomen ympäristöohjelma 2010–2013 toimii jatkossakin käsikirjana ja työvälineenä uuden ohjelmakauden tavoitteiden tukemisessa. Lounais-Suomen ympäristöohjelma 2010-2013 valmistui syksyllä 2010 ja ohjelma käsiteltiin Satakuntaliiton ja Varsinais-Suomen liiton maakuntahallituksissa.

Satakunnan kulttuuriympäristöohjelma 2009-2015

Satakunnan kulttuuriympäristöohjelma 2009-2015 päivittää vuonna 1995 laaditun ohjelman ja siihen on koottu myös artikkeleita kulttuuriympäristön parissa työskenteleviltä erilaisilta toimijoilta. Ohjelma koostuu nykytilanteen kartoituksesta sekä tavoite/toimenpideoasasta. Ohjelmassa paneudutaan muun muassa rakennusperinnön arvottamiseen, historiallisen ajan kiinteisiin muinaisjäänkösiin, maisemaselvitysten tekoon ja eri rahoitusvaihtoehtoihin. Kirjoitusten avulla voi perehtyä kulttuuriympäristöä koskeviin ajankohdaisiin kysymyksiin. Ohjelmassa esitellään myös toteutettuja hankkeita. Näillä esimerkeillä on haluttu tuoda esiin kulttuuriympäristön monia mahdollisuuksia ja vaihtaa samalla ideoita ja kokemuksia.

Kulttuuriympäristöohjelman tarkoituksena on antaa tietoa kulttuuriympäristöstä sekä koordinoita kulttuuriympäristön hoitoon, säilyttämiseen ja kehittämiseen kohdistuvia toimenpiteitä. Ohjelman avulla yhdistetään valtakunnalliset, seudulliset ja paikalliset säilyttämisen tavoitteet ja kehitetään yhteistyötä ympäristön vaalimiseksi. Ohjelma on myös apuna päätöksenteossa ja ohjeena kuntien kulttuuriympäristön suunnittelussa. Tavoitteena on rikkaan ja monipuolisen kulttuuriympäristön säilyminen myös tulevien sukupolvien koettavaksi.

Satakunnan kulttuuriympäristöohjelma on laadittu Satakunnan kulttuuriympäristötyöryhmässä, jossa ovat edustettuina kulttuuriympäristöjen parissa työskentelevät alueelliset organisaatiot.

Kauas katse kantaa - Satakunnan arkkitehtuuripoliittikka

Rakennettu ympäristö ja arkkitehtuuri ovat merkittävä osa satakuntalaista kulttuuriperintöä. Arkkitehtuuri on jokapäiväiseen elämään kuuluvaa käyttötaidetta. Rakennettu ympäristö on tunnustettu ja keskeinen osa kulttuuri- ja hyvinvointiyhteiskuntaa. Laadukas ympäristö ja kiinnostava arkkitehtuuri vaikuttavat paikallakunnan imagoon ja vetovoimaan. Merkittävin osa yhteistä varallisuutta on sitoutunut rakennettuun ympäristöön. Näistä lähtökohdista rakentuu satakuntalainen arkkitehtuuripoliittikka. Satakunnan arkkitehtuuripoliittinen ohjelma on Satakunnan taidetoimikunnan tahdonilmaus.

Ohjelma on rakennettu seitsemän tavoitteen ympärille, joista kullekin on omistettu oma lukunsa. Jokaisen luvun alussa luonnehditaan tavoitetta, johon ohjelmalla Satakunnassa pyritään. Kunkin luvun päättää luetelo konkreettisista toimenpiteistä. Tavoitteita havainnollistaa runsas, satakuntalaista rakennettua ympäristöä ja arkkitehtuuria esittelevä kuvitus kuvateksteineen.

Satakunnan taidetoimikunta on hyväksynyt Satakunnan arkkitehtuuripoliittisen ohjelman 7.11.2012 ja Satakuntaliiton maakuntahallitus on merkinnyt ohjelman tiedoksi (4.3.2013/42 §).

Satakunnan bioenergiastrategia 2020

Satakunnan bioenergiastrategiassa linjataan kuluvan vuosikymmenen keskeiset toimintalinjat maakunnan bioenergiantuotannon ja käytön kehittämiseksi. Tavoitteena on edistää maakunnan uusiutuvien energialähteiden käyttöä, energiaomavaraisuuden kehittämistä, osaamisen lisäämistä ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien kautta työpaikkojen ja toimeentulolähteiden syntyä.

Kansallisessa ilmasto- ja energiastrategiassa valtioneuvosto kehottaa maakuntia laatimaan omat ilmasto- ja energiastrategiansa. Satakunnan bioenergiastrategia on osa maakunnallista ilmasto- ja energiastrategiaa. Bioenergiastrategia toteutettiin Maaseudun uusiutuvat energiat Satakunnassa –hankkeessa (MaSu).

Satakunnan alueellinen maaseudun kehittämisstrategia 2014-2020

Satakunnan alueellisessa maaseudun kehittämisstrategiassa on esitetty visiona vuodelle 2020, että Satakunnan maaseutu on monipuolinen ruuan ja energian tuottaja. Kyläyhteisöt ovat eläviä ja ne tuottavat elämyksiä ja toimeentuloa. Maaseudun yritystoiminta on monipuolista ja verkostoitunutta. Strategian kolme painopistettä ovat ammatillinen ja erikoistunut osaaminen, uudet ratkaisut ja innovaatiot sekä dynaaminen yrittäjyys. Kaikkien painopisteiden läpikäyvinä teemoina ovat ympäristön kestävä käyttö ja yhteistyö ja kumppanuus.

Dynaamista yrittäjyyttä käsittelevässä painopisteessä on esitetty tavoitteita maaseutuyritysten toiminnan ja toimintaympäristöjen kehittämiseksi, mm. bioenergian käytön, hankintalogistiikan ja raaka-aineiden saatavuuden kehittämiseksi. Toimenpiteitä, millä bioenergian käyttöä ja tuotantoa lisätään, ovat eri energiamuotojen yhdistelmälaitosten ja siirrettävien ratkaisujen käytön edistäminen sekä uusien käyttökohteiden haravointi paikallisen bioenergian käyttöön, lämpöyrittäjyyden edistäminen, korjuutekniikoiden kehittäminen sekä uuden teknologian kehittäminen ja käyttöönotto yrityksissä. Lisäksi tärkeää on metsäenergian tarjonnan vahvistaminen tiedotuksen keinoin ja tutkimustiedon levittäminen mm. siitä, miten voidaan tuot-

taa energiaa yhteistyöllä. Uusina avauksina esitetään terminaalien rakentamista biopohjaisille materiaaleille ja hajautetun energian tuotantomalleja yhdistävien Energiakylä –toimintamallien kehittämistä.

Alueellisen suunnitelman valmistelua on johtanut ja ohjannut maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) maaseutujaosto, joka on käsitellyt ja hyväksynyt ohjelman laatimisen menettelytavat sekä ohjelmaversiot eri vaiheissaan.

3 SATAKUNNAN NYKYTILAN KUVAUS

3.1 Satakunnan sijainti

Satakunta on yksi Suomen länsirannikon maakunnista. Kauppa ja merenkulku ovat satoja vuosia kuuluneet Satakunnan elinkeinoelämään. Itämeren piiri on Euroopan mittakaavassa merkittävä talousalue, joka on vaikuttanut ja historiallista perinnettä noudattaen vaikuttaa edelleen Satakunnan elinkeinoelämään, liikenneyhteyksiin ja kulttuuriperintöön (Kuva 3).

Kuva 3. Satakunnan sijainti Itämeren alueella.

3.2 Ympäristö ja maisema

Luonnon- ja kulttuuripiirteiden alueelliset vaihtelut ovat pohjana suurille maisemakokonaisuuksille sekä yleensäkin elinympäristön ominaispiirteille. Satakunnassa on useita valtakunnallisesti ja jopa kansainvälisesti arvokkaita luonto- ja maisemakokonaisuuksia. Satakunnan maakunta on yksi Suomen vanhimpia asuttuja alueita, mitä ilmentävät alueen rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaisjäännökset. Monimuotoinen luonto ja rikas kulttuuriympäristö ovat keskeisiä maakunnan elinympäristön vahvuustekijöitä. Pellot ja metsät ovat hyväkasvuisia ja tuottavat raaka-ainetta maakunnan elintarvike- ja metsäteollisuudelle sekä energiantuotantoon.

Suomi on jaettu luonnonominaisuuksiltaan kymmeneen maisemamaakuntaan. Jaossa Satakunta kuuluu lähes kokonaisuudessaan lounaismaan maisemamaakuntaan, joka jakautuu useampaan maisematyyppiin (Ympäristöministeriö 1992). Aivan koillisimmilta osiltaan Satakunta on kuitenkin osa Suomenselän maisemamaakuntaa. Lounaismaan maisemaseudut ovat: Satakunnan rannikkoseutu, Pohjois-Satakunnan järvisseutu ja Ala-Satakunnan viljelyseutu (Kuva 4).

Rannikkoalue muodostuu kapeasta ja karuhkosta saaristovyöhykkeestä sekä alavasta ja maisemaltaan pieni- ja keskisuurista rannikkokaistaleesta. Maankohoamisrannikko on kansainvälisestikin ainutlaatuinen elinympäristö, missä voidaan seurata merestä paljastuneen maan verhoutumista kasveihin. Luonto on karua. Merelliset elinkeinot ovat jättäneet merkinnsä alueen rakennusperintöön. Vyöhykkeellä sijaitsevat maakunnan vanhimmat merenrantakaupungit Pori ja Rauma.

Ala-Satakunnan viljelyseutu on perusluonteeltaan tasaista, viljaville savikoille syntynyttä viljelyaluetta, mutta siellä on myös runsaasti karuja, metsäisiä soita ja viljelyseutuja. Maaston muodoiltaan alue on pääpiirteissään tasaista, mihin tuovat vaihtelua seudun poikki kulkeva koko Lounais-Suomen suurin, Säkylän ja Harjavallan kautta Poriin kulkeva harjujakso, Kokemäenjokilaakso sekä Säkylän ja Euran kuntien alueella sijaitseva Pyhäjärvi.

Pohjois-Satakunnan järvisseudulla maaperä ja maanpinnan muodot ovat melko vaihtelevia. Aivan pohjoisessa on huomattava, miltei idästä länteen kulkeva, Hämeenkaan reunamuodostuma, joka ennen Kaanpäästä kääntyy suoraan pohjoiseen Pohjankankaan saumamuodostumajaksoksi. Soita on Pohjois-Satakunnassa muuhun Satakuntaan verrattuna huomattavan paljon. Metsäistä yleisilmettä elävöittävät lukuisat järvet, joista osa on säilyttänyt erämaisen luonteensa.

Suomenselkä on karu vedenjakajaseutu Pohjanmaan ja Järvi-Suomen välillä. Suomenselän eteläosan poikki kulkee pohjoisesta etelään suuntautuvia harjujaksoja. Pohjankankaan harjumuodostumajakso erottuu maisemassa selväpiirteisensä. Kasvillisuus on karua ja soiden määrä on myös tällä alueella suuri.

Korkokuva ja geologia

Satakunta on pinnanmuodoiltaan matalaa ja loivapiirteistä. Maanpinta kohoaa melko loivasti rannikolta sisämaahan päin siirryttäessä siten, että Pohjois-Satakunnassa maanpinta on korkeimmillaan. Harjujakso tuovat vaihtelua peltojen ja metsien tasaiseen olemukseen. Maakunnan korkein kohta löytyy Hämeenkan-kaalta, jossa Soininharju nousee 180 metriä merenpinnan yläpuolelle. Kokemäenjokilaakso on alueen alavinta seutua kohoten merenpinnasta vain noin 25 metriä (Kuva 5). Laajimmat kalliopaljastuma-alueet sijoittuvat Lapinjoki - Pyhäjärvi linjan eteläpuolelle. Toinen suuri, mutta ei niin yhtenäinen kalliopaljastuma-kallioma-alue, alkaa Lavian pohjoispuolella rajautuen Hämeenkaan harjumuodostumaan, josta se kaartuu luoteeseen rajoittuen lännessä Pomarkun pohjoispuolelta Siikaisiin asti. Kalliomaata esiintyy myös Huittisten ja Säkylän väliin jäävällä alueella (Kuva 6).⁹

Satakunnan maankamaran erityispiirteitä ovat rikkonainen peruskallio, laaja hiekkakivialue, Kokemäenjoen laakso ja suistoalue sekä voimakas maankohoaminen. Maiseman vanhimmat piirteet ovat nähtävissä jääkauden muovaamissa kaakko-luode-suuntaisissa pinnanmuodoissa, mikä näkyy useimmissa joissa, järvis- sä, harjuissa ja moreeniselänteissä. Nykyisen Satakunnan alue alkoi paljastua veden alta noin 9000 vuotta sitten Ancylys-järven loppuvaiheessa. Harjavallan seudulla merenranta oli noin 4000 vuotta sitten. Muinaisia rantavalleja on nähtävissä 72 metriä merenpinnan yläpuolelle kohoavan Hiittenharjun luoteisosissa. Merkittävimmät harjumuodostumat Satakunnassa ovat Virttaankankaalta alkava ja Yyteriin asti jatkuva pit- kittäisharju sekä Hämeenkaan-Pohjankankaan harjumuodostuma, jotka saivat alkunsa jääkauden lop- puvaiheessa.¹⁰

⁹ Alatalo, Jenny & Sato-Ettala, Arja: Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutujaon tarkistamiseksi. Katson maalaismaisemaa –hanke. Satakuntaliitto, sarja A:315. 2014.

¹⁰ Seppälä, Sanna & Niina Uusi-Seppä: Kauas missä katse kantaa, Satakunnan maiseman erityispiirteitä. Toim. Niina Uusi-Seppä. Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään, huomenna. Satakunnan Museon julkaisuja 19/2012.

MAISEMAMAAKUNNAT JA - SEUDUT

A. Satakunnan rannikkoseutu

B. Suomenselkä

C. Pohjois-Satakunnan järviseu

D. Ala-Satakunnan viljelyseutu

Lähde:
Ympäristöministeriö 1992

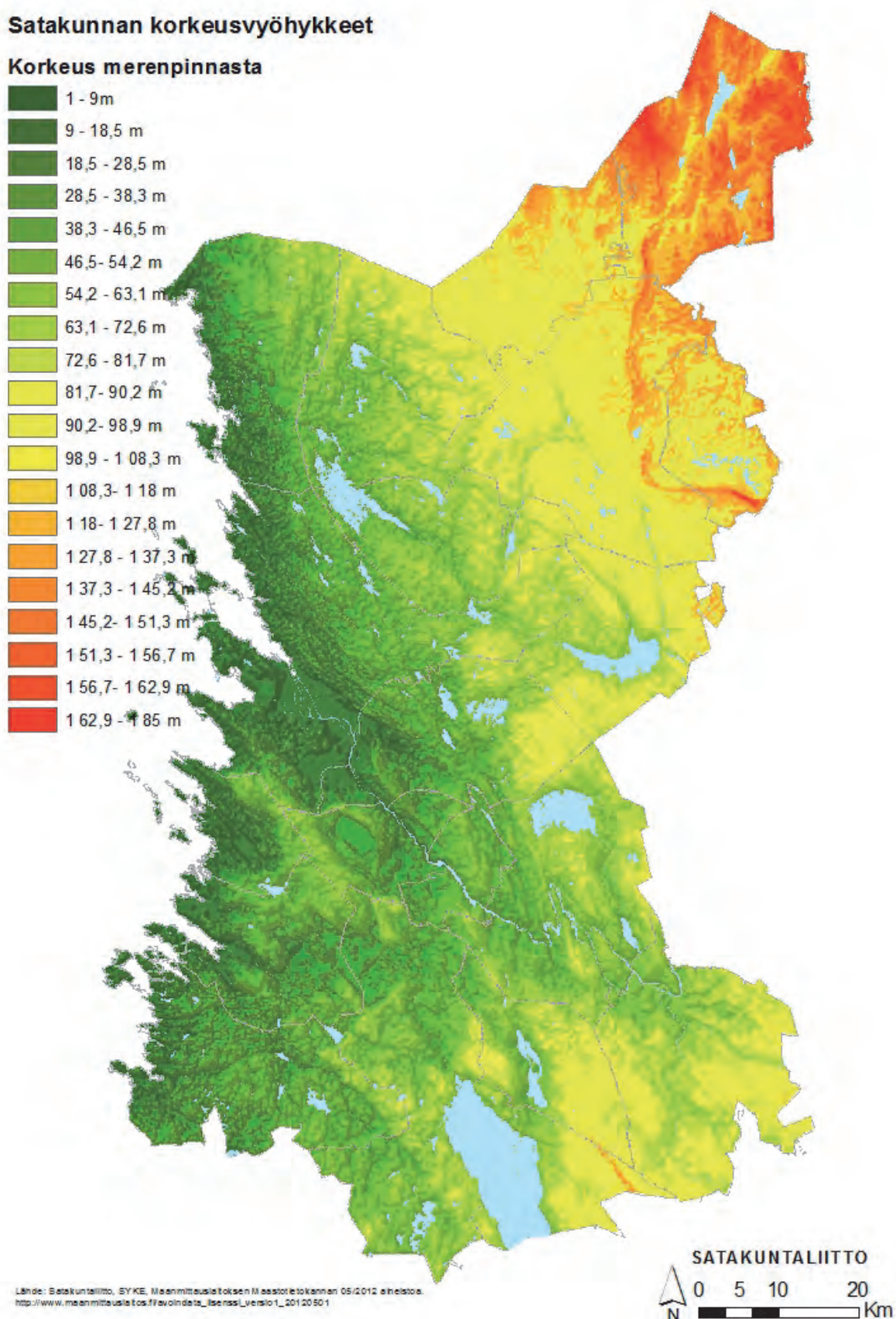

Kuva 4. Satakunnan pinnanmuodot ja ympäristöllisesti merkittävimmät vetovoimatekijät.

Satakunnan korkeusvyöhykkeet

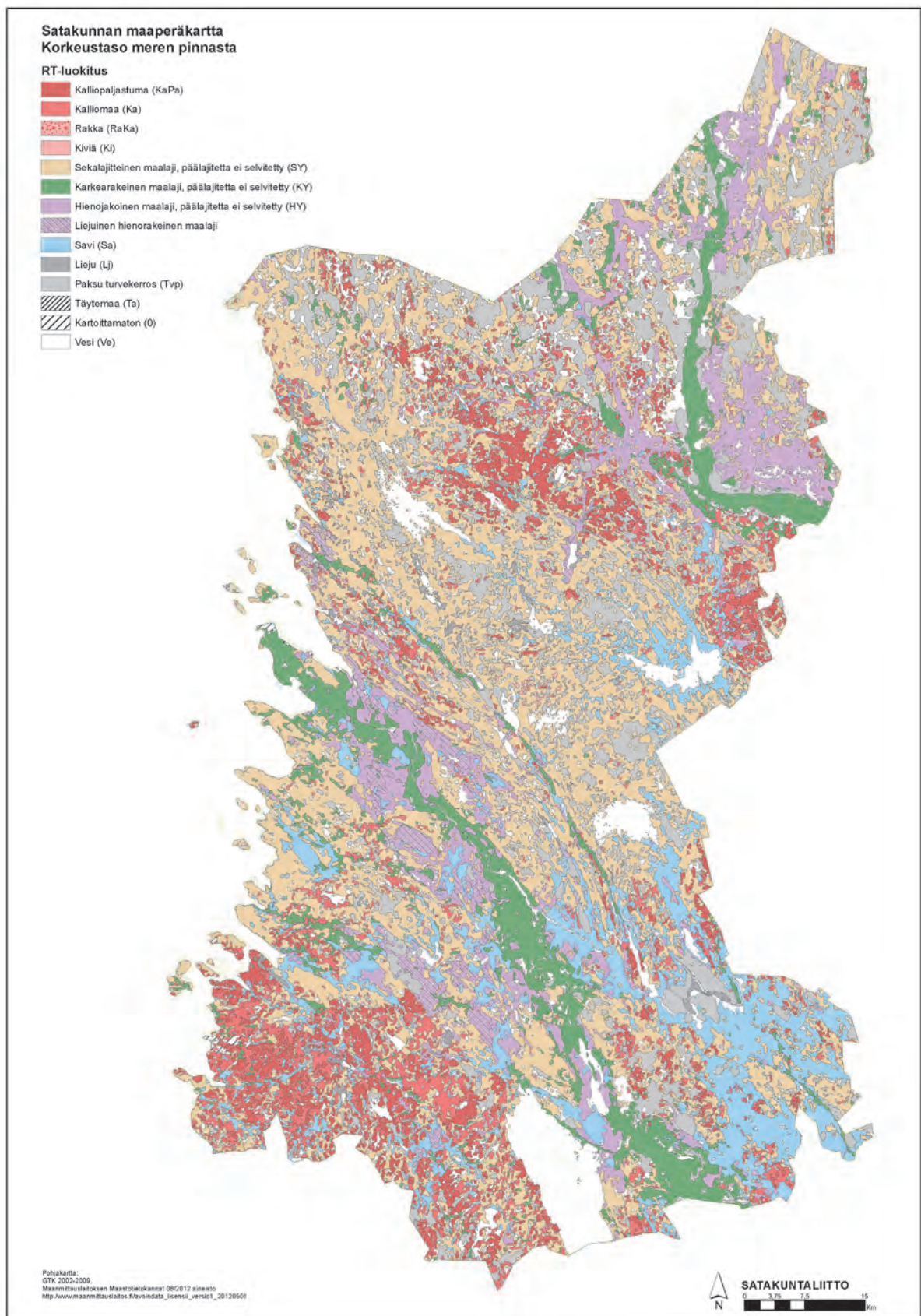
Korkeus merenpinnasta

1 - 9 m
9 - 18,5 m
18,5 - 28,5 m
28,5 - 38,3 m
38,3 - 46,5 m
46,5 - 54,2 m
54,2 - 63,1 m
63,1 - 72,6 m
72,6 - 81,7 m
81,7 - 90,2 m
90,2 - 98,9 m
98,9 - 108,3 m
108,3 - 118 m
118 - 127,8 m
127,8 - 137,3 m
137,3 - 145,2 m
145,2 - 151,3 m
151,3 - 156,7 m
156,7 - 162,9 m
162,9 - 185 m

Kuva 5. Satakunnan korkeusvyöhykkeet. Maaston korkeuserot on esitetty siten, että alimmat laaksot ovat vihreällä ja korkeimmat alueet punaisella.¹¹

¹¹ Alatalo, Jenny & Sato-Ettala, Arja: Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutujaon tarkistamiseksi. Katson maalaismaisemaa –hanke. Satakuntaliitto, sarja A:315. 2014.

Kuva 6. Satakunnan maaperä. ¹²

¹² Alatalo, Jenny & Sato-Ettala, Arja: Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutujaon tarkistamiseksi. Katson maalaismaisemaa –hanke. Satakuntaliitto, sarja A:315. 2014.

Satakunnan suot

Satakunnan suot kuuluvat suoyhdistymätyyppien aluejaossa kilpikeitaiden alueeseen. Suoyhdistymätyyppien kehitystä säätelevät pääosin ilmastolliset seikat ja maastonmuodot. Kilpikeidas on yksi eteläiseen Suomeen painottuvista keidassoiden alatyypeistä. Kilpikeitaat ovat suurmuodoltaan kuperia, ja niille on tyypillistä paksu heikosti maaton rahkavaltaisen pintaturvekerros. Suon pienmuodot, mätäspintaist kermiä sekä kuljutt ja allikot, kierteävät kehämäisesti suon yllintä kohtaa. Maakunnan koillisosa kuuluu Satakunnan ja Etelä-Pohjanmaan kilpikeitaisiin ja muu osa Etelä-Suomen kilpikeitaisiin. Soiden osuus maapinta-alasta on suurempi koillisosan kilpikeitaiden alueella, missä topografia on vaihtelevampaa ja savikoiden osuus pienempi kuin topografialtaan tasaisemmalla Etelä-Suomen kilpikeitaiden alueella (Kuva 7).¹³ Kuvassa 8 on osoitettu GTK:n Satakunnassa tutkimien soiden (> 20 ha) sijoittuminen metsäkasvillisuusvyöhykkeille.

Geologian tutkimuskeskus on kartoittanut Satakunnan yli 20 hehtaarin suuruisia soita. Tämän aineiston mukaan yleisimmät suotyyppit Satakunnassa ovat rämeet (61 %). Rämetyypeistä yleisimpiä ovat keidasräme, rahkaräme, tupasvilläräme ja isovarpuräme. Turvekankaita on 17 % ja korpia vain 4 %. Avosuota on vajaa viidennes tutkitusta suopinta-alasta. Rahkavaltaisten turpeiden osuus on 71 % ja saravaltainen 29 % kokonaisturvemäärästä. Yleensä rahkavaltaiset turpeet ovat suon pintaosassa ja saravaltainen suon pohjaosassa. Turpeen lisätekijöistä tupasvillan jäännökset ovat hyvin yleisiä. Soiden pohjaosassa ovat vallitsevana lisätekijänä puun jäännökset. Tutkitujen soiden keskimatuneisuus on 4,9 (H1-10 asteikolla) ja se vaihtelee huomattavasti lähekkäinkin olevilla soilla. Tämä johtuu soiden erilaisesta kehityshistoriasta, johon vaikuttaa ilmastollisten seikkojen lisäksi myös alueen topografia ja pohjamaalaji. Suotyypeissä ja turvelajeissa ei kovin suurta vaihtelua ole maakunnan eri osissa. Rämmeet ovat yleisin suotyyppi ja rahkaturve vallitseva turvelaji kaikissa kunnissa. Sen sijaan heikosti matuneen pintarahkaturpeen osuudessa on selvää alueellista vaihtelua. Maakunnan koillisosassa on heikosti matuneen pintarahkaturpeen osuus pienempi kuin Etelä-Suomen kilpikeitaiden alueella (Kuva 9).

Satakunnan tutkittujen 680 suon yhteenlaskettu pinta-ala on noin 62 000 ha ja turvemäärä noin 1100 milj. suom³. Turvemäärästä on ympäristöturpeeksi soveltuvaa vaaleaa (H1-4) rahkaturvetta noin 470 milj. suom³ ja energiaturpeeksi soveltuvaa hyvin maaton rahkavaltaista turvetta (H5-10) tai saravaltainen (H1-10) turvetta noin 664 milj. suom³. Turvekerrostumien keskipaksuus on 1,8 metriä, mistä heikosti matuneen (H1-4) pintarahkaturpeen osuus on 0,8 metriä. Soiden keskiyvyys vaihtelee kunnittain 1,4 metristä 2,8 metriin.

Soiden ojitustilanne koko Suomessa ja Satakunnan osalta on esitetty omina karttoina (Kuva 10 ja Kuva 11). Lisäksi kuvassa 12 on esitetty Satakunnan maakuntakaavassa osoitetut turvetuotantoalueet (EO3 ja EO4) ja kyseisten aluevarausten ulkopuolelle sijoittuvat turvetuotantoalueet (12 kpl), joilla on ympäristölupa (Kuva 12). Kuvassa 13 on esitetty Satakunnan taajama-alueiden ja metsien ydinalueiden sijoittumista Satakunnassa suhteessa ojitattomiin suoalueisiin ja turvetuotantoalueisiin (Kuva 13). Satakunnan soiden ojitusaste on koko maakunnassa yli 75 %. Entinen ojitettuja soita on Pohjois- ja Kaakkois-Satakunnassa. Suomenselän metsäinen ja soinen karu vedenjakajavyöhyke, joka toimii myös ekologisena kulkureittinä, ulottuu Pohjois-Satakunnan alueelle (Kuva 14).

Satakunnan maakuntakaavassa on osoitettu yhteensä 44 turvetuotantoaluetta EO3- ja EO4-merkinnöin (pinta-ala noin 10 000 ha). Eurassa sijaitseva Kirvessuon alue on osoitettu turvetuotannon selvitysalueena (se4). Valtaosa alueista on edelleen turvetuotannossa. Ympäristöluissa esitetyt tuotantoalaa koskevat pinta-alat eroavat maakuntakaavassa osoitetuista varauksista, koska turvetuotannon aluevaraukset sisältävät myös nyt jo tuotannosta poistuneita alueita, vesienkäsitteilytoimenpiteitä sekä mahdollisia tuotannon laajenemisaalueita. Lisäksi joissain tapauksissa aluevaraus on rajattu maakuntakaavaan ympäristölupahakemuksessa mainittua aluetta suuremmaksi.

Satakunnan maakuntakaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden (EO3 ja EO4) lisäksi ympäristölupia on Satakuntaliiton tietojen mukaan myönnetty 18 suolle (31.8.2018): Anttilansuo, 5062 (Eura), Eurassuo, 5171 (Eura), Ketistönkeidas, 15655 (Honkajoki), Aittomäenkeidas, 15650 (Honkajoki), Kodesjoenkeidas, 15656 (Honkajoki), Kuuskeidas, 15657 (Honkajoki), Mustakeidas, 15648 (Honkajoki), Paholamminkeidas, 15705 (Honkajoki), Rupa-kistonneva, 15780 (Honkajoki), Heponeva, 211665 (Karvia), Jouhikeidas, 21150 (Karvia), Härkäneva, 21158 (Karvia), Kotoneva, 21033 (Karvia), Tampionkeidas, 496 (Kankaanpää), Isokeidas, 15688 (Siikainen), Kiimaneva-Isokeidas-Tieneva, 5241, 5242 (Pomarkku), Saarineva, 5221 (Pomarkku). Etelä-Suomen aluehallintoviraston syyskuussa 2017 myöntämästä ympäristöluvasta Ulvilassa sijaitsevalle Haukisuolle (104) on valitettu Vaasan hallinto-oikeuteen, joten alueen lupaprosessi on kesken. Karviassa sijaitsevalla Jouppilankeitaan alueella on toteutettu ympäristövaikutusten arviointiprosessi. Satakunnan maakuntakaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden ulkopuolelle sijoittuvien ympäristöluvan omaavien turvetuotantoalueiden sijainti on osoitettu kuvassa (Kuva 12.). Lisäksi turvetuotantoa harjoitetaan pienillä, alle 10 ha:n soilla, joille ei ennen vuonna 2014 voimaan astunutta ympäristönsuojelulain muutosta (527/2014) tarvinnut hakea ympäristölupaa. Uusille, alle 10 ha:n turvetuotantoalueille tulee hakea ympäristölupa. Vuoden 2018 aikana on tullut vireille useita pienialaisia turvetuotantoalueita koskevia lupahakemuksia etenkin Honkajoen ja Karvian kuntien alueilla. Merkittävä osa Satakunnan turvetuotantoalueista sijoittuu Karvianjoen vesistöalueelle (36).

¹³ Suomi, Timo: Satakunnan tutkitut suot. Turvetutkimusselostus 9/2013. Geologian tutkimuskeskus, Etelä-Suomen yksikkö.

TUTKITUT SUOT
Satakunta / 2012

Merikarvia, Pori, Luvia, Rauma, Eura, Kouvola, Kankaanpää, Honkajoki, Siikainen, Pomarkku, Ulvila, Nakkila, Harjavalta, Kokemäki, Kälviä, Huittinen, Säkylä, Jämijärvi.

Satakunnan ja Etelä-Pohjanmaan kilpikeitaat
Etelä-Suomen kilpikeitaat
Laakio-keitaat
Sisä-Suomen vietto- ja rahakeitaat

Legend:

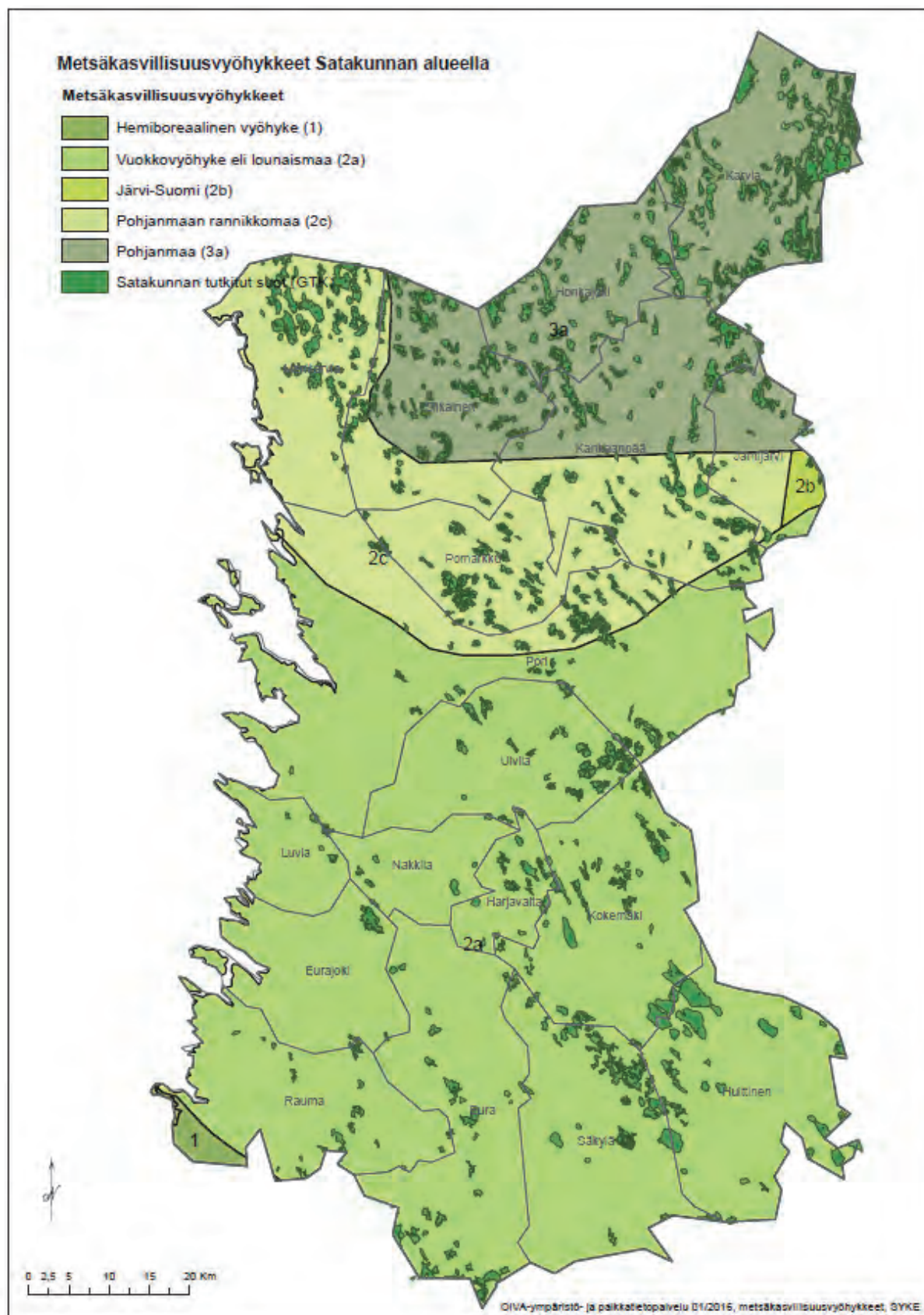
- Tutkittu suo
- Sotilasalue
- Suoyhdistymätyyppi
- Suojelualue
- Turvetuotantoalue
- Suo
- Vesistö

0 10 20 30 40 50 km

GEOLOGIAN TUTKIMUSKESKUS

www.gtk.fi

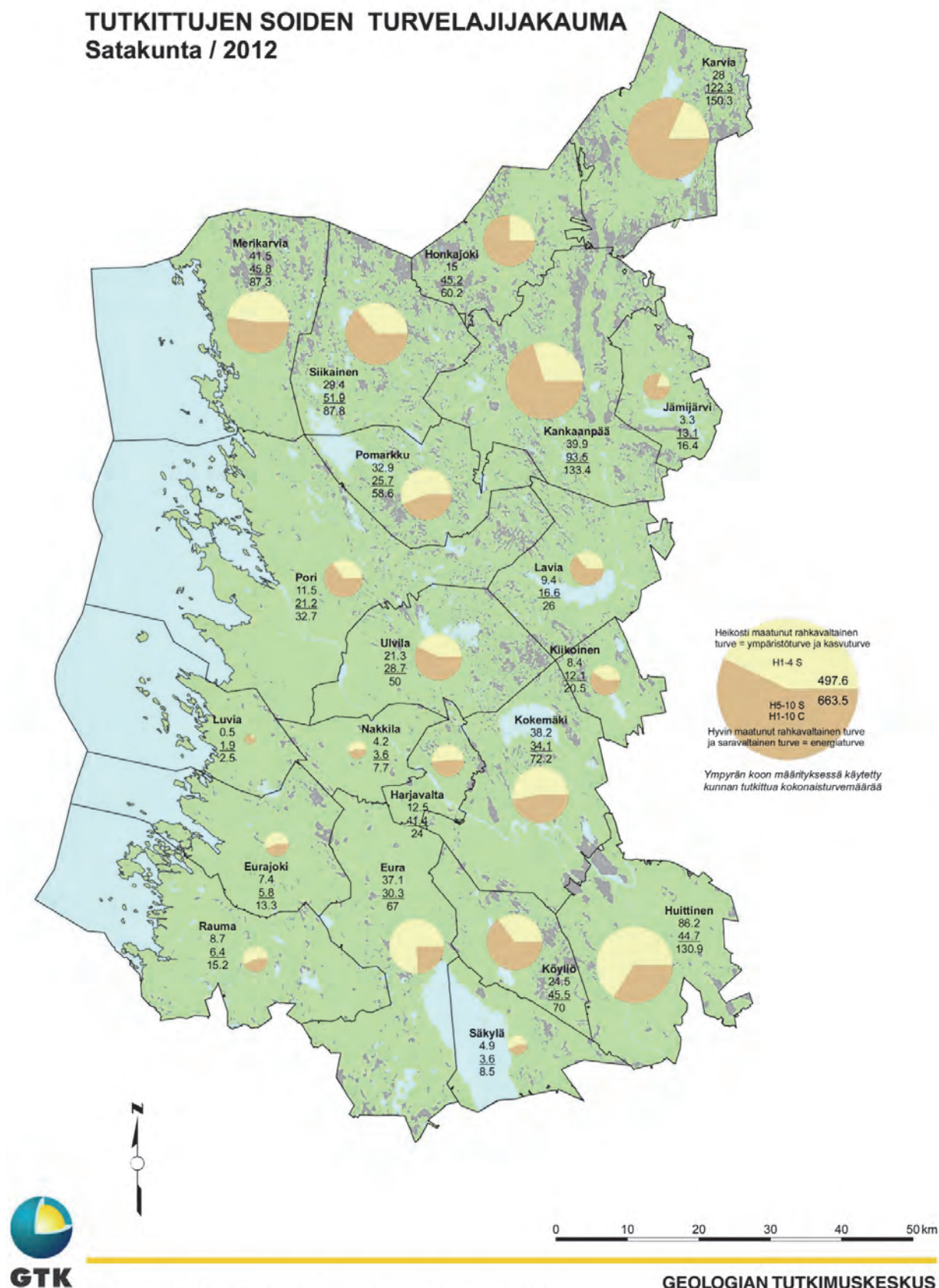
14 Suomi, Timo: Satakunnan tutkitut suot. Turvetutkimusselostus 9/2013. Geologian tutkimuskeskus, Etelä-Suomen yksikkö. Turvevarojen tilinpito: http://gtkdata.gtk.fi/Turvevarojen_tilinpito/index.html

Kuva 8. GTK:n Satakunnassa tutkimien (> 20 ha) soiden sijoittuminen Satakunnan metsäkasvillisuusvyöhykkeille.¹⁵

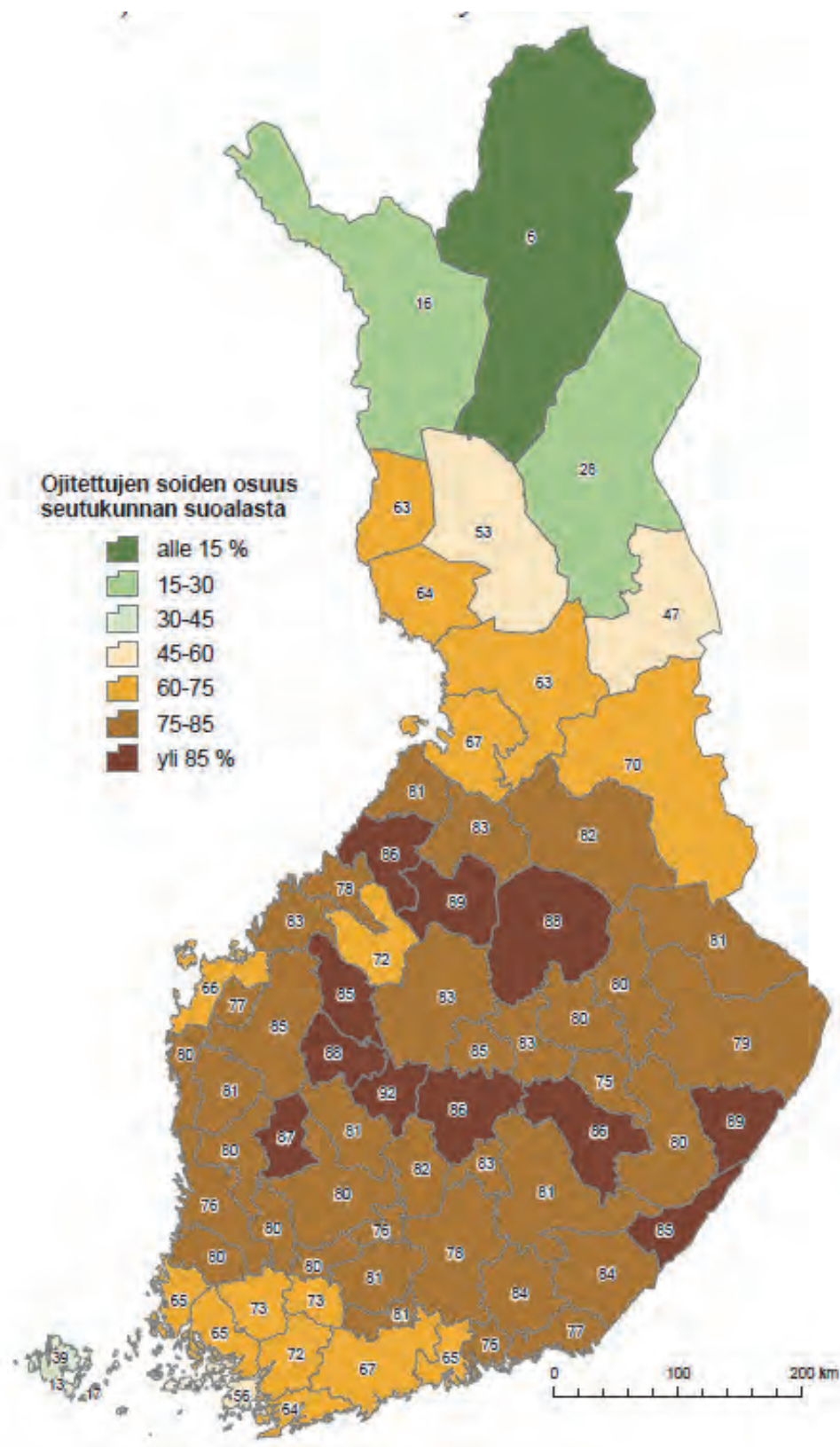
¹⁵ Oiva-ympäristö- ja paikkatietopalvelu 01/2016, metsäkasvillisuusvyöhykkeet, SYKE. Satakunnassa tutkitut suot GTK 2013.

TUTKITTUJEN SOIDEN TURVELAJIJAKAUMA Satakunta / 2012

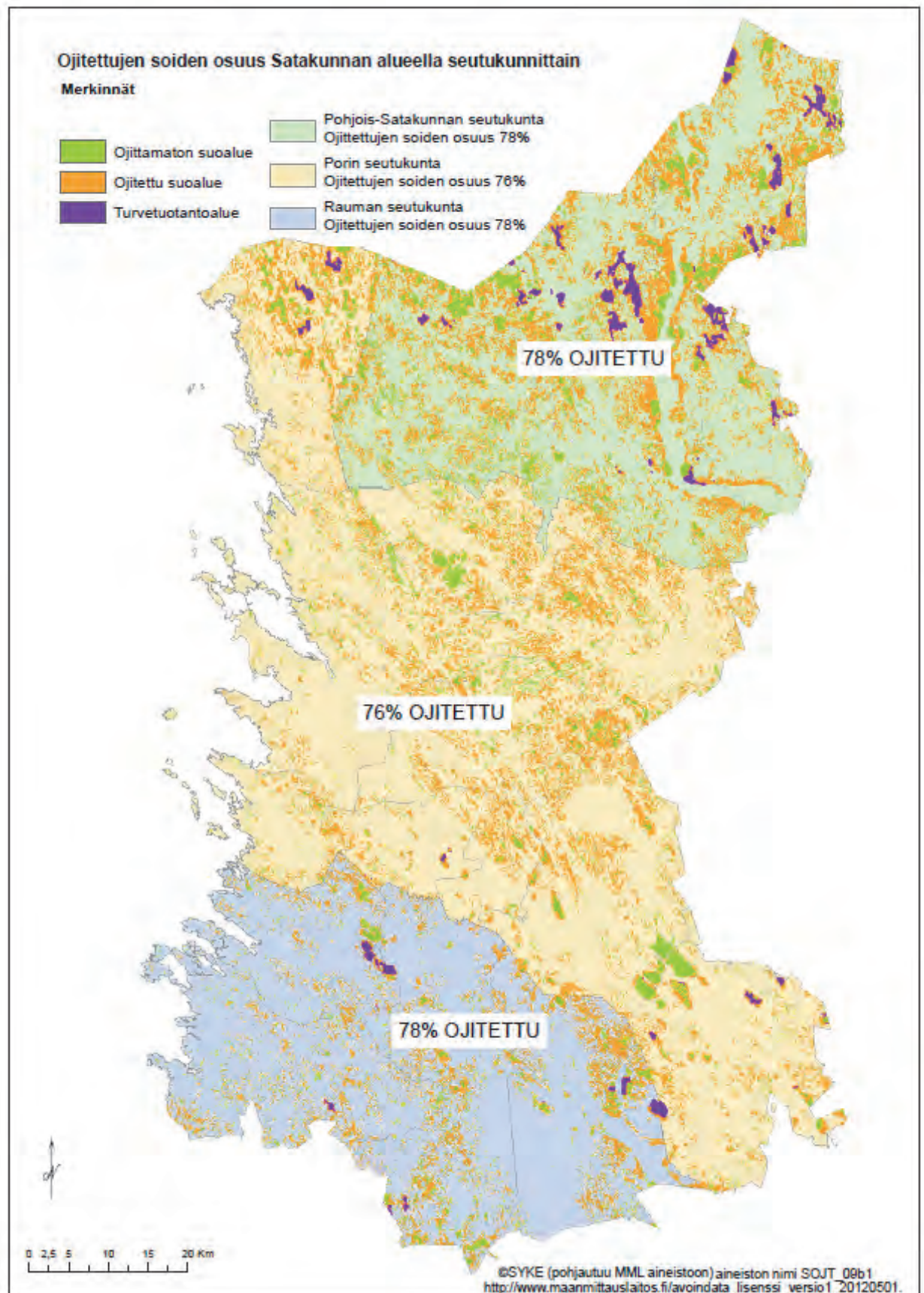
Kuva 9. GTK:n Satakunnassa tutkimien soiden turvelajijakauma.¹⁶ Kiikoisten kunta kuului selvityksen valmistelun aikaan Satakuntaan (siirtyi osaksi Pirkanmaan maakuntaa yhdistyessään 1.1.2013 Sastamalan kaupunkiin).

¹⁶ Suomi, Timo: Satakunnan tutkitut suot. Turvetutkimusselostus 9/2013. Geologian tutkimuskeskus, Etelä-Suomen yksikkö.

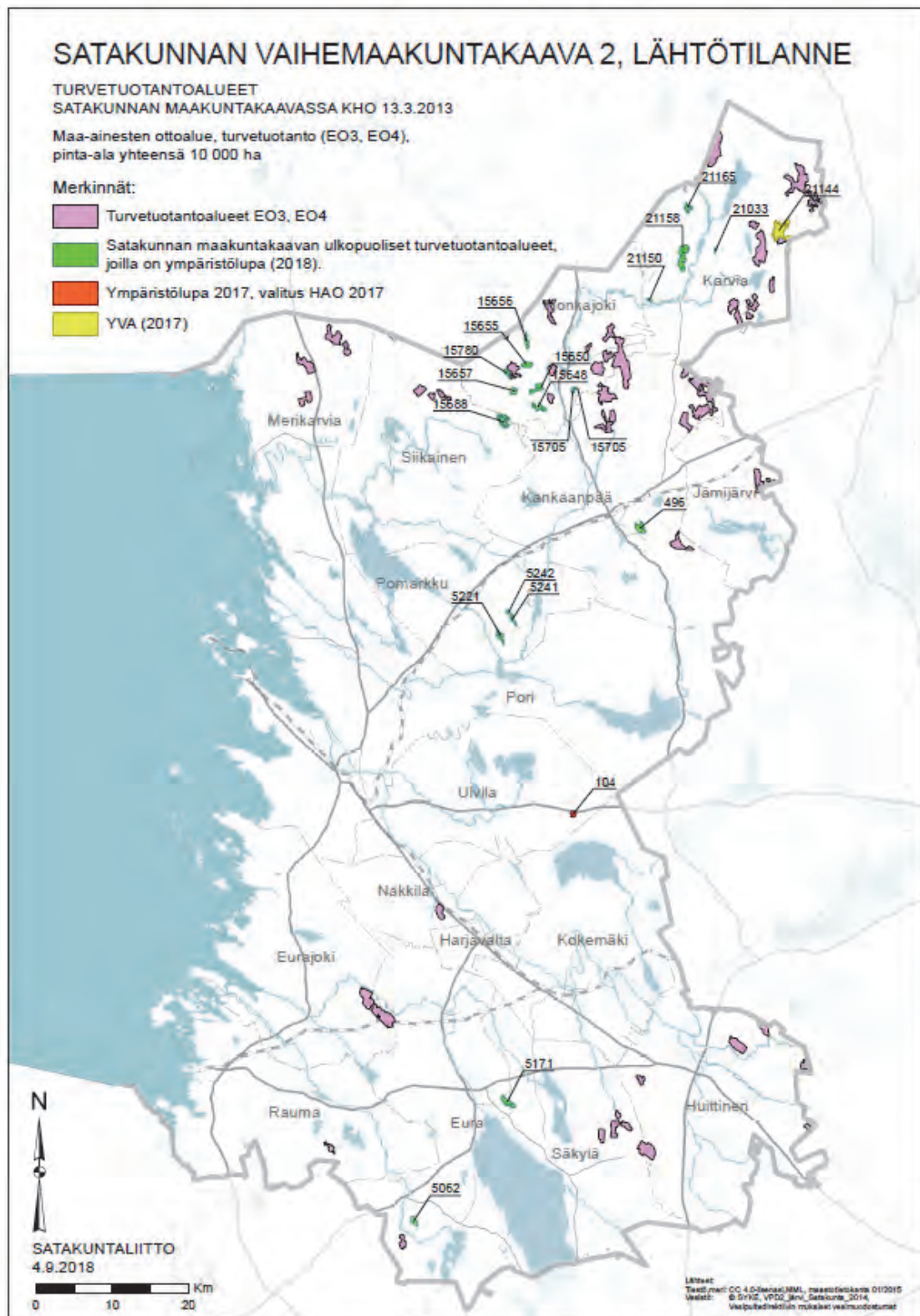

Kuva 10. Soiden seudullinen ojitustilanne Suomessa.¹⁷

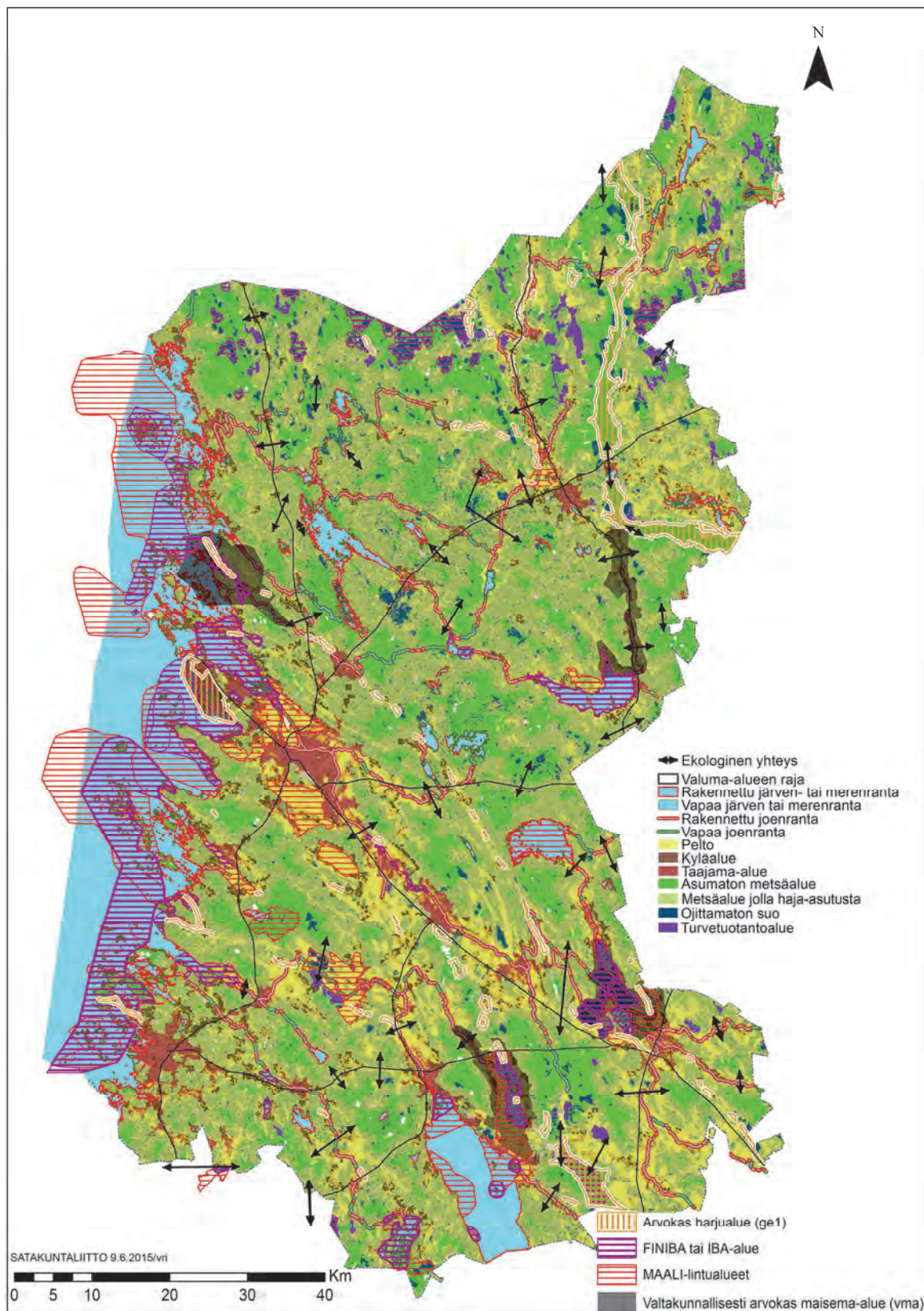
¹⁷ Ympäristöministeriö: Suot ja turvemaat maakuntakaavoituksessa. Suomen ympäristö 7/2015.

Kuva 11. Ojitettujen soiden osuus seutukunnittain Satakunnan alueella.

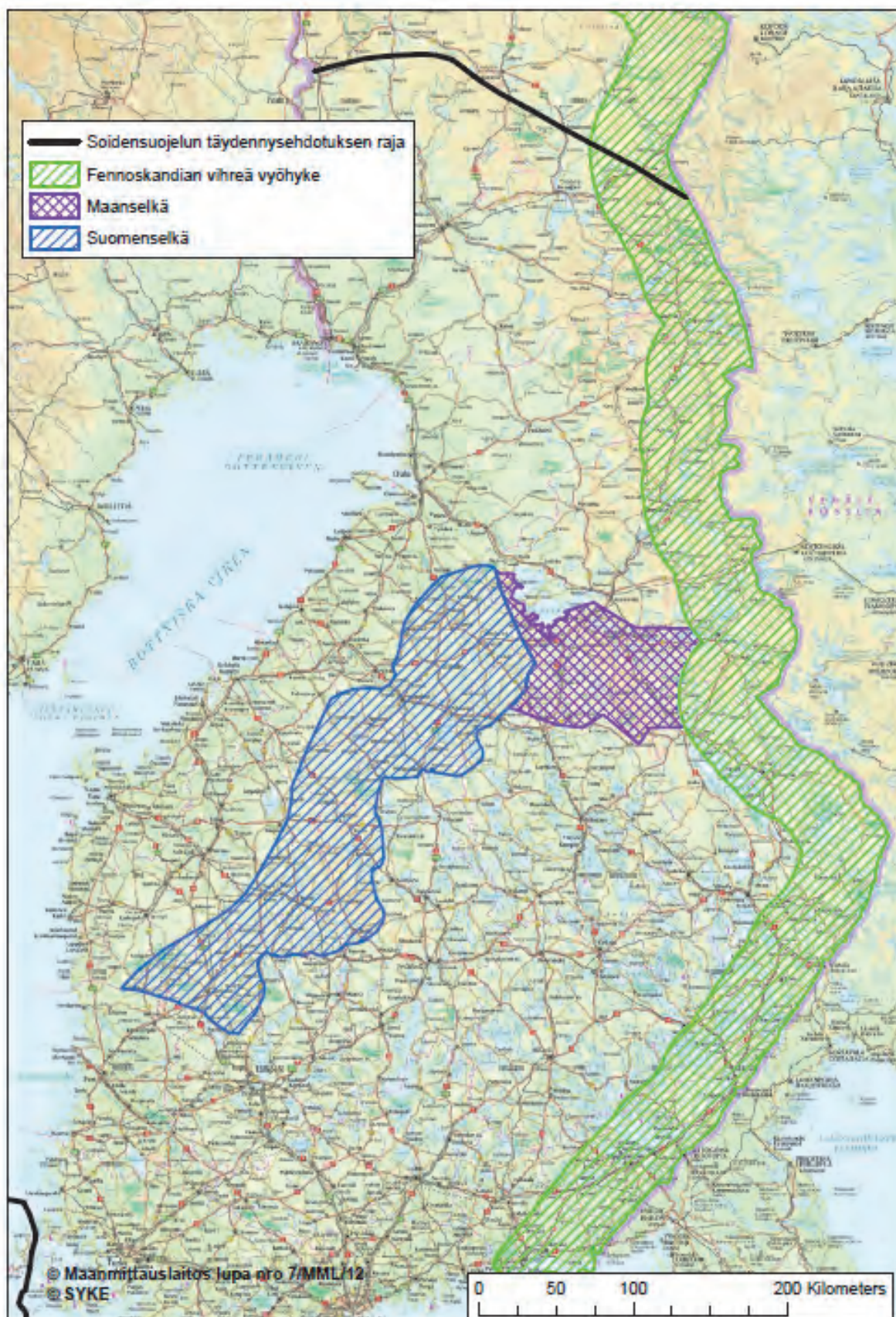

Kuva 12. Satakunnan maakuntakaavassa (KHO 13.3.2013) osoitetut turvetuotantoalueet (EO3 ja EO4) ja kyseisten aluevarausten ulkopuolelle sijoittuvat turvetuotantoalueet (17 kpl), joilla on ympäristölupa (31.8.2018). Ulvilassa sijaitsevan Haukisuon ympäristöluvasta on valitettu Vaasan hallinto-oikeuteen (HAO). Karviassa sijaitsevilla Jouppilankeitaan alueella on toteutettu ympäristövaikutusten arviointiprosessi. Karttaa tarkasteltaessa on otettava huomioon, että turvetuotantoa harjoitetaan myös pienillä, alle 10 ha:n soilla, joille ei ennen vuonna 2014 voimaan astunutta ympäristönsuojelulain muutosta (527/2014) tarvinnut hakea ympäristölupaa. Uusille, alle 10 ha:n turvetuotantoalueille tulee hakea ympäristölupa. Uusia pienturvetuotantoon liittyviä lupahakemuksia on tullut vireille vuoden 2018 aikana etenkin Honkajoen ja Karvian kuntien alueilla. Merkittävä osa Satakunnan turvetuotantoalueista sijoittuu Karvianjoen vesistöalueelle (36).

Kuva 13. Satakunnan taajama-alueet ja metsien ydinalueet Satakunnassa.¹⁸

¹⁸ Kartalla oleva vapaa tai rakennettu rantaviiva on määritelty siten, että asutusta tai loma-asutusta sisältävän tilastoruudun (250 x 250 m) keskipisteestä on laskettu 200 metrin etäisyys, jonka sisällä oleva rantaviiva on tulkittu rakennetuksi. Ekologisten yhteyksien merkintä perustuu Turun tiepiirin vuonna 2008 tekemään hirvieläinselvitykseen. Soiden käyttöä koskeva aineisto on Suomen ympäristökeskuksen analysoimaa ja tuottamaa aineistoa. Taajama- ja kyläalueet sekä metsäalueet perustuvat Suomen ympäristökeskuksen aineistoihin. Metsäalueet ovat peräisin Corine CLC2012-aineistosta ja asutun alueen rajaukset YKR-aineistosta. Muut kartalla näkyvät aineistot ovat peräisin maanmittauslaitokselta. Kartalla näkyvät valkoiset alueet ovat alueita, joilla ei ole mitään kartalla kuvattua maankäyttöä. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi teollisuusalueet ja soranottoalueet. FINIBA- ja IBA-alueet, Birdlife Suomi, MAALI-alueet, Porin lintutieteellinen yhdistys ry & Rauman seudun lintuharrastajat. Satakuntaliitto 9.6.2015/vr

Kuva 14. Suomenselän vedenjakajavyöhyke ulottuu pohjoisen Satakunnan alueelle.¹⁹

¹⁹ Alanen, Aulikki & Aapala, Kaisu (toim.): Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015.

Pintavesien tila haasteena

Satakunnassa on terveellinen ja viihtyisä elin- ja toimintaympäristö, jossa on omaleimaista lajirikasta luontoa ja kulttuurimaisemia, yleisesti ottaen hyvä ilmanlaatu, riittävästi käyttökelpoisia raakavettä sekä monipuolisia käyttömahdollisuuksia tarjoavat vesialueet.

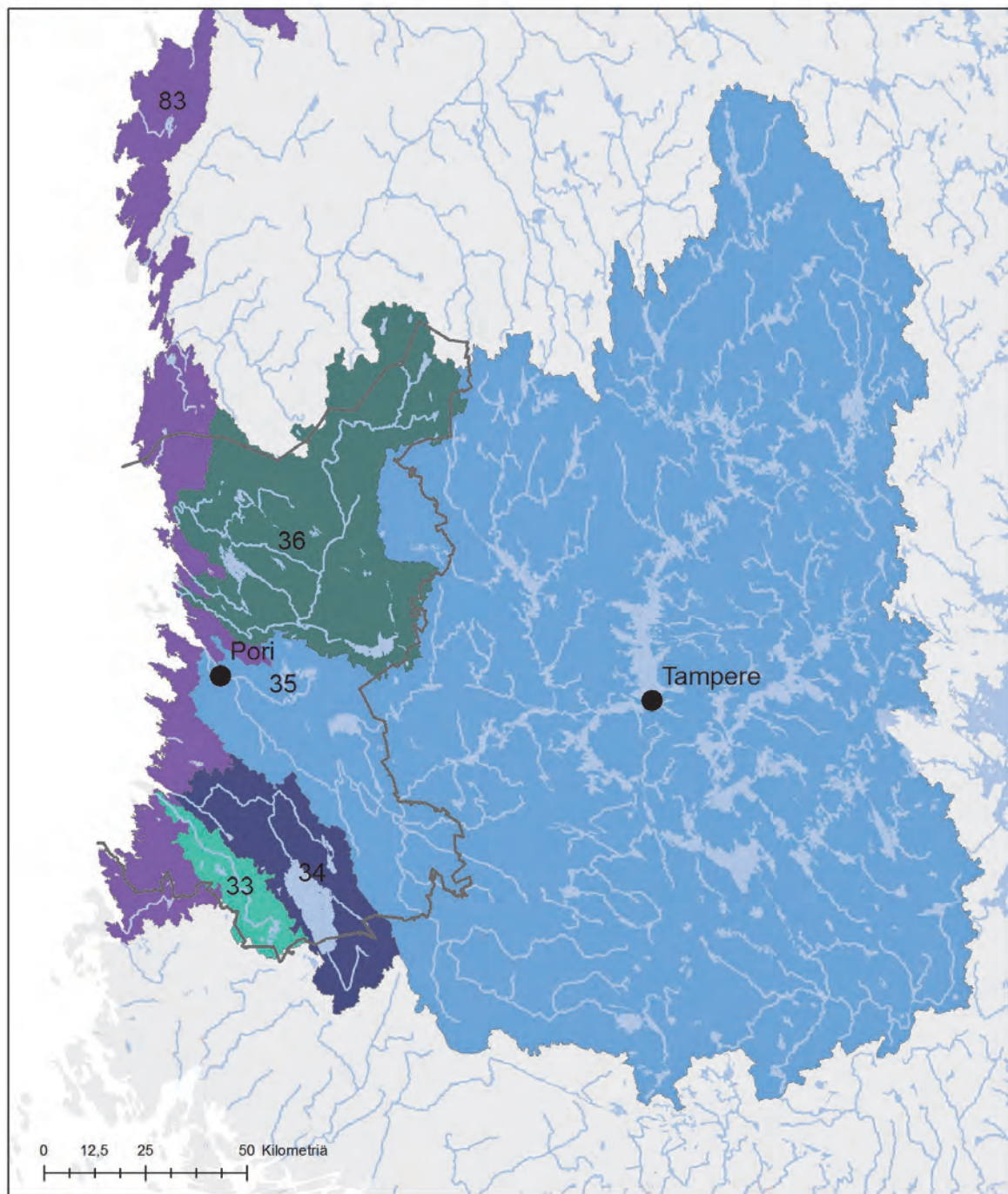
Satakunnan maakunnan alueelle sijoittuu neljä päävesistöaluetta sekä lukuisia pieniä rannikkoalueelle sijoittuvia vesistöalueita (Kuva 15). Vesistöt ovat luonnonoiltaan ja ominaisuuksiltaan varsin erilaisia. Päävesistöalueet ovat Karvianjoki (36), Eurajoki (34), Kokemäenjoki (35) ja Lapinjoki (33). Rannikkoalueen vesistöt kuuluvat Selkämeren rannikkoalueen valuma-alueeseen. Kokemäenjoen vesistöalue sijaitsee valtaosin Satakunnan ulkopuolella. Alueen jokien virtaamanvaihtelut ovat suuria ja joet ovat herkkiä tulviin.

Pintavesien ekologinen tila on Satakunnassa keskimääräistä huonompi muuhun maahan verrattuna (Kuva 16). Suurin ongelma on rehevöityminen. Vesien tilan parantamiseksi tähtäävien toimien vaikutukset näkyvät viiveellä. Myönteistä kehitystä hidastavat vesialtain pohjaan varastoituneet ravinteet, jotka esimerkiksi hapettomissa oloissa palaavat takaisin kiertoön. Ilmastonmuutoksen myötä runsastuneet sateet lisäävät valuntaa ja sateisuus vaikuttaakin merkittävästi vesien tilaan. Vesienhoidon tavoitteena on kaikkien pintavesien hyvä ekologinen tila.

Pohjavedet muodostavat Satakunnassa merkittävän alueellisen luonnonvaran. Satakunnassa on runsaat pohjavesivarannot ja runsaimmat esiintymisalueet sijaitsevat Hämeen- ja Pohjankankaalla Pohjois-Satakunnassa sekä Säskylänharjun-Virttaankankaan alueella Kaakkois-Satakunnassa. Hiekka- ja sora-alueiden pohjavettä voidaan lähes ongelmitta käyttää yhdyskuntien ja teollisuuden tarpeisiin. Varsinais-Suomen ELY-keskus päivitti pohjavesien kemiallista tilaa koskevan luokittelun toisen vesienhoitokauden 2016-2021 toimenpiteiden suunnittelua varten vuonna 2013 (Kuva 17). Riskialueiksi luokiteltiin 15 (17 %) pohjavesialuetta, joilla esiintyi ihmistoiminnasta peräisin olevia haitta-aineita. Lisäksi Satakunnassa on kahdeksan pohjavesialuetta, joiden vedenlaadusta ei ole riittävästi tietoa tilan tai riskien arvioimiseksi, vaikka alueella on pohjaveden tilaa uhkaavaa toimintaa. Seuraava tilaluokittelu valmistuu vuonna 2019 osana uutta vesienhoidon suunnittelukautta.

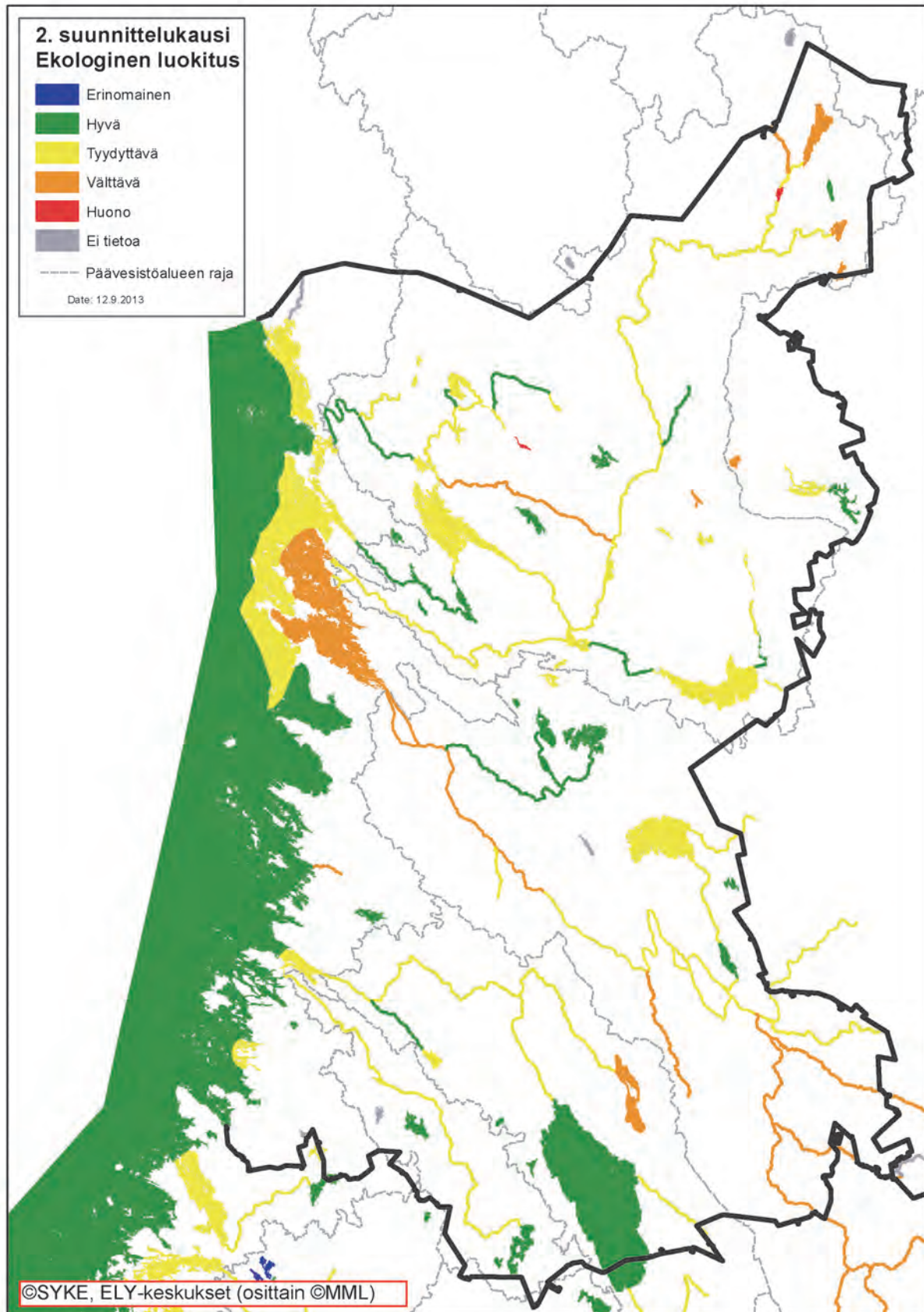
Tulevaisuudessa ympäristön kannalta vaikeimmat ongelmat liittyvät vesistöjen rehevöitymiskehityksen jatkumiseen, ilmastonmuutokseen sekä rakennusperinnön vähenemiseen. Luonnon monimuotoisuuden väheneminen, ympäristön kemikalisoituminen sekä paikallinen maaperän ja pohjavesien pilaantuminen ovat esimerkkejä muista keskeisistä ympäristöongelmista. Ympäristöonnettomuudet ovat myös riski, johon on syytä varautua. Maakunnan menestyminen ja kilpailukyky edellyttävät myös hyvää ympäristöä.

- 35, Kokemäenjoen vesistöalue
- 36, Karvianjoen vesistöalue
- 34, Eurajoen vesistöalue
- 33, Lapinjoen vesistöalue
- 83, Selkämeren rannikkoalueen välialueet

LÄHTEET:
 Valumajako: SYKE 2010
 Hallinnolliset rajat: Maanmittauslaitos 01/2015
 Vesistö: © SYKE, VPD2_järvi_Satakunta_2014,
 Vesipuitedirektiivin mukaiset vesimuodostumat

Kuva 15. Satakunnan päävesistöalueet.

Kuva 16. Satakunnan pintavesien ekologinen tila vuonna 2013. Tilannearvio perustuu luokitteluun, joka on laadittu vesienhoitokauden 2016–2021 toimenpiteiden suunnittelua varten. Luokittelu päivitetään vuonna 2019 osana uutta vesienhoidon suunnittelukautta.²⁰

²⁰ Pintavesien tila Lounais-Suomessa muuta maata huonompi - Varsinais-Suomi ja Satakunta.
[http://www.ymparisto.fi/pintavesientila?f=VarsinaisSuomen_ELYkeskus, viitattu 4.1.2018]

**Pohjavesialueiden kemiallinen tila 2013
Satakunnan maakunnassa**

Kuva 17. Satakunnan pohjavesialueiden kemiallinen tila vuonna 2013.²¹

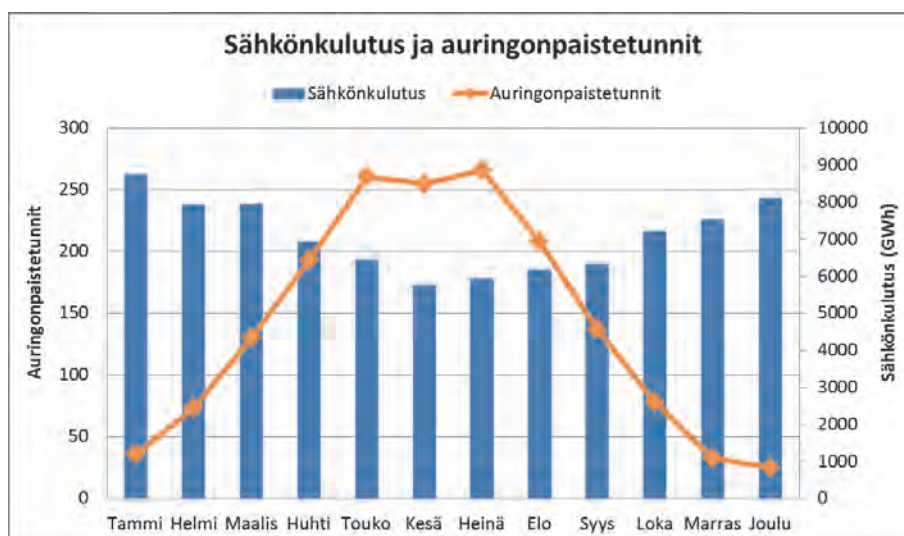
²¹Pohjavesien määrällinen ja kemiallinen tila – Varsinais-Suomi ja Satakunta, v. 2013. [http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesi/Pohjavesien_tila?f=VarsinaisSuomen_ELYkeskus, viitattu 4.1.2018]

Aurinko- ja geoenergiapotentiaali

Aurinkoenergian tuotanto riippuu auringonsäteilyn määrästä sekä siitä, kuinka suuri osa säteilystä saadaan hyödynnettyä. Säteilyn osalta eniten vaikuttaa sijainti, pilvisuus sekä mahdollisuus sijoittaa aurinkopaneelit optimaaliseen kulmaan.²²

Suomen olosuhteita leimaa voimakas vuodenaikaisvaihtelu (Kuva 18). Auringonpaistetuntien kuukausittainen määrä vaihtelee Etelä-Suomessa talvikuukausien alle 50 tunnista kesäkuukausien yli 250 tuntiin. Vuosittainen kokonaissäteily määrä Etelä-Suomessa on vastaava kuin Saksassa, sillä kesän pitkät valoisat päivät kompensoivat talviajan vähäistä säteily määrää. Suomen sisällä vuoden kokonaissäteily määrässä on kohtalaisia eroja tarkasteltaessa eri paikkakuntia: Helsingin leveysasteella saavutetaan vuodesta riippuen noin 1100 kWh/m², Jyväskylän leveydellä noin 950 kWh/ m² ja Sodankylässä noin 850 kWh/m² (Kuva 19).

Koska myös sähkönkulutuksella on voimakas vuodenaikaisvaihtelu, jonka huippu ajoittuu kylmimpiin talvikuukausiin, ei aurinkosähkön ja sen hyödyntämisen tarkastelussa voida nojata vain kohtuulliseen kokonaissäteily määrään, vaan tuotantopotentiaalin ja kulutuksen kausijakautumia tulee tarkastella rinnakkain.²³

Kuva 18. Kuukausittainen sähkönkulutus ja auringonpaistetunnit. Sähkönkulutustilasto edustaa keskimääräistä kuukausittaista kokonaiskulutusta Suomessa ajanjaksolla 12/2006–11/2015 (Energiateollisuus ry 2015). Auringonpaistetunnit ovat kuukausittaisia keskiarvoja Jokioisten sääaseman 30 v. havaintotilastoista 1981–2010 (Pirinen ym. 2012).²⁴

²² Pöyry Finland Oy, 2016, Esiselvitys aurinkoenergian tuotantoalueista

²³ Pöyry Finland Oy, 2016, Esiselvitys aurinkoenergian tuotantoalueista

²⁴ Pirinen ym. 2012. Tilastoja Suomen ilmastosta 1981–2010, Raportteja No. 2012:1, Ilmatieteen laitos.

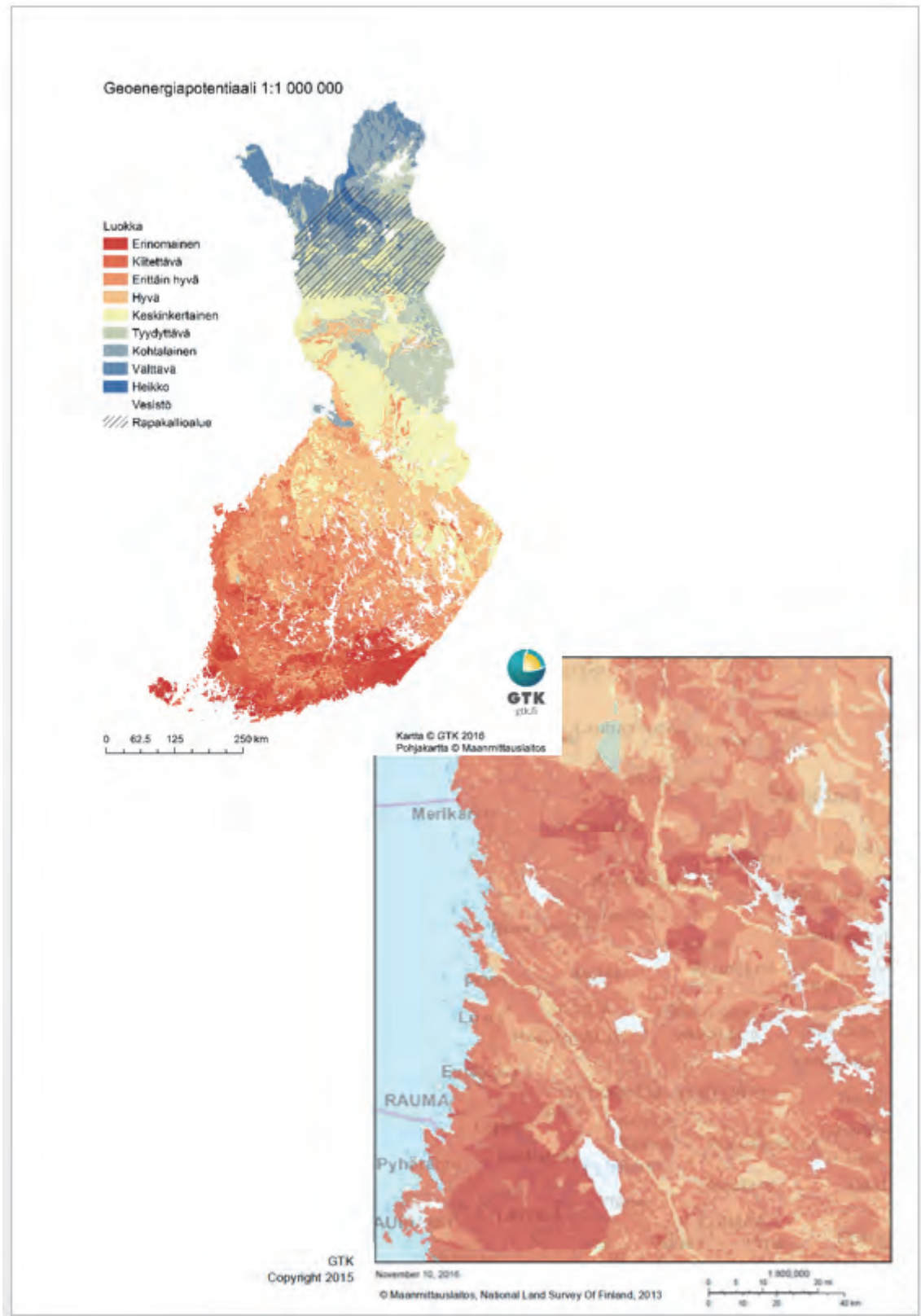

Kuva 19. Globaalisäteilyn määrä vuodessa (kWh/m², väriskaalan yläpuolinen asteikko) sekä optimaalisesti asennetuilla aurinkopaneeleilla saavutettava vuosituotanto tehoyksikköä kohden (kWh/kW_p, väriskaalan alapuolinen asteikko). (Kartta: Šúri 2007; Huld 2012 / IET)²⁵

Geoenergialla tarkoitetaan kallioperästä, maaperästä ja vesistöistä saatavaa lämmitys- ja viilennysenergiaa (Kuva 20). Geoenergiaa syntyy auringon säteilystä maan pintaosissa noin 15 metrin syvyyteen asti. Sitä syvemmällä alkaa enenevässä määrin vaikuttaa geoterminen lämpö, joka lisääntyy asteen 100 metriä kohti mitä syvemmälle mennään. Vuodenaikaisvaihtelut aiheuttavat maankamaron pintakerroksessa suuria lämpötilanvaihteluita, mutta jo noin 15–20 metrin syvyydessä lämpötila on vakio ja alueen sijainnin mukainen.

Geoenergiaa tuotetaan lämpöpumppujärjestelmillä, jotka kytketään kallioon porattuihin pystysuoriin energiakaivoihin tai vaakasuoraan kallioon porattuihin pystysuoriin energiakaivoihin tai vaakasuoraan maan pintakerrokseen tai veden pohjaan asennettaviin keruupiireihin.

²⁵ Šúri M., Huld T.A., Dunlop E.D., Ossenbrink H.A.. 2007. Potential of solar electricity generation in the European Union member states and candidate countries. *Solar Energy*, 81, 1295–1305. <<http://re.jrc.ec.europa.eu/pvgis/>>.

Kuva 20. Yleiskuva geoenergiapotentiaalista Satakunnassa perustuen Geologian tutkimuskeskuksen koko Suomea koskevaan geoenergiapotentiaalikarttaan. Kartalta on mahdollista hahmottaa energiakaivoista saatavan geonergian aluekohtaisen potentiaalin eli saatavuuden vaihtelu Suomessa ja Satakunnassa yleispiirteisellä tasolla. ²⁶

²⁶ <http://gtkdata.gtk.fi/maankamara/> , viitattu 10.11.2016,

Huusko, A, Lahtinen, H., Martinkauppi, A., Putkinen, N. % Wik, H. Keski-Suomen geoenergiapotentiaali. Geologian tutkimuskeskus, Länsi-Suomen yksikkö, Kokkola. L/137/42/2014.

Muinaisjäännökset²⁷

Jääkauden loppumisen jälkeen Satakunnan alue muodostui moniin muihin alueisiin nähden myöhään. Kuitenkin Satakunnalla on varsin mielenkiintoinen ja rikas esihistoria. Asutuksen leviämisen edellytyksiä ovat ohjanneet maaston suurmuodot kuten vesistöt, vesireitit, jokilaaksot ja harjujaksot. Ympäristön soveltumiseen asutukselle ovat vaikuttaneet maaperän laatu, ilmasto-olosuhteet ja paikallistopografia. Kaikilta esihistorian ajanjaksoilta tiedetään tällä hetkellä toistatuhatta muinaisjäännöskohdetta.

Satakunnassa vanhimmat merkit asutuksesta ovat löytyneet Loimi- ja Karvianjoen varsilta ja ne ajoittuvat mesoliittiselle kivikaudelle (8300-5000eaa). Kampakeraamisen kulttuurivaiheen aikana (5000-3200 eaa.) ihmiset olivat sijoittuneet uusille veden alta paljastuneille alueille kuten Kokemäenjoen laajan suistoalueen ja kalaisten koskien tuntumaan, Kokemäen Pispalle ja Kraviojankankaalle ja hieman myöhemmin Harjavalan Hiittenharjun ja Lyytikänharjun asuinpaikoille. Nuorakeraaminen eli vasarakirveskulttuuri ajoittuu kivikauden jälkipuoliskolle (3200-2300 eaa.). Satakunta oli vasarakirveskulttuurin ydinaluetta siksi, että alueen kallioperästä löytyy kiviaseiden valmistukseen sopivaa diabaasia. Vasarakirvesajan asuinpaikat sijaitsivat usein laidunnukseen sopivien rantaniittyjen tuntumasta. Satakunnassa vasarakirveskulttuuria edustavia asuinpaikkoja tunnetaan Kokemäenjoen, Karvianjoen ja Loimijoen varsilta. Varsinainen kulttuurikeskus sijaitsi kuitenkin Pyhäjärven seudulla. Kiukaisten kulttuurina (2300-1500 eaa.) tunnettu kivikauden viimeinen vaihe on saanut nimensä Kiukaisten Paneliassa sijainneen Uotinmäen laajan löytöpaikan mukaan. Kiukaisten kulttuurin aikana maanviljely levisi Suomeen ja asutus alkoi vähitellen muuttua pysyvämmäksi. Kulttuuri levisi kapealle rantavyöhykkeelle ja sydänalueet sijaitsivat Kiukaisten, Harjavallan ja Nakkilan välisillä rajaseuduilla. Myös Eurajoen Irijanteella tunnetaan Kiukaisten kulttuurin asuinpaikkoja.

Pronssikausi (1500-500 eaa.) näkyy satakuntalaisessa maisemassa esihistorian aikakausista parhaiten. Pronssikaudella Keski- ja Etelä-Ruotsin yhteyksien vahvistuttua Satakunta liittyi skandinaavisen pronssikulttuurin piiriin. Tavaksi tuli haudata vainajat varsinkin alkuaikoina suuriin ja monumentaalisiin hautaröykkiöihin. Suomen suurimpana tunnettu pronssikaudelta peräisin oleva hautaröykkiö on Euran Paneliassa sijaitseva Kuninkaanhauda. Rauman Sammallahdenmäen hautaröykkiöalue valittiin Unescon maailmanperintökohteeksi vuonna 1999. Pronssikaudella asutus oli muuttunut pysyvämmäksi, ihmiset elivät metsästämällä ja siinä rinnalla karjanhoidolla ja kaskiviljelyllä. Pronssikaudella Satakunnan rantaviiva eheytyi ja mm. Nakkilan eteläpuoliset savialueet syntyivät lahdenpohjukkaan. Parhaiten tutkittu pronssikautinen asuinpaikka sijaitseekin Nakkilan Rieskaronmäellä.

Rautakauden (500 eaa.-1150 jaa.) alussa Satakuntaan saapui uusia maahanmuuttajia Ruotsista ja Baltiasta. Rautakautisia hautalöytöjä on Satakunnassa runsaasti, mutta asuinpaikkoja tunnetaan vähän. Luultavimmin rautakautiset asuinpaikat sijaitsivat samoilla alueilla kuin keskiaikaiset kylät. Rautakautisia röykkiökalmistoja sijaitsee mm. Euran Harolassa ja Luistarissa sekä Porin Noormarkun Karimaassa.

Satakunnan tunnettuja keskiaikaisia muinaisjäännöksiä ovat puisten pikkulinnojen ja kuninkaankartanoiden paikat, Eurajoen Liinmaan linna sekä Kokemäen Linnaluoto sekä Isoluoto.

Kulttuuriympäristöt²⁸

Satakuntalainen kulttuuriympäristö muodostuu valtakunnallisesti katsottuna hyvin säilyneestä talonpoikaisesta rakennuskulttuurista, muutamien kirkonkylien ehyenä säilyneistä miljöistä, monimuotoisista teollisuusympäristöistä, saariston ja rannikon kalastajailoista, rannikon ja Kokemäenjoen suiston huvilasutuksesta, satama- ja laivanveistopaikoista sekä Vanhan Rauman alueesta ja Porin puutalokortteleista ja Etelärannan kivikortteleista. Modernin arkkitehtuurin satakuntalaisiin parhaimmistoihin kuuluvat Kankaanpään Niinisalon ja Säkylän Huovinrinteen varuskunta-alueet.

Satakunnan asutus ja viljelyalueet ovat jatkuneet samoilla seuduilla aina pronssikaudelta tähän päivään asti. Keskiajalla viljelyalueiden ympärille alkoi muodostua ryhmä- ja rivikylä. Varhaiskeskiajalla asutus sijaitsi Kokemäenjoen varrella seuraten maankohoamisesta vapautuvia alueita. Myöhäiskeskiajalla asutus laajeni myös Pohjois-Satakunnan eräalueille. Satakuntalaisia kartanoita olivat 1560-luvulla Ulvilan Koiviston kartano, Porin Kuninkaankartano ja Lautilan säteri, Kokemäen Vuolteen säteri ja Kokemäenkartano, Euran Lähteenojan säteri, Köyliönkartano sekä Rauman Kuninkaankartano. Tilat sijaitsivat hienojakoisten maalajien alueella, jotka olivat suotuisia maataloudelle. Ulvilaan, Huittisiin ja Raumalle rakennettiin keskiajalla kivikirkot ja Kokemäelle kivisakaristo, johon liittyi puukirkko.

²⁷ Alatalo, Jenny & Sato-Ettala, Arja, Satakunnan maisemaselvitys: Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutujaon tarkistamiseksi, Sarja A:315 Satakuntaliitto, 2014.

²⁸ Nummelin, Liisa & Uusi-Seppä, Niina: Raatajalle onnen antoi lämmin kotilies. Satakunnan rakennettu kulttuuriympäristö. Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään huomenna, Toim. Uusi-Seppä Niina, Satakunnan Museon julkaisuja 19/2012, Eura Print oy, 2012.

Isojako vaikutti merkittävästi 1700-luvulla yhtenäisiin ryhmäkyliin, Satakunnassa on kuitenkin säilynyt muutamia yhtenäisiä pieniä kyliä kuten Ulvilan Suosmeri, Merikarvian Alakylä, Euran Korvenkylä ja Luvian Lemlahti. Porin Ahlaisissa, Pomarkussa ja Euran Panelian suurkylässä on vielä nähtävissä vanha kirkonkylän rakenne ja perinteistä rakennuskantaa. Köyliön kirkko on yksi harvoista Satakunnan 1700-luvulla rakennetuista ristikirkkoista ja Kokemäen kirkko ainoa 1700-luvun kivikirkko. Edustavimpia 1700-luvun puukirkkoja ovat Euran Honkilahden ja Hinnerjoen kirkot, Eurajoen Irjanteen, Karvian, Porin Ahlaisten, Säskylän ja Rauman Lapin kirkot.

Satakuntalaisia 1800-luvulla rakennettuja kirkkoja ovat Eurajoen, Kankaanpään, Merikarvian, Siikaisten Kokemäen Kauvatsan ja Keski-Porin kirkot. Maaseudun kulttuurimaisemaan alkoi 1800-luvun lopulla nousta monia uusia rakennustyyppisiä kuten kansakouluja, osuusmeijereitä, sairaaloita, rautatieasemia, seurojentaloja ja työväentaloja. Koulusetuksen jälkeen rakennettuja Satakunnan vanhimpia säilyneitä kouluja ovat Kokemäen Tulkkilan, Köyliön Yttilän, Euran kirkonkylän ja Siikaisten kansakoulut. Muita merkittäviä koulurakennuksia ovat Kokemäen maatalousoppilaitoksen päärakennus, Kankaanpään opiston päärakennus ja asuntola, Rauman seminaarinmäen rakennusten kokonaisuus, Rauman triviaalikoulu ja merikoulu, Porin koulukorttelin kokonaisuus, Porin suomalainen yhteislyseo ja Tyttöjen ammattikoulu. Satakunnan merkittävimpiä sairaalarakennuksia ja hoitolaitoksia ovat Porin kaupunginsairaala, Harjavallan mielisairaala ja Satalinnan sairaala, Rauman kuumesairaala, Merikarvian vanha sairaala, Noormarkun kunnalliskoti ja Euran toipilaskoti. Vilkkään yhdistyselämän myötä Satakuntaankin rakennettiin 1800-luvun lopulla monia työväen- ja seurantaloja, joista edelleen hyvin säilyneitä ovat mm. Nakkilan työväentalo Koti ja seurojentalo Karhula, Euran Kiukaisten seurojentalo, Euran Pirtti, Euran työväentalo Onnela, Luvian Tasala, Karvian nuorisoseurantalo Sampola. Myöhemmin seurantalojen ohella yleistyivät hotelliravintolat kuten Porin Hotelli Otava ja Mäntyluodon hotelli sekä Rauman seurahuone.

Satakunnalla on myös merkittävä teollisuushistoria, mikä näkyy edelleen kulttuurimaisemassa. Raudanjalostuksen historiasta muistuttavat Euran Kauttuan, Ulvilan Leineperin ja Porin Noormarkun ruukkimiljööt ovat nykyään matkailunähtävyyksiä. 1800-luvun lopulla kasvanut sahateollisuus on ollut Satakunnan keskeisin teollisuudenhaara, joista Porin Noormarkun Makkarakosken vesisaha on valtakunnallisestikin merkittävä sahateollisuuden muistomerkki. Huittisten Vampulan ja Säskylän Köyliön Tuiskulan mylly ja saha ovat myös merkittäviä kokonaisuuksia. Porin Pihlavan saha on modernisoituna toiminnassa edelleen.

Suomen vanhimpiin kaupunkeihin lukeutuva Ulvila oli myös Satakunnan ensimmäinen kaupunki, joka sai kaupunkioikeudet vuonna 1365. Maankohoamisen myötä Kokemäenjoen suisto oli siirtynyt kauemmas merelle ja vuonna 1558 kaupunki siirrettiin nykyisen Porin paikoille. Suomen keskiaikaisiin kaupunkeihin lukeutuva Rauma sai kaupunkioikeudet vuonna 1442. Rauman Pyhän Ristin kirkko on säilynyt keskiajalta lähtien ja kaupungin asemakaavassa on edelleen nähtävissä keskiaikaisen kaupungin piirteitä. Vanhan Rauman rakennuskanta on pääosin peräisin 1800-luvulta. Vanhan Rauman ohella Raumalla on myös monia edustavia eri aikakausina rakennettuja asuinalueita kuten Nummi, Onnela ja III kaupunginosa. Teollisuuslaitosten yhteyteen rakennetut monimuotoiset ja historiallisesti kerrokselliset asuinalueet ovat myös Raumalla merkittäviä kulttuurihistoriallisia kohteita kuten Rauma-Repolan entiset asuinalueet ja entisen Lönnströmin tehtaan lähialueet.

Porin kaupunkia ovat koetelleet muiden kaupunkien kohtaloiden tapaan tuhoisat tulipalot. Viimeinen tulipalo vuonna 1852 hävitti valtaosan kaupungin rakennuksista. Vain viides kaupunginosa säästyi tulipalolta lähes kokonaan ja muutama Etelärannan alueen kivitalo. Porin kaupunkialueen erikoisuutena voidaan pitää Huvilajuovan laajaa työväestön kesäasutusta, joka on palstoitettu jo 1900-luvun alussa. Porissa on myös teollisuushistoriaan liittyviä merkittävää kulttuuriympäristöä kuten Pihlavan teollisuusalueen kupeeseen syntyneet Kaunismäen virkailijatalot, Pihlavan huvila-alue ja työväen asuntoalueet sekä puistot.

Rakennetut kulttuuriympäristöt ovat muodostuneet usein vanhojen kulkuväylien varsille. Varsinais-Suomen ja Satakunnan hallintokeskuksia, kaupunkeja ja kauppapaikkoja yhdistävä Huovintie oli osa keskiaikaista tieverkkoa. Huovintie alkoi Ulvilan kaupungista Kokemäenjoen suulta ja jatkui vesistöjä harjujaksoja seuraillen Nakkilan, Harjavallan, Kokemäen, Köyliön ja Säskylän kautta Varsinais-Suomen puolelle aina Koski Tl:n länsiosaan asti. Toinen keskiaikainen tielinjaus on Hämeenkaan-Kyrönkankaantie, joka on ollut aikanaan ainoa kesäaikaan kuljettavissa oleva reitti Satakunnasta ja Hämeestä Pohjanmaalle. Keskiaikainen päätie alkoi Tampereelta Ylöjärven, Hämeenkyrön ja Ikaalisten kautta Satakunnan puolelle Jämijärvelle, josta tielinjaus jatkui Kankaanpään ja Karvian kautta Kauhajoelle. Tien varrelle perustettiin Kyrön Skanssinä tunnettu pieni linnake, joka myöhemmin toimi Karvian Kantti -nimisenä kestäkievarina. Satakunnan rannikkoseudulla kulkenut Turusta alkanut rantatie kulki Laitilan, Rauman Unajan ja Vermuntilan kautta Eurajoen Irjanteelle ja edelleen Nakkilaan, jossa se yhtyi Huovintiehen. Ulvilasta Korsholmaan tie kulki Ulvilan Sunniemen, Porin Söörmarkun ja Noormarkun kautta Ahlaisiin ja edelleen Merikarvialta Lapvartiin ja Maa-lahteen. Rantatie toimi postitienä vuodesta 1676 lähtien.

Satakunnassa on myös monia liikenteeseen liittyviä rakennushistoriallisia kohteita kuten merenkulun rakennusperintöä; Santkarin pooki, Säpin majakka, Kallon majakka, Ryssäntorni, Kylmäpihlajan majakka sekä Ouran majakka sekä arvokkaita siltoja: Panelian kaksiaukkoinen kivisilta, Kokemäen Sonnilanjoen silta, Lapijoen silta, Lankosken kaksiaukkoinen kivisilta sekä Porin silta. Rautatieyhteyksien rakentaminen 1890-

luvulla Tampereen ja Porin, Porin ja Mäntyluodon sekä Peipohjan ja Rauman välille toi tullessaan asemamiljööt asuinrakennuksineen, makasiineineen ja vesitorneineen. Parhaiten säilyneitä esimerkkejä ovat Kokemäen Peipohjan asemamiljöö, Rauman aseman rakennukset sekä Porin uusi funktionalistisen kauden asemarakennus.

UNESCON:n maailmanperintökohteet

Maailmanperinnön suojeleminen perustuu UNESCO:n vuonna 1972 hyväksymään kansainväliseen yleissopimukseen maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta. Suomi ratifioi maailmanperintösopimuksen vuonna 1987. Suomen lainsäädännössä ei ole erityisiä säännöksiä maailmanperintökohteiden suojelusta. Kohteita koskevat samat säännökset kuin muita merkittäviä ja arvokkaita kulttuuri- ja luonnonperintökohteita. Suomesta UNESCO:n maailmanperintölistalle on valittu yksi luonnonperintökohde: Merenkurkun saaristo, ja kuusi kulttuuriperintökohdetta: Vanha Rauma, Suomenlinnan linnoitus, Petäjäveden vanha kirkko, Verlan puuhiomo ja pahvitehdas, Sammallahdenmäen pronssikautinen hauta-alue sekä Struven maanmittausketjun mittauspisteet.

Satakunnassa Raumalla sijaitsee Suomen UNESCO:n maailmanperintökohteista kaksi. Vanha Rauma valittiin UNESCO:n maailmanperintöluetteloon vuonna 1991. Vanha Rauma on ainutlaatuinen esimerkki elävästä ja hyvin hoidetusta vanhasta pohjoismaisesta puukaupungista. Rauman Sammallahdenmäen pronssikautinen hautaröykkiöalue on valittu UNESCO:n maailmanperintöluetteloon vuonna 1999. Sammallahdenmäen pronssikautinen hautaröykkiöalue on Pohjanlahden rannikkoalueen laajin ja monipuolisin Skandinaavisen pronssikulttuurin kalmistoalue.

Vanha Rauma on suojeltu asemakaavalla ja Sammallahdenmäki on muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäännös. Molemmat UNESCO:n maailmanperintökohteet on osoitettu myös Satakunnan maakunta-kaavassa.

Kansallinen kaupunkipuisto

Maankäyttö- ja rakennuslain 68 §:n mukainen kansallinen kaupunkipuisto voidaan perustaa kaupunkimaiseen ympäristöön kuuluvan alueen kulttuuri- tai luonnonmaiseman kauneuden, luonnon monimuotoisuuden, historiallisten ominaispiirteiden tai siihen liittyvien kaupunkikuvallisten sosiaalisten, virkistysellisten tai muiden erityisten arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi.

Kansalliseen kaupunkipuistoon voidaan osoittaa ensi sijassa kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön omistamia alueita, jotka maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa kaavassa on osoitettu puistoksi, virkistys- tai suojelualueeksi, arvokkaaksi maisema-alueeksi tai muuhun kansallisen kaupunkipuiston tarkoituksen kannalta sopivaan käyttöön. Kansallisen kaupunkipuiston perustamisesta päättää ympäristöministeriö kunnan hakemuksesta.

Porin kansallinen kaupunkipuisto perustettiin ympäristöministeriön päätöksellä 6.5.2002. Kansallista kaupunkipuistoa laajennettiin 14.12.2006 Käppäränpuiston ja ortodoksisen kirkon osalta. Porin kansallisessa kaupunkipuistossa on nähtävissä viitteitä Kokemäenjoen vesitietä pitkin rannikolta sisämaahan levinneestä asutuksesta ja kulttuurista. Porin kansallista kaupunkipuistoa koskevat määräykset annetaan ympäristöministeriön 5.11.2008 hyväksymällä hoito- ja käyttösuunnitelmalla. Porin kansallinen kaupunkipuisto on osoitettu Porin kaupungin yleiskaavassa ja asemakaavoissa sekä Satakunnan maakuntakaavassa.

Erityislainsäädännön nojalla suojellut rakennukset

Rakennukset voivat olla Suomessa suojeltuja maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti kaavoituksella; maakuntakaavoilla, yleiskaavoilla tai asemakaavoilla. Rakennuksia voidaan suojella nykyisin myös erityislainsäädännön nojalla kuten lain rakennusperinnön suojelemisesta, kirkkolain sekä lain ortodoksisesta kirkosta. Myös aiemmin voimassa olleiden rakennussuojelulain ja asetuksen valtion omistamien rakennusten suojelusta nojalla tehdyt suojelupäätökset ovat edelleen voimassa.

Rakennusperinnön suojelemiseksi voidaan lailla rakennusperinnön suojelemisesta suojella rakennuksia, rakennelmia, rakennusryhmiä tai rakennettuja alueita, joilla on merkitystä rakennushistorian, rakennustaitteen, erityisten ympäristöarvojen tai rakennuksen käytön tai siihen liittyvien tapahtumien kannalta. Lain mukaan suojelu voi koskea myös rakennuksen kiinteää sisustusta. Rakennuksen suojelua koskeva asia tulee vireille ELY-keskuksessa ELY-keskuksen omasta aloitteesta tai sille tehdystä esityksestä. ELY-keskus tekee päätöksen rakennuksen suojelusta ja päätös toimitetaan ympäristöministeriön vahvistettavaksi. Tiedot suojelluista kohteista saa ympäristöviranomaiselta. Lisäksi Museovirasto ylläpitää rekisterissään suojeltujen kohteiden kulttuurihistoriallisia tietoja.²⁹

²⁹Laki rakennusperinnön suojelusta 4.6.2010/498

Kirkkolain nojalla ovat kaikki ennen vuotta 1917 rakennetut kirkolliset rakennukset (kirkot, kellotapulit, siunaus- ja hautakappelit sekä hautausmaalla olevat niihin rinnastettavat rakennukset, kirkkopihat, hautausmaan aita ja portti) suoraan suojelun alaisia. Kirkkolain mukaan rakennuksen suojelu käsittää myös sen kiinteään sisustuksen, siihen liittyvät maalaukset ja taideteokset sekä rakennuksen pihapiirin. Kirkkohallitus voi määrätä vuoden 1917 jälkeen rakennettuja kirkollisia rakennuksia suojeltavaksi, jos suojelu on perusteltua rakennushistorian, rakennustaiteen, rakennustekniikan tai erityisten ympäristöarvojen kannalta. Kirkkohallitus päättää suojelusta omasta, seurakunnan, tuomiokapitulin tai Museoviraston aloitteesta. Satakunnassa Nakkilan kirkko on erikseen suojeltu kirkkolailla. Suojeltujen rakennusten ja rakennusten, joiden käyttönotosta on kulunut yli 50 vuotta, muuttamista tai purkamista koskevasta päätöksestä on pyydetty Museoviraston lausunto.³⁰

Lain ortodoksisesta kirkosta mukaan ennen vuotta 1917 rakennettu kirkko on suojelunalainen. Rakennuksen suojelu kohdistuu myös sen kiinteään sisustukseen, siihen liittyviin maalauksiin ja taideteoksiin sekä piha-alueeseen. Kirkollishallitus voi määrätä sitä uudemman kirkon tai rukoushuoneen suojeltavaksi, jos suojeluun on sellainen syy, jonka johdosta vastaavan rakennuksen suojelusta voitaisiin päättää rakennus-suojelulain (nyk. Laki rakennusperinnön suojelemisesta) mukaan. Kirkollishallitus voi tehdä suojelusta päätöksen myös seurakunnan tai Museoviraston aloitteesta. Ennen suojelupäätöksen tekemistä Museovirastolle on varattava tilaisuus antaa asiasta lausunto.³¹

Sopimus menettelytavoista valtakunnallisesti merkittävien rautatieasema-alueiden säilyttämiseksi ja suojelemiseksi allekirjoitettiin vuonna 1998. Sopimuksen osapuolina olivat ympäristöministeriö, Museovirasto, Ratahallintokeskus, VR-yhtymä Oy, Valtion kiinteistölaitos (nyk. Senaatti-kiinteistöt) ja Metsäntutkimuslaitos. Sopimus perustuu vuosien 1996-1998 aikana valmistettuun kohdevalikoimaan valtakunnallisesti merkittävistä rautatieympäristöistä. Kohteita valittaessa on kiinnitetty huomiota eri aikakausia ja niiden rakennuskulttuuria edustaviin asema-alueisiin, joissa on läsnä rautatien liikennehistorian, toiminnan ja arkkitehtuurin koko kirjo. Ns. rautatiesopimuksen kohdevalikoimassa on ollut mukana Satakunnasta Rauman rautatieasema, Peipohjan rautatieasema ja Mäntyluodon asemarakennus ja tavaramakasiini. Kohteet ovat sittemmin tulleet suojelluksi myös maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti asemakaavalla.³²

Asetus valtion omistamien kulttuurihistoriallisesti huomattavien rakennusten suojelusta (275/1965) ja asetus valtion omistamien rakennusten suojelusta (480/1985) on kumottu 1.7.2010 voimaan tulleella lailla rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010). Osa valtion asetuksilla suojelluista kohteista on käsitelty lailla rakennusperinnön suojelemisesta tai edeltävällä rakennussuojelulailla ja siten poistunut asetuksella suojelluista kohteista. Asetuksella suojeltujen kohteiden päätökset pysyvät voimassa, kunnes suojelusta päätetään uuden lain mukaisesti.

Taulukko 1. Erityislainsäädännön nojalla suojellut kohteet Satakunnassa.

Eura	
Euran kirkko	Kirkkolaki
Euran pirtti	Laki rakennusperinnön suojelemisesta
Hinnerjoen kirkko	Kirkkolaki
Honkilahden kirkko	Kirkkolaki
Kiukaisten kirkko	Kirkkolaki
Eurajoki	
Entinen lääkärintalo	Laki rakennusperinnön suojelusta
Eurajoen kirkko	Kirkkolaki
Irjanteen Kyläkirkko	Kirkkolaki
Luvian kirkko	Kirkkolaki
Luvian siunauskappeli	Kirkkolaki
Harjavalta	
Harjavallan vanha kirkko	Kirkkolaki
Honkajoki	
Honkajoen kirkko	Kirkkolaki

³⁰Kirkkolaki 26.11.1993/1054

³¹Laki ortodoksisesta kirkosta 10.11.2006/985

³²Sopimus menettelytavoista valtakunnallisesti merkittävien rautatieasema-alueiden säilyttämiseksi ja suojelemiseksi 22.9.1998 sekä ympäristöministeriön päätös 9.12.1998 (Dnro 2/562/96)

Huittinen	
Huittisten kirkko	Kirkkolaki
Hurri	Rakennussuojelulaki
Vampulan kirkko	Kirkkolaki
Jämijärvi	
Jämijärven kirkko	Kirkkolaki
Kankaanpää	
Kankaanpään kirkko	Kirkkolaki
Karvia	
Karvian kirkko	Kirkkolaki
Kokemäki	
Kauvatsan kirkko	Kirkkolaki
Kokemäen kirkko	Kirkkolaki
Peipohja	Rautatiesopimus 1998
Merikarvia	
Lankosken Isotalo	Rakennussuojelulaki
Merikarvian kirkko	Kirkkolaki
Nakkila	
Nakkilan kirkko	Kirkkolaki
Pomarkku	
Pomarkun vanha kirkko	Kirkkolaki
Pori	
Ahlaisten kirkko	Kirkkolaki
Keski-Porin kirkko	Kirkkolaki
Käppärän pieni siunauskappeli	Kirkkolaki
Lassilan kirkko	Kirkkolaki
Lavian kirkko	Kirkkolaki
Mäntyluodon rautatieasema	Rautatiesopimus 1998
Noormarkun kirkko	Kirkkolaki
Reposaaren kirkko	Kirkkolaki
Rauma	
Kodisjoen kirkko	Kirkkolaki
Lappi TI kirkko	Kirkkolaki
Rauman rautatieasema	Rautatiesopimus 1998
Siikainen	
Siikaisten kirkko	Kirkkolaki
Säkylä	
Heikkilän tilan tuulimylly	Rakennussuojelulaki
Köyliön kirkko	Kirkkolaki
Säkylän kirkko	Kirkkolaki
Ulvila	
Kullaan kirkko	Kirkkolaki
Uvilan kirkko	Kirkkolaki
Lähde: Museoviraston kulttuuriympäristön palveluikkuna https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/rapea/read/asp/r_kohde_list.aspx	

3.3 Satakunnan yhdyskunta- ja aluerakenne

Asuminen, palvelut, tuotanto ja vapaa-aika muodostavat erikokoisia yhdyskuntia, jotka yhdistyvät toisiinsa verkostoivien rakenteiden, kuten liikenneyhteyksien ja teknisen huollon järjestelmien, välityksellä. Termillä yhdyskuntarakenne tarkoitetaan yhdyskunnan fyysistä rakennetta sekä sen erilaisia toiminnallisia ominaisuuksia, kuten asumisen ja työssäkäynnin välisiä yhteyksiä. Yhdyskuntarakenteen kuvaama alue voi olla työssäkäyntialue, kaupunkiseutu, kaupunki, kaupunginosa tai muu taajama.

Aluerakenne on yhdyskuntarakennetta vastaava, mutta laajempaa aluetta tarkoittava termi. Aluerakenteen tarkastelussa on siten mukana useita yhdyskuntia, joiden sisäisiä ja välisiä fyysisiä rakenteita ja toiminnallisia ominaisuuksia tutkitaan. Aluerakenne sisältää mm. kaupungit, muut taajamat, kylät ja haja-asutusalueet, erilaiset liikenteen väylät ja energiaverkostot, maa- ja metsätalouden, teollisuuden, palvelujen energiatuotannon ja jätteenkäsittelyn alueet sekä luonnonresurssien sijainnin.³³

Satakunnan aluerakenteen kehittämiseen ovat keskeisesti vaikuttaneet meri ja Kokemäenjoki, jotka edelleen ovat selviä maakunnan vahvuustekijöitä. Kokemäenjokilaakson nauhamainen taajamarakenne on yksi maamme merkittävimmistä taajamavyöhykkeistä. Sen suunnitelmallinen kehittäminen sai alkunsa 1940-luvun alussa Alvar Aallon Kokemäenjokilaakson aluesuunnitelman myötä. Vyöhykkeen kehittäminen on keskeinen työ myös Satakunnan tulevaisuuden kannalta. Hyvät satamat Porissa ja Raumalla ovat olleet maakunnan perusteellisuuden kehityksen edellytykset.³⁴

Satakunnan aluerakenteen valtakunnallisen perusrungon muodostavat ylimaakunnalliset yhdyskuntavyöhykkeet Pori-Rauma-(Uusikaupunki-Turku) -rannikkoalue eli valtatie 8 vaikutusvyöhyke sekä Kokemäenjokilaakso Pori-Ulvila-Harjavalta-Kokemäki-Huittinen(-Forssa-Helsinki) eli valtatie 2 vaikutusvyöhyke. Yhdyskuntavyöhykkeet perustuvat paitsi liikenteellisiin yhteysverkkoihin erityisesti toiminnalliseen yhteyteen sekä asutuksen sijoittumiseen. Vyöhykkeen muodostavat tiiviissä vuorovaikutuksessa keskenään olevien kaupunkien, taajamien ja maaseutualueiden muodostama toiminnallinen kokonaisuus. Maakunnan suurimmat väestö- ja työpaikkakeskittymät sijaitsevat rannikolla ja Kokemäenjoen varrella. Näillä alueilla väestötiheys on keskimäärin 50 as/km². Rannikkokaupungit Pori ja Rauma ovat alueen suurimmat väestö-, tuotanto- ja palvelukeskukset. Merenrannikoiden ja erityisesti satamien lähialueiden merkitys tulee tulevaisuudessa yhä korostumaan mm. teollisuuden sijaintialueina.

3.4 Väestö- ja asutusrakenne

Satakunta on väkiluvultaan Suomen seitsemänneksi suurin maakunta. Sen osuus koko maan väkiluvusta on noin 4,1 %. Vuoden 2015 lopussa maakunnassa asui 222 957 ihmistä, joista 56 % asui Porin ja Rauman kaupunkien alueella. Porin seutukunnan osuus maakunnan väestöstä on noin 60 %, Rauman seutukunnan noin 30 % ja Pohjois-Satakunnan seutukunnan noin 10 % (Kuva 21).

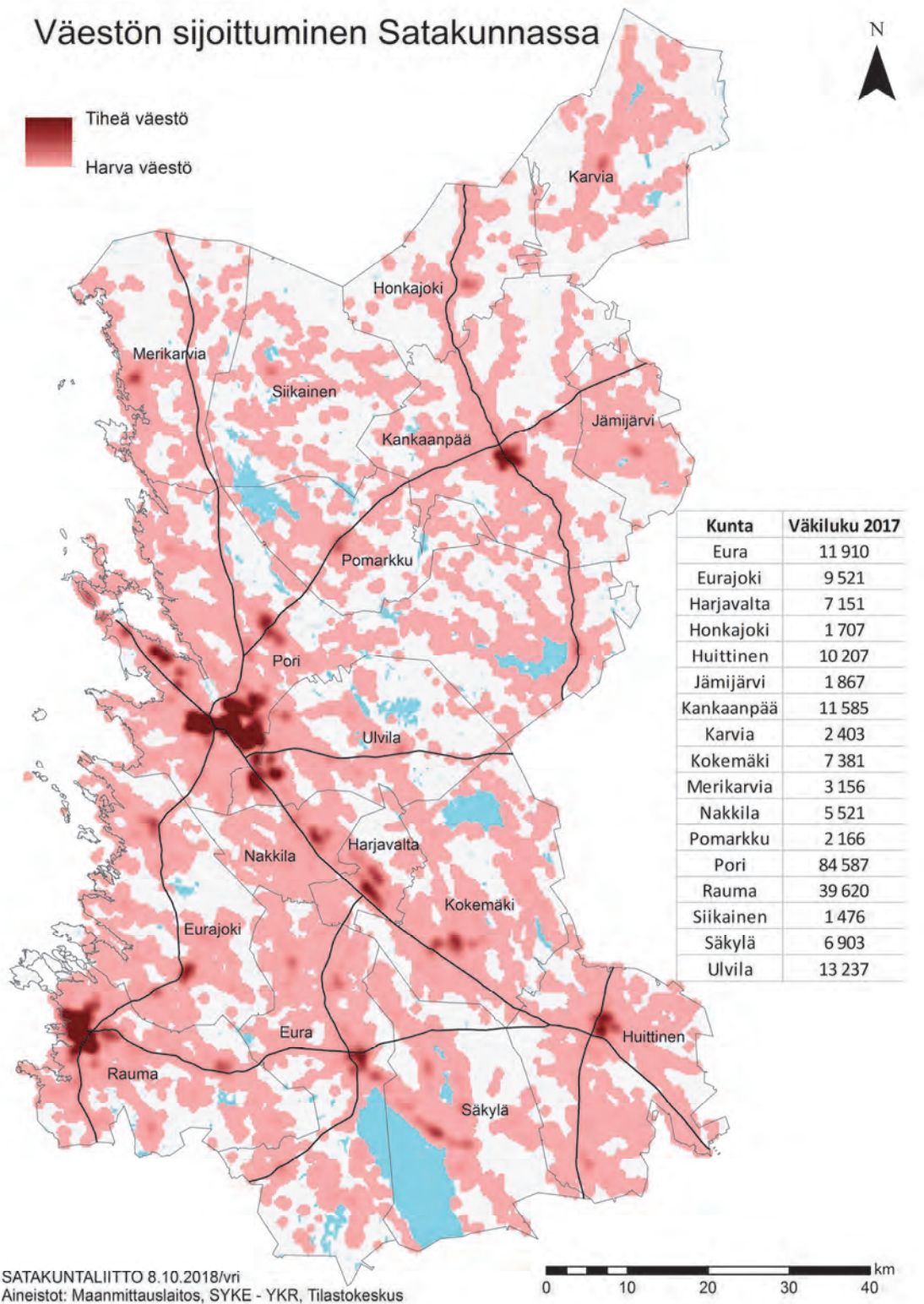
Satakunnan väestöstä 82 % asuu taajamissa. Loput 18 % jakaantuu suunnilleen tasan kylien ja kyläalueiden ulkopuolisen maaseudun kesken. Kuvassa 21 on esitetty Satakunnan väestön jakaantuminen maakuntaan tiheyspintana. Kuva havainnollistaa, kuinka suurin osa väestöstä keskittyy harvoin keskuksiin ja niiden läheisyyteen ja kuinka suurimmassa osassa maakuntaa asutus on harvaa tai sitä ei ole ollenkaan.³⁵

³³ Satakunnan maakuntakaava, Selostus, osa A, Sarja A:309, Satakuntaliitto 2014.

³⁴ Satakunnan maakuntakaava, Selostus, osa A, Sarja A:309, Satakuntaliitto 2014.

³⁵ Tilastokeskus, väestörakennetilasto: <http://www.stat.fi/til/vaerak/index.html>

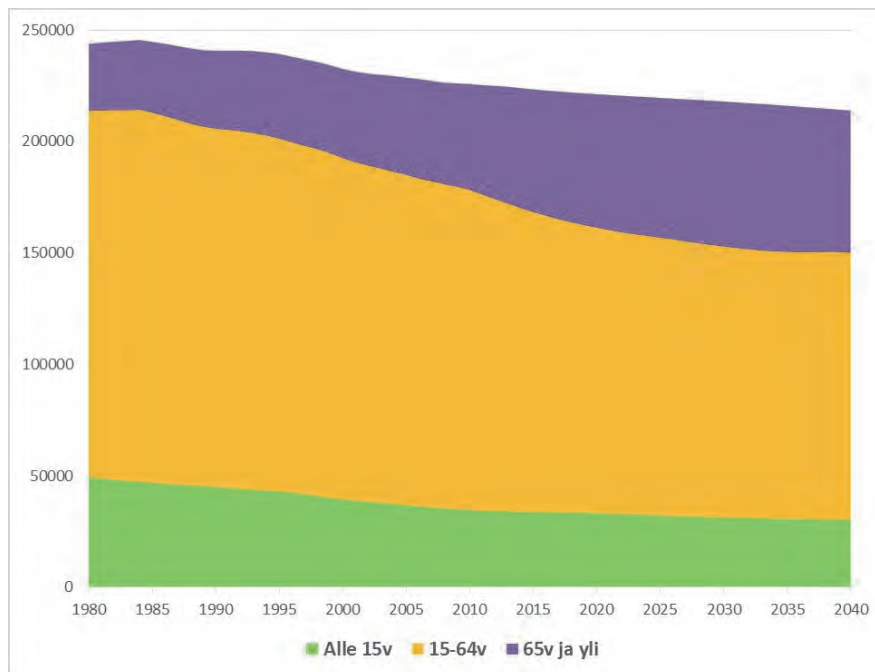
Väestön sijoittuminen Satakunnassa

Kuva 21. Väestön sijoittuminen Satakunnassa.

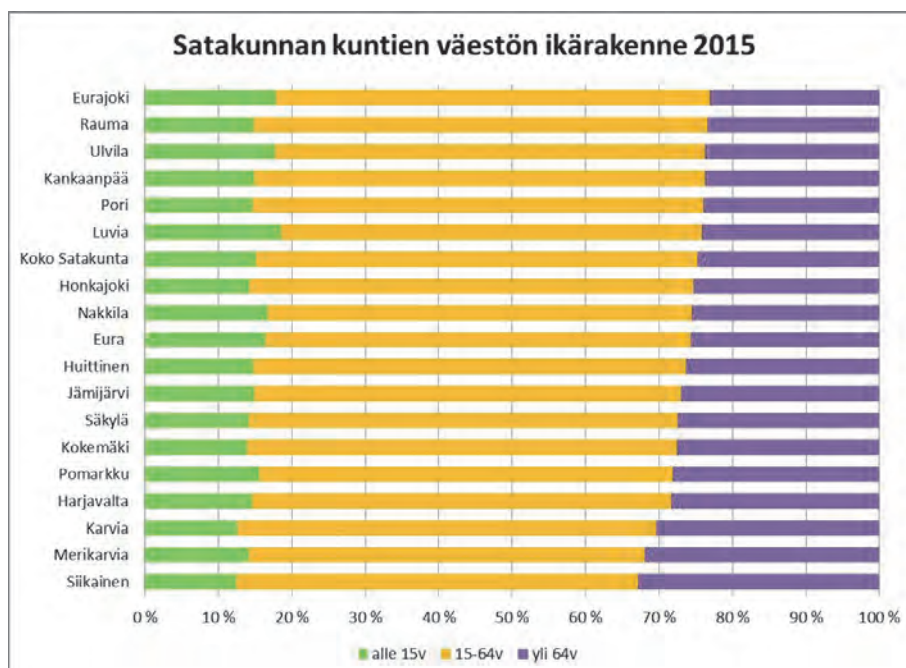
3.5 Ikärakenne ja väestöennuste

Vuoden 2014 lopussa Satakunnan väestöstä oli 24,1 % yli 64-vuotiaita. Yli 64-vuotiaiden osuus on Satakunnassa viidenneksi suurin kaikista Suomen maakunnista. Koko maassa yli 64-vuotiaita oli vuonna 2014 19,9 %. Alle 15-vuotiaita Satakunnassa vuonna 2014 oli 15,1 % väestöstä, ja maakuntien vertailussa Satakunta sijoittuu sijalle 14. Väestö vanhimmissa ikäluokissa on lisääntynyt jo pitkään, ja jatkaa tilastokeskuksen ennusteen mukaan yhä lisääntymistään, samalla kun nuorimpien ikäluokkien osuus väestöstä pienenee. Kuvassa (Kuva 22) on esitetty Satakunnan väestön kehitys ikäryhmittäin vuodesta 1980 alkaen vuoden 2040 ennusteeseen saakka.³⁶

Kuva 22. Väestön ikärakenteen kehitys Satakunnassa.

Väestön ikärakenteessa on varsin merkittäviä kuntakohtaisia eroja. Kuvassa (Kuva 23) on esitetty Satakunnan kuntien ikärakenne vuonna 2014. Kunnat on asetettu järjestykseen siten, että ylinnä ovat ne kunnat, joissa yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä on pienin. Kaaviossa on mukana myös koko Satakunnan ikärakenne.

Kuva 23. Väestön ikärakenne kunnittain Satakunnassa.

³⁶ Tilastokeskus, väestöennuste: <http://www.stat.fi/til/vaenn/index.html>

3.6 Elinkeinorakenne

Satakunnan suurimmat toimialat ovat työpaikkamääriltään teollisuus (20 %), sosiaali- ja terveysalat (SOTE, 18 %) sekä tukku- ja vähittäiskauppa (10 %). Niiden yhteenlaskettu osuus maakunnan työpaikoista on 48 % (Kuva 24).

Porin seutukunnassa suurimmat työllistäjät ovat SOTE (21 %), teollisuus (18 %) sekä tukku- ja vähittäiskauppa (11 %). Niiden osuus on noin puolet alueen työpaikoista. Teollisuudessa suurimmat työllistäjät ovat

- teknologiateollisuus (osuus kaikista työpaikoista 10 % ja teollisuudesta selvästi yli puolet, metallien jalostus, koneiden ja laitteiden sekä metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus vahvasti edustettuina),
- kemianteollisuus (osuus teollisuudesta 11 %) sekä
- elintarviketeollisuus (osuus teollisuudesta 9 %).

Rauman seutukunnassa ylivoimaisesti suurin toimiala on työpaikoilla tarkasteltuna teollisuus 25 %:n osuudellaan. SOTE on toisella sijalla (13 %). Kolmanneksi sijoittuu tukku- ja vähittäiskauppa 9 %:n osuudella. Näiden kolmen suurimman osuus on hieman alle puolet alueen työpaikoista. Huomattavaa on teollisuuden liki kaksinkertainen osuus maan keskiarvoon verrattuna. Sen sijaan SOTE:n ja kaupan osuus jää alle maan keskitason. Rauman seutukunnassa teollisuuden suurimmat työllistäjät ovat:

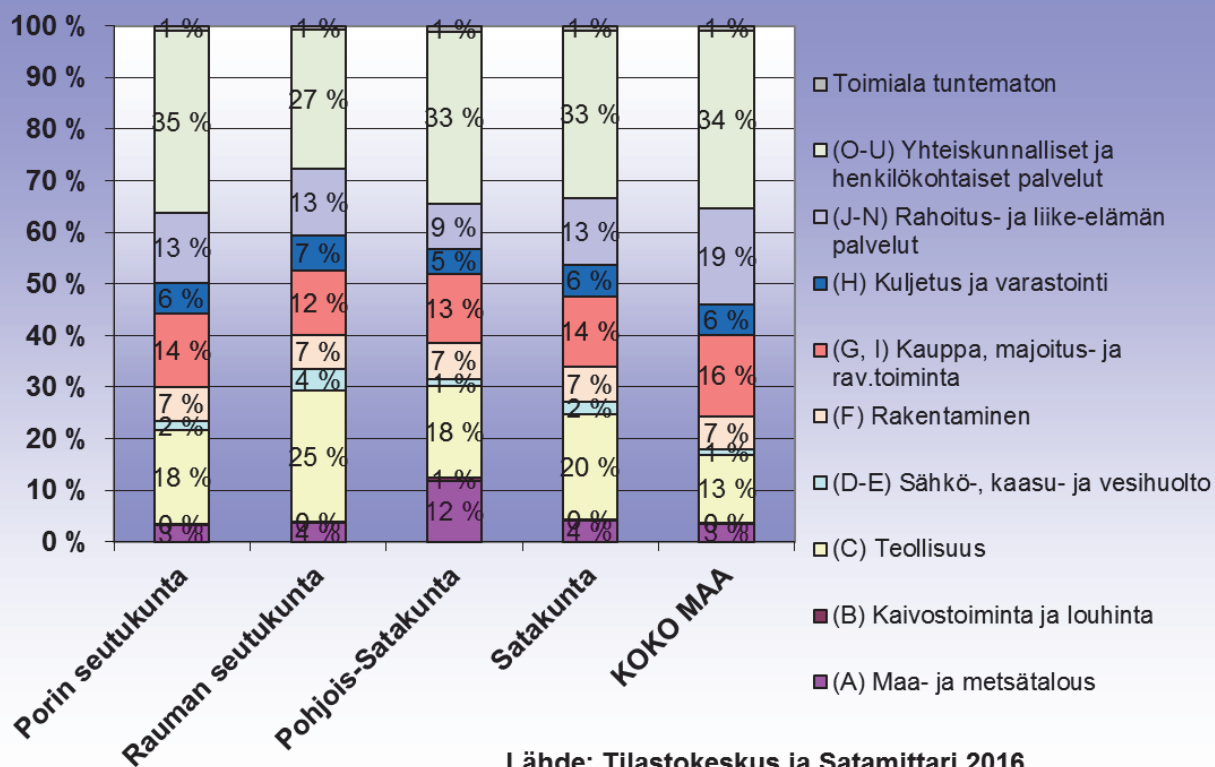
- koneiden ja laitteiden valmistus (osuus teollisuuden työpaikoista 20 %),
- metsäteollisuus (osuus teollisuuden työpaikoista 19 %),
- elintarviketeollisuus (osuus teollisuuden työpaikoista 18 %),
- metallituotteiden valmistus (osuus teollisuuden työpaikoista 13 %) sekä
- muiden kulkuneuvojen valmistus eli käytännössä telakat (osuus teollisuuden työpaikoista 10 %).

Pohjois-Satakunnan seutukunnassa suurimmat toimialat ovat työpaikoilla tarkasteltuna teollisuus 18 %, SOTE 16 % ja alkutuotanto (13 %). Niiden yhteenlaskettu osuus on 47 % alueen työpaikoista. Teollisuuden osuus kohoaa kolmanneksen maan keskiarvoa korkeammaksi, mutta SOTE (pl. sosiaalihuollon laitospalvelut) jää vähän alle. Alkutuotannon osuus on 3,5-kertainen. Teollisuudessa suurimmat työllistäjät ovat:

- metallituotteiden valmistus (osuus teollisuudesta 26 %)
- elintarviketeollisuus (osuus teollisuudesta 18 %) sekä
- tevanake-valmistus (tekstiili-, vaate-, nahka- ja kenkäteollisuus) (osuus teollisuudesta 14 %).

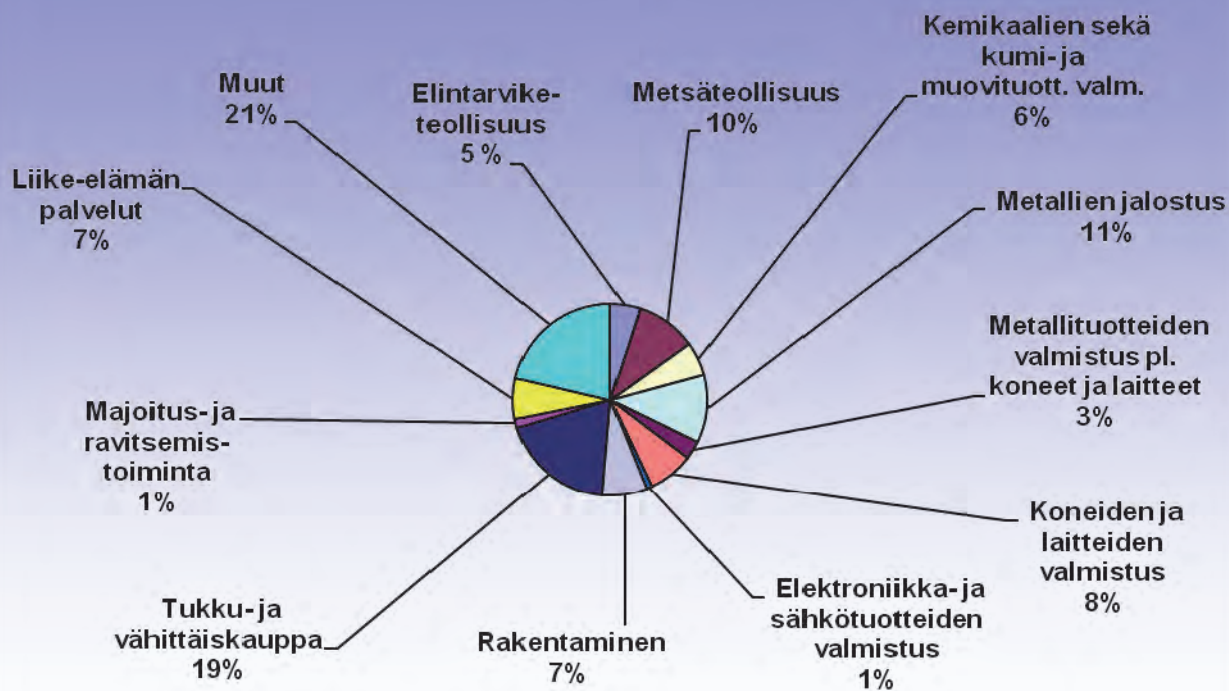
Satakunta on siten Suomen teollistuneimpia maakuntia, jonka ytimen muodostavat Kokemäenjokilaakson ja Rauman raskaan teollisuuden keskittymät. Pientä ja keskisuurta teollisuutta löytyy tasaisemmin ympäri Satakuntaa. Pohjois-Satakunta on metsätalousvaltainen alue, jossa myös turvetuotannolla on merkittäviä työllisyysvaikutuksia. Etelä-Satakunta ja Kokemäenjokilaakso ovat merkittävää maanviljelysalueita, jonka ympärille on kehittänyt Etelä-Satakuntaan myös merkittävää elintarviketeollisuutta.

Työpaikkojen toimialarakenne 31.12.2013

Kuva 24. Työpaikkojen toimialarakenne Satakunnassa.

Satakunnan liikevaihdon jakauma v. 2015 (tiedot ovat suuntaa-antavia)

Kuva 25. Satakunnan liikevaihdon jakauma.

Energiahuolto; Vesi- ja jätehuolto -toimialan arvonlisäys oli v. 2013 367,1 milj. € ja osuus korkeahko 5,6 % Satakunnan BKT:stä. Osuus on myös selvästi suurempi kuin osuus työpaikoista, joka on parisen prosenttia.

3.7 Maatalous

Maataloudella ja sen liitännäiselinkeinoilla on merkittävä rooli Satakunnan elinkeinorakenteessa. Vuoden 2014 tilastotietojen perusteella ³⁷ Satakunnassa on hieman vajaa 3300 maatilaa, mikä vastaa 6% koko Suomen maatilojen määrästä. Erikoiskasvien viljely ja erityisesti avomaanvihannesten viljely on Satakunnalle tunnusomaista: 80% Suomen pinaatista ja 74% punajuurista kasvatetaan Satakunnassa. Muita merkittäviä avomaan viljelykasveja ovat lanttu, palsternakka, tarhaherne, mukulaselleri, porkkana ja avomaankurkku sekä ruokateollisuusperuna. Satakunnassa on myös useita merkittäviä kasvihuoneviljelmiä.

Hiekkamaat sopivat hyvin erikoiskasvien viljelyyn ja Satakunnassa on perinteisesti ollut paljon sopimusviljelyä elintarviketeollisuudelle. Suomen ainoa sokeritehdas sijaitsee Säkylässä ja Kokemäellä toimii perunatärkkelystehdas. Erikoiskasvien viljelyyn liittyy paljon kuljetuksia, mikä asettaa haasteita niin tiestölle kuin kuljetuskapasiteetille. Viljely Satakunnassa on voimaperäistä, mikä selittää osaltaan Satakunnan suhteellisen alhaista luomutuotannon määrää. Vaikka Satakunnassa on paljon viljanviljelyä, maakunnassa on ollut suhteellisen vähän viljan elintarvikejalostusta. Maakunnan oma sika- ja siipikarjatalous käyttää paljon rehuviljaa ja lisäksi Raumalla on yksi Suomen suurimpia viljan vientisatamia.

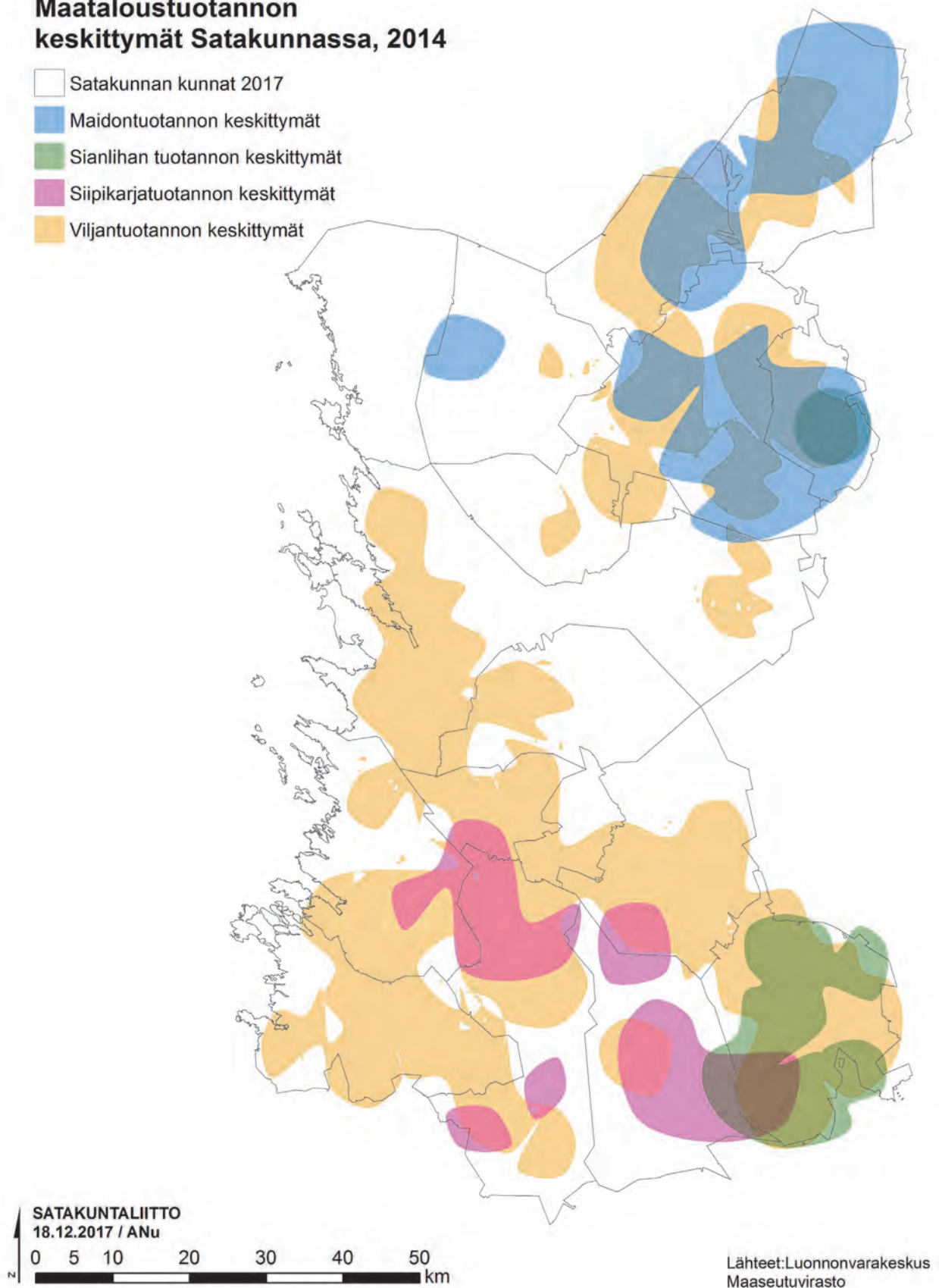
Oheinen kartta näyttää, miten eri tuotantomuodot sijoittuvat Satakunnassa (Kuva 26). Viljanviljely keskittyy Satakunnassa voimakkaasti Kokemäenjokilaaksoon, mutta myös muut jokilaaksot ovat merkittäviä viljelyalueita. Jokilaaksoissa pellot ovat hyvälaatuisia ja viljelyolot ovat suotuisat. Lisäksi entiset merenpohjat ovat viljavia peltoalueita.

Myös intensiivinen kotieläintuotanto on voimakkaasti alueellisesti keskittynyttä. Neljäsosa koko Suomen broilerin- ja kalkkunalihan tuotannosta sijaitsee Satakunnassa. Karkeasti yleistäen voidaan todeta, että Satakunnan maidontuotanto on voimakkaasti keskittynyt Pohjois-Satakuntaan, sianlihantuotanto Kaakkois-Satakuntaan ja siipikarjantuotanto Etelä-Satakuntaan. Keskittymät on laskettu maatilojen eläinmäärän ja tilojen tiheyden perusteella.

³⁷ Vuoden 2014 maatalouden tilastot Luonnonvarakeskuksesta, Paikkatietoaineisto peruslohkoista ja tilakeskuksista Maaseutuvirastosta 12/2014

Maataloustuotannon keskittymät Satakunnassa, 2014

- Satakunnan kunnat 2017
- Maidontuotannon keskittymät
- Sianlihan tuotannon keskittymät
- Siipikarjatuotannon keskittymät
- Viljantuotannon keskittymät

Kuva 26. Maataloustuotannon keskittymät Satakunnassa

3.8 Liikennejärjestelmän nykytila

Maakunnan liikennejärjestelmän rungon muodostaa päätieverkko, joka on osa koko valtakunnan tieverkkoa. Päätiesuorat luokitellaan valta- ja kantateihin. Päätieverkko yhdessä seudullisten ja paikallisten teiden kanssa kattaa maakunnan kokonaisuudessaan. Maantieverkkoa täydentävät satamat, Porin lentokenttä ja rautatie Porista ja Raumalta Tampereelle (Kuva 27).

Maakunnan valtatiet:

- VT 2 Helsingistä Poriin ja edelleen Mäntyluodon satamaan
- VT 8 Turusta rannikkoa myöten Rauman ja Porin läpi Vaasaan ja edelleen Ouluun
- VT 11 Porista Tampereelle
- VT 12 Raumalta Tampereelle
- VT 23 Porista Parkanon kautta Jyväskylään.

Valtatieverkkoa Satakunnassa täydentävät kantatiet:

- Mt 41 Huittinen – Turku
- Mt 43 Uusikaupunki – Eura – Harjavalta
- Mt 44 Kiikka – Kankaanpää – Kauhajokki

Keskeiset seututiet:

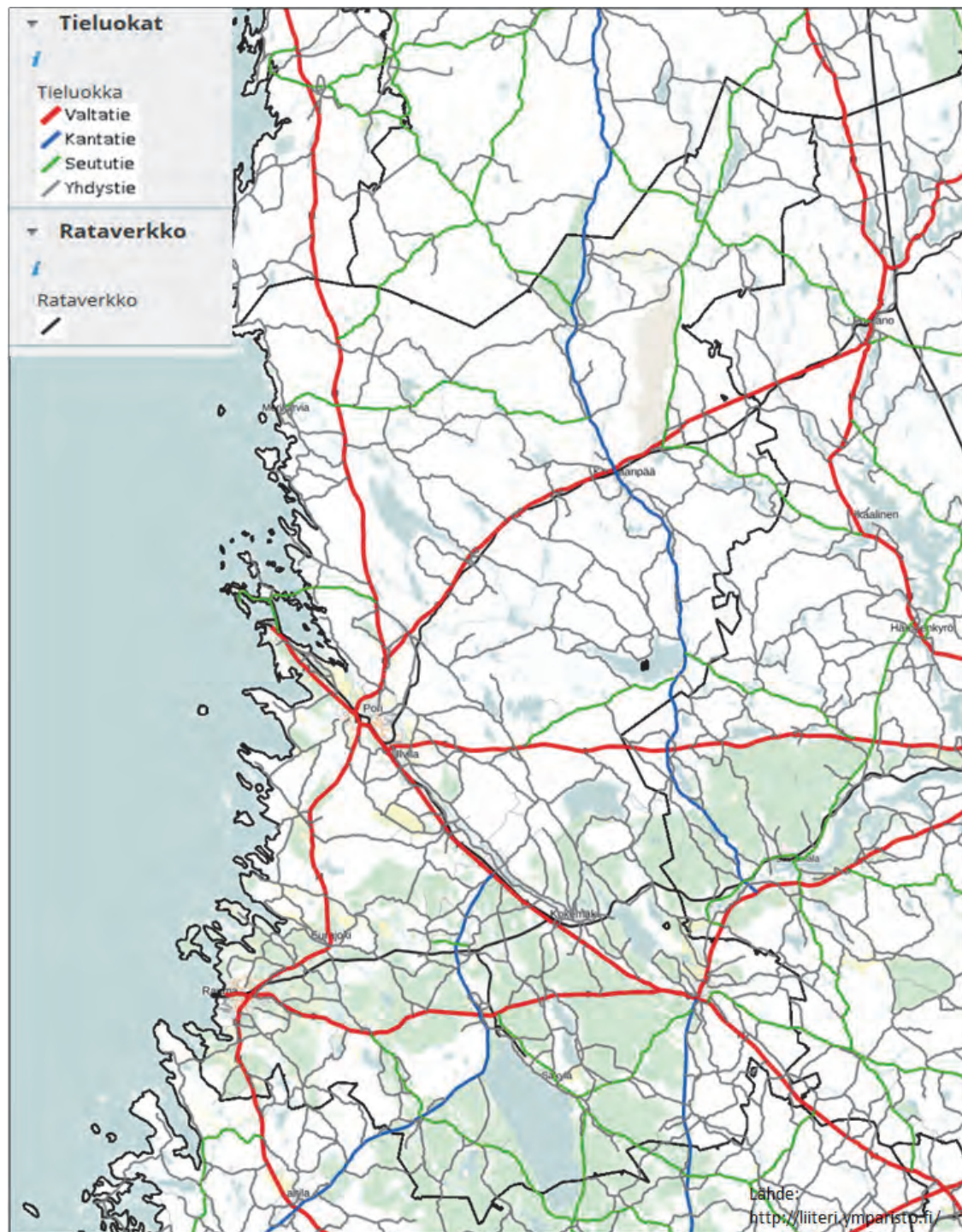
- Mt 204, joka yhdessä Mt 43:n ja VT 2:n kanssa muodostavat rinnakkaisyyhteyden Porista Euran kautta Turkuun
- Mt 261, joka yhdistää Kankaanpään Hämeenkyröön ja täältä yhdessä VT 3:n kanssa on yhteys Kankaanpäästä Tampereelle
- Mt 272, joka yhdistää Porin satamat ja VT 8:n

Maantieverkoston solmupisteitä ovat Pori, Rauma, Huittinen ja Kankaanpää, jotka ovat myös linja-autoliikenteen solmukohtia ja tärkeitä logististen toimintojen sijoittumispaikkoja. Porin ja Rauman satamat ovat keskeinen osa Suomen satamaverkkoa ja tavaraliikenteen logistista järjestelmää palvellen ylimatekunnallisesti läpi Suomen ulottuvia palveluketjuja. Porin ja Rauman satamien lisäksi Olkiluodossa ja Merikarvialla on pienet lähinnä puutavaran kuljetukseen käytetyt satamat.

Satakunnan valta- ja kantatiet ovat pääosin yksiajorataisia kaksikaistaisia maanteitä, joilla ajonopeudet ovat joko 80 km/h tai 100 km/h. Valtatie 2:n osuus Ulvilasta Poriin on rakennettu kaksiajorataiseksi moottoritieksi. Viikkaimmilla osuuksilla, valtatiellä 2 Porista Huittisiin ja valtatiellä 8 Porista Raumalle, teillä on ohituskaistoja ja osa liittymistä on rakennettu eritasoliittymiksi. Päätieverkko on yhtenäinen ja pääosin erillään paikallisesta liikenneverkosta. Päätiesuorat sijaitsevat maakuntakaavassa osoitetulla tavalla Eurajoen ja Pori–Söörmarkku –ohitusteitä lukuun ottamatta. Edellä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta päätiesuorilla on tarkoitus kehittää niiden nykyisissä maastokäytävissä muuttaen teitä moottoriteiksi ja tasoliittymiksi sekä parantaa teitä levenyttämällä, tekemällä ohituskaistoja ja parantamalla liittymiä. Maakuntakaavassa eritasoliittymiä ja moottoriteiosuuksia on suunniteltu ensi sijassa valtatielle 2 ja valtatielle 8 Söörmarkusta etelään.

Alempitasoisen tieverkon tila on valta- ja kantatieverkkoa vaihtelevampi. Osin teiden kunto on hyvin huono, tiegeometriassa puutteita, sillat painorajoitettuja tai tiet linjattu aivan asutuksen keskeltä. Varsinkin kasvanut tienpidon korjausvelka voi aiheuttaa lähitulevaisuudessa vakavia palvelutasopuutteita. Osin teiden kunto on kuitenkin hyvä. Vielä toistaiseksi alemman tasonkin tieverkon voidaan katsoa tarjoavan pääosin tyydyttävän palvelutason.

Tampereelta tuleva rautatie haarautuu Kokemäellä Rauman satamaan ja Poriin ja sieltä edelleen Porin satamiin. Rata on yksiraiteinen, joskin ohituspaikkoja on runsaasti. Yksiraiteisuus rajoittaa aikataulusuunnittelua muun muassa pidentäen matka-aikoja. Radalla on runsaasti tavaraliikennettä erityisesti satamiin ja noin kahden tunnin vuorovälillä matkustajaliikennettä Tampereen ja Porin välillä. Porissa on lentoasema, joka toimii koulutus- ja harrastelentoasemana (Suomen Ilmailuopisto, WinNova lentotekniikan koulutus).

Kuva 27. Satakunnan tiet ja rautatiet.

Satakunta on Suomen teollistuneimpia maakuntia. Raskaan teollisuuden ytimen muodostaa Harjavaltaan ja Poriin sijoittunut metallinjalostusteollisuus ja Rauman meriteollisuusklusteri. Lisäksi sekä Raumalla että Porissa on isoja metsäteollisuuden teollisuuslaitoksia. Satakunta on myös tärkeä alkutuotantoalue, jonka tuotteita ovat maataloustuotteet, metsätaloustuotteet ja turve.

Teollisuuden tavaravirtojen näkökulmasta erikoispiirre maakunnassa on metalliteollisuuden keskittymä, johon kuuluvat laitokset ja varastot ovat erillään toisistaan Mäntyluodon satamassa, Porin metallikylän teollisuusalueella ja Harjavaltaa suurteollisuuspuistossa. Tämän kokonaisuuden puitteissa valmistetaan rikasteesta kuparia ja alumiinia, näitä jatkojalostetaan sekä hyödynnetään prosessien sivutuotteita kuten rikkihappoa. Kuljetettavat tavaramäärät ovat suuria ja tonnimääräisesti iso osa siitä käyttää rautatietä. Muun teollisuuden tavaravirrat eivät vastaavasti kytkeydy yhdeksi vahvasti integroiduksi kokonaisuudeksi laajalla maantieteellisellä alueella, vaan ne koostuvat lähinnä raaka-aineiden ja puolivalmisteiden hankinnasta laajemmalta alueelta koti- ja ulkomailta sekä lopputuotteiden toimituksista asiakkaille. Ulkomaanyhteyksien merkitys on Satakunnan teollisuudelle suuri, sillä viennin suhde koko maakunnan bruttokansantuotteeseen on yli 0,5.

Tieverkko, puuston määrä ja puun käyttöpaikat Satakunnassa.

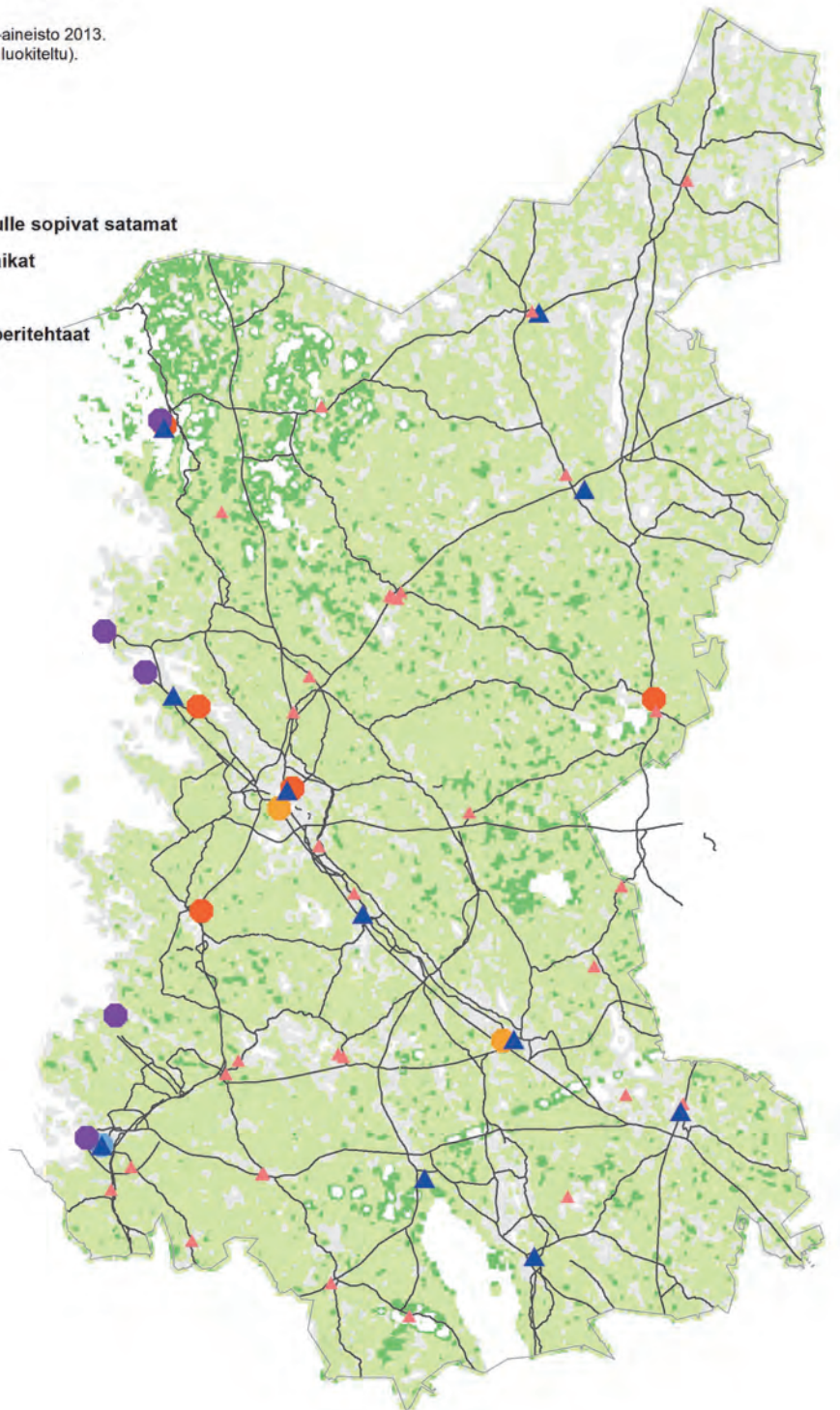
Puuston keskimääräinen tilavuus, m³/ha
 © Luonnonvarakeskus, 2015
 Monilähteen valtakunnan
 metsien inventoinnin (MVM) kartta-aineisto 2013.
 Aineistoa on käsitelty (yleistetty ja luokiteltu).

- 30 - 100 m³/ha
- 100 - 180 m³/ha
- 180 - 800 m³/ha

- Raaka- ja energiapuulle sopivat satamat
- VR:n puun lastauspaikat
- Sahat
- Rauman sellu- ja paperitehtaat

Lämpövoimalat, teho kW

- alle 3000kW
- yli 3000kW

SATAKUNTALIITTO
 11.9.2018/ANu

0 10 20 30 40 km

Kuva 28. Tieverkko, puuston määrä ja puun käyttöpaikat Satakunnassa.

Rauman ja Porin satamat ovat tärkeä osa Suomen tavarankuljetusten liikenneverkkoa, joka kytkee Suomen maailmanmarkkinoihin. Satamien takamaat yltävät pitkälle Sisä-Suomeen. Porin satama on erikoistunut bulkkituotteiden ja kemikaalien tuontiin. Tonnimääräisesti mitaten suurimpia asiakkaita on Kokemäenjokilaakson suurteollisuus. Porin sataman vienti on pitkälti puutavaraa. Rauma on leimallisemmin vientisatama, joka palvelee metsänjalostusteollisuutta, ja jossa on vilkasta konttiliikennettä sekä säännöllistä linjali-

kennettä. Rauman satama ja Jämsänjokilaakson paperiteollisuuskeskittymä muodostavat vahvasti integroituneen kuljetusputken. Rautatieyhteyden merkitys kummallekin satamalle on keskeinen.³⁸

Tavaraliikennejärjestelmän keskeisimmät kohdat ovat satamat, joissa merikuljetukset sekä valtakunnallinen maantie- ja rautatieverkko kohtaavat. Muualta kuin itse maakunnasta tulevien kuljetusten osuus satamien liikenteestä on huomattava. Maakunnan vientivetoisesta teollisuudesta johtuen satamat ovat tärkeitä myös maakunnasta lähteville kuljetuksille (Kuva 29).

Maakunta on tärkeä myös Suomen elintarviketuotannolle. Varsinkin eteläisessä Satakunnassa tuotetaan huomattava osa Suomen siipikarjan- ja sianlihasta sekä kananmunista. Pohjoisessa Satakunnassa taas on runsaat metsävarat ja turpeen tuotantoa. Alkutuotannon varaan rakentuu metsänjalostusteollisuutta ja elintarviketeollisuutta. Alkutuotanto tukeutuu alemman tason tieverkkoon.

Julkisen liikenteen liikennejärjestelmä voidaan jakaa Rauman kaupungin ja Porin seudun paikallisliikenneverkkoon, joka koostuu paikallisliikenteen linja-autolinjoista; seudulliseen liikenteeseen, joka koostuu vakiovuoroista; ja kaukoliikenteeseen, rautateiden henkilöliikenne Porin ja Tampereen välillä sekä pääteiden suunnassa kulkevat linja-autojen pikavuorot. Kokonaisuutta täydentävät koululaiskuljetukset sekä palveluliikenne.

Seudullinen liikenne on perustasoista mahdollistaen lähinnä autottomien ihmisten välttämättömän liikkumisen ja koulumatkat, eikä se ole kilpailukykyinen oman auton käyttöön verrattuna. Porin ja Rauman paikallisliikenne ei myöskään ole vaatimattoman vuorovälin johdosta kilpailukykyistä autoiluun verrattuna, mutta kykenee kuitenkin tarjoamaan päivittäisen liikkumisen edellyttämät palvelut kaupunkialueille.

Kaukoliikenteen verkosto on kattava ja vuorotarjonta riittävä, mutta matka-ajat jäävät pitkiksi henkilöautoon verrattuna, mikä heikentää sen kilpailukykyä. Joukkoliikennejärjestelmä kokonaisuutena kykenee tarjoamaan koko maakuntaan välttämättömät liikennepalvelut ja kaupunkimaisimmille alueille riittävän palvelun päivittäisiin työ- ja asiointimatkoihin kykenemättä kuitenkaan kilpailemaan yksityisautoilun kanssa. Kaukoliikenteeseen joukkoliikenne tarjoaa riittävän ja käyttökelpoisen kokonaisuuden, mutta matka-ajassa yksityisautoilu on pääsääntöisesti julkista liikennettä nopeampi. Satakunnassa jalankulun ja pyöräilyn kulutapaosuudet ovat huomattavan alhaiset.

Teollisuus tarvitsee toimivat kuljetusyhteydet niin kotimaahan kuin ulkomaille. Satamat tarvitsevat meriväylien lisäksi tasokkaat runkoyhteydet sisämaahan, jotta ne voisivat kilpailla muiden maakuntien satamien kanssa kuljetuksista. Maakunnan korkeakoulut ja yritykset tarvitsevat riittävän nopeita ja luotettavia yhteyksiä Suomen muihin kaupunkikeskuksiin ja ulkomaille. Seudullisesti liikkumistarvetta aiheuttavat työmatkat ja asiointi. Kummankin edellyttämät matkat ovat pidentyneet muutaman vuosikymmenen takaiseen verrattuna, sillä työssäkäyntialueet ovat laajentuneet ja kauppa keskittynyt suuryksiköihin. Samalla auto-riippuvuus on lisääntynyt, sillä pitkät työ- ja asiointimatkat on usein vaikea suorittaa kohtuullisessa ajassa muuten kuin omalla henkilöautolla.

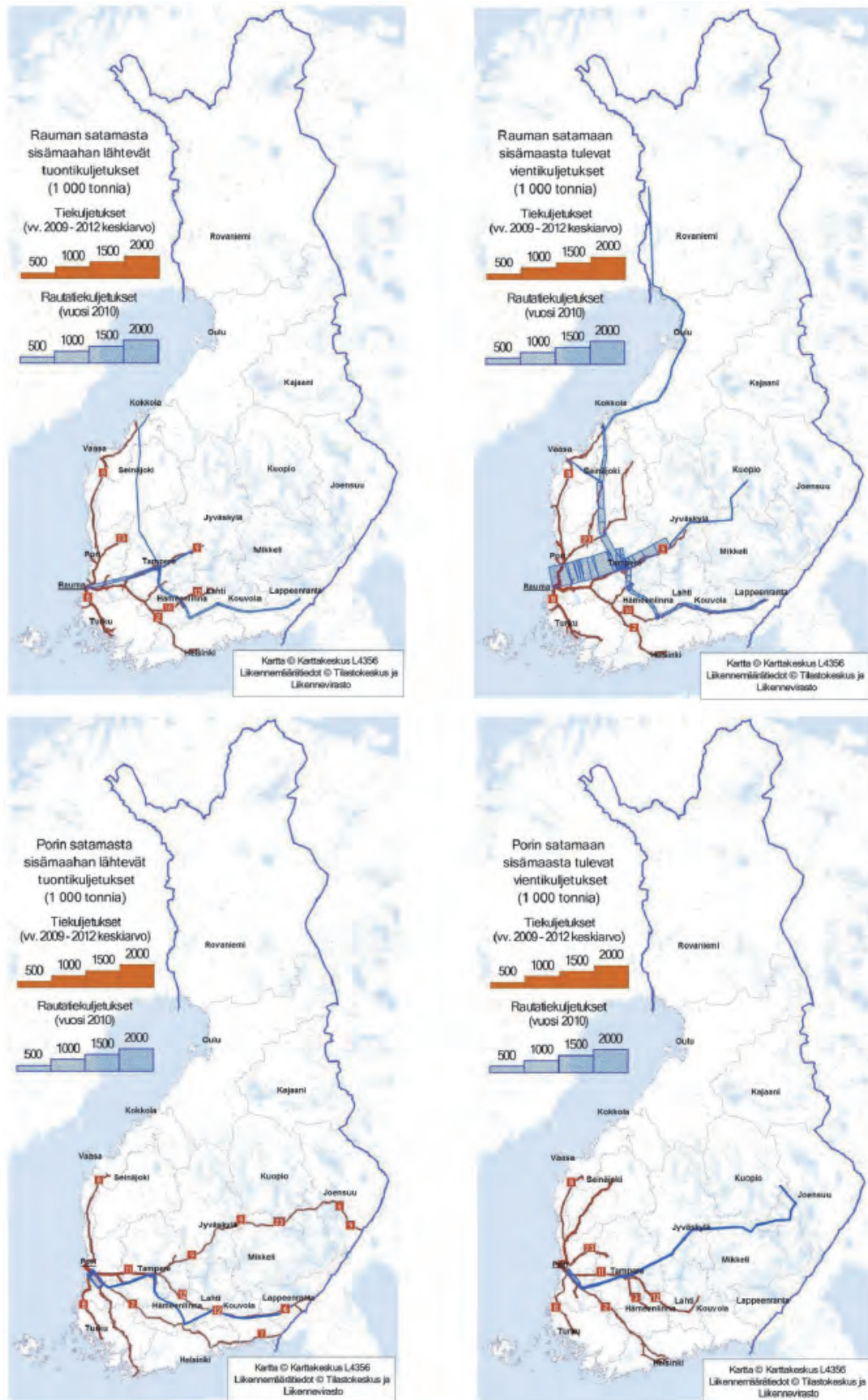
Liikenteen kokonaismäärässä ei ole tapahtunut viime vuosina suuria muutoksia. Maanteiden liikennemäärät ovat vakiintuneet. Porin ohitustiellä liikennemäärät ovat kuitenkin selvästi kasvaneet.³⁹ Lentoliikenteen matkustajamäärät ovat laskeneet noin 10 000 matkustajaan vuodessa reilun kymmenen vuoden takaisista yli 70 000 vuosittaisista matkustajamäärästä.⁴⁰ Rautatieliikenteen voi myös sanoa vakiintuneen suunnilleen nykytasolleen, vaikkakin vuosittaiset muutokset ovat maantieliikennettä paljon suurempia. Varsinkin tavaraliikenteessä muutokset ovat olleet melko suuria seuraten muutoksia koko maan teollisuustuotannossa ja ulkomaankaupassa.⁴¹ Tekeillä olevat isot investoinnit teollisuuteen ja satamiin suuntaavat tulevaisuudessa kuljetuksia ympäri talven palvelukykyisten Porin ja Rauman syväsatamien kautta Sisä-Suomeen ja maailmalle.

³⁸ Suomen Satamien takamaatutkimus, Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 23/2014

³⁹ LAM-pisteiden mittaustiedot, Liikennevirasto

⁴⁰ Finavia

⁴¹ Suomen rautatietilasto

Kuva 29. Rauman ja Porin satamien takamaat, Suomen satamien takamaaselvitys, Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 23/2014, kuvat 102, 103, 111 ja 112.

3.9 Pendelöinti

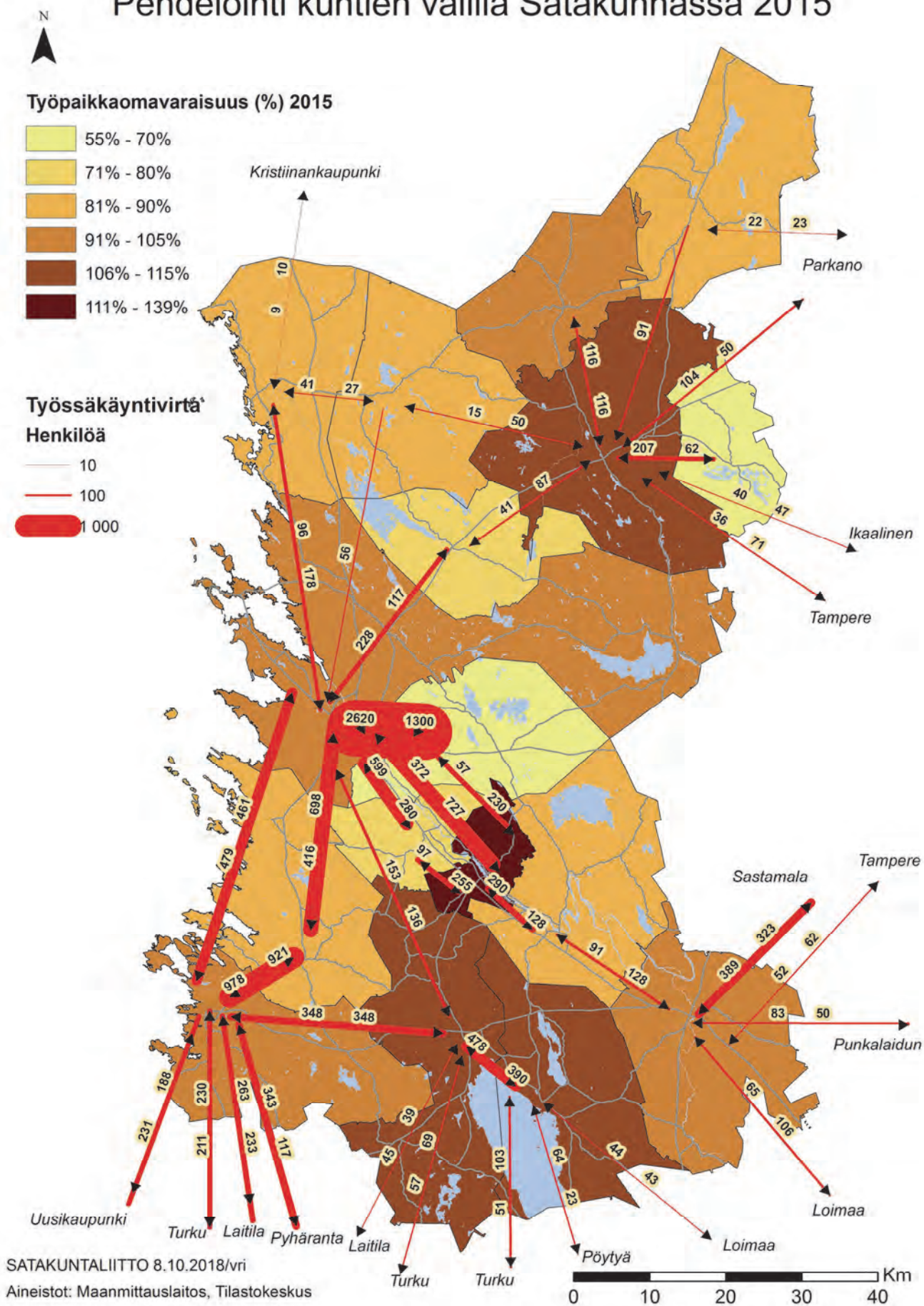
Vuonna 2013 Satakunnassa oli käytännössä yhtä paljon työllisiä kuin työpaikkoja. Koko maakunnan työpaikkaomavaraisuus oli siten 100 %. Noin 7 % maakunnan työvoimasta käy töissä maakunnan rajojen ulkopuolella, kun taas noin 6 % Satakunnassa työskentelevistä asuu muualla kuin Satakunnassa. Maakunnan kunnista vuonna 2012 työpaikkaomavaraisia (omavaraisuusluku yli 100 %) olivat Eura, Eurajoki, Harjavalta, Honkajoki, Huittinen, Kankaanpää, Pori, Rauma ja Säskylä. Työssäkäynti ja työvoiman liikkuvuus Satakunnassa on yksityiskohtaisesti kuvattu seuraavassa taulukossa (Taulukko 2). Taulukossa on vuoden 2016 alussa yhdistyneiden Säkylän ja Köyliön kuntien luvut erillisinä. Seuraavasta kuvasta (Kuva 30) voidaan nähdä maakunnan kuntien välisen työssäkäynnin määrät ja suunnat sekä kuntien työpaikkaomavaraisuus. Työpaikkaomavaraisuuden osalta Säkylän ja Köyliön kuntien luvut on kartassa yhdistetty nykyisen kuntajaon mukaiseksi.

Taulukko 2. Pendelöinti Satakunnan kunnissa 2015.

31.12.2015	työvoima	työpaikat	omassa kunnassa	toisessa kunnassa pendulos	toisesta kunnasta pendesisään	työpaikkaomavaraisuus	toisessa kunnassa työvoimasta	toisesta kunnasta työpaikoissa	pendetase sisäänulos
asuinkunta	kunnassa		työssäkäynti (henk)				% ulos	% sisään	
Eura	4899	5236	3258	1641	1978	107 %	33 %	38 %	337
Eurajoki	3696	3227	1557	2139	1670	87 %	58 %	52 %	-469
Harjavalta	2609	3624	1550	1059	2074	139 %	41 %	57 %	1015
Honkajoki	714	731	496	218	235	102 %	31 %	32 %	17
Huittinen	4141	4160	2815	1326	1345	100 %	32 %	32 %	19
Jämijärvi	698	461	332	366	129	66 %	52 %	28 %	-237
Kankaanpää	4519	5103	3558	961	1545	113 %	21 %	30 %	584
Karvia	868	782	616	252	166	90 %	29 %	21 %	-86
Kokemäki	2819	2399	1624	1195	775	85 %	42 %	32 %	-420
Merikarvia	1030	912	704	326	208	89 %	32 %	23 %	-118
Nakkila	2089	1511	815	1274	696	72 %	61 %	46 %	-578
Pomarkku	762	592	368	394	224	78 %	52 %	38 %	-170
Pori	3232 0	3405 8	26527	5793	7531	105 %	18 %	22 %	1738
Rauma	1588 2	1596 0	12376	3506	3584	100 %	22 %	22 %	78
Siikainen	484	391	287	197	104	81 %	41 %	27 %	-93
Säskylä	2868	3126	1715	1153	1411	109 %	40 %	45 %	258
Ulvila	5198	3526	1698	3500	1828	68 %	67 %	52 %	-1672
yht	8559 6	8579 9	60296	25300	25503				
Satakunta	8559 6	8579 9				100 %			203

Lähde: Tilastokeskus

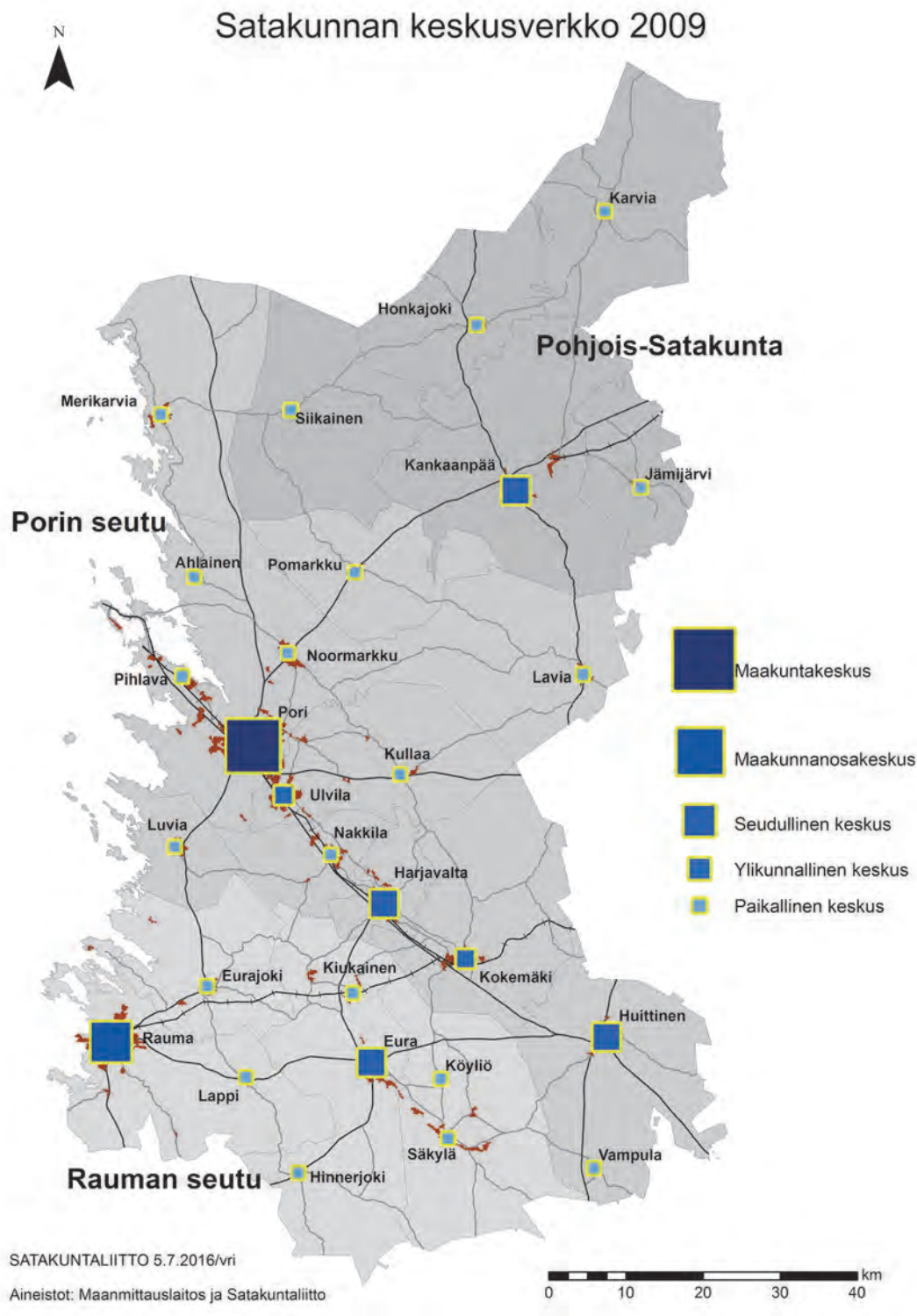
Pendelöinti kuntien välillä Satakunnassa 2015

Kuva 30. Pendelöinti Satakunnan kuntien välillä.

3.10 Keskusverkko ja palvelurakenne

Satakunnan keskusverkko määriteltiin maakuntakaavan tausta-aineistoksi laaditussa "Satakunnan aluerakenne" –julkaisussa, joka valmistui vuonna 2008. Maakunnan keskukset on jaettu viiteen eri luokkaan taajamaväestön määrän, työpaikkatilastojen, koulutustilastojen ja palveluiden mukaan. Luokituksessa Porin asema maakunnan keskuksena on selkeä, samoin Rauman asema seuraavaksi merkittävimpänä keskuksena. Kolmannen tason muodostavat seudulliset keskukset Eura, Harjavalta, Huittinen ja Kankaanpää, ja neljännen tason Kokemäki ja Ulvila. Lisäksi on joukko paikallisia keskuksia, jotka palvelevat oman kunnan tai lähiympäristön palvelukysyntää (Kuva 31).

Kuva 31. Satakunnan keskusverkko.

Maakunnan jakautumista erilaisiin toiminnallisiin osa-alueisiin voidaan tarkastella Suomen ympäristökeskuksen tuottamien aineistojen avulla. Aineistot on tuotettu paikkatietomenetelmin erilaisista, väestö-, työpaikka-, rakennus- ja asointiaineistoista.

Kaupunki-maaseutu alueluokitus on vuonna 2013 julkaistu luokitus, joka jakaa koko Suomen seitsemään eri luokkaan, kolmeen kaupunkiluokkaan ja neljään maaseutuluokkaan. Luokitus auttaa tunnistamaan toisistaan eroavia aluekokonaisuuksia muun muassa alueiden väestön, rakennuskannan sekä elinkeinojen perusteella. Luokituksen laatimisen lähtökohtana on ollut päästä eroon kuntarajoja noudattelevasta alueluokittelusta, joka kuntakoon kasvaessa on menettänyt merkitystään. Kaupunki-maaseutu alueluokitus koko maan ja Satakunnan maakunnan osalta on esitetty seuraavassa kuvassa (Kuva 32)⁴².

Luokituksen kaupunkiluokat ovat:

Sisempi kaupunkialue: Luokka kuvaa kaupunkien tiivistä ja yhtenäistä tehokkaasti rakennettua aluetta. Satakunnassa tähän luokkaan kuuluvat Porin ja Rauman keskusta-alueet.

Ulompi kaupunkialue: Luokka koostuu erillisistä lähiöistä, kaupan, teollisuuden ja toimistojen reunakaupungista sekä toisaalta kaupungin viheralueista ja alemman tehokkuuden asuinalueista, jotka kuitenkin ovat selvästi yhtenäistä kaupunkialuetta. Satakunnassa ulompaan kaupunkialueeseen kuuluvat Porin ja Rauman keskusta ympäröivät vyöhykkeet.

Kaupungin kehysalue: Luokka kuvaa välittömästi fyysiseen kaupunkialueeseen kytkeytyvää osaa kaupungin ja maaseudun välivyöhykkeestä. Luokkaa määritettäessä on tunnistettu kaupunkiseudun lähitaajamia ja huomioitu alueen aika- ja matkaetäisyyksiä. Kehysalue kattaa kaupungin välittömässä läheisyydessä olevat sekoittuneet alueet. Siihen sisältyy sekä tiiviitä taajama-alueita että maaseutumaisia alueita. Kehysalueella on kaupunkien viheraluetta tukevia alueita, mutta sieltä löytyvät myös kaupungin tulevat kasvualueet. Satakunnassa on laaja Kokemäenjokilaaksoa myötäilevä kehysalue, joka ulottuu rannikolta Harjavan ja Kokemäen rajaseudulle. Lisäksi Rauman kaupunkialuetta ympäröi kehysalue.

Luokituksen maaseutuluokat ovat:

Maaseudun paikalliskeskukset: Luokkaan kuuluu kaupunkien vaikutusalueen ulkopuolelle jääviä pienempiä keskuksia, jotka voivat olla pieniä kaupunkimaisia taajamia, joilla on selkeä keskusta, tai isoja maaseutumaisia kirkonkyläkeskuksia. Tähän luokkaan kuulumisen kriteereitä ovat riittävä väestömäärä, asukastiheys, työpaikkojen määrä sekä aluetehokkuus. Keskusten on siis oltava riittävän suuri ja tiivis kuuluakseen tähän luokkaan. Satakunnassa tähän luokkaan kuuluvat Huittisten ja Kankaanpään keskustaajamat.

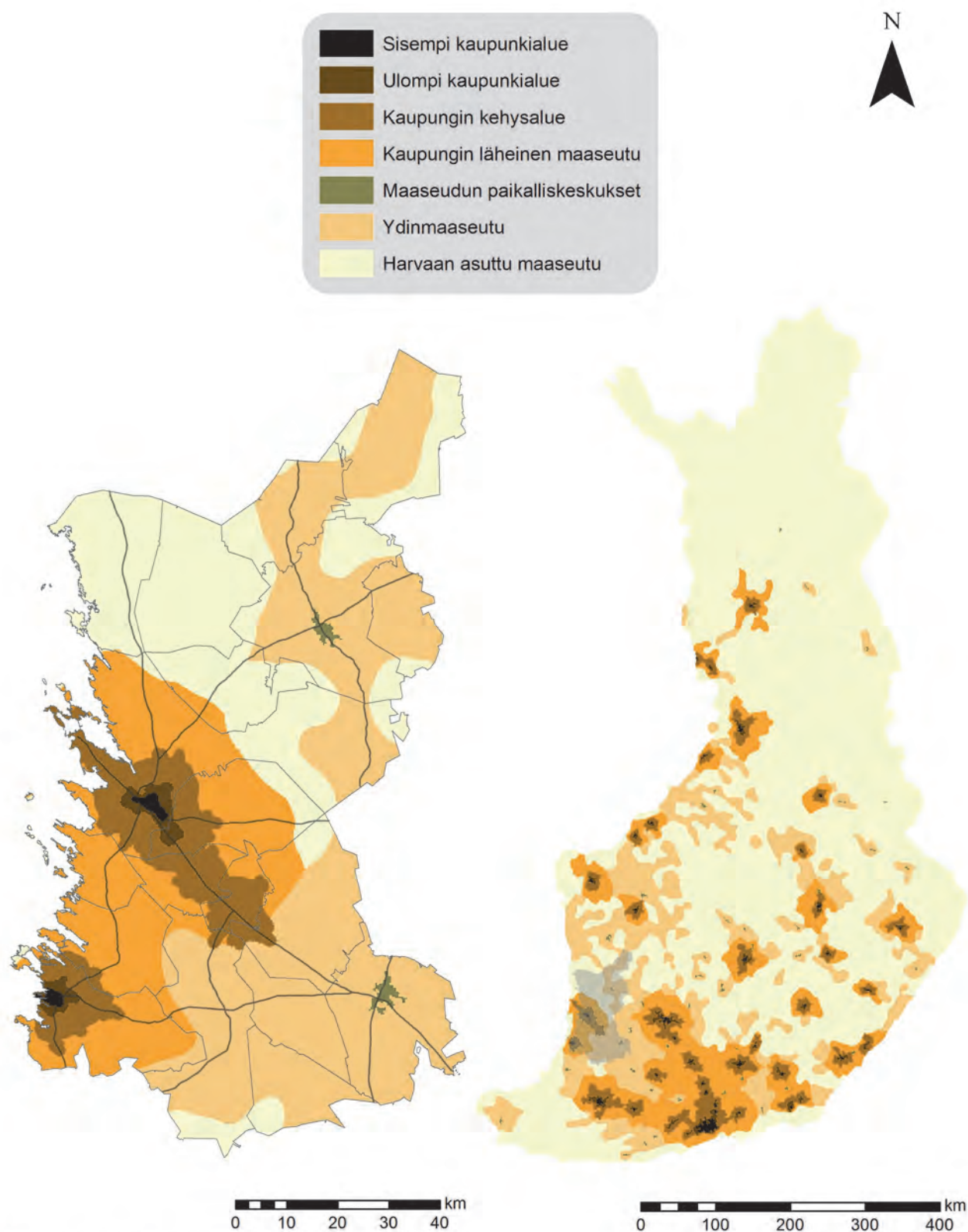
Kaupungin läheinen maaseutu: Luokka kuvaa maaseutumaista aluetta, joka on toiminnallisesti ja fyysisesti lähellä kaupunkialueita, ja se rajataan suhteessa jo rajattuihin kaupunkialueisiin. Luokan rajausta perustuu potentiaaliseen saavutettavuuteen ja ydinmaaseutualueille suuntautuvaan työssäkäyntiin, ja sillä kuvataan kaupunkien laajempaa toiminnallista työssäkäyntialuetta. Kaupungin läheinen maaseutu pitää sisällään erityyppisiä maaseutualueita: taajamia, ydinmaaseudun kaltaisia maaseutualueita sekä harvaan asuttuja alueita. Satakunnassa kaupungin läheiseen maaseutuun kuuluvat Porin ja Rauman kaupunkien vaikutusalueeseen kuuluvat maaseutumaiset alueet, jotka eivät kuulu kaupungin kehysalueeseen.

Ydinmaaseutu: Luokka on joko vahvaa alkutuotannon aluetta tai toiminnoiltaan monipuolista suhteellisen tiiviisti asuttua maaseutua. Ydinmaaseutu on suhteellisen etäällä keskuksista, sillä se rajautuu kaupungin läheisen maaseudun ulkopuolelle. Aluetta luonnehtivat keskikokoiset keskuksiset, kirkonkylät ja suhteellisen tiheä pienten taajamien verkosto. Alueen maankäyttö on intensiivistä, joten erityisesti maatalousvaltaiset alueet kuuluvat ydinmaaseutuun. Myös suhteellisesti pienemmän intensiteetin harvemmin asutut alueet voivat kuulua ydinmaaseutuun, mikäli alueella asuvien työllisten toimialajakauma on paikallistasolla monipuolinen. Satakunnassa on kaksi ydinmaaseutuvyöhykettä, joista maakunnan kaakkoisosan vyöhykkeeseen kuuluu valtaosa Euran, Köyliön, Säkylän, Kokemäen ja Huittisten alueesta. Maakunnan koillisosan vyöhykkeeseen kuuluu maatalousvaltaisia alueita Laviasta, Kankaanpäästä, Jämijärveltä, Honkajoen ja Karviasta.

Harvaan asuttu maaseutu: Luokka on paikalliselta elinkeinorakenteeltaan yksipuolista ja väestömäärältään harvaan asuttua aluetta, jonka yleisin maankäyttöluokka on metsä tai suo. Alueen asutusrakenne on hajanaista ja taajamia on harvassa. Satakunnassa merkittävin harvaan asuttu maaseudun alue sijaitsee maakunnan luoteisosassa Merikarvian ja Siikaisten kuntien alueella, josta alue jatkuu kaakkoon Pomarkun ja Porin itäosien metsävaltaisten alueiden kautta maakunnan itärajalta saakka.

⁴² Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu: http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Tietoa_yhdyskuntarakenteesta/Kaupunkimaaseutu_luokitus/Alueluokkien_kuvaukset

Kaupunki-maaseutu alueluokitus. Satakunta ja Suomi

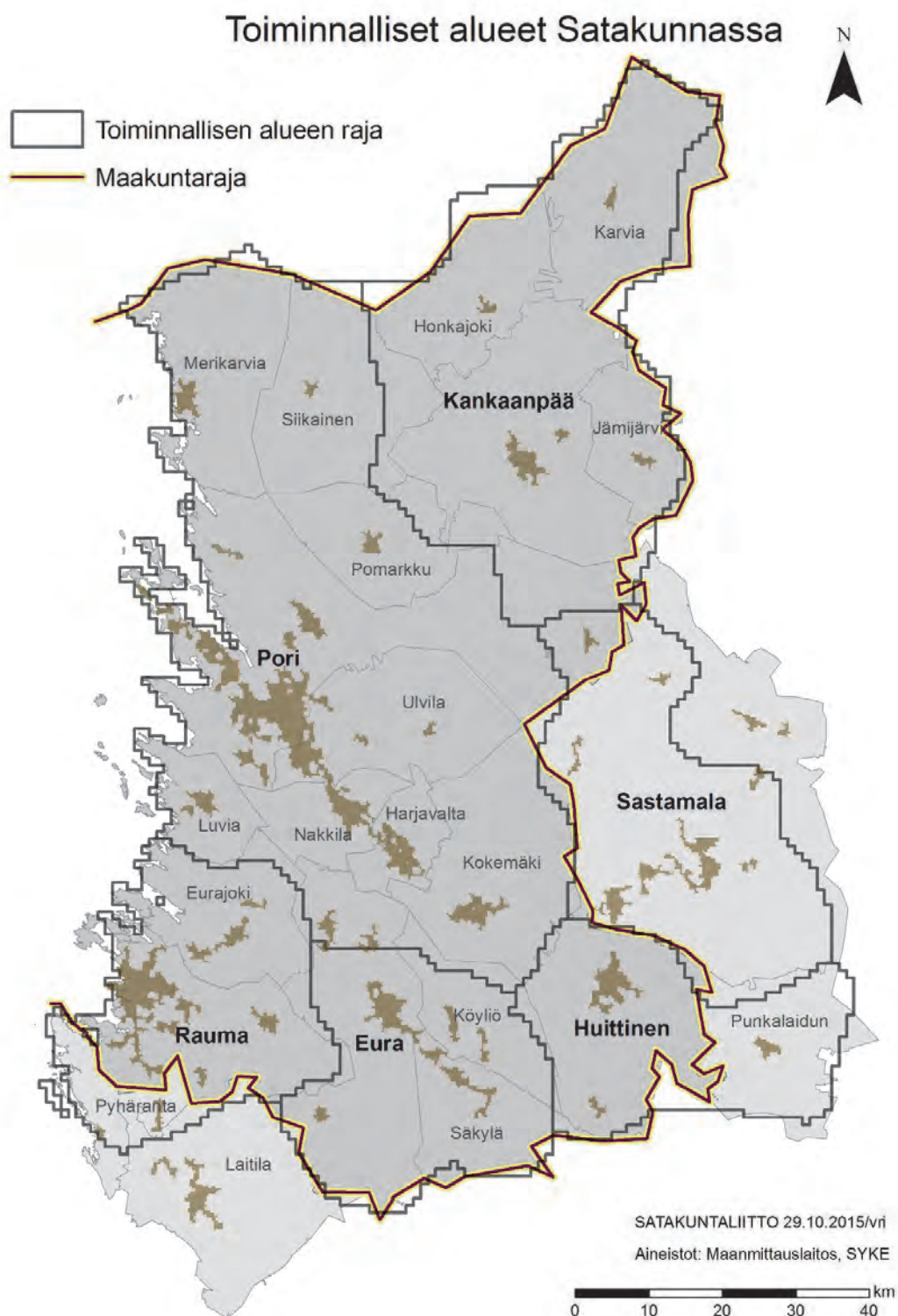

Aineistolähteet: Maanmittauslaitoksen maastotietokanta 2012.
SYKE/YKR

SATAKUNTALIITTO 29.10.2015 / vri

Kuva 32. Kaupunki-maaseutu alueluokitus Satakunnan alueella.

Suomen ympäristökeskus on tuottanut paikkatietopohjaisen aineiston, jossa Suomi on jaettu toiminnallisiin alueisiin. Jako perustuu työssäkäyntiin ja asiointiin, ja sen mukaan Satakunnassa on viisi toiminnallisen alueen keskusta. Kaupunki-maaseutuluokituksissa keskuksina erottuvien Porin, Rauman, Kankaanpään ja Huittisten lisäksi myös Eura muodostaa toiminnallisen alueen keskuksen. Toiminnallisten alueiden rajat noudattavat varsin tarkasti maakunnan rajoja. Poikkeuksina ovat Pirkanmaalla sijaitsevan Punkalaitumen kuuluminen Huittisten alueeseen sekä Rauman alueen ulottuminen Varsinais-Suomen puolelle. Lisäksi Porin kaupunkiin kuuluvan Lavian taajama-alue on osa Pirkanmaalla sijaitsevan Sastamalan toiminnallista aluetta (Kuva 33).

Kuva 33. Toiminnalliset alueet Satakunnassa.

Kaupan palvelurakenne

Satakunnan kaupan palvelurakenne on esitetty Satakuntaliiton teettämässä Satakunnan Kaupan palveluverkkoselvityksessä⁴³. Selvityksessä on esitetty kaupan palveluverkon kehittämisen lähtökohdat (yleiset lähtökohdat, alue- ja yhdyskuntarakenteen keskeiset piirteet, vähittäiskaupan nykytila ja kehitysnäkömät) sekä suositus vähittäiskaupan sijoittumisesta ja mitoituksesta maakuntakaavan kannalta riittävällä tarkkuudella perusteluineen. Lisäksi selvitys sisältää suosituksen mukaisen merkitykseltään seudullisen kaupan palveluverkon arvioinnin.

Asiointialueet

Satakunnan kaupan palveluverkkoselvityksessä viitataan Suomen ympäristökeskuksen laatimaan Yhdyskuntarakenteen toiminnalliset alueet Suomessa -selvitykseen (Suomen ympäristökeskus 2012), jossa on esitetty TNS Gallupin suuren vaikutusalueutkimuksen 2011 asiointialueisiin perustuen päivittäistavarakaupan ja erikoiskaupan asiointialueet.

Päivittäistavarakaupan asiointialueet ovat selvityksen mukaan koko maan tapaan myös Satakunnassa pääosin yhden kunnan kokoisia eli päivittäistavarakaupassa asiointi tapahtuu pääosin omassa kunnassa. Porin päivittäistavarakaupan asiointialueeseen kuuluvat Porin lisäksi Luvia, Pomarkku, Siikainen ja Ulvila. Kankaanpää muodostaa päivittäistavarakaupan asiointialueen yhdessä Jämijärven kanssa, Rauma Pyhärannan kanssa ja Säkylä Köyliön (osa Säkylää tällä hetkellä) kanssa. Muiden kuntien (Eura, Eurajoki, Harjavalta, Honkajoki, Huittinen, Karvia, Kokemäki, Merikarvia ja Nakkila) päivittäistavarakaupan asiointialueet muodostuvat oman kunnan alueesta.

Erikois kaupassa Porin asiointialueeseen kuuluvat Porin lisäksi Harjavalta, Kokemäki, Luvia, Merikarvia, Nakkila, Pomarkku, Siikainen ja Ulvila sekä Kiikoinen (osa Sastamalaa tällä hetkellä) Pirkanmaan maakunnasta. Rauma on keskuskuntana erikoiskaupan asiointialueella, johon kuuluvat Rauman lisäksi Eura, Eurajoki, Köyliö (osa Säkylää tällä hetkellä) ja Säkylä sekä Laitila ja Pyhäranta Varsinais-Suomen maakunnasta. Kankaanpään erikoiskaupan asiointialueeseen kuuluvat Honkajoki, Jämijärvi ja Karvia. Huittinen muodostaa Pirkanmaan maakuntaan kuuluvan Punkalaitumen kanssa erikoiskaupan asiointialueen. Ylimaakunnallista asiointia tapahtuu erityisesti erikois kaupassa Rauman ja Vakka-Suomen seutukuntien sekä Porin ja Lounais-Pirkanmaan seutukuntien välillä. Erikoiskaupan asiointialueet on kuvattu (Kuva 34).

Aikaisempaan TNS Gallupin vuonna 2006 toteuttamaan vaikutusalueutkimukseen verrattuna Pori, Kankaanpää ja Huittinen ovat säilyttäneet vetovoimansa. Rauma sen sijaan on lisännyt vetovoimaansa Euran, Köyliön (osa Säkylää tällä hetkellä), Säkylän ja Laitilan kunnissa, jotka aikaisemmin eivät kuuluneet Rauman asiointialueeseen.

Kuva 34. Erikoiskaupan asiointialueet Satakunnassa 2011.⁴⁴

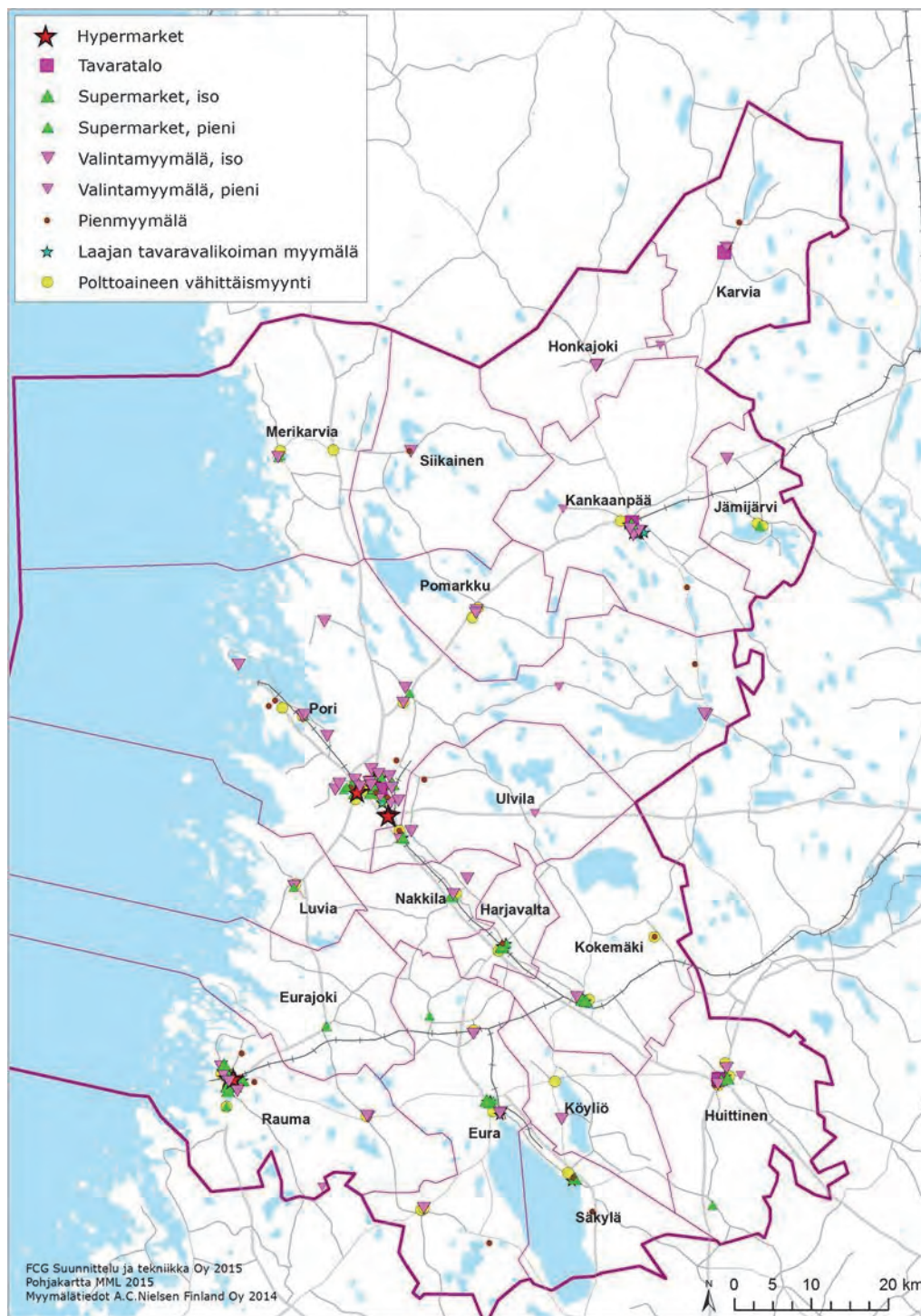
⁴³ FCG Suunnittelu ja tekniikka, Kaupan palveluverkkoselvitys, 18.5.2016

FCG Suunnittelu ja tekniikka Satakunnan palveluverkkoselvityksen päivitys, 22.9.2017

⁴⁴ Suomen ympäristökeskus 2012

Päivittäistavarakaupan palveluverkko (2014)

Satakunnassa oli vuoden 2014 lopussa yhteensä 143 päivittäistavaramyymälää. Myymälöistä 61 % oli Porin seudulla, 25 % Rauman seudulla ja 14 % Pohjois-Satakunnan seudulla; kuntatasolla eniten myymälöitä oli Porissa ja Raumalla. Asukkaita yhtä myymälää kohti oli koko maakunnassa sekä Pohjois-Satakunnan ja Porin seuduilla vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Rauman seudulla asukkaita yhtä myymälää kohti oli enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Päivittäistavarakaupan palveluverkon nykytilanne on esitetty seuraavassa kuvassa (Kuva 35).

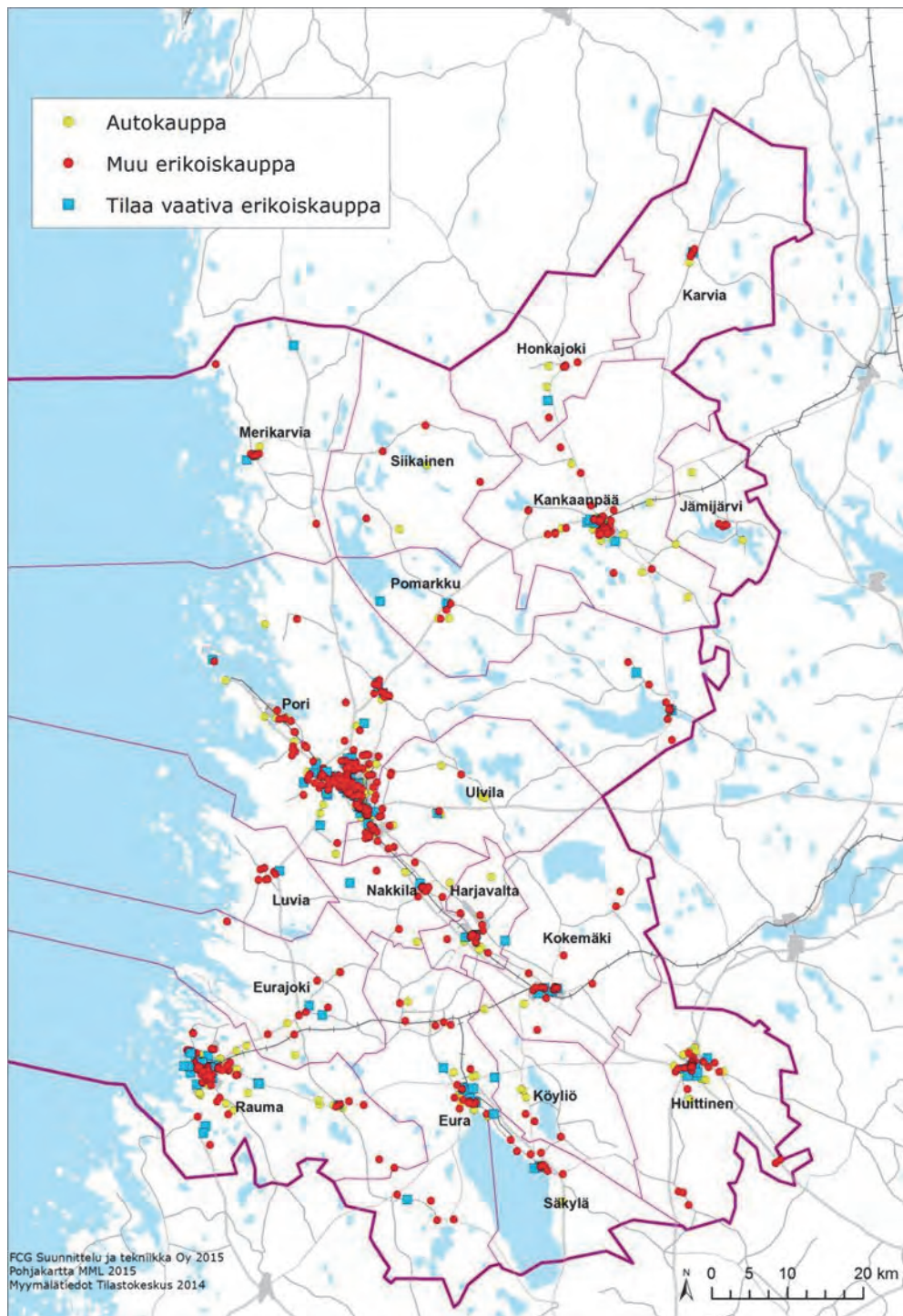

Kuva 35. Päivittäistavarakaupan palveluverkon nykytilanne.⁴⁵

⁴⁵ Myymälätiedot AC Nielsen Finland Oy 2014

Erikoiskaupan palveluverkko (2014)

Vuoden 2013 lopussa Satakunnassa oli yhteensä 874 erikoiskaupan myymälää. Myymälöistä 60 % oli Porin seudulla, 31 % Rauman seudulla ja 9 % Pohjois-Satakunnan seudulla; kuntatasolla eniten myymälöitä oli Porissa ja Raumalla. Tilaa vaativan erikoistavaran kaupan toimialoilla oli Satakunnassa 162 myymälää (19 %) ja muun erikoiskaupan toimialoilla 712 myymälää (81 %). Satakunnassa on asukkaita yhtä myymälää kohti koko maakunnassa ja kaikissa seutukunnissa vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Erikoiskaupan palveluverkon nykytilanne on esitetty seuraavassa kuvassa (Kuva 36).

Kuva 36. Erikoiskaupan palveluverkon nykytilanne.⁴⁶

⁴⁶ Myymälätiedot Tilastokeskus 2014

3.11 Ilmastomuutos ja tulvariskit

Ilmastomuutoksen vaikutuksia Satakunnassa on tarkasteltu mm. Satakunnan ilmasto- ja energiastrategiassa.⁴⁷ Yhtenä strategisena tavoitteena asiakirjassa on juuri ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautuminen ja sopeutuminen Satakunnassa.

Satakunnassa ilmastomuutoksen aiheuttamia merkittävimpiä muutoksia tullaan ennusteiden mukaan havaitsemaan talviaikaan. Talvipäivien lukumäärä laskee nykyisestä runsaasta sadasta alle viiteenkymmeneen tämän vuosisadan loppuun mennessä. Talvi lyhenee enemmän Satakunnan rannikolla kuin sisämaassa. Leutojen talvien todennäköisyys kasvaa niin paljon, että keskimäärin 30 vuoden jaksolla pysytään nollan yläpuolella. Ilmastomuutoksen seurauksena kasvintuotannon edellytykset Satakunnassa paranevat, sillä kasvukausi aikaistuu ja pitenee ja kasvukauden lämpösumma nousee.

Ilmastomuutoksen vaikutusten edetessä lisääntyy tulvariskeihin varautumisen merkitys, sillä erityisesti talviaikaisten tulvatilanteiden ennustetaan lisääntyvän ja säähän liittyvien ääri-ilmiöiden voimistuvan. Ilmastomuutosennusteet otetaan huomioon myös pitkän tähtäimen tulvasuojelu- ja säännöstelyn sekä alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämissuunnitelmissa. Ilmastomuutosennusteiden valossa huomioidaan ilmastomuutoksen mahdollisesti mukanaan tuomat uhat ja mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta ja tehostetaan luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä luonnonvarojen kestäväää käyttöä.

Ilmastomuutos vaikuttaa Satakunnassa erityisesti lämpötilan ja veden kiertokulun muuttumisena. Ennusteiden mukaan vuotuiset sademäärät lisääntyvät, sateet ovat entistä rankempia ja niitä voi esiintyä lähes mihin vuodenaikaan hyvänsä. Tulvariskit lisääntyvät sisävesillä, rannikkoalueilla ja taajamissa. Kokemäenjoen tulvariskien hallinta onkin yksi Satakunnan edunvalvonnan kärkihankkeista. Myös tuulisuus ja tuulien voimakkuus lisääntyvät. Muutokset vaikuttavat suoraan sekä luontoon, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonilmiöihin että maa- ja metsätalouden sekä monien elinkeinojen ja mm. tienpidon toimintaedellytyksiin.

Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian mukaiset painopisteet ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautumisessa ja sopeutumisessa ovat

1. Edistetään tulvariskien hallintaa
2. Varaudutaan ilmastomuutoksen vaikutuksiin yhdyskuntasuunnittelussa
3. Lisätään ilmastomuutostietoisuutta
4. Varaudutaan vieraslajien uhkaan

Tulvariskien hallinnalla tarkoitetaan sellaisten toimenpiteiden kokonaisuutta, joiden tavoitteena on arvioida ja vähentää tulvariskejä ja estää tai vähentää tulvista aiheutuvia vahinkoja. Vuonna 2010 voimaan tulleen tulvariskilainsäädännön mukaiseen tulvariskien hallinnan suunnitteluun kuuluvat tulvariskien alustava arviointi, tulvavaara- ja tulvariskikarttojen laatiminen sekä tulvariskien hallintasuunnitelmat.

Vesistöalueiden ja merenrannikon tulvariskien hallinnan suunnittelusta vastaavat ELY-keskukset. Hulevesi- tulvariskien hallinnan suunnittelu kuuluu kuntien tehtäviin, sillä hulevesitulvien syntyta- pa, vaikutukset ja hallintatoimet ovat luonteeltaan paikallisia.

Kokemäenjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma vuosille 2016–2021 on valmisteltu Kokemäenjoen vesistöalueen tulvaryhmän toimesta ja hyväksytty maa- ja metsätalousministeriössä. Suunnitel- massa esitetään, millaisilla toimenpiteillä tulvista aiheutuvia vahinkoja voidaan ehkäistä ja vähentää mer- kittävillä tulvariskialueilla Porissa ja Huittisissa sekä koko vesistöalueella. Toimien kirjo ulottuu kiinteistöjen omatoimisista suojauksista alueidenkäyttöön ja ennakkoinnista operatiiviseen tulvantorjuntaan. Myös vas- tuut varautumisessa ja vahinkojen ehkäisyssä koskettavat niin kansalaisia kuin yhteisöjäkin. Keskeisimmät kiinteät tulvasuojelutoimenpiteet ovat Säpilän oikaisu-uoman rakentaminen, Harjunpäänjoen alaosan jär- jestelyt sekä olemassa olevien uomien ruoppaukset Porin keskustan alueella.

Hallintasuunnitelmassa on tarkasteltu toimenpiteiden vaikutuksia, toteutettavuutta ja etusijajärjestystä. Ehdotukset toimenpiteiden vastuutahoista ja toteutusaikataulusta on esitetty suunnitelmassa. Suunnitel- massa ei kuitenkaan ole sitovasti ratkaistu sitä, mitä toimenpiteitä tulvariskien hallitsemiseksi toteutetaan. Valtion ja kuntien viranomaisten on kuitenkin otettava suunnitelma ja toimenpide-ehdotukset toiminnas- saan huomioon. ELY-keskus yhteistyössä tulvaryhmän kanssa seuraa ja edistää toimenpiteiden toteutusta. Tulvariskien merkittävyyttä arvioidaan seuraavan kerran vuonna 2018 ja hallintasuunnitelmat päivitetään tarpeellisin osin 2021 mennessä.

Tulvasuojelu ja tulvariskeihin varautuminen on huomioitu Satakunnan kokonaismaakuntakaavassa. mm. seuraavien kaavamerkintöjen ja määräysten avulla:

⁴⁷ Satakuntaliitto: Satakunnan ilmasto- ja energiastrategia, 12.3.2012

Koko maakuntaa koskeva yleinen suunnittelumääräys:

Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulvavaara-alueet ja tulviin liittyvät riskit. Uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulvavaara-alueille. Tästä voidaan poiketa vain, jos tarve- ja vaikutus selvityksiin perustuen osoitetaan, että tulvariskit pystytään hallitsemaan ja että rakentaminen on kestävä kehityksen mukaista. Suunniteltaessa alueelle tulville herkkiä toimintoja tulee tulvasuojelusta vastaavalle alueelliselle ympäristöviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Selvitysalue -merkinnällä (se) osoitetaan sellaiset alueet, joiden käyttöä ei ole voitu ratkaista maakunta-kaavaa laadittaessa, mutta jotka merkittävyytensä vuoksi katsotaan tarpeelliseksi osoittaa maakuntakaavassa alueeseen kohdistuvien intressien johdosta. Alueidenkäytön ratkaiseminen edellyttää lisäselvityksiä tai jatkosuunnittelua.

se-1: Merkinnällä osoitetaan Kokemäenjoen jokisuiston tulvariskin selvitysalue.

se-2: Merkinnällä osoitetaan Kokemäenjoen Säpilänniemen oikaisu-uoman selvitysalue.

3.12 Satakunnan energiantuotanto, -kulutus ja kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2014^{48,49}

Tilastokeskuksen mukaan energian kokonaiskulutus Suomessa oli 1,35 miljoonaa terajoulea (TJ) vuonna 2014, mikä oli 2 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna (energian kokonaiskulutuksen jakautuminen (Kuva 37)). Energian loppukäyttö laski teollisuudessa 4 prosenttia ja liikenteessä 2,6 prosenttia. Asumisen energiankulutus pysyi edellisvuoden tasolla. Sähköä käytettiin 83,4 terawattituntia (TWh), joka oli prosentin edellisvuotta vähemmän. Myös kaukolämmön kulutus laski edellisestä vuodesta. Kaukolämpöä kulutettiin 33,3 TWh. (Energian hankinta ja kulutus, Tilastokeskus)

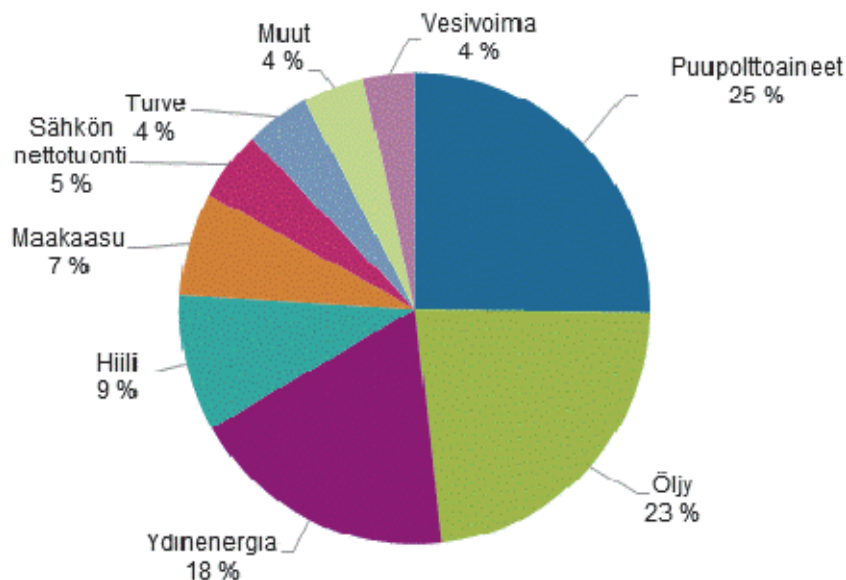
Uusiutuvien energialähteiden käyttö kasvoi 4 prosenttia ja fossiilisten polttoaineiden käyttö laski 9 prosenttia. Puupolttoaineet pysyivät suurimpana energialähteenä. Uusiutuvan energian osuus energian kokonaiskulutuksesta kasvoi vuonna 2014 ja se oli 33 prosenttia. Puupolttoaineiden osuus Suomen energian kokonaiskulutuksesta jatkoi kasvuaan ja se oli 25 prosenttia. EU:n tavoitteet uusiutuvalle energialle määritellään suhteessa energian kokonaisloppukulutukseen; tällä tavoin laskettuna uusiutuvien osuus Suomessa oli ennakkotietojen mukaan 39 prosenttia vuonna 2014. Suomen uusiutuvan energian osuuden tavoite on 38 prosenttia energian loppukulutuksesta vuonna 2020. (Energian hankinta ja kulutus, Tilastokeskus)

Fossiilisista polttoaineista maakaasun käyttö väheni 11 prosenttia ja turpeen käyttö kasvoi 5 prosenttia edellisvuodesta. Hiilen (sisältää kivihiilen, koksen, masuuni- ja koksikaasun) kulutus laski 17 prosenttia. Pohjoismaissa vesivoiman saatavuus parani vuonna 2014. Suomessa vesivoiman tuotanto kasvoi 4,5 prosenttia. Tuulivoiman tuotanto kasvoi 43 prosenttia ja sen osuus oli 1,7 prosenttia tuotetusta sähköstä. Ydinvoiman tuotanto pysyi samalla tasolla. Ydinenergialla tuotettiin 34,6 prosenttia Suomen sähköntuotannosta. (Energian hankinta ja kulutus, Tilastokeskus)

48 Satakunnan vuoden 2014 kasvihuonekaasupäästöt selvitettiin Satahima – Kohti hiilineutraalia Satakuntaa –hankkeessa: Porin kaupunki, ympäristövirasto (2017). Satakunnan energiantuotanto ja -kulutus sekä kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2014. Raportti, Satahima-hanke. Saantitapa: <http://www.pori.fi/paastoraportti>

49 Suomen virallinen tilasto (SVT): Energian hankinta ja kulutus [verkkojulkaisu]. ISSN=1799-795X. 2014, Liitekuvio 1. Energian kokonaiskulutus 2014. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 3.11.2017]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/ehk/2014/ehk_2014_2015-12-14_kuv_001_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kasvihuonekaasut [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-6049. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 3.11.2017]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/khki/index.html>

Kuva 37. Energian kokonaiskulutuksen jakautuminen Suomessa vuonna 2014. Kuvaaja ja lähde: Energian hankinta ja kulutus, Tilastokeskus.

Kioton toisella velvoitekaudella (2013-2020) päästöjen ja velvoitteen laskenta on muuttunut uusien, kansainvälisesti sovittujen kasvihuonekaasupäästöjen arviointi- ja raportointiohjeiden takia. Verrattuna ensimmäiseen velvoitekauteen (2008-2012) Suomen päästötaso on noussut 1-2 prosenttia vuodesta riippuen. Päästötasoon vaikuttavat mm. muuttuneet kasvihuonekaasujen yhteismitallistamisessa käytetyt GWP (global warming potential) -kertoimet, päästöjen allokointi ja tehdyt menetelmämuutokset.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuoden 2015 kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt olivat 29,6 miljoonaa hiilidioksiditonnia vastaava määrä (CO₂-ekv.).

Energiantuotanto ja -kulutus Satakunnassa

Vuonna 2014 Satakunnassa tuotettiin energiaa (sähkö, kaukolämpö ja teollisuushöyry) 24 900 GWh. Satakunnan energiantuotantomäärät olivat aiempina vuosina 28 300 GWh (vuonna 2007), 27 500 GWh (2005) ja 27 700 GWh (1999). Vuodesta 2007 vuoteen 2014 Satakunnassa tuotetun energian määrä on vähentynyt 12 prosenttia.

Vuonna 2014 Satakunnassa tuotettiin sähköä noin 18 400 GWh. Sähköntuotantoluvut olivat 20 500 GWh vuonna 2004 ja 18 300 GWh vuonna 1999. Satakunnan sähköntuotanto onkin vähentynyt noin 10 prosenttia vuoteen 2004 verrattuna. Satakunnan sähköntuotannossa ydinvoiman suhteellinen osuus on kasvanut lauhdevoimalaitoksissa kivihiilellä tuotetun sähkön osuuden pienentyttyä merkittävästi. Myös sähkön- ja lämmön yhteistuotanto ja sähköntuotanto tuulivoimalla on hieman lisääntynyt viimeisimmästä vertailuvuodesta 2004, jolloin Satakunnan sähköntuotantoa on viimeksi tarkasteltu tuotantomuodoittain. Vuonna 2014 Suomen sähköntuotanto oli 65 400 GWh (Sähkön ja lämmön tuotanto, Tilastokeskus), joten Satakunnassa tuotettiin 28 % koko maan sähköstä.

Vuonna 2014 Satakunnan energiantuotannosta (sisältäen sähkön, kaukolämmön ja teollisuuslämmön tuotannon) 26 prosenttia (6 581 GWh) perustui uusiutuviin energialähteisiin eli tuuli- ja vesivoimaan sekä puupohjaisiin biopolttoaineisiin. Aiempina vuosina uusiutuvan energian prosenttiosuudet olivat 22 % (vuonna 2007), 22 % (2005) ja 21 % (1999). Vuonna 2014 hiilidioksidivapaata energiantuotannosta oli 63 prosenttia (15 580 GWh). Hiilidioksidivapaaksi energiantuotannoksi on katsottu vesi- ja tuulivoimaan perustuvan tuotannon lisäksi myös ydinvoima. Energiantuotannosta 31 prosenttia (7 786 GWh) perustui kotimaisiin energialähteisiin eli vesi- ja tuulivoimaan, puupohjaisiin polttoaineisiin, jättepolttoaineisiin ja turpeeseen. Vuonna 2014 fossiilisten energialähteiden (luokat kivihiili, Turve, Öljy ja Muu fossiilinen) osuus Satakunnan energiantuotannosta oli 13 prosenttia (3 267 GWh). Aiempina vuosina fossiilisten polttoaineiden osuus Satakunnan energiantuotannossa on ollut 23 % (vuonna 2007), 24 % (2005) ja 25 % (1999).

Kivihiilen käyttö energialähteenä on vähentynyt viime vuosina. Satakunnassa on kaksi voimalaitosta, jotka käyttävät energialähteenään pelkästään kivihiiltä: Fortumin ja Teollisuuden Voiman omistama Meri-Porin voimalaitos toimii varavoimalana. Pohjolan Voiman omistaman Porin Tahkoluodon voimalaitoksen tuotannollinen toiminta on lopetettu vuoden 2015 lopussa. Tahkoluodon voimalaitoksen tuotannollisen toiminnan lopettaminen ei kuitenkaan vielä näy vuoden 2014 tietoihin pohjautuvassa raportissa.

Vuonna 2014 valtakunnan tasolla fossiilisista polttoaineista maakaasun käyttö väheni 11 prosenttia ja turpeen käyttö kasvoi 5 prosenttia edellisvuodesta. Hiilen (sisältää kivihiilen, koksen, masuuni- ja koksikaasun) kulutus laski 17 prosenttia. Pohjoismaissa vesivoiman saatavuus parani vuonna 2014. Suomessa vesivoiman tuotanto kasvoi 4,5 prosenttia. Tuulivoiman tuotanto kasvoi 43 prosenttia ja sen osuus oli 1,7 prosenttia tuotetusta sähköstä. Ydinvoiman tuotanto pysyi samalla tasolla. Ydinenergialla tuotettiin 34,6 prosenttia Suomen sähköntuotannosta. (Energian hankinta ja kulutus B, Tilastokeskus)

Vuonna 2014 Satakunnassa tuotettiin energiaa 24 900 GWh ja energiaa kulutettiin noin 16 700 GWh, joten Satakunnassa energiaa tuotettiin 8200 GWh enemmän kuin sitä kulutettiin. Satakunta onkin maakuntana energiantuottaja. Vuonna 2014 energiankulutus jakautui seuraavasti (suluissa on esitetty vuoden 2007 prosenttiosuudet): teollisuus (sisältäen teollisuusrakennusten lämmityksen) 66 % / 61 %), liikenne 12 % (15 %), lämmitys (ei sisällä teollisuusrakennusten lämmitystä) 14 % (17 %) ja muu energiankulutus eli kulutussähkö 7 % (7 %).

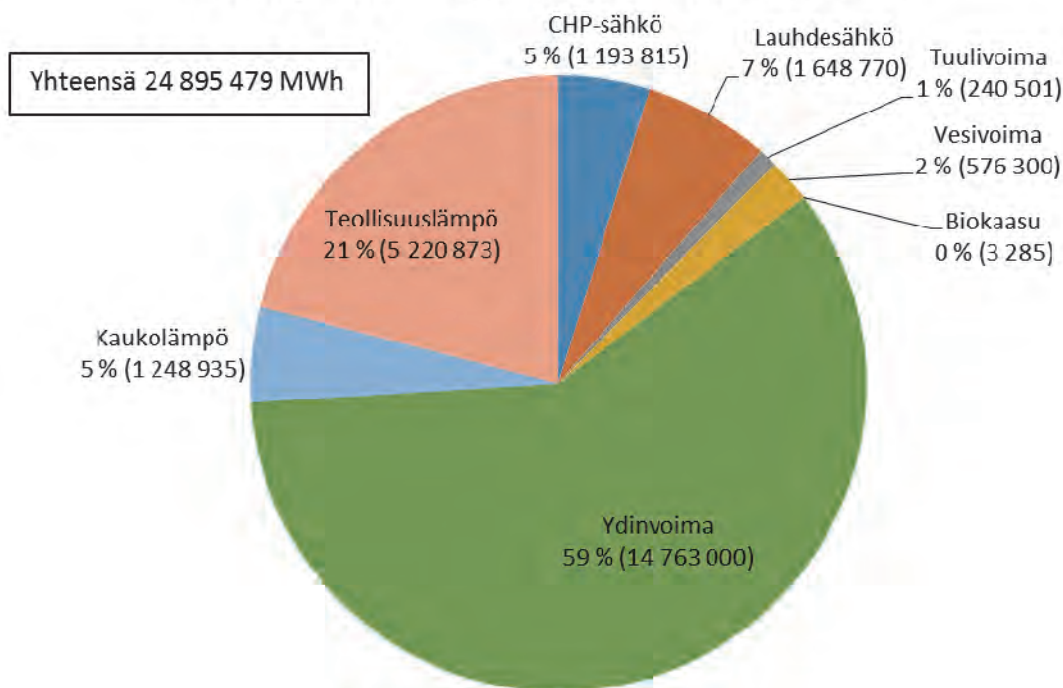
Energiankulutus on hieman noussut edellisestä laskentavuodesta eli vuodesta 2007, jolloin energiankulutus oli 16 600 GWh. Vuonna 2005 energiankulutus Satakunnassa oli 15 500 GWh ja 15 200 GWh vuonna 1999. Satakunnan energiankulutus on vuodesta 2007 vuoteen 2014 noussut noin 0,6 prosenttia. Vuonna 2014 Suomen energiankulutus oli 1,35 miljoonaa terajoulea, kun taas vastaavasti vuonna 2007 energiankulutus oli 1,48 miljoonaa terajoulea (Energian hankinta ja kulutus C, Tilastokeskus). Vuodesta 2007 vuoteen 2014 koko valtakunnan energiankulutus on laskenut reilut 8 prosenttia.

Energiankulutus Satakunnassa asukasta kohti vuonna 2014 oli 74 436 kWh eli noin 74 MWh/asukas (Satakunnan väkiluku oli 223 983 henkilöä vuoden 2014 lopussa) ja koko Suomen energiankulutus asukasta kohden oli noin 69 MWh. Vuonna 2005 energiankulutus asukasta kohti Satakunnassa oli noin 67 MWh/asukas ja koko Suomen energiankulutus asukasta kohden 73 MWh (Holtinen 2007). Valtakunnan tasolla energiankulutus asukasta kohti on hieman laskenut vuodesta 2005 vuoteen 2014, mutta Satakunnassa vastaavasti hieman noussut.

Teollisuuden vaikutus energiankulutukseen ja kasvihuonekaasupäästöihin on hyvin merkittävä monessa Satakunnan kunnassa. Vuonna 2014 teollisuuden osuus Satakunnan energiankulutuksesta oli 66 prosenttia eli noin 11 000 GWh. Teollisuuden energiankulutusluku, 11 000 GWh, sisältää teollisuuden sähkönkulutuksen, teollisuusrakennusten lämmönkulutuksen (kaukolämpö, öljy- ja sähkölämmitys yhteensä 479 GWh) ja muun teollisuuden polttoaineen, kuten työkoneiden kevyen polttoöljyn, kulutuksen.

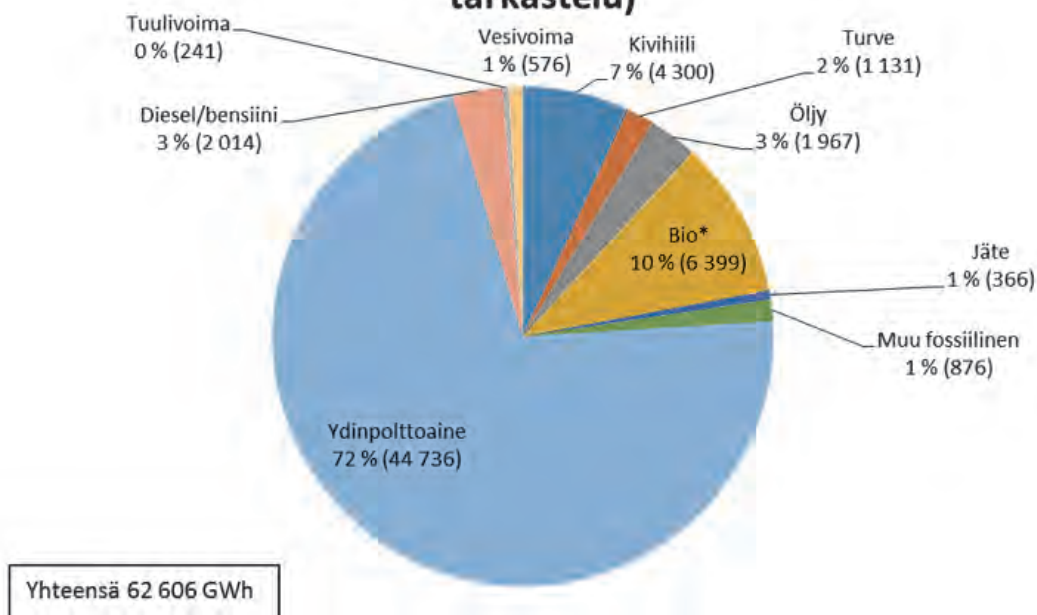
Seuraavissa kuvissa on esitetty Satakunnan energiantuotannon jakautuminen vuodelta 2014 (Kuva 38), Satakunnan energiantuotannon jakautuminen energialähteittäin vuonna 2014 (Kuva 39), sähköntuotannon jakautuminen energialähteittäin (Kuva 40) ja Satakunnan energiankulutuksen jakautuminen vuonna 2014 (Kuva 41).

Energiantuotanto Satakunnassa 2014

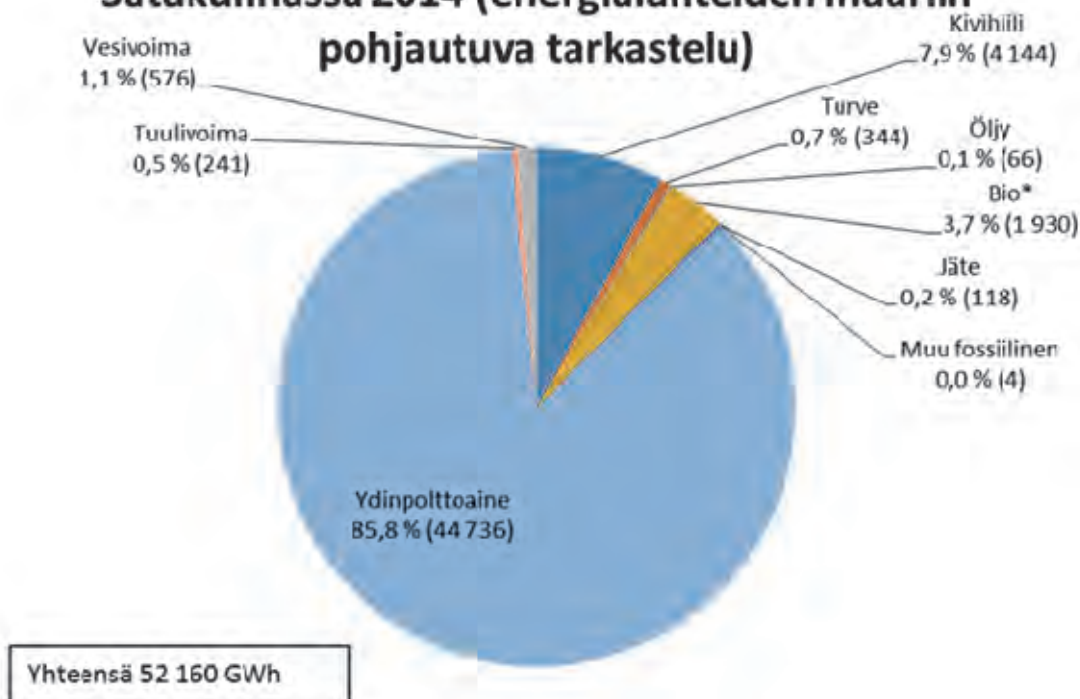
Kuva 38. Satakunnan energiantuotannon jakautuminen vuonna 2014. Suluissa olevat luvut kuvaavat tietyn tuotantomuodon energiantuotantomäärää megawattitunteina (MWh).

Energiantuotannon energialähteet Satakunnassa 2014 (energiälähteiden määriin pohjautuva tarkastelu)

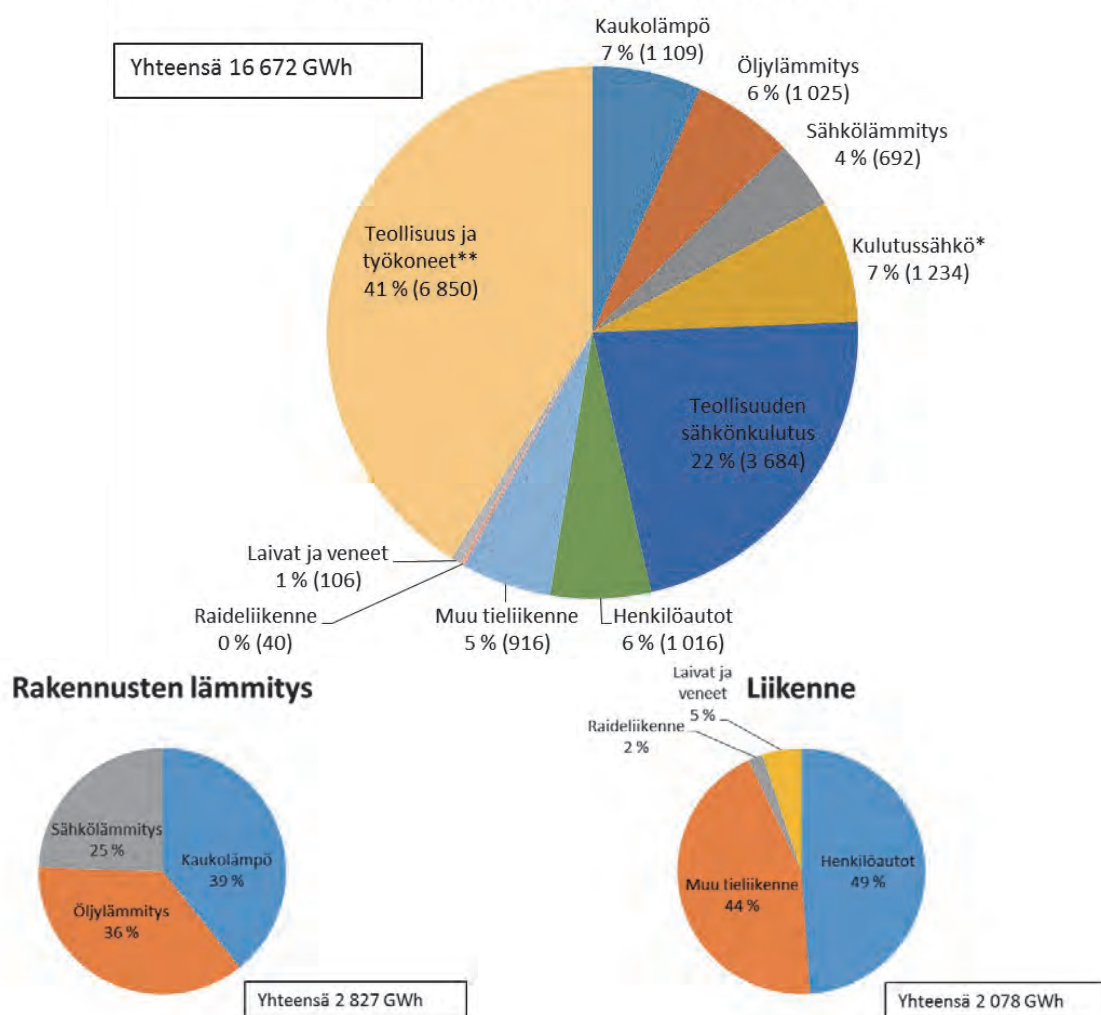
Kuva 39. Satakunnan energiantuotannon jakautuminen energialähteittäin vuonna 2014 (energiälähteiden määriin pohjautuva tarkastelu). Suluissa olevat luvut kuvaavat tietyn energialähteen energiamäärää gigawattitunteina (GWh). * = Luokka Bio tarkoittaa biopolttoaineita, joita ovat kaikki puupohjaiset polttoaineet.

Sähköntuotannon energialähteet Satakunnassa 2014 (energiälähteiden määriin pohjautuva tarkastelu)

Kuva 40. Satakunnan sähköntuotannon jakautuminen energialähteittäin vuonna 2014 (energiälähteiden määriin pohjautuva tarkastelu). Suluissa olevat luvut kuvaavat tietyn energialähteen energiamäärää gigawattitunteina (GWh). * = Luokka Bio tarkoittaa biopolttoaineita, joita ovat kaikki puupohjaiset polttoaineet.

Energiankulutus Satakunnassa 2014

Kuva 41. Satakunnan energiankulutuksen jakautuminen vuonna 2014. Suluissa olevat luvut kuvaavat tietyn kulutusmuodon energiamäärä gigawattitunteina (G). * = kulutussähkö = kaikki sähkönkulutus – lämmityssähkö, maalämpöpumpujen käyttämä sähkö ja raideliikenteen sähkö. ** = Teollisuus ja työkoneet -luokalla tarkoitetaan teollisuuden muuta kuin sähkönkulutusta tai lämmitykseen käytettyä energiaa. Luokkaan sisältyy siis teollisuuden polttoainekäyttöä, joka on laskettu kunnassa myydyin kevyen polttoöljyn ja lämmitysöljyn ym. käytön erotuksen sekä bensiinikäyttöisten työkonoiden arvioidun kulutuksen perusteella. Sähkön osuus Satakunnan energiankulutuksesta on 31 prosenttia. Kuvaajaan on eritelty myös rakennusten lämmitysmuotojen ja eri liikennemuotojen jakauma Satakunnassa.

Alueperusteiset ja käyttöperusteiset kasvihuonekaasupäästöt

Satakunnan kasvihuonepäästöt vuodelta 2014 on jaettu alueperusteisiin (Kuva 42) ja käyttöperusteisiin (Kuva 43.) kasvihuonekaasupäästöihin.

Satakunnan alueperusteiset kasvihuonekaasupäästöt olivat noin 3,5 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia vuonna 2014. Vuonna 2007 Satakunnan alueperusteiset päästöt olivat noin 4,0 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia, joten päästöt ovat vähentyneet lähes 13 prosenttia.

Vuodesta 2007 vuoteen 2014 Satakunnan energiantuotannon päästöt ovat vähentyneet lähes 18 prosenttia. Vastaavana ajanjaksona energiasektorin kasvihuonekaasupäästöt vähenivät valtakunnan tasolla lähes 28 prosenttia 63,6 miljoonasta hiilidioksidiekvivalenttitonniasta 45,8 miljoonaan tonniin (Kasvihuonekaasut B, Tilastokeskus).

Suomen kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2014 vastasivat 59,1 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia (CO₂-ekv.), mikä oli 12 miljoonaa tonnia vähemmän kuin vertailuvuonna 1990. Päästötrendi on ollut laskeva viimeiset kymmenen vuotta. (Kasvihuonekaasut C, Tilastokeskus) Suomen kasvihuonekaasupäästöt olivat 79,3 miljoonaa tonnia vuonna 2007 (Kasvihuonekaasut B, Tilastokeskus), joten päästöt ovat vähentyneet reilut 25 % vuodesta 2007 vuoteen 2014 valtakunnan tasolla.

Suomen vuoden 2014 kokonaispäästöistä 75 prosenttia oli peräisin energiasektorilta (polttoaineiden käyttö ja haihtumapäästöt). Teollisuusprosessit ja tuotteiden käyttö -sektorin (F-kaasut mukaan luettuina) osuus oli 10 prosenttia, maatalouden 11 prosenttia ja jätteiden käsittelyn 4 prosenttia. (Kasvihuonekaasut D, Tilastokeskus) Satakunnassa energiasectori (sähkön- ja kaukolämmön tuotanto, öljylämmitys ja liikenne) muodosti noin 73 prosenttia kokonaispäästöistä.

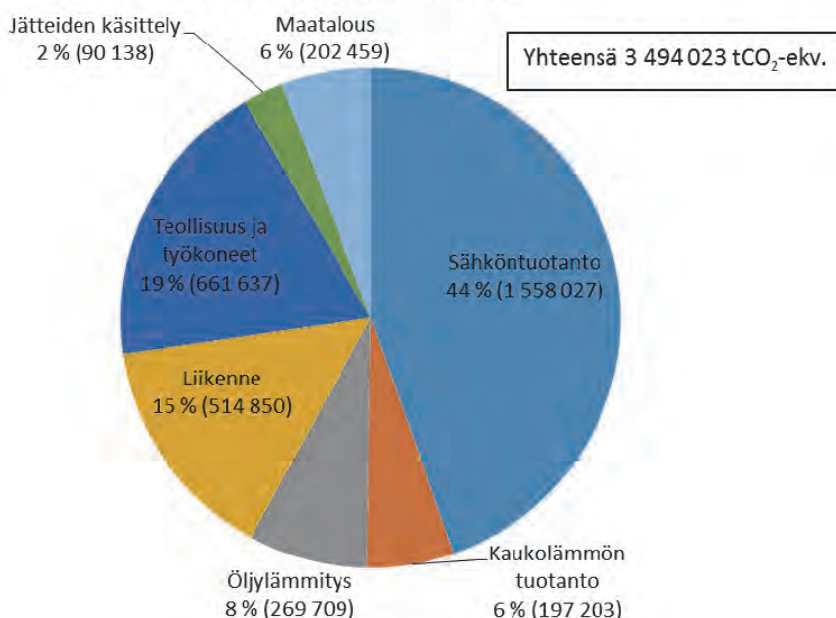
Satakunnan alue- ja käyttöperusteiset kasvihuonekaasupäästöt sisältävät myös päästökaupasektorin päästöjä. Satakunnassa on paljon teollisuutta, joten teollisuuden osuus Satakunnan energiankulutuksesta ja kasvihuonekaasupäästöistä on merkittävä.

Satakunnan käyttöperusteiset kasvihuonepäästöt olivat noin 2,8 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia vuonna 2014. Vuonna 2007 Satakunnan käyttöperusteiset kasvihuonekaasupäästöt olivat noin 5,5 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia, joten päästöt ovat vähentyneet 49 prosenttia. Vähennys päästöissä johtuu muun muassa hiilen ja öljyn osuuden vähentymisestä ja biopolttoaineiden osuuden lisääntymisestä energiantuotannossa.

Vuonna 2014 käyttöperusteiset kasvihuonekaasupäästöt Satakunnassa asukasta kohti olivat noin 12 551 kg CO₂-ekv. (Satakunnan väkiluku oli 223 983 henkilöä vuoden 2014 lopussa). Suomen kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2014 (pois lukien LULUCF-sektori - Land Use, Land-Use Change and Forestry eli maankäyttö, maankäytön muutokset ja metsätalous) olivat yhteensä noin 57,5 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia ja asukasta kohti noin 10 515 kg CO₂-ekv. (Suomen väkiluku oli 5 471 753 henkilöä vuoden 2014 lopussa), kun kasvihuonekaasupäästöistä tarkastelussa mukana olivat hiilidioksidi, metaani ja dityppioksidi.

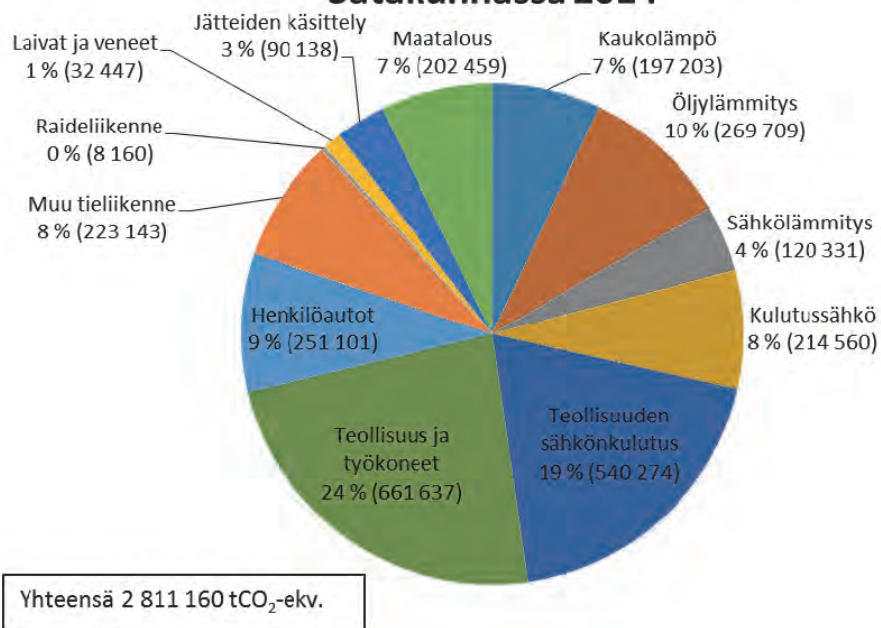
Valtakunnan kasvihuonekaasupäästöt olivat vuonna 2014 yhteensä noin 59,3 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia, kun tarkastelussa olivat mukana kaikki kasvihuonekaasupäästöt (edellisten lisäksi mukana myös fluorihilivedyt (HFCs), perhiilifluorivedyt (PFCs) ja rikkiheksafluoridi (SF₆)) (Kasvihuonekaasut B, Tilastokeskus).

Alueperusteiset kasvihuonekaasupäästöt Satakunnassa 2014

Kuva 42. Satakunnan alueperusteisten kasvihuonekaasupäästöjen jakautuminen vuonna 2014. Suluissa olevat luvut kuvaavat tietyn päästöluokan päästöjä hiilidioksidiekvivalenttitonneina (tCO₂-ekv). Liikenne-päästöluokka ei sisällä lentoliikenteen päästöjä.

Käyttöperusteiset kasvihuonekaasupäästöt Satakunnassa 2014

Kuva 43. Satakunnan käyttöperusteisten kasvihuonekaasupäästöjen jakautuminen vuonna 2014. Suluissa olevat luvut kuvaavat tietyn päästöluokan päästöjä hiilidioksidiekvivalenttitonneina (t CO₂-ekv.). * = Käyttöperusteisten kasvihuonekaasupäästöjen määriä laskettaessa on käytetty sähkölle valtakunnallista päästökerrointa (ks. infolaatikko Laskennan rajaukset ja oletukset kappaleessa 2). Kuluttajat voivat kilpailuttaa sähkösopimuksensa, joten ostettu ja käytetty sähkö voi olla tuotettu missä tahansa, eikä tuotantomuodon ja siten todellisten päästöjen selvittäminen ole mahdollista. Tämän vuoksi Satakunnan sähkölämmityksen, kulutussähkön ja teollisuuden sähkönkulutuksen päästöt eivät vastaa kuvassa 42 esitettyjä Satakunnan sähköntuotannon päästöjä.

4 SATAKUNNAN VAIHEMAAKUNTAKAAVAN 2 TAVOITTEET

4.1 Yleiset tavoitteet

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 on luonteeltaan valittuja teemoja tarkistava ja täydentävä vaihemaakuntakaava. Satakunnan maakuntakaava ja Satakunnan vaihemaakuntakaava 1 tavoitteineen linjaavat myös Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadintaa, mutta erityisesti kokonaismaakuntakaavan teemoja tarkistetaan ja täydennetään lainsäädännössä ja valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa tapahtuneiden muutosten ja täydentymisten johdosta. Maakunnallisesti merkittäviä tuulivoimatuotannon alueita käsitellään tarvittaessa, mikäli vaihemaakuntakaavan 1 laadintavaiheessa vireillä olleissa tai myöhemmin vireille tulleissa tuulivoimatuotannon alueissa on tarkemmissa selvityksissä osoittautunut vielä maakunnallisesti merkittäviksi luokiteltavia potentiaalisia alueita, esimerkiksi alueiden hallinnassa tapahtuneiden muutosten johdosta.

Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian visiona on, että Satakunta on ilmastoystävällinen, kestävien energiaratkaisuiden maakunta. Energiantuotantoon painottuvan Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet tukevat ilmasto- ja energiastrategian visiota.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteena on uusiutuvan energian ja biotalouden kasvumahdollisuuksien edistäminen, muuttuvan kaupan mahdollisuuksien tunnistaminen sekä maakunnan kulttuurisen identiteetin vahvistaminen asukkaat ja luonnonympäristö huomioiden. Tavoitteena on kotimaisen energiantuotannon lisääminen ja huoltovarmuuden edistäminen. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelun peruseräkkeinä ovat hyvän elinympäristön luominen sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävän kehityksen edistäminen.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet pohjautuvat valtioneuvoston vuoden 2008 päätöksen mukaisiin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaisiin sisältövaatimuksiin sekä kansallisiin ja satakuntalaisiin strategioihin ja työssä laadittuihin ja laadittaviin selvityksiin sekä kuntien ja sidosryhmien tavoite-esityksiin. Tavoitteet tarkentuvat kaavaprosessin kuluessa kaavaan liittyvien selvitysten ja osallisten kanssa käydyn vuorovaikutuksen perusteella.

Maakuntakaavan tavoitevuosi

Maakuntakaavoituksessa tavoitevuotta määriteltäessä on kyse toisaalta siitä, että minkä aikavälin puitteissa suunnitelman ennakoitua toteutuvan ja toisaalta siitä, kuinka pitkälle tulevaisuuteen yhteiskunnan ja ympäristön muutossuuntia ja niistä aiheutuvia tarpeita on suunnitelmaa laadittaessa otettava huomioon.

Voimassaolevan Satakunnan maakuntakaavan alue- ja yhdyskuntarakenteen mitoituksen perustana on ollut maakuntasuunnitelman väestö- ja työpaikkasuunnite, joka perustuu Satakuntaliiton arvioon maakunnan tulevasta kehityksestä. Siihen perustuen maakuntakaavassa on varauduttu asumisen ja elinkeinojen sijoitumisalueiden vaihtoehtoehtoihin ja joustaviin toteuttamismalleihin. Väestö- ja työpaikkasuunnite on Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 maakuntakaavan mukainen ja tavoitevuotena pidetään Satakunnan maakuntakaavan mukaisesti vuotta 2035.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadinnassa on maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti otettava valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet huomioon siten, että edistetään niiden toteutumista. Alueelliset ja paikalliset erityispiirteet tulee sovittaa yhteen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadinnassa on otettu huomioon valtioneuvoston vuoden 2008 päätöksen mukaiset valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Päätöksen mukaisissa valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa nostettiin esiin Suomen sijainti osana Itämeren aluetta, kansainvälistyminen ja eurooppalaisten yritys- ja alueverkostojen muodostaminen. Tavoitteissa nostettiin myös esiin kaupungistuminen ja asutuksen keskittyminen Etelä-Suomeen ja rannikolle sekä samanaikaisesti tapahtuva hajaantuminen yhä laajemmiksi harvan asutuksen alueiksi. Näillä seikoilla on pitkäaikaisia vaikutuksia erityisesti elinympäristöön ja talouteen.

Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa huomioitiin väestömäärien ja väestörakenteen muutokset sekä tietoteollisuuden ja palvelualojen murrokset ja niiden vaikutukset yhdyskuntien sisäiseen rakenteeseen. Tavoitteisiin nostettiin esiin elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittäminen ja asukkaiden tarpeet; asuminen, palvelut, liikkumismahdollisuudet sekä elinympäristön laatu ja turvallisuus. Maaseudulla ja muuttotappioalueilla huomiota on kiinnitettävä olemassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen, elinkeinotoiminnan monipuolistamiseen ja väestön hyvinvointiin. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden

mukaan huomiota on kiinnitettävä myös maaseudun kulttuuriympäristöjen säilymiseen, koska niiden luontaisen vaalimisen perustana oleva elinkeinorakenne on muuttumassa.

Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita tarkistettaessa vuonna 2008 kiinnitettiin huomiota yhä enemmän ilmastomuutokseen. Alueidenkäyttötavoitteissa korostetaan, että alueidenkäytön keskeisimpiä tulevaisuuden haasteita ovat luonnon monimuotoisuuden väheneminen ja ilmastomuutos, ympäristön jatkuva ja yhä nopeutuva muuttuminen uhkaa eniten luonnon monimuotoisuutta ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen säilymistä.

Valtioneuvosto päätti uudistetuista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista vuoden 2017 lopussa. Uudistettujen alueidenkäyttötavoitteiden avulla taitetaan yhdyskuntien ja liikenteen päästöjä, turvataan luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja sekä parannetaan elinkeinojen uudistumismahdollisuuksia. Niillä myös sopeudutaan ilmastomuutoksen seurauksiin ja sään ääri-ilmiöihin. Periaatteelliselta sisällöltään uudistetut alueidenkäyttötavoitteet vastaavat aiempia tavoitteita. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 periaatteelliset tavoitteet ja ratkaisut pohjautuvat vuoden 2008 valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin, ja ratkaisut arvioidaan lisäksi uusien 2018 voimaantulevien tavoitteiden näkökulmasta.

4.2 Maakunnallisten tavoitteiden kunta- ja sidosryhmäkuuleminen

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadintaa ohjaavat tarkemmat tavoitteet on määritelty aloitusvaiheen jälkeen tavoitevaiheessa. Tavoitteet on jaettu teemoittain maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten mukaisiin asiakokonaisuuksiin. Kaavan tavoitteiden laatimisen pohjaksi on kuultu myös kuntia ja sidosryhmiä osallistumis- ja arviointisuunnitelman laadinnan ja kuulemisen yhteydessä sekä erillisellä tavoitekyselyllä.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetettiin yleisesti nähtäville (MRL 63 §) ja samalla kunnille, sidosryhmille ja viranomaisille lähetettiin lausuntopyyntö ja kysely kaavan tarkemmiksi tavoitteiksi. Kuntien, sidosryhmien ja viranomaisten Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta antamissa lausunnoissa oli esitetty kannanottoja kaavan tavoitteisiin. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman lausuntojen ja tavoite-esitysten pohjalta järjestettiin neuvottelut niiden kuntien kanssa, jotka olivat lausunnon yhteydessä sitä pyytäneet (Rauma, Kokemäki, Pori, Ulvila, Harjavalta, Huittinen, Merikarvia, Nakkila, Luvia, Kankaanpää, Jämijärvi, Honkajoki, Karvia ja Siikainen).

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 osallistumis- ja arviointisuunnitelman lausunnoissa ja tavoite-esityksissä nousi esiin turvetuotannon merkitys erityisesti Pohjois-Satakunnalle. Toisaalta tavoitteiksi esitettiin suoluontokohteiden säilyttämistä ja niiden merkityksen korostamista luonnon monimuotoisuudelle ja virkistyskäytölle. Tavoitteeksi esitettiin pinta- ja pohjavesien sekä Itämeren hyvä tila ja tavoite-esitykseen liittyi myös vesistövaikutusten arviointi. Tuulivoimatuotantoon liittyvien tavoite-esitysten joukossa oli konkreettisia esityksiä uusiksi maakunnallisesti merkittäviksi tuulivoimatuotannon alueiksi Merikarvian ja Siikaisten kuntiin. Saadun palautteen perusteella kaavan tavoitteena tulee olla aurinkoenergiatuotannon edistäminen. Kaupan osalta palautteessa nousi esiin muuttuvan kaupan mahdollisuudet, kaupan tilojen uudelleenkäytön optimointi, yhdyskuntarakenteen hajauttamisen välttäminen ja kilpailun edistäminen. Maisema-alueiden osalta pidettiin tärkeänä maaseudun elinvoimaisuuden säilyttämistä ja toisaalta myös maisema-alueiden historiallista merkitystä pidettiin tärkeänä. Palautteessa korostettiin osallisten mahdollisuuksia osallistua kaavaprosessiin ja vuorovaikutuksen tärkeyttä.

Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 varten perustettu yhteistyöryhmä käsitteli osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatua palautetta ja niihin laadittujen vastineiden luonnoksia ja tavoite-esityksiä 7.10.2015. Maakuntakaavatoimikunta hyväksyi 12.10.2015 osallistumis- ja arviointisuunnitelman palautteisiin ja tavoite-esityksiin laaditut vastineet ja päätti lähettää vastineet maakuntahallituksen hyväksyttäväksi. Maakuntahallitus hyväksyi vastineet 26.10.2015.

Suunnittelun sisältöön liittyviä tavoite-esityksiä hyödynnetään vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelussa muun käytettävissä olevan aineiston ohella. Tavoite-esitykset on sovitettu yhteen maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa. Tavoitteita on käsitelty Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 varten perustetussa yhteistyöryhmässä ja maakuntakaavatoimikunnassa 2.11.2015 ja maakuntahallituksessa 23.11.2015.

5 KAAVAN TAUSTA-AINEISTO JA SUUNNITTELUN PERIAATTEET

5.1 Tietopohja

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmistelu pohjautuu monipuoliseen tietopohjaan. Olemassa olevaa tietopohjaa hyödynnetään kaavaa laadittaessa ja täydentäviä selvityksiä tehdään sillä tarkkuudella kuin maakuntakaavan tarkkuustaso vaatii.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 keskeisenä lähtöaineistona maankäytöllisissä ratkaisuissa ovat lainvoimaiset Satakunnan maakuntakaava ja Satakunnan vaihemaakuntakaava 1 sekä niiden laadinnan pohjana olleet valmisteluvaiheen teemaraportit ja selvitykset. Edellä mainittujen kaavojen ja kuntien kaavoitusta koskevaa tietopohjaa hyödynnetään myös Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadinnassa. Vaihemaakuntakaavan 2 laadinnassa voidaan hyödyntää myös muuta maakunnan liiton, kuntien, valtionhallinnon ja tutkimuslaitosten ym. tuottamaa tietoa.

Satakunnan maakuntakaavan laadinnan pohjana olleita teemaraportteja, selvityksiä ja inventointeja

- Turvetuotanto Satakunnassa, v. 2007
- Satakuntalaiset kulttuuriympäristöt, v. 2007
- Energiahuolto, v. 2007
- Satakunnan viher- ja virkistysverkkoselvitys 2005–2006, v. 2006 ja Satakunnan luonnonsuojeluselitys 1995-1998
- Putkonen, Lauri (2005). Satakunnan rakennusperintö, 2005
- Viljanen, Kirsi-Maria (2009). Kauppa Satakunnassa. Satakuntaliitto, julkaisusarja: A292
- Ympäristöministeriö/Museovirasto (1993). Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16, 1993
- Ympäristöministeriö: Ympäristönsuojeluosasto, Työryhmän mietintö 66/1992, Arvokkaat maisemalueet: maisema-alue työryhmän mietintö II, Valtioneuvoston periaatepäätös, 1995

Satakunnan maakuntakaavaa varten laaditut teemaraportit, selvitykset ja inventoinnit ovat ladattavissa Satakuntaliiton verkkosivuilta: <http://www.satakuntaliitto.fi/maakuntakaava>

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 selvitykset

- Mannertuulialueet Satakunnassa, v. 2011 (Satakuntaliitto, A:300)
- Mannertuulialueet Satakunnassa, tuulivoimakyselyn analyysi (Satakuntaliitto, A:302)
- Vilen R & Luoma S (2012). Suurien lintulajien kerääntymäalueet Satakunnassa vuosina 2000-2011. Havaintokatsaus. Porin Lintutieteellinen Yhdistys PLY ry ja Rauman Seudun Lintuharrastajat ry. 53 s. + liitteet.
- Ahlman S & Luoma S (2013). Isojen lintujen muuttoreitit Satakunnassa – havaintokatsaus. Turun yliopisto, Merenkulkualan koulutus- ja tutkimuskeskus. 117 s.

Selvitykset ovat ladattavissa Satakuntaliiton Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 1 koskevilta verkkosivuilta osoitteessa: <http://www.satakuntaliitto.fi/vmk1>

Muita selvityksiä, raportteja ja tietopankkeja

Tuulivoimatuotanto:

- BirdLife Suomi, Finland (2014). Lintujen päämuuttoreitit Suomessa. 14.5.2014.
- BirdLife Suomi, Finland (2014). Lintujen päämuuttoreitit Suomessa. Karttaliite.

Linkki selvitykseen ja karttaliitteeseen:

<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BF9A98FD1F-987F-4546-84F7-93BDC1F0CE06%7D/100332>
<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B31868315-3213-4C2E-ADB6-75A7BBF693F2%7D/100333>

Bioenergia:

- Apila Group Oy Ab. Kiinteän bioenergian terminaaliverkosto selvitys Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa.

Turve ja soiden moninaiskäyttö:

- Ilola, Johanna (2010). Satakunnan turvetuotantoon soveltuvat suot GTK:n aineistoissa. Kooste GTK:n turvetutkimusraporteista 22.10.2010. Satakuntaliitto, julkaisematon koosteraportti ja liiteaineisto.
- Satakunnan soiden moninaiskäytön selvitys -loppuraportti 2011-2013 sekä loppuraporttiin liittyvä kunta-kohtainen kartta-aineisto.
- Paananen, Satu (2012). Soissa piilee vielä löytymätön, uskomaton voimavara! Kokemuksia ja näkemyksiä Satakunnan soiden käytöstä – nettikyselyn 2012 tulokset.
- Suomi, Timo (2013). Satakunnan tutkitut suot ja niiden turvevarat. Geologian tutkimuskeskus, turvetutkimusselostus.
- Satakunnan soiden moninaiskäyttö -hanketta koskeva www-sivusto sijaitsee osoitteessa: <http://www.ymparisto.fi/satasuo>.
- Porin Lintutieteellisen yhdistyksen ja Rauman Seudun lintuharrastajien yhteistyönä tuotettu Satakunnan maakunnan kattava maakunnallisesti arvokkaat (MAALI) –hankkeen loppuraportti: <http://www.satakunnanlinnut.fi/julkaisut/maali/>

Rakennetut kulttuuriympäristöt, maisema-alueet ja muinaisjäännökset:

- Museovirasto (2009), Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009) www.rky.fi
- Alatalo, Jenny (2013). Satakunnan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi, Satakuntaliitto, Katson maalaismaisemaa –hanke
- Alatalo, Jenny & Sato-Ettala Arja (2013). Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisema- ja maisemaseutualueiden tarkistamiseksi. Satakuntaliitto, Katson maalaismaisemaa –hanke
- Savola, Anne (2013). Katson maalaismaisemaa ja kuuntelen. Äänimaisemallinen näkökulma maisema-alueiden inventointiin Satakunnassa. Satakuntaliitto, Katson maalaismaisemaa -hanke
- Alatalo, Jenny & Nyman, Marie (2014). Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet. Ehdotus Satakunnan ja Varsinais-Suomen arvokkaiksi maisema-alueiksi 2014. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Raportteja 75/2014.
- Satakunnan kuntien kaavoitusta palvelevat kulttuuriympäristö- ja maisemaselvitykset
- Lisätietoa valtakunnallisesti arvokkaista ja maisema-alueista sekä niiden inventoinnista: <http://www.maaseutumaisemat.fi/>
- Muinaisjäännösrekisterissä on perustiedot Manner-Suomen kiinteistä muinaisjäännöksistä:
http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/mjreki/read/asp/r_default.aspx

Kauppa:

- Ympäristöministeriö. Vähittäiskaupan suuryksiköiden kaavoitus, Ympäristöhallinnon ohjeita 3/2013, Rakennettu ympäristö

Suomen ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön Kaupan tietopankki -sivuille kootaan vähittäiskaupan selvityksissä, suunnittelussa ja vaikutusten arvioinnissa tarvittavia lähtötietoja ja esimerkkejä. Tietopankki sisältää tällä hetkellä aluerajauksia ja tilastoja, jotka on koottu alasivuille. Myöhemmin uusille alasivuille täydennetään muita vähittäiskauppaa koskevia tunnuslukuja, esimerkkejä kaupan suunnitteluratkaisuksista ja linkkejä muihin kaupan suunnittelussa tarvittaviin tietoihin.

Kaupan tietopankki:

http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Elinymparisto_ja_kaavoitus/Yhdyskuntarakenne/Palvelut/Kaupan_tietopankki

Satakunnan kuntien kaavoitusta palvelevat kaupan selvitykset:

Eura:

- Länsiportin asemakaavamuutoksen kaupallisten vaikutusten arviointi, 2009, Entrecon

Huittinen:

- Kaupan palveluverkkoselvitys, 2009 Entrecon
- SRV Yhtiöt Oyj Huittisten kaupallinen selvitys, 2010, FCG, Finnish Consulting Group
- Sahkon kauppapaikan vaikutusten arviointi, 2010, FCG, Finnish Consulting Group
- Kaupallisen selvityksen päivitys ja asemakaavamuutoksen arviointi, 2013, AIRIX Ympäristö Oy
- Huittisten kaupungin kehityssuunnitelma: Veden välkkeestä välkehtivään keskustaan. Airix 27.11.2013

Harjavalta:

- Sievari, Vähittäiskaupan suuryksikön kaupallisen vaikutusten arviointi, 2008, Entrecon

Kankaanpää:

- Kankaanpään kaupungin Käpylän alueen kauppapaikkaselvitys, Lausunto S-market Asemakadun asemakaavan muutosta varten, 2011, Santasalo
- Kankaanpään keskustan yleiskaava/Kaupan palveluverkkoselvitys, 2011, Santasalo

Säkylä:

- Liikealueen laajentamisen kaupalliset ympäristövaikutukset, 2010, Entrecon
- Kaupallisen selvityksen päivitys, 2014, Entrecon

Rauma:

- Palvelurakenneselvitys/Yleiskaavan strateginen osa, 2010, Unitedlog Consulting Finland Oy
- Rauman yleiskaava/Kaupallinen selvitys, 2011, Unitedlog Consulting Finland Oy
- Rauman kaupallisen selvityksen päivitys Kanalin Länsirannan asemakaavamuutosta varten, 2014, Santasalo ky
- Lisäys Kanalin Länsirannan asemakaavan muutosta varten tehtyyn kaupalliseen selvitykseen
- Vanhan Rauman osayleiskaava/Kaupallinen selvitys, 2012, Santasalo ky
- Rauman tilaa vaativan kaupan alueiden osayleiskaava/Seudullinen alaraja, 2013, Santasalo

5.2 Paikkatietoaineistot

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelussa on lukuisten selvitysten, strategioiden ja ohjelmien lisäksi käytetty apuna erilaisia paikkatietoaineistoja ja paikkatietopalveluita. Satakuntaliitossa on käytössä ArcMap 10.3 ja ArcGIS Pro -ohjelmistot sekä näihin liittyvät Spatial Analyst ja Network Analyst laajennukset.

Liiteri tietopalvelu sopimusasiakkaana (<http://www.ymparisto.fi/liiteri>)

Liiteri on elinympäristön tieto- ja analyysipalvelu, joka kokoaa yhteen useita rakennettua ympäristöä ja kaavoitusta koskevia paikka- ja tilastotietoja. Liiteri on toteutettu osana Asumisen ja Rakentamisen ePalve-

luita valtiovarainministeriön Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelmassa (SADe-ohjelma). Palvelun teknisestä ylläpidosta vastaa Sito Oy ja tietosisällöstä SYKE.

Liiteri palvelee viranomaisia ja yrityksiä, jotka työskentelevät maankäytön suunnittelun ja rakennetun ympäristön parissa. Liiteriä voi käyttää esimerkiksi kaavoituksessa, rakentamiseen liittyvien lupien ja avustusten ratkaisemisessa, strategisten suunnitelmien ja ohjelmien laatimisessa, lausuntojen tukena sekä kaavoituksen ja rakennetun ympäristön tilan seurannassa.

Liiterin tietosisältö koostuu Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) aineistojen lisäksi muiden organisaatioiden ylläpitämistä tilasto- ja paikkatiedoista. Tiedontuottajia ovat muun muassa Tilastokeskus, Väestörekisterikeskus, Maanmittauslaitos, Liikennevirasto, Museovirasto, ELY-keskukset, kunnat, ympäristöministeriö, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus sekä Geologian tutkimuskeskus.

Liiteriin on luotu myös täysin uutta tietosisältöä muun muassa rakentamisen suunnitelmallisuudesta, yhdyskuntarakenteen eheydestä, hajarakentamisesta, yhdyskuntarakenteen vyöhykkeistä, kaupan alueista, virkistysalueista, viherrakenteesta ja ympäristöhäiriöistä. Yksi Liiterin aineisto muodostuu hyväksyttyjen yleiskaavojen rasterikuvista ja niihin liittyvistä merkinnöistä ja määräyksistä.

Yleiskaavapalvelussa on paikkatietoina yhdelmiä Suomen nykyisistä yleiskaavoista. Aineisto sisältää yleiskaavoista kaavatilanteen karttayhdelmät, hakemistokartat eri kaavojen keskeisimmillä ominaisuustiedoilla sekä kaavamerkinnot ja -määräykset. Em. aineistot kattavat maankäyttö- ja rakennuslain yleiskaavoituksen vuodesta 2000 lähtien sekä vanhan rakennuslain mukaisesti vahvistetut yleiskaavat siltä osin, kun ne eivät ole kumoutuneet. Kaava-aineisto kootaan jo kunnan hyväksymisvaiheessa (ja kuntien yhteisten yleiskaavojen tapauksessa vahvistusvaiheessa), joten oikaisukehotusten ja valitusprosessien keskeneräisyyden vuoksi kaikki uusimmat yleiskaava-alueet eivät ole lainvoimaisia.

Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 valmisteltaessa on Liiteri-palvelusta käytetty etenkin ortokuvia, yleiskaavapalvelua sekä kaupan, yhdyskuntarakenteen ja asumisen tietosisältöjä. Myös Corine-maanpeiteaineistoa on käytetty sekä Maanmittauslaitoksen maastotietokannan aineistoja.

Satakunnan maakuntakaava ja vaihemaakuntakaava 1

Keskeinen pohjatieto Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 laadittaessa on ollut Satakunnan kokonaismaa-kuntakaavan (KHO 13.3.2013) ja tuulivoimaa käsittelevän Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 (KHO 6.5.2016) paikkatietoaineistot.

Geologian tutkimuskeskuksen turvevarojen tilinpito

Geologian tutkimuskeskuksen kartoittamista turvevaroista on koottu tiedot turvevarojen tilinpito-karttapalveluun. Palvelussa on mahdollista tarkastella alueellisia yhteenvedoja valmiiksi määriteltujen alue-tasojen avulla tai vaihtoehtoisesti yksittäisen kartoitetun suokohteen tietoja. Karttapalvelu sijaitsee osoit-teessa: http://gtkdata.gtk.fi/Turvevarojen_tilinpito/index.html. Muita geologisia tietotuotteita: Hakkupalvelu (hakku.gtk.fi), karttapalvelut (www.gtk.fi/tietopalvelut/karttapalvelut)

Vapo Oy:n suot

Vapo Oy:n kokoamaa tietoa Vapo Oy:n käytössä olevista turvetuotantoalueista sekä niiden vesienkäsitte-lymenetelmistä on myös koottu Vapo Oy:n ylläpitämälle www-sivuille. Karttapalvelu sijaitsee osoitteessa: <http://map.genimap.com/Vapo/>

5.3 Selvitykset

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 § (6.3.2015/204) mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Satakunnan vaihemaakun-takaavan 2 keskeisenä lähtöaineistona maankäytöllisissä ratkaisuissa ovat lainvoimaiset Satakunnan maa-kuntakaava ja Satakunnan vaihemaakuntakaava 1 sekä niiden laadinnan pohjana olleet valmisteluvaiheen teemaraportit ja selvitykset.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmistelua varten on tehty täydentäviä selvityksiä sillä tarkkuudella kuin maakuntakaavan tarkkuustaso vaatii.

Kaupan palveluverkkoa koskevat selvitykset

Satakunnan 13.3.2013 lainvoimaiseksi tullessa maakuntakaavassa on käsitelty kaupan sijoittuminen ja seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajat päivittäistavarakauppaa ja erikoiskauppaa koskien,

lukuun ottamatta tilaa vaativaa kauppaa. Kokonaismaakuntakaavan aluerakenne- ja palveluverkko on lähtökohtana ja mitoitusvuotena pidetään kokonaismaakuntakaavan vuotta 2035. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetut tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeet sekä kaupan sijainti ja mitoitus perustuu vaihemaakuntakaavoitusta varten laadittuun Satakunnan kaupan palveluverkkoselvitykseen⁵⁰, (FCG suunnittelu ja tekniikka Oy, 18.5.2016), kaupan palveluverkkoselvityksen päivitykseen⁵¹ (FCG suunnittelu ja tekniikka Oy, 22.9.2017) sekä Huittisten kaupan mitoituksen erillistarkasteluun (FCG suunnittelu ja tekniikka Oy, 4.1.2018).

Maankäyttö- ja rakennuslain muutos vähittäiskauppaa koskevien erityisten säännösten osalta tuli voimaan 15.4.2011. Vähittäiskaupan sijainnin ohjausta koskevien säännösten keskeisenä tavoitteena on kaupallisten palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden turvaaminen. Maankäytön suunnittelulla tulee luoda edellytykset asuinalueiden kaupallisten palvelujen tarjonnalle ja pyrkiä vaikuttamaan olemassa olevien palvelujen säilymiseen. Kaupallisten palvelujen tulee olla mahdollisuuksien mukaan saavutettavissa eri kulkumuodoilla. Tavoitteena on asiointiliikenteestä aiheutuvien haitallisten vaikutusten vähentäminen.

Toinen vähittäiskaupan sijainnin ohjauksen keskeinen tavoite on keskusta-alueiden aseman tukeminen kaupan sijaintipaikkana. Keskusta-alueilla on tyypillisesti monipuolinen palvelutarjonta, asutusta ja hyvät liikenneyhteydet ympäröiviltä asuinalueilta eri liikennemuodoilla. Maankäytön suunnittelulla tulee luoda edellytykset kaupallisten palvelujen tarjonnalle keskusta-alueilla ja toisaalta edistää keskusta-alueiden olemassa olevan palvelutarjonnan säilyttämistä ja kehittymismahdollisuuksia.

Maankäyttö- ja rakennuslain 71 a §:n mukaan vähittäiskaupan suuryksikkö on yli 2 000 kerrosneliömetrin suuruinen vähittäiskaupan myymälä (15.4.2017 lähtien yli 4000 k-m²). Säännöksiä sovelletaan myös olemassa olevan vähittäiskaupan myymälän merkittävään laajennukseen tai muuttamiseen vähittäiskaupan suuryksiköksi, vähittäiskaupan suuryksikön laajentamiseen sekä sellaisiin vähittäiskaupan myymäläkeskitymiin, jotka ovat vaikutuksiltaan verrattavissa vähittäiskaupan suuryksikköön. Vähittäiskauppaa koskevat säännökset koskevat kaikkia kaupan toimialoja.

Maankäyttö- ja rakennuslain 71 b §:ssä esitetty maakunta- ja yleiskaavalle vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset sisältövaatimukset, joiden mukaan:

- suunnittelulla maankäytöllä ei saa olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Arvioitaessa suunnitteluratkaisun vaikutuksia keskustan kaupallisiin palveluihin otetaan huomioon muun muassa kaupan laatu.
- kaavassa osoitettavien kaupan alueiden on mahdollisuuksien mukaan oltava saavutettavissa joukkoliikenteellä ja kevyellä liikenteellä. Tavoitteena on, että paljon liikennettä aiheuttavat vähittäiskaupan toiminnot (päivittäistavarakaupat ja kauppakeskukset) sijoittuisivat niin, että niihin on mahdollista päästä henkilöauton ohella myös joukkoliikenteellä ja kevyellä liikenteellä.
- suunnitellun maankäytön on edistettävä sellaisen kaupan palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkojen pituudet ovat kohtuullisia ja liikenteen haitat mahdollisimman vähäisiä. Liikenteellisten vaikutusten arvioinnissa korostuvat palvelujen etäisyys asutuksesta, mahdollisuus käyttää eri liikkumismuotoja ja muut seikat, jotka vaikuttavat liikenteen määrään (mm. kaupan laatu ja siitä aiheutuva asiointitiheys).

Lisäksi lain 71 b §:n mukaan maakuntakaavassa on määriteltävä merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja sekä osoitettava vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus riittävällä tarkkuudella. Seudullista merkitystä omaavan suuryksikön alaraja voi olla erilainen riippuen kyseessä olevasta alueesta ja olosuhteista sekä kaupan laadusta. Alaraja voi vaihdella maan eri osissa ja myös yksittäisen maakunnan alueella. Enimmäismitoituksen osoittamisen tavoitteena on varmistaa keskusverkon ja kaupan palvelurakenteen tasapainoinen kehitys.

Maankäyttö- ja rakennuslain 71 c §:n mukaan vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijainen sijaintipaikka on keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan laatu huomioon ottaen ole perusteltu. Keskusta-alueen ulkopuolelle soveltuvia ovat esim. toimialat, jotka eivät aiheuta merkittäviä kielteisiä vaikutuksia keskustaan sijoittuvalle kaupalle, ja joiden sijoittaminen keskustaan on toiminnan luonteen ja ison tilatarpeen vuoksi vaikeaa. Myös toimialan tyypillinen asiointitiheys ja sitä kautta liikenteen määrä vaikuttaa arvioon. Keskustaan soveltumattomilla vähittäiskaupan suuryksiköillä tarkoitetaan yleensä sellaisia yksiköitä, joissa päämyyntiarikkeleina ovat tilaa vaativan erikoiskaupan toimialojen tuotteet, kuten rauta- ja rakennustarvikkeet, kodinkoneet, huonekalut, puutarha-alan tuotteet, veneet, maataloustuotteet ja moottoriajoneuvot.

Satakunnan palveluverkkoselvityksen tavoitteena on päivittää Satakunnan kaupan perusteltu mitoitus ja kaupan palveluverkko vuoteen 2035. Selvitys on laadittu olemassa oleviin selvityksiin ja suunnitelmiin, uusiimpiin tilasto- ja rekisteritietoihin sekä paikkatietoanalyyseihin perustuen. Palveluverkkoselvityksessä on

⁵⁰ FCG SUUNNITTELU JA TEKNIikka OY: Kaupan palveluverkko. 18.5.2016. Satakuntaliitto. Ladattavissa: <http://www.satakuntaliitto.fi/selvitykset>

⁵¹ FCG SUUNNITTELU JA TEKNIikka OY: Kaupan palveluverkkoselvityksen päivitys. 22.9.2017 ja Huittisten kaupan erillistarkastelu 4.1.2018. Satakuntaliitto. Ladattavissa: <http://www.satakuntaliitto.fi/selvitykset>

avattu myös kaupan käsitteistöä ja kaupan sijainninhajauksen keskeisiä termejä, kuten taajamatoimintojen aluetta ja taajama-alueita.

Selvityksen yhteydessä on toteutettu kysely Satakunnan kuntien kaavoittajille. Kyselyllä selvitettiin tiedot kuntien nykyisistä vähittäiskaupan suuryksiköistä ja suurimmista kaupan yksiköistä, vireillä olevista kaupan hankkeista, voimassa olevien kaavojen liiketilavarauksista sekä potentiaalisista uusista vähittäiskaupan suuryksikköjen sijaintipaikoista. Selvityksen aikana järjestettiin sidosryhmille keskustelu- ja työpajatilaisuus.

Kaupan ohjausta tarkistettiin vaihemaakuntakaavan 2 laadinnan aikana maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella, joka tuli voimaan 1.5.2017. Lakimuutoksessa vähittäiskaupan suuryksikkökokoo muuttui 2 000 k-m²:stä 4 000 k-m²:iin, keskustatoimintojen alueiden enimmäismitoitustasvelvoite poistui ja kaupan laadun huomioonottamisvelvoite korvautui kaupan palvelujen saavutettavuudella. Lakimuutoksen johdosta laadittiin Satakunnan palveluverkkoselvityksen päivitys⁵², jossa tarkasteltiin suuryksikkökoon muutosta 2000 k-m²:stä 4000 k-m²:iin. Tilaa vaativan kaupan osalta niin ympäristöministeriö kuin kaupan palveluverkkoselvityksen ohjausryhmäkin pitivät mahdollisena osoittaa edelleen myös kaupan laadun kannalta erilaista sijaintia ja saavutettavuutta omaavaa kauppaa erikseen, joten tilaa vaativan kaupan erillistarkastelusta ei luovuttu. Kuntaneuvottelujen perusteella tarkistettiin Huittisten kaupan mitoitusta erikseen. Päivityksissä huomioitiin lakimuutoksen vaikutukset suuryksikkökokoon ja seudullisen vähittäiskaupan mitoitukseen, sekä vaihemaakuntakaavan 2 luonnoksesta saatu palaute.

Palveluverkkoselvityksessä ja sen päivityksessä on lisäksi tarkasteltu kaupan palveluverkon vaikutuksia ja kaupan saavutettavuutta.

Vähittäiskaupan nykyinen palveluverkko

Kaupan palveluverkon kehittämisen lähtökohtina ovat olemassa oleva yhdyskuntarakenne, keskusverkko ja kaupan palveluverkko, arvio ostovoiman kehityksestä ja liiketilatarpeesta sekä yhdyskuntarakenteen ja kaupan kehitysnäkymät Satakunnan alueella.

A.C. Nielsen Finland Oy:n myymälärekisterin mukaan Satakunnassa toimi vuoden 2014 lopussa yhteensä 143 päivittäistavaramyymälää. Myymälöistä toimi Porin seutukunnassa 87 myymälää (61 %), Rauman seutukunnassa 36 myymälää (25 %) ja Pohjois-Satakunnan seutukunnassa 20 myymälää (14 %).

Koko päivittäistavaravalikoimaa myyvien päivittäistavaramyymälöiden lisäksi päivittäistavaroita myydään päivittäistavaroiden erikoismyymälöissä (esim. leipomot, luontaistuotemyymälät), laajan tavaravalikoiman myymälöissä ja huoltoasemilla. Satakunnassa toimi vuoden 2014 lopussa 48 päivittäistavaroiden erikoismyymälää, 21 päivittäistavaroita myyvää laajan tavaravalikoiman myymälää ja 46 päivittäistavaroita myyvää huoltoasemaa (A. C. Nielsen Finland Oy).

Tilastokeskuksen toimipaikkarekisterin mukaan Satakunnassa toimi vuoden 2013 lopussa yhteensä 874 erikoiskaupan myymälää. Erikoiskaupan myymälöistä 525 kpl (60 %) toimi Porin seutukunnassa, 270 kpl (31 %) Rauman seutukunnassa ja 79 kpl (9 %) Pohjois-Satakunnan seutukunnassa.

Varsinaisten erikoiskaupan myymälöiden lisäksi erikoistavaroita myydään hypermarketeissa, tavarataloissa, laajan tavaravalikoiman myymälöissä ja suurimmissa päivittäistavaramyymälöissä. Autokaupan myymälöitä (moottoriajoneuvojen sekä niiden osien ja varusteiden vähittäiskauppa) toimi Satakunnassa 218 kpl ja huoltoasemia / polttoaineen vähittäismyymyntipisteitä 60 kpl vuonna 2013.

Päivittäistavarakaupan ostovoiman siirtymä oli Satakunnassa vuonna 2014 lievästi positiivinen (+3 %). Erikoiskaupassa ostovoiman siirtymä oli selvästi positiivinen (+17 %). Autokaupassa ja huoltamotoinnissa ostovoiman siirtymä oli negatiivinen (-8 %). Seutukunnittain tarkasteltuna sekä päivittäistavarakaupan että erikoiskaupan ostovoiman nettosiirtymä oli positiivinen kaikissa seutukunnissa. Autokaupan ja huoltamotoinnin ostovoiman nettosiirtymä oli Porin seutukunnassa positiivinen (+3 %) ja muissa seutukunnissa negatiivinen.

Vähittäiskaupan suuryksiköt (>4000 km²)

Palveluverkkoselvityksen 22.9.2017 päivityksen pohjalta Satakunnassa on yhteensä 44 vähittäiskaupan suuryksikköä (> 4000 k-m²), joista 26 on maakuntakaavan keskustatoimintojen alueilla (C, C1), 10 maakuntakaavan vähittäiskaupan suuryksikköjen alueilla (KM, km) ja 8 vaihemaakuntakaavaluonnoksen tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeillä (km).

⁵² FCG SUUNNITTELU JA TEKNIikka OY: Kaupan palveluverkkoselvityksen päivitys. 22.9.2017 Satakuntaliitto . Ladattavissa: <http://www.satakuntaliitto.fi/selvitykset>

Taulukko 3. Satakunnan vähittäiskaupan suuryksiköt (> 4000 k-m²). (Säkylä ja Köyliö ovat yhdistyneet vuoden 2016 alussa, Eurajoki ja Luvia ovat yhdistyneet vuoden 2017 alussa).

SUURYKSIKÖT >4000 k-m ²	YHTEENSÄ		C-ALUEELLA ¹⁾		KM-ALUEELLA ²⁾		MUUALLA ³⁾	
	lkm	k-m ²	lkm	k-m ²	lkm	k-m ²	lkm	k-m ²
Eura								
Eurajoki								
Harjavalta	1	7 500	1	7 500				
Honkajoki								
Huittinen	1	4 000			1	4 000		
Jämijärvi								
Kankaanpää	2	12 400	2	12 400				
Karvia								
Kokemäki								
Luvia								
Merikarvia								
Nakkila								
Pomarkku								
Pori	30	348 200	18	225 900	6	79 400	6	42 900
Rauma	9	69 000	4	38 600	3	18 100	2	12 300
Sikainen								
Säkylä								
Uvila	1	4 700	1	4 700				
Pohjois-Satakunnan seutukunta	2	12 400	2	12 400	0	0	0	0
Porin seutukunta	33	364 400	20	238 100	7	83 400	6	42 900
Rauman seutukunta	9	69 000	4	38 600	3	18 100	2	12 300
SATAKUNNAN MAAKUNTA	44	445 800	26	289 100	10	101 500	8	55 200

¹⁾ Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 keskustatoimintojen alue, Nakkilassa SYKE keskusta-alueen raja

²⁾ Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 KM-alue

³⁾ Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhyke

Seudulliset vähittäiskaupan suuryksiköt

Palveluverkkoselvityksen 22.9.2017 päivityksen pohjalta Satakunnassa on yhteensä 29 merkitykseltään seudullista vähittäiskaupan suuryksikköä Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 määritellyn alarajan mukaan. Yksiköistä 21 sijaitsee maakuntakaavan keskustatoimintojen alueilla, 6 maakuntakaavan KM-/km-alueilla ja 2 tiva-vyöhykkeillä.

Taulukko 4. Satakunnan seudulliset vähittäiskaupan suuryksiköt (> 4000 k-m²). (Säkylä ja Köyliö ovat yhdistyneet vuoden 2016 alussa, Eurajoki ja Luvia ovat yhdistyneet vuoden 2017 alussa).

SEUDULLISET SUURYKSIKÖT, >4000 k-m ²	YHTEENSÄ		C-ALUEELLA ¹⁾		KM-ALUEELLA ²⁾		MUUALLA ³⁾	
	lkm	k-m ²	lkm	k-m ²	lkm	k-m ²	lkm	k-m ²
Eura								
Eurajoki								
Harjavalta	1	7 500	1	7 500				
Honkajoki								
Huittinen	1	4 000			1	4 000		
Jämijärvi								
Kankaanpää	2	12 400	2	12 400				
Karvia								
Kokemäki								
Luvia								
Merikarvia								
Nakkila								
Pomarkku								
Pori	19	287 700	14	206 900	4	65 600	1	15 200
Rauma	5	51 000	3	33 800	1	9 100	1	8 100
Sikainen								
Säkylä								
Uvila	1	4 700	1	4 700				
Pohjois-Satakunnan seutukunta	2	12 400	2	12 400	0	0	0	0
Porin seutukunta	22	303 900	16	219 100	5	69 600	1	15 200
Rauman seutukunta	5	51 000	3	33 800	1	9 100	1	8 100
SATAKUNNAN MAAKUNTA	29	367 300	21	265 300	6	78 700	2	23 300

¹⁾ Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 keskustatoimintojen alue, Nakkilassa SYKE keskusta-alueen raja

²⁾ Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 KM-alue

³⁾ Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhyke

Vähittäiskaupan kokonaismoitus

Kaupan palveluverkon kehittäminen sijainti- ja mitoitusratkaisuihin edellyttää vähittäiskaupan kokonaismoituksen määrittämistä. Vaikutusalueen kysyntään perustuva mitoitus luo edellytykset palveluverkon ja yhdyskuntarakenteen tasapainoiselle kehitykselle, toimivalle kilpailulle ja vähittäiskaupan liiketoiminnan kannattavuudelle sekä palvelujen mahdollisimman hyvälle saavutettavuudelle.

Satakunnan vähittäiskaupan kokonaismoitus vuonna 2035 on noin 1 355 000 k-m². Tällä hetkellä vähittäiskaupan sijaintirakennuksissa on Satakunnassa karkeasti arvioiden noin 897 000 k-m², joten uuden liiketilan tarve on noin 458 000 k-m², josta noin 178 000 k-m² kohdistuu päivittäistavarakauppaan ja erikoiskauppaan ja 280 000 k-m² tilaa vaativan erikoistavaran kauppaan ja autokauppaan. Kokonaismoitus perustuu oletukseen, että kaikki ostovoiman kasvu toteutuu uutena liiketilana. Käytännössä kuitenkin osa ostovoiman kasvusta kohdistuu olemassa olevien liikkeiden myynnin kasvuun ja vain osa vaatii uutta liiketilaa, mikä vähentää liiketilatarvetta laskennalliseen mitoitukseen verrattuna.

Taulukko 5. Satakunnan vähittäiskaupan kokonaismoitus vuonna 2035. (Säkylä ja Köyliö ovat yhdistyneet vuoden 2016 alussa, Eurajoki ja Luvia ovat yhdistyneet vuoden 2017 alussa).

KOKONAISMOITUS 2035, k-m ²	Päivittäistavara- kauppa	Muu erikois- kauppa	Tilaa vaativa kauppa	Auto- kauppa ja huoltamot	Kauppa yhteensä
Eura	12 000	15 000	16 000	10 000	53 000
Eurajoki	6 000	7 500	7 500	5 000	26 000
Harjavalta	8 500	20 000	9 500	5 500	43 500
Honkajoki	1 500	2 000	2 000	1 500	7 000
Huittinen	16 000	19 500	26 500	20 000	82 000
Jämijärvi	2 000	2 500	2 500	1 500	8 500
Kankaanpää	17 000	30 500	15 000	10 500	73 000
Karvia	2 000	2 500	2 500	1 500	8 500
Kokemäki	7 000	9 000	9 500	6 000	31 500
Köyliö	2 500	3 000	3 000	2 000	10 500
Luvia	3 000	4 000	4 500	3 000	14 500
Merikarvia	3 000	3 500	4 000	2 000	12 500
Nakkila	5 500	6 500	7 000	4 500	23 500
Pomarkku	2 000	2 500	2 500	1 500	8 500
Pori	96 000	306 500	131 000	79 500	613 000
Rauma	46 500	103 500	76 000	34 500	260 500
Siikainen	1 500	1 500	2 000	1 000	6 000
Säkylä	5 000	5 000	5 500	3 500	19 000
Ulvila	12 000	15 500	16 500	10 000	54 000
Pohjois-Satakunnan seutukunta	24 000	39 000	24 000	16 000	103 000
Porin seutukunta	153 000	387 000	211 000	132 000	883 000
Rauman seutukunta	72 000	134 000	108 000	55 000	369 000
SATAKUNNAN MAAKUNTA	249 000	560 000	343 000	203 000	1 355 000

Luvut pyöristetty lähimpään viiteensataan

Kaupan kehitystrendien valossa keskustojen merkitys kaupan sijaintipaikkana vahvistuu tulevaisuudessa. Myös maankäyttö- ja rakennuslaissa tavoitteena on keskustojen kehittäminen kaupan ensisijaisena sijaintipaikkana ja sitä kautta keskustoihin sijoittuvan kaupan osuuden lisääminen. Tavoitteena voidaan pitää sitä, että keskustakaupan osuus olisi vuonna 2035 vähintään vuoden 2014 tasolla. Näin arvioituna keskusta-alueiden kokonaismoitus olisi vuonna 2035 noin 831 000 k-m², joka olisi noin 61 % Satakunnan kaupan kokonaismoituksesta. Päivittäistavarakaupan, tavaratalojen ja erikoiskaupan (ei tiva) kerrosalasta noin 77 % ja tilaa vaativan erikoistavaran ja autokaupan kerrosalasta noin 39 % sijoittuisi keskusta-alueille.

Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja

Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on määritelty vähittäiskaupan nykytilanteen ja kehitysnäkymien analyysin pohjalta. Koska seudullisuuteen vaikuttavat hyvin monet tekijät, on maakuntakaavassa määritelty seudullisuuden raja ymmärrettävä suuntaa antavana. Alaraja voi vaihdella esimerkiksi yksittäisen suuryksikön toimialasta tai sijainnista johtuen. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee vaikutusten arviointien avulla tarkastella, onko kyseessä seudullisesti merkittävä vähittäiskaupan suuryksikkö. Maankäyttö- ja rakennuslain 9 a luvun vähittäiskaupaa koskevat säännökset koskevat ainoastaan yli 4 000 k-m²:n suuruisia vähittäiskaupan myymälöitä.

Seudullisuuden arvioinnin perusteet eivät ole lakimuutoksen johdosta muuttuneet. Maankäyttö- ja rakennuslain perusteluissa merkitykseltään seudullisella vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan sellaista kaupan yksikköä, jolla voidaan arvioida olevan yhtä kuntaa laajempia, seudullisia vaikutuksia tai jolla voidaan arvioida olevan vaikutuksia seudulliseen keskus- ja palveluverkkoon. Seudullista merkitystä omaavan vähittäiskaupan suuryksikön koko voi olla erilainen riippuen kyseessä olevasta alueesta ja olo-

suhteista. Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja vaihtelee myös kaupan laadun mukaan.

Satakunnan palveluverkkoselvityksen perusteella seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja olisi Satakunnassa lähtökohtaisesti kaikkien kaupan laatujen osalta 3000 k-m² erikseen mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta. Selvityksestä poiketen suuryksikkökoon alarajan muututtua 2000 k-m²:sta 4000 k-m²:iin Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 lähtökohtana pidetään laissa määriteltyä 4000 k-m² alarajaa.

Esitys merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajasta:

Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on Satakunnassa kaikkien kaupan laatujen osalta 4 000 k-m² lukuun ottamatta seuraavia:

- päivittäistavarakaupassa ja erikoiskaupassa alaraja on Porin ja Rauman keskustaajamien alueilla 5 000 k-m²
- tilaa vaativan erikoistavaran kaupassa alaraja on Porin ja Rauman keskustaajamien alueilla 10 000 k-m² sekä Euran, Harjavallan, Huittisten, Kankaanpään, Kokemäen ja Ulvilan keskustaajamien alueilla 5 000 k-m²

Keskustatoimintojen alueiden enimmäismitoitukset

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijainen sijaintipaikka on keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan laatu huomioon ottaen ole perusteltu. Lakimuutoksen 1.5.2017 jälkeen keskusta-alueita ei tarvitse mitoittaa, joten luonnoksessa esitetystä mitoituksesta luovuttiin ehdotusvaiheen ratkaisussa.

Vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitukset

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan vähittäiskaupan suuryksikkö voidaan sijoittaa keskusta-alueen ulkopuolelle, mikäli sijoittaminen kaupan laatu huomioon ottaen on perusteltua.

Mitoituksen lähtökohtana on

- arvio alueen nykyisestä vähittäiskaupan kerrosalasta
- alueen asemakaavojen rakennusoikeus ja muut tiedossa olevat suunnitelmat
- ostovoiman kehitykseen perustuva vähittäiskaupan kokonaismitoitus
- arvio vähittäiskaupan kokonaismitoituksen kohdistumisesta keskusta-alueille
- keskusta-alueiden ja kaupan vyöhykkeen enimmäismitoitus ei ylitä kunnan vähittäiskaupan kokonaismitoitusta, osa mitoituksesta jää lähialueille muilla alueilla.

Kaupan sijainti- ja mitoitusratkaisut tarkentuvat maakuntakaavan laadinnan ja edelleen kuntakaavoituksen yhteydessä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Kuntakaavoituksella ratkaistaan myös merkitykseltään paikallisten vähittäiskaupan suuryksiköiden sijainti ja mitoitus.

Satakunnan palveluverkkoselvityksen tarkistuksen perusteella yhteenlasketut enimmäismitoitukset jakautuvat alueittain taulukon 6 mukaisesti, pl. Huittinen. Erillisselvityksen perusteella Huittisten vähittäiskaupan enimmäismitoitus on 58 000 k-m².

Taulukko 6. Vähittäiskaupan suuryksiköt ja niiden enimmäismitoitus.

Vähittäiskaupan suuryksiköiden alue tai vyöhyke	Nykyinen kerrosala (arvio)	Nykyiset suuryksiköt (>4000 k-m ²), (arvio)	Vähittäiskaupan enimmäismitoitus
Porin kaupan alueet	210 000 k-m²	122 300 k-m²	280 000 k-m²
Pori, Mikkola (KM)	80 000 k-m ²	61 400 k-m ²	
Pori, Eteläväylä (km)	15 000 k-m ²	11 100 k-m ²	
Pori, Isosanta (km)	15 000 k-m ²	6 900 k-m ²	
Pori, tiva-vyöhyke	100 000 k-m ²	42 900 k-m ²	
Rauman kaupan alueet	62 000 k-m²	30 400 k-m²	113 000 k-m²
Rauma, Fere-Center (KM)	9 000 k-m ²	9 000 k-m ²	
Rauma, Pick&Pay (km)	9 000 k-m ²	9 100 k-m ²	
Rauma, tiva-vyöhyke	44 000 k-m ²	12 300 k-m ²	
Huittisten kaupan alueet	33 000 k-m²	4 000 k-m²	53 000 k-m²
Huittinen, Sahko (KM)	22 000 k-m ²	4 000 k-m ²	
Huittinen, tiva-vyöhyke	11 000 k-m ²	0 k-m ²	
Harjavalan tiva-vyöhyke	0 k-m²	0 k-m²	10 000 k-m²
Kankaanpään tiva-vyöhyke	4 000 k-m²	0 k-m²	10 000 k-m²

Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan palveluverkko 2035

Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan tavoitteellinen palveluverkko muodostuu keskustatoimintojen alueista ja keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle osoitettavista vähittäiskaupan suuryksiköistä ja tilaa vaativan kaupan sijaintivyöhykkeistä, jotka on yhdistetty alueittain yhdeksi vyöhykkeeksi.

Keskustatoimintojen alueet:

Maakuntakeskus: Pori

Maakunnanosakeskus: Rauma

Seudullinen keskus (4 kpl)

- Eura
- Harjavalta
- Huittinen
- Kankaanpää

Ylikunnallinen keskus (2 kpl)

- Kokemäki
- Ulvila

Vähittäiskaupan suuryksiköt ja tilaa vaativan kaupan sijaintivyöhykkeet:

Pori

- Mikkola
- Eteläväylä
- Isosanta
- tiva-vyöhyke

Rauma

- Fere-Center
- Pick&Pay
- tiva-vyöhyke

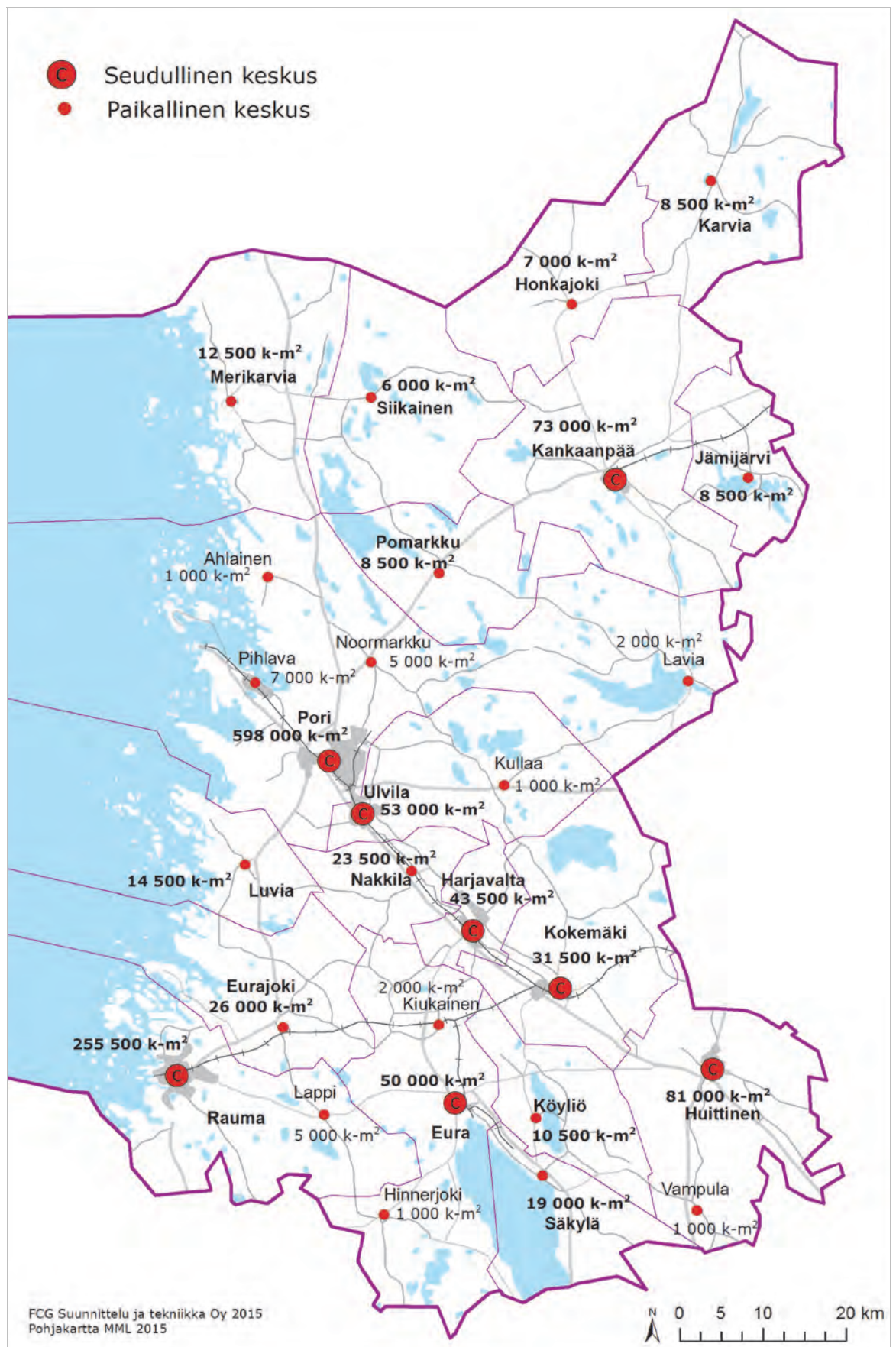
Huittinen

- Sahko
- tiva-vyöhyke

Harjavalta: tiva-vyöhyke

Kankaanpää: tiva-vyöhyke

Seuraavassa kuvassa (Kuva 44) on esitetty Satakunnan keskusverkon mukaiset keskuksat sekä esitys vähittäiskaupan kokonaismitoituksen jakautumisesta alueittain. Merkitykseltään seudullinen vähittäiskauppa sijoittuu Porin maakuntakeskukseen, Rauman maakunnanosakeskukseen, Euran, Harjavalan, Huittisten ja Kankaanpään seudullisiin keskuksiin, Kokemäen ja Ulvilan ylikunnallisiin keskuksiin sekä Porin, Rauman, Huittisten, Harjavalan ja Kankaanpään vähittäiskaupan suuryksiköiden (KM) alueille sekä seudullisesti merkittävän tilaa vaativan kaupan osalta tilaa vaativan kaupan sijaintivyöhykkeille.

Kuva 44. Satakunnan keskusverkon mukaiset keskuksat ja esitys vähittäiskaupan mitoituksista 2035. (Säkylä ja Köyliö ovat yhdistyneet vuoden 2016 alussa ja Eurajoki ja Luvia vuoden 2017 alussa).

Maakuntakaavan pitkistä aikajänteistä johtuen tavoitteena voidaan pitää myös ns. mahdollistavaa kaavaa, jossa osoitetaan merkitykseltään seudulliselle kaupalle yhdyskuntarakenteen ja olemassa olevan kaupan palveluverkon kannalta riittävästi kauppapaikkoja. Lähtökohtana tulee myös olla maakuntakaavan määräysten ja merkintöjen riittävä ja tarkoituksenmukainen joustavuus. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti maakuntakaavan merkintöjä ja määräyksiä tarkennetaan kuntien yleis- ja asemakaavoissa.

Turvetuotantoa koskevat selvitykset

Satakunnan maakuntakaavassa on osoitettu merkinnöillä EO3 ja EO4 ympäristöluvan saaneita tai toiminnassa olevia laajoja maakunnallisesti merkittäviä turvetuotantoalueita, tai ympäristölupaprosessissa siinä vaiheessa olleita alueita, joiden ympäristövaikutukset oli kattavasti selvitetty. Maakuntakaavassa osoitettuja turvetuotantoalueita on 46 kappaletta ja niiden yhteispinta-ala on noin 10 000 ha. Uusia potentiaalisia turvetuotantoalueita ei selvitetty osana maakuntakaavan laadintaa. Maanpinnanmuotojen ja korkeustason vaihtelujen vuoksi suurimmat suoalueet ja turvevarat ovat Pohjois-Satakunnassa sekä Pyhäjärven ja Kokemäenjoen välisellä alueella.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 turvetuotantoalueita koskevan suunnittelun tavoitteena on täydentää Satakunnan maakuntakaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden EO3 ja EO4 verkostoa. Potentiaalisia turvetuotantoalueita koskevan suunnittelun tueksi on olemassa olevan tausta-aineiston lisäksi laadittu turvetuotannon nykytilan vesistövaikutuksia Satakunnassa käsittelevä selvitys (vaihe 1)⁵³ ja turvetuotannon tarvetta vuoteen 2035 asti kartoittava selvitys⁵⁴. Vesistövaikutuksia koskevan selvityksen laati Pöyry Finland Oy ja turvetuotannon tarveselvityksen Pyhäjärvi-instituutti.

Turvetuotantoa koskeva vesistövaikutusten arviointi on jaettu Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelussa kahteen selvitysvaiheeseen siten, että ensimmäisessä vaiheessa (vaihe 1) on arvioitu nykyisen turvetuotannon aiheuttama vesistökuormitus valuma-alueittain 2. jakovaiheen mukaisella tasolla. Vaiheessa 2 on tarkasteltu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettavien uusien turvetuotantoalueiden vesistövaikutuksia nykytilanne huomioon ottaen. Vaihetta 2 koskeva selvitys on laadittu vaihemaakuntakaavan jatkosuunnittelua varten valmisteluvaiheen aineiston pohjalta.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettujen turvetuotantoalueiden vesistövaikutuksia koskevassa (vaihe 2) selvityksessä ovat mukana vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluaikana osoitetut turvetuotantoon soveltuvat suoalueet, joiden yhteenlaskettu pinta-ala on 4 000 hehtaaria⁵⁵. Tarkastelussa on otettu huomioon myös valmisteluvaiheen aineiston nähtävillä olon jälkeen esille noussut ympäristöluvan omaava turvetuotantoalue. Selvityksessä on arvioitu kyseisten alueiden aiheuttamat ravinteiden, kiintoaineen sekä kemiallisen hapenkulutuksen (COD_{Mn}) kuormitukset ja vesistövaikutukset (yhteensä 53 suota). Osoitettujen alueiden kuormitukset ja vesistövaikutukset on arvioitu pääsääntöisesti 2. jakovaiheen mukaisella tasolla, minkä lisäksi vesistöistä on tunnistettu ns. herkkiä 3 jakovaiheen valuma-alueita, joihin vaikutusten arviointia on laajennettu. Selvityksessä on lisäksi arvioitu turvetuotantoalueiden mahdollisia vaikutuksia vesistöjen ekologiseen tilaan.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistoon perustuen laadittiin luontoselvitys⁵⁶, jossa selvitettiin kahdeksan eri suon luontoarvoja kasvillisuuspainotteisesti. Selvitetty kohteet sijaitsivat eri puolilla Satakuntaa yhdeksän kunnan alueella. Kuusi suota sijoittui luonnontilaisuusasteikon luokkaan 2, mikä tarkoittaa, että suolla on ojitettuja ja ojitamattomia osia. Lisäksi kartoitettiin kaksi luonnontilaisuusasteikkoon 0 kuuluvaa suota, mikä tarkoittaa, että vesitalous on muuttunut peruuttamattomasti ja kasvillisuuden muutos on edennyt pitkälle. Kartoitettujen soiden pinta-alat vaihtelevat 20 ja 100 hehtaarin välillä, ja yhteispinta-ala on 518 hehtaaria.

Turvetuotannon nykytilan vesistövaikutukset Satakunnassa, vaihe 1

Turvetuotannon nykytilan vesistövaikutuksia koskevassa selvitysraportissa on tarkasteltu turvetuotannon vesistövaikutuksia valuma-alueittain 2. jakovaiheen mukaisella tasolla. Suurimmalla osalla vesistöalueista turvetuotannon kuormituksen todettiin olevan pientä verrattuna alueen muuhun kuormitukseen, eikä suurimmalla osalla alueista todettu olevan erityisen herkkiä kohteita tai sulfaattimaita. Natura-alueita on turvetuotannon alapuolella Pyhäjärven alueella (34.03), Kokemäenjoen yläosan alueella (35.12), Loimi-joen alaosan alueella (35.91), Inhottujärven – Ala-Honkajoen alueella (36.02) ja Honkajoen alueella (36.03). Lisäksi Lapinjoen vesistöalueella (33) sijaitsee turvetuotannon alapuolella Saarnijärven luonnon-

⁵³ Pöyry Finland Oy: Turvetuotannon nykytilan vesistövaikutukset Satakunnassa, vaihe 1. 16X286434 3.12.2015. Satakuntaliitto. Ladattavissa: <http://www.satakuntaliitto.fi/selvitykset>

⁵⁴ Mikkilä, Elisa & Kirkkala, Teija: Turvetuotannon tarve Satakunnassa vuoteen 2035 mennessä, Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 taustaselvitys. Pyhäjärvi-instituutin julkaisuja, sarja B nro 31. Eura 2016. Ladattavissa: <http://www.satakuntaliitto.fi/selvitykset>

⁵⁵ Pöyry Finland Oy: Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen turvetuotantoalueiden vesistövaikutusten arviointi, vaihe 2., 101006333, 5.10.2017. Satakuntaliitto, turvetuotannon vesistövaikutukset. Ladattavissa: <http://www.satakuntaliitto.fi/selvitykset>

⁵⁶ Ahlman Group Oy: Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 soiden kasvillisuus selvitys 2017. Raportteja 26/2017. Satakuntaliitto. Ladattavissa: <http://www.satakuntaliitto.fi/selvitykset>

suojelualue. Happamia sulfaattimaita on GTK:n aineiston perusteella Satakunnan alueella eniten Eurajoen alaosan alueella (34.01), Kokemäenjoen yläosan alueella (35.12) ja Tattaranjoen valuma-alueella (35.19). Vaikka turvetuotannon osuus kuormituksesta on pientä tai kohtalaista verrattuna muihin maankäyttömuotoihin, voi turvetuotannolla olla merkittäviä paikallisia vaikutuksia. Myös pitoisuuslisäykset olivat laskelmien mukaan keskivirtaamatilanteessa suurimmalla osalla vesistöalueista pieniä. Toisaalta, mikäli vesistön virtaama on pieni ja turvetuotantoalueelta lähtee paljon vettä, laimenemisolosuhteet voivat olla huonot, ja tällöin vesistövaikutukset voivat olla suurempia. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi pitkäaikaisen poutajakson jälkeen, jolloin vesistön virtaamat ovat pieniä ja rankkasade nostaa nopeasti turvesuon virtaamia vesistön virtaamien reagoidessa hitaammin virtaamien kasvuun.

Vaiheessa 1 laaditun vesistövaikutuksia koskevan selvitysraportin mukaan Satakunnan vaihemaakunta-kaavassa 2 osoitettava uusi turvetuotanto tulisi ohjata alueille, jotka ovat jo ojitettuja tai luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita niin, että turvetuotannosta olisi mahdollisimman vähän haittaa vesien tilalle, kalataloudelle ja luonnon monimuotoisuudelle. Turvetuotantoalueita ei tulisi sijoittaa suojelualueitten välittömään läheisyyteen eikä alueille, joilla toiminnasta voi aiheutua merkittävää happamuuskuormitusta (Kuva 45).

Valuma-alue						Vesimuodostuma	
Valuma-alue	Valuma-alueella turvetuotannon alapuolella sijaitseva Natura-alue	Valuma-alueella turvetuotannon alapuolella sijaitseva luonnon-suojelualue	Turvetuotannon kuormitus valuma-alueella verrattuna muuhun kuormitukseen	Happamat sulfaattimaat valuma-alueella	Valuma-alueen herkäät lajit	Vesimuodostuma	Vesimuodostumien ekologinen tila
33 Lapinjoen vesistöalue		Saarnijärvi	vähäinen	vähän		Lapinjoki	Tyydyttävä
34.01 Eurajoen alaosan alue			pieni	paljon		Eurajoki	Tyydyttävä
34.03 Pyhäjärven alue	Pyhäjärvi		vähäinen	vähän		Pyhäjärvi	Hyvä
35.12 Kokemäenjoen yläosan alue	Puurijärvi-Isosuo		vähäinen	paljon	vuolajoki-simpukka	Punkalaitumenjoki, Kourajoki, Kokemäenjoen yläosa	Välttävä
35.18 Sammunjoen valuma-alue			vähäinen	vähän		Sammajoki/Sammunjoki	Tyydyttävä
35.19 Tattaranjoen valuma-alue			vähäinen	paljon		Tattaranjoki	Tyydyttävä
35.54 Jämijärven valuma-alue			vähäinen	ei ole	muikku ja rapu	Jämijärvi, itäosa	Hyvä
35.91 Loimijoen alaosan alue	Vanhakoski		vähäinen	vähän		Jämijärvi, länsiosa	Tyydyttävä
36.02 Inhottijärven - Ala-Honkajoen alue	Pukanluoma		vähäinen	vähän	taimen	Loimijoen alaosa	Välttävä
36.03 Honkajoen alue	Karvianjoki		pieni	ei ole	taimen, jokihelmisimpukka	Pukanluoma	Hyvä
36.04 Karvianjoen yläosan alue			vähäinen	ei ole	taimen	Karvianjoen yläosa	Tyydyttävä
36.05 Tuorijoen valuma-alue			vähäinen	ei ole	taimen	Karvianjärvi	Välttävä
36.06 Otamonjoen valuma-alue	Niemijärvi		vähäinen	vähän	taimen	Tuorijoki	Tyydyttävä
36.08 Otamonjoen valuma-alue	Niemijärvi		vähäinen	vähän	taimen	Samminjoki	Hyvä
36.08 Suomijoen valuma-alue	Suomijärvi		kohtalainen	ei ole		Suomijoki	Tyydyttävä
83.089 Troitssinjoen valuma-alue			kohtalainen	ei ole			Ei tietoa/ ei luokiteltu
83.073 Kasalanjoen valuma-alue							
Turvetuotannon kuormitusasteikko			Fosfori- ja typpikuormitus > 3 % muusta alueen kuormituksesta	Fosfori- ja typpikuormitus n. 2-3 % muusta alueen kuormituksesta	Fosfori- ja typpikuormitus < 2 % muusta alueen kuormituksesta		

Kuva 45. Yhteenvetotaulukko turvetuotannon vesistökuormituksesta ja mahdollisista vesistövaikutuksista Satakunnan alueella. Turvetuotannon kuormitusta on taulukossa verrattu muiden maankäyttöjen kuormituksiin Satakunnan alueella.⁵⁷

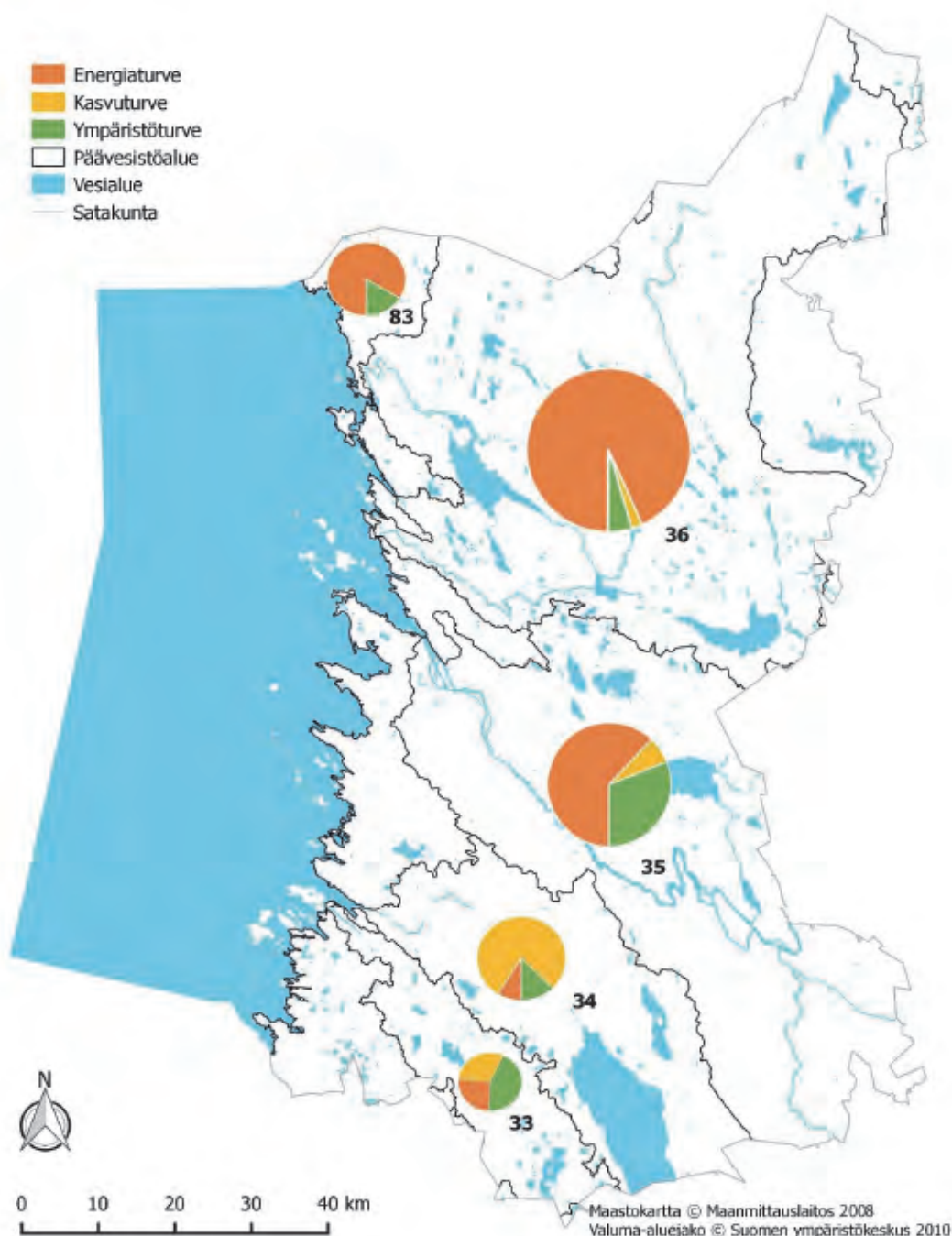
Turvetuotannon tarveselvitys

Turvetuotannon tarvetta koskevan selvityksen tavoitteena oli hahmottaa energia-, kasvu- ja ympäristöturpeen tarvetta ja turvetuotantoon tarvittavien suoalueiden määrää Satakunnassa vuoteen 2035 mennessä vaihemaakuntakaavan 2 laadintaa varten. Satakunnan turvetuotannon nykytilan ja tulevaisuuden tarpeen arvioimiseksi laadittiin turpeen tuottajille ja käyttäjille suunnattu kysely, joka lähetettiin yhteensä 105 vastaanottajalle. Lisäksi Satakunnan merkittävimpiä turvealan yrityksiä edustavien henkilöiden kanssa sovittiin erilliset tapaamiset, joissa käytiin kyselyn sisältämät asiat läpi sekä keskusteltiin Satakunnan turvetuotannon tulevaisuudesta. Selvitys perustuu Satakunnan turpeen tuottajille ja käyttäjille suunnattuun kyselyyn sekä aiemmin tehtyihin selvityksiin ja raportteihin.

Turvetuotannon tarveselvityksen mukaan Satakunnassa on tarve osoittaa uusia, tulevaisuuden tarpeita palvelevia turvetuotantoalueita Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2, koska valtaosa nykyisistä energia-, kasvu- ja ympäristöturpeen tuotantoalueista poistuu käytöstä vuoteen 2035 mennessä. Nykyisen turvetuotannon tason säilyttäminen edellyttää noin 4 300–5 000 ha uusia tuotantoalueita vuoteen 2035 mennessä. Esitettyjä lukuja tarkasteltaessa kuitenkin on otettava huomioon, että luvuissa ei ole huomioi-

⁵⁷ Pöyry Finland Oy: Turvetuotannon nykytilan vesistövaikutukset Satakunnassa, vaihe 1. 16X286434 3.12.2015. Satakuntaliitto. Ladattavissa: <http://www.satakuntaliitto.fi/selvitykset>

tu valtakunnallisia tavoitteita turpeen energiakäytön vähentämisestä tulevaisuudessa, uusien polttotekniikoiden käyttöönoton aiheuttamia vähennyksiä ja energiatuotantotapojen kehittymistä. Yksiselitteistä pinta-ala- tai kuutiomäärätietoa turvetuotantoon tarvittavien suoalueiden osalta on tehdyn selvityksen perusteella vaikea antaa. Satakunnan maakuntakaavassa osoitetut aluevaraukset mahdollistavat joidenkin tuotannossa olevien turvetuotantoalueiden laajentamisen karkeasti arvioiden noin 1 000 hehtaarilla edellyttäen, että muut tekijät sen mahdollistavat (esim. tuotantokelpoisuus). Luku on teoreettinen.

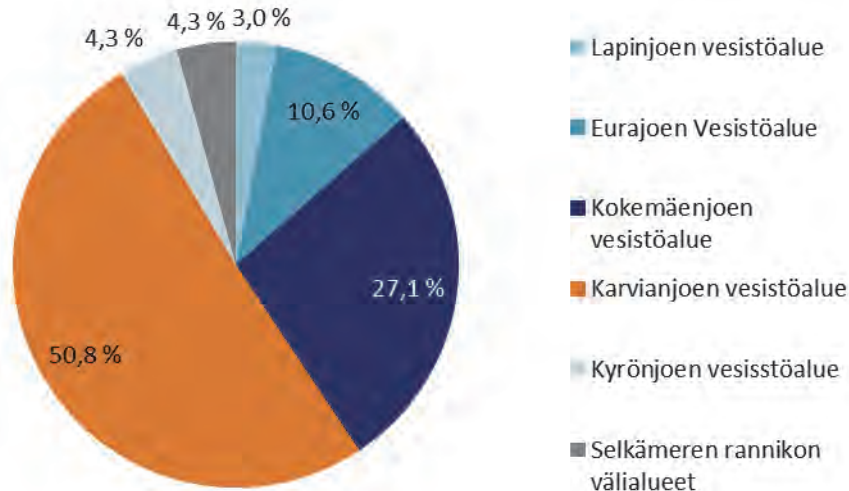

Kuva 46. Turvetuotantoalueiden pinta-alat (5) eri vesistöalueilla. Tuotantoalueiden pinta-alat (%) ja turvelajien jakaumat (%) perustuvat turvetuotannon tarveselvityksen yhteydessä tehdyn kyselyn vastauksiin.⁵⁸

⁵⁸Mikkilä, Elisa & Kirkkala, Teija: Turvetuotannon tarve Satakunnassa vuoteen 2035 mennessä, Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 taustaselvitys. Pyhäjärvi-instituutin julkaisuja, sarja B nro 31. Eura 2016.

Turvetuotantoalueiden vesistövaikutusten arviointi, vaihe 2 ⁵⁹

Turvetuotantoalueiden vesistövaikutusraportissa on arvioitu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettavien turvetuotantoalueiden vesistövaikutuksia valmisteluvaiheen aineiston perusteella. Vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa on turvetuotannolle osoitettuja alueita yhteensä 4000 ha, jotka sijoittuvat kuudelle eri päävesistöalueelle: Lapinjoki, Eurajoki, Kokemäenjoki, Karvianjoki, Kyrönjoki ja Selkämeren rannikkoalue. Noin puolet osoitetuista turvetuotantoalueista sijaitsee Karvianjoen vesistöalueella ja neljännes Kokemäenjoen vesistöalueella (Kuva 47).

Kuva 47. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettujen turvetuotantoalueiden pinta-alojen prosenttiosuudet päävesistöalueittain jaoteltuna

Raportissa on tarkasteltu turvetuotannon vesistövaikutuksia valuma-alueittain 2. jakovaiheen mukaisella tasolla, ja tarkastelua on tarkennettu 3. jakovaiheen mukaiselle tasolle ns. herkillä valuma-alueilla. Kuormitus- sekä vesistövaikutusarvioissa on käytetty olettamusta, että kaikki Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa turvetuotannolle osoitettu 4000 ha tulisi samanaikaisesti tuotantoon. Todellisuudessa turvetuotannolle osoitetut alueet tulevat tuotantoon vaihteittain, jolloin alueilta tuleva vesistökuormitus jakautuu pidemmälle ajanjaksolle. Suurimmalla osalla Satakunnan vesistöalueista turvetuotannon kuormitus on pientä verrattuna alueen muuhun kuormitukseen, vaikka uutta turvetuotantoa osoitetaan valuma-alueelle. Vaikka olemassa olevan sekä osoitetun turvetuotannon osuus kuormituksesta on pientä tai kohtalaista verrattuna muihin maankäyttömuotoihin, voi sillä olla merkittäviä paikallisia vaikutuksia (Kuva 45). Pitoisuuslisät on laskettu valuma-alueen keskivirtaaman mukaan, eli mitä suurempi virtaama vesistössä, sen pienempi pitoisuuslisä alueelle tulee. Pitoisuuslisää on verrattu alapuolisen vesistön nykytilaan, eli mitä suurempaan vesistöön verrataan, sitä pienempi vaikutus on. Vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitetun turvetuotannon laskennalliset pitoisuuslisäykset 2. jakovaiheen valuma-alueilla ovat keskivirtaamatilanteessa suhteellisen pieniä. Pienemmällä kolmannen jakovaiheen valuma-alueilla pitoisuuslisät ovat suhteessa suurempia. Happamia sulfaattimaita esiintyy erityisesti meren läheisyydessä olevilla valuma-alueilla, kuten Lapinjoen, Eurajoen valuma-alueilla sekä Kokemäenjoen ja Karvianjoen alaosilla. Vaihemaakuntakaavaan 2 turvetuotantoalueet on pyritty osoittamaan siten, että happamien sulfaattimaiden esiintymistodennäköisyys jää hyvin pieneksi tai pieneksi (Taulukko 7)

Mitä pienemmällä mittakaavalla vaikutuksia tarkastellaan, sen helpommin vaikutukset näkyvät. Herkille kolmannen jakovaiheen valuma-alueille on laskettu omat pitoisuuslisät ja niitä on verrattu alapuolisen vesistön laatuun. Kolmella kolmannen jakovaiheen valuma-alueella (34.033, 35.919 ja 36.047) humuspitoisuus lisääntyy laskennallisesti yli 10 %. Mustajoen valuma-alueella (34.057) sekä Samminjoen yläosan valuma-alueella (36.064) kokonaistypen prosentuaalinen lisäys nykytilanteeseen nähden on yli 10 %. Muilla valuma-alueilla pitoisuuslisäykset jäävät kaikkien muuttujien (fosfori, typpi, kiintoaine ja COD_{Mn}) alle 10 % (Taulukko 9).

Ekologisen tilatavoitteen saavuttamiseksi valuma-alueille on arvioitu vähennystarve koko valuma-alueen kuormituksesta. Jotta hyvä ekologinen tila saavutettaisiin, kuormitusta tulisi vähentää. Turvetuotannon

⁵⁹ Pöyry Finland Oy: Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen turvetuotantoalueiden vesistövaikutusten arviointi, vaihe 2., 101006333, 5.10.2017. Satakuntaliitto, turvetuotannon vesistövaikutukset. Ladattavissa: <http://www.satakuntaliitto.fi/selvitykset>

osuus valuma-alueiden kuormituksesta on hyvin vähäistä, mutta kuormitustrendi turvetuotannon osalta on silti laskeva. Nykyisten turvetuotantoalueiden on arvioitu poistuvan tuotannosta vuoteen 2040 mennessä. Vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen aineistossa 2 osoitettujen turvetuotantoalueiden yhteenlaskettu pinta-ala ja kuormitus ovat pienemmät, kuin oletettu poistuma, joten ekologisen tilan ei oleteta huonontuvan nykyisestä luokittelusta osoitettujen turvetuotantoalueiden vaikutuksesta. Turvetuotannolla voi kuitenkin olla paikallisia vaikutuksia ekologiseen tilaan (Taulukko 8).

Turvetuotannosta mahdollisesti aiheutuvat vesistövaikutukset vaikuttavat vesistön virkistyskäyttöön alueilla, joissa vettä käytetään peseytymiseen, uimiseen tai vesistöalueella harjoitetaan kalastusta ja ravustusta. Satakunnan alueella vesistöjen tavanomaisin käyttömuoto on kotitarve- ja virkistyskalastus, jota harjoitetaan kaikilla vesistöalueilla. Kalastus on aktiivisinta Kokemäenjoen vesistöalueella. Satakunnan alueen vesistöjen muu virkistyskäyttö on paikallisen väestön ja kesämökkiläisten tavanomaista vesistön käyttöä, kuten veneilyä, saunaveden ottoa ja uimista. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitetun turvetuotannon laskennalliset pitoisuuslisäykset 2. jakovaiheen valuma-alueilla ovat keskivirtaamatilanteessa suhteellisen pieniä, mistä johtuen kuormituksella ei ole merkittävää vaikutusta vesistöjen virkistyskäyttöön Satakunnan jokien pääuomilla. Yksittäisillä pienemmillä valuma-alueilla turvetuotannolla saattaa olla vaikutuksia vesistöjen virkistyskäyttöön.

Lapinjoen vesistöalueella (33) vesistöjen tilaan vaikuttaa erityisesti maa- ja metsätalous. Lapinjoen ekologinen tila on tyydyttävä ja vähennystarve kokonaisfosforille olisi 10–30 % ja kokonaistypelle 30–50 %. Alueella on turvetuotantoa, mutta turvetuotannon osuus kokonaiskuormituksesta on hyvin pieni. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitetun turvetuotannon pitoisuuslisän osuus alapuolisen veden laadusta jää hyvin pieneksi. Poistuma-arvion perusteella turvetuotannosta aiheutuva kokonaisfosforin vähenemä on 25 % ja kokonaistypen 48 %. Lapinjoen valuma-alueella esiintyy happamia sulfaattimaita.

Eurajoen vesistöalueella (34) vesistöjen tilaan vaikuttaa erityisesti maa- ja metsätalous. Eurajoen pääuoman ekologinen tila on tyydyttävä ja latvajärven Pyhäjärven ekologinen tila on hyvä. Vähennystarve kokonaisfosforille ja -typelle on 10–30 %. Alueella on turvetuotantoa, mutta sen osuus kokonaiskuormituksesta on hyvin pieni. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetun turvetuotannon pitoisuuslisän osuus alapuolisen vedenlaadusta jää hyvin pieneksi (alle 1 %). Poistuma-arvion mukaan turvetuotannosta aiheutuva kokonaisfosforin vähenemä on 44 % ja kokonaistypen vähenemä 41 %. Eurajoen valuma-alueella esiintyy happamia sulfaattimaita. Eurajoen valuma-alueella sijaitsee Pyhäjärvi, joka on Natura-alueita, sen yläpuoliselle valuma-alueelle on osoitettu vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitetun turvetuotannon osuus alapuolisen vesistön tilasta jää hyvin pieneksi (alle 1 %). Poistuma-arvion mukaan turvetuotannosta aiheutuva kokonaisfosforin vähenemä on 17 % ja typen 4 % (Taulukko 8).

Kokemäenjoen alaosalla (35) vesistön tilaan vaikuttaa erityisesti maatalous. Turvetuotannon osuus vesistöjen kuormituksesta on pieni. Kokemäenjoen alaosan ekologinen tila on välttävä ja yläosan tyydyttävä. Kokonaisfosforin ja -typen vähennystarve, jotta hyvä tila saavutettaisiin, on 10–30 %, suurin vähennystarve (vähintään 50 %) kohdistuu Loimijoen valuma-alueelle (35.91), jonka ekologinen tila on välttävä (Taulukko 8). Kokemäenjoen alaosalla, Porin kohdalla kiintoaineen ja typen kuormituksesta noin puolet peräisin pistekuormituksesta. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettujen turvetuotantoalueiden pitoisuuslisän osuus alapuolisen vesistön tilasta jää hyvin pieneksi (alle 1 %). Poistuma-arvion mukaan turvetuotannosta aiheutuva kokonaisfosforin vähenemä on 17 % ja typen 4 % (Taulukko 8).

Loimijoen vesistöalueella (35.91) sijaitsee Vanhakosken Natura-alue. Vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitetun turvetuotannon osuus kaikesta maankäytöstä, Vanhakosken yläpuolisella 3. vaiheen jakoalueella (35.919) on kohtalainen (yli 3 %). Pitoisuuslisä verrattuna alapuoliseen vedenlaatuun pysyy ravinteiden osalta alle 3 %, mutta humuksen pitoisuus kasvaa n. 14 % (Taulukko 9).

Yleisötilaisuuksissa herätti keskustelua Kokemäen Sääksjärvi, jonka yläpuoliselle valuma-alueelle (Rukajoen valuma-alue 35.157) on osoitettu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 turvetuotantoalueita. Lisäksi Sääksjärven valuma-alueella sijaitsee Haukisuon tuotantoalue, jolle on myönnetty ympäristölupa lokakuussa 2017. Vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettujen tuotantoalueiden kuormitus Sääksjärveen on kuitenkin vähäistä verrattuna valuma-alueen muuhun kuormitukseen. Maatalouden kuormitus on yli puolet kaikesta maankäytön kuormituksesta. Vaihemaakuntakaavassa osoitetun turvetuotannon aiheuttama laskennallinen pitoisuuslisä verrattuna järven nykyiseen vedenlaatuun on ravinteiden ja humuksen osalta alle 1 %. Sääksjärven valuma-alue on varsin suuri, mistä johtuen alueelle osoitetun turvetuotannon vaikutukset järven veden laatuun jäävät vähäisiksi (Taulukko 9).

Harjunpäänjoen (35.14) valuma-alueella sijaitseva Joutsijärvi nousi myös yleisötilaisuuksissa esiin. Joutsijärvi on lisäksi Porin kaupungin vedenhankintavesistö. Kivijärvensuo ja Isosuo sijaitsevat Joutsijärven (35.143) ja Kullaan (35.142) vesistöalueiden rajalla, joten osa vesistä saattaa laskea Joutsijärveen. Mikäli molempien turvetuotantoalueiden vedet johdetaan Joutsijärveen, turvetuotannosta aiheutuvat brutto-

päästöt kohottavat Joutsijärven kokonaisfosforipitoisuutta 3,7 %, kokonaistyyppipitoisuutta 8,7 % ja humuspitoisuutta 5,5 % verrattuna Joutsijärven tämän hetkiseen vedenlaatuun. Tässä vaiheessa ei voida varmuudella tietää, mille vesistöalueelle vedet tullaan johtamaan, vaan tuotantoalueiden yksityiskohtainen suunnittelu ympäristölupavaiheessa ratkaisee lopulta vesistöalueiden rajalla sijaitsevien kohteiden veden kulut.

Karvianjoen vesistöalueella (36) vesistöjen tilaan vaikuttaa erityisesti maa- ja metsätalous. Merikarvianjoen alaosan ekologinen tila on hyvä ja muiden tyydyttävä. Hyvän ekologiseen tilan saavuttaminen vaatii 10–30 % tai 30–50 % kokonaisfosforin ja -typen vähennystarpeen (Taulukko 8). Alueella on olemassa olevaa sekä vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettuja turvetuotantoalueita suhteessa eniten muihin vesistöalueisiin verrattuna. Silti Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettujen turvetuotantoalueiden kuormitus suhteessa muuhun maankäytön kuormitukseen jää vähäiseksi. Karvianjoen alaosan valuma-alueelle tulee suhteessa suurin pitoisuuslisä, koska alueelle on osoitettu eniten turvetuotantoa. Verrattuna alapuolisen vesistön tilaan pitoisuuslisä on kuitenkin suurimmillaan alle 5 %. Poistuma-arvion mukaan turvetuotannosta aiheutuva kokonaisfosforin vähenemä on 57 % ja -typen 44 %.

Karvianjokeen laskevan Lassilanjoen latvoille (Pikkujoen valuma-alueelle 36.097) on osoitettu muutama turvetuotantoalue. Lassilanjoki laskee Inhottujärveen, joka on Natura-alue. Osoitettujen turvetuotantoalueiden kuormituksen osuus Pikkujoen valuma-alueesta on kohtalainen. Pitoisuuslisä suhteessa alapuoliseen valuma-alueeseen kasvaa n. 2-7 %.

Karvianjoen latvoilla on useita Natura-alueita ja Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettuja turvetuotantoalueita. Mustajoen valuma-alueelle (36.047) vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettujen turvetuotantoalueiden ravinnekuormitusten osuus kaikesta maankäytön kuormituksesta on kohtalainen. Kokonaistypen pitoisuuslisä suhteessa alapuoliseen valuma-alueeseen kasvaa Mustajoen valuma-alueella noin 12 % ja kemiallisen hapenkulutuksen osalta noin 18 % nykytilaan verrattuna. Myös Samminjoen yläosan valuma-alueella kokonaistypen pitoisuuslisä on yli 10 % nykytilanteeseen verrattuna (Taulukko 9).

Otamonjoen valuma-alueella (36.06) on Natura-verkostoon kuuluva Haapakeidas, jonka yläpuolelle on osoitettu kaksi turvetuotantoaluetta. Osoitettujen turvetuotantoalueiden kuormituksen osuus valuma-alueen (36.067) maankäytöstä jää pieneksi (alle 2 %). Näiden soiden pitoisuuslisä verrattuna alapuoliseen veden laatuun kasvaa 5-9 % (Taulukko 9).

Selkämereen laskevalla valuma-alueella (83.02) Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettujen turvetuotantoalueiden aiheuttaman kuormituksen % -osuus on suuri verrattuna valuma-alueen muuhun maankäyttöön. Alueella on maa- ja metsätaloutta sekä asutusta, mutta turvetuotannon kuormitus on silti 30 % koko valuma-alueen kuormituksesta.

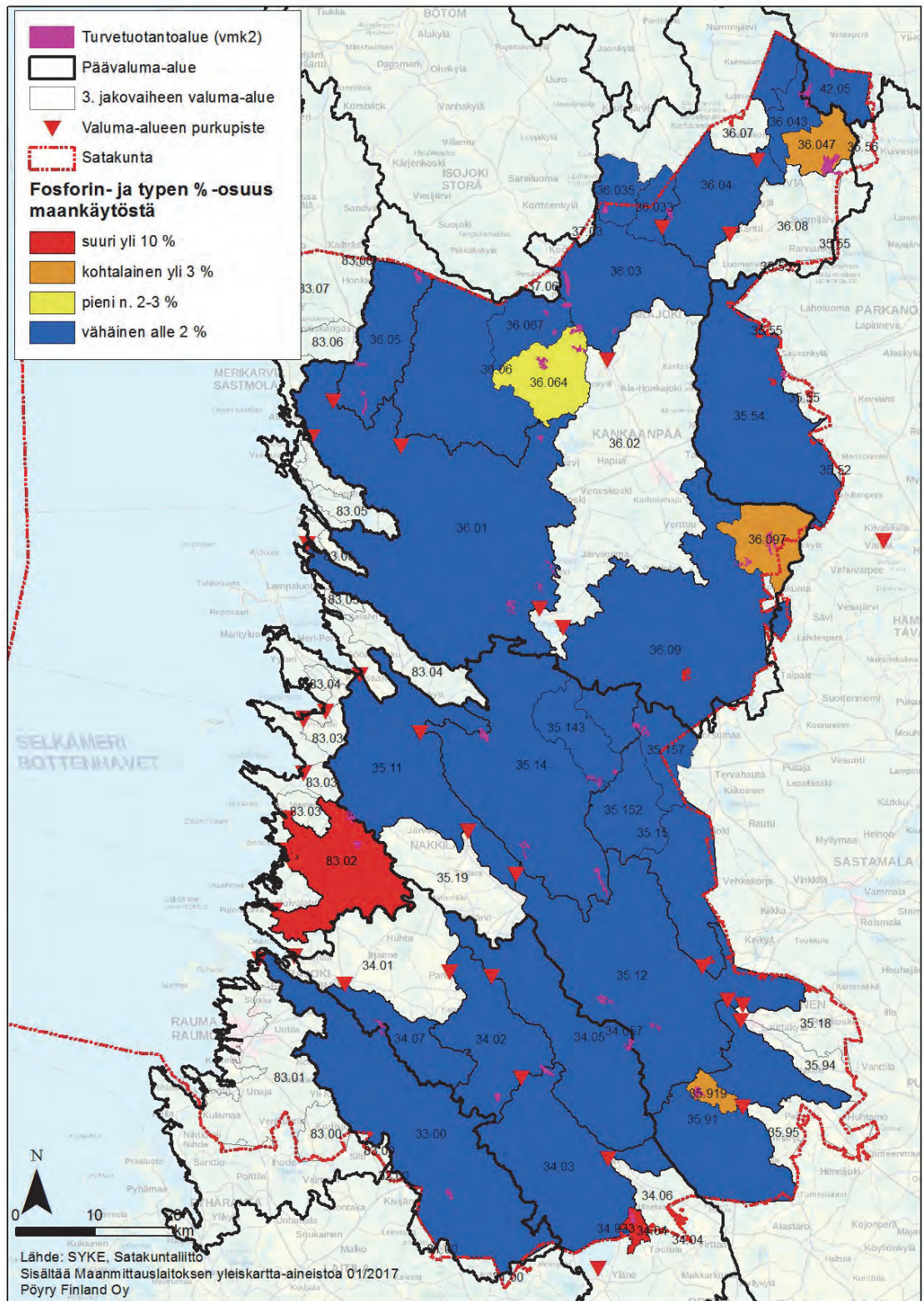
Uusi turvetuotanto tulisi ohjata alueille, jotka ovat jo ojitettuja tai luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita niin, että turvetuotannosta olisi mahdollisimman vähän haittaa vesien tilalle, kalataloudelle ja luonnon monimuotoisuudelle. Turvetuotantoa kannattaa sijoittaa valuma-alueille, joista poistuu turvetuotantoalueita.

Taulukko 7. Yhteenvetotaulukko Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitetun turvetuotannon vesistökuormituksesta sekä pitoisuuslisän osuus alapuolisen vesistön vedenlaadusta toisen jakovaiheen mukaisilla valuma-alueilla.

Valuma-alue		Olemassa oleva tai ympäristö-luvitettu turvetuotanto (ha)	Vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetut turvetuotanto-alueet (ha)	Vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetun turvetuotannon kuormitus valuma-alueella verrattuna muun maankäytön kuormitukseen (#)	Happamat sulfaattimaat alueella	Pitoisuuslisän prosentuaalinen osuus alapuolisen vesistön veden laadusta (%)			
Nimi	Nro.	ha	ha			Kok. P	Kok.N	Kiintoaine	COD _{Mn}
Lapinjoen alaosan	33.00	150	118	vähäinen	hyvin pieni	0,38	0,36	0,25	1,2
Eurajoen keskiosan a	34.02		179	vähäinen	hyvin pieni	0,51	0,49	0,22	2,6
Pyhäjärven a	34.03		73	vähäinen	ei ole	0,16	0,15	0,08	0,79
Köyliönjoen va	34.05		109	vähäinen	hyvin pieni	0,55	0,53	0,26	2,7
Juvajoen va	34.07		63	vähäinen	hyvin pieni	0,97	0,93	0,47	4,8
Kokemäen joen alaosan a	35.11		126	vähäinen	hyvin pieni	0,04	0,06	0,02	0,06
Kokemäenjoen yläosan a	35.12	373	196	vähäinen	hyvin pieni	0,02	0,03	0,01	0,06
Harjunpäänjoen va	35.14		467	vähäinen	pieni	2,0	1,7		3,3
Kauvatasanjoen va	35.15		130	vähäinen	pieni	0,21	0,25	0,08	0,06
Jämijärven va	35.54	926	59	vähäinen	ei ole	0,17	0,20	0,07	0,06
Loimijoen alaosan a	35.91	252	106	vähäinen	ei ole	0,05	0,06	0,02	0,06
Merikarvianjoen alaosan a	36.01		282	vähäinen	pieni	1,8	2,3		3,1
Honkajoen a	36.03	1317	535	vähäinen	ei ole	0,80	1,4	1,0	2,5
Karvianjoen yläosan a	36.04	117	422	vähäinen	ei ole	0,50	0,9	0,6	1,7
Tuorijoen va	36.05	70	269	vähäinen	hyvin pieni	2,6	3,4		4,5
Otamojärven va	36.06	395	286	vähäinen	pieni	1,2	1,5		2,1
Lassilanjoen va	36.09		237	vähäinen	ei ole	0,40	0,73	0,26	1,2
Mustajoen va	42.05		172	vähäinen	ei ole	0,42	1,0	0,76	1,1
Peipunojan va	83.02		171	suuri	hyvin pieni				
# Turvetuotannon kuormitusasteikko									
Fosfori- ja typpikuormitus yli 10 % muusta alueen kuormituksesta		Fosfori- ja typpikuormitus 3-10 % muusta alueen kuormituksesta		Fosfori- ja typpikuormitus 2-3 % muusta alueen kuormituksesta		Fosfori- ja typpikuormitus alle 2 % muusta alueen kuormituksesta			

Taulukko 8. Yhteenveto Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitetun turvetuotannon vaikutuksesta ekologiseen tilaan.

Valuma-alue		Ekologinen tila	Vähennystarve koko valuma-alueella, jotta ekologinen hyvä tila saavutettaisiin		Valuma-alueella tapahtuva turvetuotannon kuormituksen prosentuaalinen muutos (vaihe 1 poistuma ja vaihe 2 lisäys) vuoteen 2035	
Nimi	nro.		Kok. P (%)	Kok. N (%)	Kok. P (%)	Kok. N (%)
Lapinjoen alaosan	33.00	Tyydyttävä	10-30	30-50	-25	-48
Eurajoen keskiosan a	34.02	Tyydyttävä	10-30	10-30	-44	-41
Pyhäjärven a	34.03	Hyvä				
Köyliönjoen va	34.05	Tyydyttävä	30-50	10-30		
Juvajoen va	34.07	Hyvä	10-30	10-30		
Kokemäen joen alaosan	35.11	Välttävä	10-30	10-30	-17	-4
Kokemäenjoen yläosan a	35.12	Tyydyttävä	10-30	10-30		
Harjunpäänjoen va	35.14	Hyvä				
Kauvatasanjoen va	35.15	Tyydyttävä	10-30	10-30		
Jämijärven va	35.54	Tyydyttävä	-	-		
Loimijoen alaosan a	35.91	Välttävä	< 50	< 50		
Merikarvianjoen alaosan	36.01	Hyvä	10-30	10-30	-57	-44
Honkajoen a	36.03	Tyydyttävä	30-50	30-50		
Karvianjoen yläosan a	36.04	Tyydyttävä				
Tuorijoen va	36.05	Tyydyttävä	10-30	10-30		
Otamojärven va	36.06	Tyydyttävä				
Lassilanjoen va	36.09	Tyydyttävä				
Mustajoen va	42.05	Hyvä	-	-		
Peipunojan va	83.02	Tyydyttävä	10-30	30-50		

Kuva 48. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettujen turvetuotantoalueiden kuormituksen (fosfori ja typi) prosenttiosuus kaikesta maankäytöstä.

Taulukko 9. Yhteenvetotaulukko Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitetun turvetuotannon mahdollisista vesistövaikutuksista herkillä kolmannen jakovaiheen mukaisilla valuma-alueilla. Pitoisuuslisän prosentuaalisen osuuden luokittelussa käytetty taulukossa esitettyä kuormitusasteikon mukaista jaottelua.

Valuma-alue		Vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetun turvetuotannon kuormitus valuma-alueella verrattuna muun maankäytön kuormitukseen (#)	Happamat sulfaattimaat alueella	Pitoisuuslisän prosentuaalinen osuus alapuolisen vesistön veden laadusta (%)			
Nimi	Nro			Kok. P	Kok. N	Kiintoaine	COD _{Mn}
Lokonsuon-Isosuon va	34.033	suuri	ei ole	5,1	6,0	3,6	14
Mustajoen va	34.057	vähäinen	pieni	5,6	7,8	4,2	
Joutsijärven a	35.143	vähäinen	hyvin pieni	3,7	8,7		5,5
Rukajoen va	35.157	vähäinen	pieni	1,7	2,8	1,2	4,9
Sääksjärven a	35.152	vähäinen	pieni	0,19	0,42		0,68
Paukkionojan va	35.919	kohtalainen	ei ole	1,9	2,9	1,5	14
Vahokosken va	36.033	vähäinen	ei ole	1,9	3,3	2,3	6,3
Paholuoman alaosan va	36.035	vähäinen	ei ole	1,5	2,5	1,7	4,7
Karvianjärven va	36.043	vähäinen	ei ole	1,2	2,8	1,2	3,9
Mustajoen va	36.047	kohtalainen	ei ole	5,2	12	5,4	18
Samminjoen yläosan va	36.064	pieni	pieni	7,6	11	7,5	8,4
Rynkäjoen va	36.067	vähäinen	ei ole	3,9	5,8	3,9	4,4
Pikkujoen va	36.097	kohtalainen	ei ole	2,4	4,4	1,6	6,9
# Turvetuotannon kuormitusasteikko							
Fosfori- ja typpikuormitus yli 10 % muusta alueen kuormituksesta		Fosfori- ja typpikuormitus 3 - 10 % muusta alueen kuormituksesta		Fosfori- ja typpikuormitus 2-3 % muusta alueen		Fosfori- ja typpikuormitus alle 2 % muusta alueen	

Luontoselvitys⁶⁰

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistoon perustuen laadittiin luontoselvitys, jossa selvitettiin kahdeksan eri suon luontoarvoja kasvillisuuspainotteisesti. Suot sijaitsevat Satakunnan eri puolilla yhdeksän kunnan alueella. Luontoselvityksen tavoitteena oli selvittää maakuntakaavatarkkuus huomioon ottaen kohdealueiden suoluonnon nykytila, alueella esiintyvät luontotyytit (ml. suotyytit, suoyhdistymätyypit ja soilla esiintyvien pienvesien luontotyytit) sekä suojelullisesti huomionarvoisten kasvilajien (uhanalaiset, silmälläpidettävät, alueellisesti uhanalaiset, Suomen kansainväliset vastuulajit, rauhoitetut, harvinaiset ja muulla tavalla luontoarvoja osoittavat lajit) esiintyminen selvitysalueilla.

Kasvillisuuden ohella maastossa havainnoitiin mahdollisuuksien mukaan myös alueen muuta lajistoa, jolla voidaan arvioida olevan merkitystä alueen yleisten luontoarvojen kannalta (mm. linnusto, nisäkkäät, perhoset). Perhosten osalta kiinnitettiin erityistä huomiota suovenhokkaan (suoruuhiikas) kannalta potentiaaliin elinympäristöihin maakuntakaavatarkkuus huomioiden. Suovenhokas on valtakunnallisesti erittäin uhanalainen (EN) ja erityisesti suojeltava laji. Erilliset lajistikartoitukset eivät kuitenkaan sisällyneet työhön.

Tutkimuskohteina oli yhteensä kahdeksan suota, joista kuuden luonnontilaisuusasteikko oli 2 ja kahden 0. Näin ollen kaikilla soilla on tehty ojituksia, jotka ovat vaikuttaneet niiden luonnontilaan.

Kahdeksasta suosta kolmen tulkittiin olevan vailla mainittavia luontoarvoja, sillä ne ovat kauttaaltaan täysin ojitettuja ja kuivuneet varsin paljon. Näitä ovat Karviassa sijaitseva Takaneva (pohj) ja Kokemäellä sijaitsevat Pillikistönsuo E ja Pillikistönsuo N. Näille kolmelle suolle ei ole annettu erityisiä maankäyttösuosituksia.

Muilla viidellä suolla on todennettu olevan kasvillisuudeltaan arvokkaita luontotyyppiejä, joskin Kivijärven-suolla kyse on vain yhdestä luontotyyppistä. Muilla on selvästi useampia erilaisia luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia soita, jotka ovat joko uhanalaisia tai metsälain mukaisia erityisiä arvokkaita elinympäristöjä. Maankäyttösuositukset on annettu sen mukaisesti.

⁶⁰ Ahlman Group Oy: Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 soiden kasvillisuusselvitys 2017. Raportteja 26/2017. Satakuntaliitto. Ladattavissa: Ladattavissa: <http://www.satakuntaliitto.fi/selvitykset>

Kasvillisuusinventointien yhteydessä arvioitiin soiden potentiaalista arvoa myös muiden eliöryhmien osalta. Näitä olivat erityisesti linnusto, suovenhokas (suoruuhiikas) ja viitasammakko. Näiden osalta on tehty vain asiantuntija-arvio, sillä erillisinventointeja ei toteutettu.

Kunkin suon luontoarvot on koottu alla olevaan taulukkoon kokonaiskuvan saamiseksi (Taulukko 10). Taulukossa kuvataan varmuudella löydettyjä arvoja kasvillisuuden osalta sekä potentiaalisia arvoja muiden eliöryhmien osalta. Linnustoarvoissa on painotettu avosoiden esiintymistä. Suoventokkaan osalta on niin ikään painotettu avosoiden ja lisäksi myös ravintokasvien esiintymistä. Viitasammakoiden tilannetta on arvioitu soveliaiden vetisten ja märkien lisääntymispaikkojen kuten allikoiden esiintymisen perusteella.

Taulukko 10. Tutkimuskohteena olevien soiden varmat sekä mahdolliset luontoarvot.

Plus- ja miinusmerkein kuvataan arvoja seuraavasti: +++ = varmasti todennettuja arvoja, ++ = hyvin mahdollisia arvoja, + = mahdollisia arvoja ja - = varmasti tai todennäköisesti ei arvoja.

Suon numero	Suon nimi	Arvokas kasvillisuus	Linnusto	Suoventokas	Viitasammakko	Sudenkorennut
416	KOPPIONEVA	+++	++	++	+	-
21145	TAKANEVA (POHJ)	-	-	-	-	-
485	PILLIKISTÖNSUO E	-	-	-	-	-
31112	PILLIKISTÖNSUO N	-	-	-	-	-
15926	RÄMINKEIDAS	+++	++	++	++	-
40193	HANGASSUO S	+++	+	++	-	-
15684	PERÄNEVA	+++	++	++	++	++
95	KIVIJÄRVENSUO	+++	-	+	-	-

Aurinkoenergian tuotantoalueita koskevat selvitykset

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laajoja aurinkoenergian tuotantoalueita koskevaa teemaa varten tilattiin konsultilta esiselvitys.⁶¹ Selvityksen laatijaksi valikoitui tarjouskilpailun kautta Pöyry Finland Oy. Esiselvitys toteutettiin osana Satakuntaliiton maakunnan kehittämisrahalla (MKR) rahoitettua hanketta Valtakunnallisesti merkittävät yritysalueet ja teollisuuden uusiutumisen mahdollistaminen. Esiselvitystä ohjasi ohjausryhmä, mihin oli kutsuttu Satakuntaliiton lisäksi edustajat Nakkilan kunnasta, Rauman kaupungilta, Satakunnan ammattikorkeakoulusta ja Porin yliopistokeskuksesta maisemantutkimuksen koulutusohjelmasta.

Esiselvitykseen on koottu perustiedot aurinkoenergiasta (eli aurinkosähkön ja aurinkolämmön tuotannosta), sen teknisistä ja taloudellisista lähtökohdista sekä ympäristövaikutuksista. Selvityksessä esitellään aurinkoenergian sekä siihen liittyvän lainsäädännön ja ohjauksen nykytilaa Suomessa ja kartoitetaan esimerkitapauksia ulkomailta. Työn keskeisimpiä teemoja olivat aurinkoenergian tuotantolaitosten maakunnallisesti merkittävän kokoluokan määrittely, sijoittelukriteeristön kokoaminen sekä pohdinta mahdollisuuksista ja tarpeesta osoittaa aurinkoenergiatuotantoon soveltuvia alueita maakuntakaavassa. Työssä ei kartoitettu aurinkoenergiatuotantoon sopivia alueita Satakunnassa tai muualla, vaan esitettiin ainoastaan ehdotuksia sijoittelun kriteereiksi ja tuotiin esiin asioita, joita sijoittelussa tulee huomioida.

Aurinkoenergian tuotantoalueiden esiselvityksessä on käyty läpi aurinkopaneelien ja -keräinten teknisiä ominaisuuksia ja kehittymistä. Auringon säteilyenergian muuntaminen hyödynnettäväksi energiaksi on mahdollista toteuttaa useilla eri teknologioilla. Tällä hetkellä maailmanlaajuisesti eniten kokemusta on aurinkosähköstä (engl. photovoltaic, PV), jossa auringon säteilyenergiaa muutetaan suoraan sähköenergiaksi.

Aurinkosähkön tuotannossa hyödynnettävät teknologiat ovat jaettavissa kolmeen sukupolveen ja näistä ensimmäisen sukupolven yksi- ja monikiteisiä piikkenoja ja toisen sukupolven ohutkalvoaurinkokennoja on käytössä kaupallisissa järjestelmissä. Kolmannen sukupolven nanokidekennot ovat vielä kehitysasteella.

Tyypillisen yhden nykyaikaisen aurinkopaneelin sähköteho on n. 250-300W. Paneelit ovat perinteisesti tasoon asennettuja ja useimmiten väriltään tummansinisiä. Tyypillisesti 1MW aurinkosähköjärjestelmä

⁶¹Pöyry Finland Oy: Esiselvitys aurinkoenergian tuotantoalueista. 2016

Liikenneviraston kuormauspaikkoja käsittelevä selvitys on päivitetty keväällä 2018.⁶⁴ Päivitetyssä selvityksessä vain Porin Riihikeden kuormauspaikka on mukana tavoitetilaa kuvaavassa verkossa ylläpidettävänä kuormauspaikkana. Kokemäen Peipohja ei ole mukana tavoitetilän kuormauspaikkaverkossa.

Rakennettuja kulttuuriympäristöjä koskevat selvitykset

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt perustuvat museoviraston vuonna 2009 tekemään inventointiin (RKY2009). Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Museovirasto 2009 -inventointi on valtioneuvoston 22.12.2009 tekemällä päätöksellä otettu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi rakennettua kulttuuriympäristöä koskevaksi inventoinniksi. Inventointi korvaa Museoviraston vuonna 1993 julkaiseman inventoinnin (Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt, Museoviraston rakennushistorian osasto, julkaisu 16/1993).

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyyppittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä. Vuoden 2009 inventoinnin perusteella Satakunnassa sijaitsee 81 valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.⁶⁵

Vuoden 1993 valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY1993) tarkistusinventoinnille oli tarvetta, koska vuosien varrella oli syntynyt paljon uutta inventointitietoa. Lisäksi aineisto ei ollut riittävästi tasapainossa maan eri osien eikä rakennetun ympäristön eri tyyppien kesken, eikä ilmentänyt riittävästi eri kohdetyyppisiä valtakunnallisesta näkökulmasta. Toisaalta joidenkin kohteiden kulttuurihistoriallinen arvo oli vähentynyt ja toisaalta oli myös noussut esiin rajausten ja kuvausten tarkistustarpeita. Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen päällekkäisyydet maisema-alueiden kanssa haluttiin poistaa ja kohdentaa rajaukset nimenomaan rakennettuihin ympäristöihin. Museovirasto lähetti inventointiaineistosta vuosina 2003-2005 lausuntopyynnön kaikille kunnille, maakuntaliitoille, alueellisille ympäristökeskuksille ja maakuntamuseoille. Lausuntokierroksen jälkeen oleellisesti muutetuista alueista lähetettiin uudet lausuntopyynnot maakunnan liitoilta ja niiltä kunnilta, joiden alueilla kohteet sijaitsivat.

Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 valmisteltaessa lähtökohtaisesti on katsottu, että vuoden 1993 valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ovat edelleen maakunnallisesti merkittäviä. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen yhtenä taustaselvityksenä pidetään Museoviraston vuonna 1993 julkaisemaa inventointia (Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt, Museoviraston rakennushistorian osasto, julkaisu 16/1993⁶⁶).

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen lähdeaineistona on käytetty myös Satakunnan rakennusperintö 2005 inventointia, joka tehtiin Satakunnan maakuntakaavan laadinnan yhteydessä. Satakunnan maakunnallisesti merkittävän rakennusperinnön inventointi-, täydennys- ja päivitystyö käynnistettiin Satakuntaliitossa EU-projektina tavoite 2 -ohjelmasta syksyllä 2003. Lauri Putkonen toimi selvitystyön konsulttina. Hankkeella oli Lounais-Suomen ympäristökeskuksen (nykyisin Varsinais-Suomen ELY-keskus), Satakunnan Museon, Turun yliopiston, Satakuntaliiton ja Satakunnan kuntien edustajista muodostuva ohjausryhmä. Selvityksen tavoitteena oli saattaa ajan tasalle Satakunnan rakennettua kulttuuriperintöä koskevat vuosina 1987-88 inventoidut tiedot. Vanhan aineiston päivittämisen ohella tavoitteeksi asetettiin kohdevalikoiman täydentäminen uudemman rakennuskannan edustajilla. Inventointityö aloitettiin kuntakyselyllä ja vuonna 2004 kesän aikana suoritettiin maastotyöt. Selvityksen yhteydessä osa vanhoista kohteista poistettiin, osa yhdistettiin laajemmiksi kokonaisuuksiksi ja myös uusia kohteita lisättiin. Kaikkiaan Satakunnan rakennusperintö 2005 selvityksen kohdeluettelossa on 745 kohdetta.⁶⁷

⁶⁴ Iikkanen Pekka, Lapp Tuomo, Rataverkon raakapuun kuormauspaikkaverkon päivitys Esitys tavoitetilän edellyttämiksi toimenpiteiksi, 2018, Liikennevirasto

⁶⁵ Museovirasto 2009: Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. www.rky.fi

⁶⁶ Ympäristöministeriö / Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16. Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt, 1993. Selvityksen aineistoja ladattavissa: http://www.satakuntaliitto.fi/tietopankki_vmk2

⁶⁷ Putkonen, Lauri: Satakunnan rakennusperintö 2005. Satakuntaliitto. Selvitys ladattavissa: http://www.satakuntaliitto.fi/tietopankki_vmk2

MUSEOVIRASTO Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY

PERUSHAKU
valitse kunta
kaikki kunnat
kohteen nimi tai sen osa 2

kohteeseen sisältyy
kaikki vaihtoehdot
ympäristön nykyluonne
kaikki vaihtoehdot

hae

KARTTAHAKU

kohteet maakunnittain

Eura Satakunta

Euran kirkko

Kuvaus
Euran kirkonkylän historialliset julkiset rakennukset, kirkko, pappila, koulu ja seuratalo Euran Pirtti muodostavat historiallisen saarekkeen kirkonkylän halki kulkevan raitin varrella. Pirtti on ulkoasultaan ja interiooreiltaan kokonaisuutena ja maamme edustavimpia seurantaloja. Pappilalla historialliset rakenteet yhdistyvät ajallisesti syväksi ja monipuoliseksi kokonaisuudeksi.

Raitin varrella, laajan viljelystasangon laidalla kohoavalla jyrkällä kummulla sijaitsee Euran pappila. 1840-luvulla rakennettu päärakennus sijaitsee puutoksi istutetun kummun korkeimmalla kohdalla ja talousrakennukset määrittävät alueensa. Päärakennuksen ulkoarkkitehtuuri noudattaa empirekauden rakentamistapaa ja tyylipiirteet korostuvat erityisesti kuistin yksityiskohdissa. Pappilan alueella on nuoremmalla rautakaudella periytyvä kalmisto.

Vanhassa hautausmaalla keskeillä sijaitsevan tornilisen, punatäplästä ja graniitista muurettu pitkäkirkon on suunnitellut arkkitehti Josef Stenbäck. Kirkko on korjattu 1920-luvulla arkkitehti Erkki Huttusen johdolla. Taidemaalari Aleksandra Soltinin maalaama Jeesuksen ylösnousemista kuvaava alttaritaulu on vuodelta 1899. Hautausmaan laidalla on tiilinen maksimirakennus.

Euralaisen taiteilija Jalmarin Karhulan suunnittelema nuorisoseuran talo, Euran Pirtti, sijaitsee vastapäätä kirkkoa, raitin toisella puolella. Jugendtyylisessä, osittain kaksikerroksisessa rakennuksessa on Karhulle tyypillinen massiivinen katto-osa ja pieniruutuiset ikkunat kuten hänen lähistöllä sijaitsevassa omassa talossaan, Karhulassa. Rakennuksen kaikki yksityiskohdat ja alkuperäinen kalustus ovat Jalmarin Karhulan suunnittelema.

Hautausmaan itäpuolella virtaa Eurajoki, jonka ylittää kaksiaukkoinen Luukkalan kylän tielle 1800-luvulla rakennettu kivisilta. Kirkonkylän vanha koulu on vuodelta 1880.

Historia
Eura mainitaan emäseurakuntana 1425. Nykyinen, lähinnä uusgotiikkaa edustava kirkko valmistui 1896. Samalla paikalla sijaitsevat aiemmat 1640 ja 1728 valmistuneet kirkot.

Vanha nelihuoneinen pappila oli 1840-luvulla papiston asumi-standardin mukaan pieni. Vanhan pappilan laajentamisesta päätykamarilla luovuttiin ja seurakunnan rakennuskomitea ehdotti kokonaan uuden pappilan rakentamista. Suunnitelmat laati Turun kaupunginarkkitehti P.J. Gylch ja rakentamisesta vastasi muuhijärveläinen M. Roos. Pappila valmistui 1843.

Euran Pirtti valmistui 1908. Rakennus aiottiin 1970-luvulla siirtää Seurasaareen, mutta euralaisten yhdistysten perustama Kotiseutuyhdistys Euran Pirtti korjasi rakennuksen alkuperäisellä paikallaan euralaisten juhlapaikaksi.

Lisätietoja
G.T. Lindström, Kuvaus Euran pitäjästä, Helsinki 1944.
Elias Härö, Pappilarakennusten yhdennellätoista hetkellä. Arkkitehti 11-12/1963.
Elias Härö, Satakunnan kulttuurihistorialliset suojelukohteet. Satakunnan seutukaavaliitto 1969.
Kulttuurihistorialliset kohteet Satakunnassa. Satakunnan seutukaavaliitto 1979. A120.
Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander, Kalastajista kauppanaisiin. Euran esihistoria. Vammala 2000.
Lauri Putkonen, Satakunnan rakennusperintö. Satakuntaliitto, Painamaton inventointi.

Kartta: Euran kirkko
Kartta: Euran kirkko

Kuva 49. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ovat esillä Museoviraston ylläpitämällä verkkosivulla www.rky.fi.

Arvokkaita maisema-alueita koskevat merkitykset

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992) on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukainen inventointi, joka tulee ottaa huomioon alueiden käytön suunnittelun lähtökohtana. Valtioneuvosto teki 5.1.1995 periaatepäätöksen valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista ja maisemanhoidon kehittämisestä. Päätös perustuu maisema-alueityöryhmän mietintöön (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992, Osa 1 Maisemanhoito ja Osa II Arvokkaat maisema-alueet) ja siitä käytyyn lausuntokierrokseen.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ovat maaseutomme edustavimpia kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteeseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Maisemien arviointi perustuu alueiden ominais- ja erityispiirteiden tarkastelun ohella vuonna 1992 laadittuun maisemamaakuntajakoon. Arvokkaita maisema-alueita valittaessa on tavoitteena ollut, että jokaisen maisemamaakunnan tärkeimmät piirteet tulevat edustetuiksi ja että arvokkaat maisema-alueet jakautuvat tasaisesti kautta maan. Maisema-alueityöryhmän mietinnössä maisema-alueiden aluekuvaukset on laadittu niiden tietojen perusteella, jotka on saatu seutukaavaliittojen ja työryhmän vuosina 1986-1992 tekemissä inventoinneissa. Satakunnassa on valtioneuvoston vuoden 1995 periaatepäätöksen mukaisia valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita viisi: Kokemäenjokilaakso, Vihteljärvi-Niemenkylä, Köyliönjärven kulttuurimaisemat, Ahlman ja Yyterin maisemanähtävyys.⁶⁸

Ympäristöministeriö on käynnistänyt valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventoinnin. Inventointityötä on ohjannut ympäristöministeriön ohjausryhmä (MAPIO). Inventoinnit on pääosin laadittu ELY-keskusten ja maakuntaliittojen toimesta, mutta ohjausryhmä on niiden pohjalta tehnyt koko maan osalta yhdenvertaisen ja maantieteellisesti tasaisesti jakautuvan aineiston. Aineiston perusteella ympäristöministeriö on tehnyt uuden ehdotuksen valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi, jotka on ollut kuultavana ja lausuntokierroksella vuoden 2016 keväällä. Kuulemisen tulosten pohjalta tehdään mahdollisesti tarvittavat muutokset valtioneuvostolle esiteltävään ehdotukseen valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista. Valtioneuvosto päättää valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista lähivuosien aikana.⁶⁹

Satakuntaliiton Katson maalaismaisemaa -hanke toteutti Satakunnan alueella valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventoinnin. Hanke toteutettiin vuosien 2012-2013 aikana

⁶⁸ Maisema-alueityöryhmän mietintö II (1993). Arvokkaat maisema-alueet. Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, Mietintö 66/1992.

⁶⁹ http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Maisemat/Arvokkaat_maisemaalueet

Satakuntaliiton ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen rahoittamana Euroopan aluekehitysrahaston hankkeena (EAKR). Samaan aikaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointien kanssa tehtiin myös maakunnallinen maisemaselvitys sekä maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi. Maakunnallisen maisemaselvityksen pohjalta tehtiin ehdotus Satakunnan maisema-maakuntajaon ja maisemaseutujaon tarkistamiseksi. Maisemamaakuntajaon ja maisemaseutujaon avulla on eri alueille määritelty tyypilliset maisemapiirteet, joita valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet edustavat parhaiten.⁷⁰ Katson maalaismaisemaa -hankkeeseen sisältyi myös erillinen maisema-alueiden äänimaisemaa koskeva tarkastelu. Tavoitteena oli nostaa äänimaisema esille osana maisema-alueiden kokemista ja ymmärtämistä ja pohtia äänimaiseman merkitystä arvoluokitustekijänä.⁷¹

Satakunnan maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet arvioitiin samoilla kriteereillä kuin valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Satakunnan maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointityön yhteydessä kahden maisema-alueen kriteerit täyttivät valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden vaatimukset. Leistilän aukean viljelysmaisemaa ja Eura-Kiukainen kulttuurimaisemaa ehdotettiin inventointitulosten perusteella nostettavaksi valtakunnallisten maisema-alueiden luokkaan. Ympäristöministeriön ohjaustyöryhmä (MAPIO) oli arvioinneissaan puolestaan hyväksynyt Euran ja Kiukaisten kulttuurimaiseman valtakunnallisesti arvokkaiksi esitettävien maisema-alueiden joukkoon. Inventoinnin perusteella maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita on kaikkiaan neljätoista: Eurajoen kulttuurimaisema, Harjunpäänjoen kulttuurimaisema, Hiirijärven kulttuurimaisema, Lattomerän kulttuurimaisema, Leistilänjärven kulttuurimaisema, Leistilän aukean viljelysmaisema, Loimijoen kulttuurimaisema, Panelian kulttuurimaisema, Vuojoki-Linnamaa kulttuurimaisema, Luvianlahden kulttuurimaisema, Kodisjoen kulttuurimaisema, Karvianjokilaakson kulttuurimaisema, Jämijärven kulttuurimaisema ja Karvian kulttuurimaisema.

Katson maalaismaisemaa -hankkeen projektisuunnittelijana toimi Jenny Alatalo (HuK, artemoni AMK). Hankkeella oli oma ohjausryhmä, jossa oli edustajia Satakuntaliiton lisäksi Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta, Satakunnan Museosta, MTK-Satakunnasta, ProAgria Länsi-Suomesta sekä Turun yliopistolta. Hankkeen asiantuntija- ja seurantaryhmänä toimi Satakunnan kulttuuriympäristötyöryhmä. Maastokäynteillä projektisuunnittelijan mukana oli yleensä kunnan edustaja. Hankkeen aikana järjestettiin kaksi kyläiltaa, Jämijärvellä ja Nakkilan Leistilänjärvellä, ja Varsinais-Suomen ELY-keskus järjesti inventoitujen maisema-alueiden kommentointikierroksen. Hankkeen päätteeksi järjestettiin loppuseminaari.

Natura- arvioinnin tarveharkinta⁷²

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisuja koskevassa Natura-arvioinnin tarveharkintaselvityksessä arvioitiin koko kaavan mahdollisia vaikutuksia Natura 2000 -verkostoon kuuluviin alueisiin ja niiden luonto-arvioihin valmisteluvaiheen aineistoon perustuen. Satakunnan alueelle sijoittuu kokonaan tai osittain yhteensä 69 kpl Natura-verkostoon kuuluvaa aluetta, joiden yhteispinta-ala on lähes 79 000 ha.

Natura-arvioinnin tarveharkintaan otettiin mukaan kaikki Satakunnan alueelle kokonaan tai osittain sijoittuvat Natura-alueet. Lisäksi tarkasteltiin maakunnan ulkopuolelle sijoittuvia Natura-alueita, mikäli ne sijaitsevat samalla valuma-alueella Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 turvetuotantomerkintöjen kanssa. Natura-arvioinnin tarveharkinnassa tarkasteltiin Natura-alueiden ympäristön maankäyttöä vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineiston pohjalta.

Työn keskeisenä aineistona ovat olleet Natura-alueiden viralliset tietolomakkeet ja ympäristöministeriön ehdotuksen mukaiset päivitetty tietolomakkeet (Ympäristöministeriö 2016⁷³) sekä Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 valmisteluaineisto. Turvetuotantoalueiden osalta tausta-aineistona on käytetty vesistövaikutusarviointia. Valmisteluvaiheen aineiston lisäksi arviointitarkastelussa on otettu huomioon kuulemisvaiheen jälkeen esille nousseet kolme terminaalitoimintojen aluetta ja yksi ympäristöluvan omaava turvetuotantoalue.

Tarkempi tarkastelu tehtiin niille Natura-alueille, joiden läheisyyteen (<1 km) sijoittui kaavamerkintöjä Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2. Mikäli Natura-alueen läheisyydessä oli kaavamerkintöinä vain maisemaan ja kulttuuriympäristöön liittyviä merkintöjä, ei Natura-alueelle tehty tarkempaa tarkastelua. Varsinaisen Natura-arvioinnin tarveharkinta tehtiin 27 Natura-alueelle.

Natura-arvioinnin tarveharkinnan mukaan Karvianjoen kosket Natura-alueelle (FI0200130) olisi syytä laatia luonnonsuojelulain 65 § mukainen Natura-arviointi koskien Pälvisäärenkeitaan turvetuotantoaluetta. Muille

⁷⁰ Alatalo, Jenny: Satakunnan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi, Katson maalaismaisemaa -hanke. 2013 Satakuntaliitto.

⁷¹ Savola, Anne. Katson maalaismaisemaa ja kuuntelen. Äänimaisemallinen näkökulma maisema-alueiden inventointiin Satakunnassa. Satakuntaliitto 2013.

⁷² Pöyry Finland Oy: Vaihemaakuntakaava 2, Natura-arvioinnin tarveharkinta. 101006333-001, 22.9.2017, päivitetty 16.10.2017. Satakuntaliitto. Ladattavissa: <http://www.satakuntaliitto.fi/selvitykset>

⁷³ Ympäristöministeriö 2016. Natura-verkoston ja sen tietojen täydentäminen. <http://www.ym.fi/Natura2000kuuleminen>

Natura-alueille ei Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineiston merkinnöistä katsottu olevan vaikutuksia, jotta Natura-arvioinnit olisi tarpeen.

5.4 Suunnitteluperiaatteet

Maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne

Kauppa

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan Satakunnan vähittäiskaupan palveluverkon rakenne nojautuen kokonaismaakuntakaavassa osoitettuun alue- ja keskusverkkorakenteeseen ja mitoitusvuoteen 2035. Mitoitus osoitetaan maankäyttö- ja rakennuslain 71 b §:n mukaisesti siten, että vaihemaakuntakaavassa 2 määritellään merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajat sekä yksiköiden mitoitus riittävällä tarkkuudella keskustatoimintojen alueen ulkopuolella. Keskustatoimintojen alueita (C) ei enää mitoiteta. Ratkaisut perustuvat kaavan laatimisvaiheessa voimassa olevaan maankäyttö- ja rakennuslakiin sekä laadittuihin Satakunnan kaupan palveluverkkoselvityksiin.

Satakunnan seudulliset suuryksiköt sijoitetaan kokonaismaakuntakaavan mukaisesti keskustatoimintojen alueelle ja uusia, rakennetta hajauttavia päivittäis- tai keskustahakuisen erikoiskaupan alueita ei osoiteta, vaan seudullisesti merkittävät päivittäistavarakaupan ja erikoiskaupan alueet perustuvat olemassa oleviin sijainteihin, jolloin ne ovat hyvin saavutettavissa ja niiden saavutettavuutta voidaan edelleen kehittää. Satakunnan vaihemaakuntakaavalla 2 edistetään muuttuvan kaupan mahdollisuuksia osoittamalla tilaa vaativan kaupan osalta kehittämisvyöhykkeet, jotka toisaalta ohjaavat kehitystä joukkoliikennettä tukeville akselleille ja tukevat kuntien suunnittelua. Satakunnan vaihemaakuntakaavalla 2 ja maankäytön suunnittelulla luodaan myös lähtökohdat ja puitteet toimivalle kilpailulle.

Samalla varaudutaan kaupan toimialan muuttuvaan toimintaympäristöön ja mahdollistetaan mm. tilojen muuntuminen ja kehittäminen. Tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeillä mahdollistetaan seudullisten tilaa vaativien suuryksiköiden sijoittuminen hyvien pääliikenneväylien ja olevien tai suunniteltujen liittymien varteen täydentämään olevaa rakennetta. Sijoittumisessa huomioidaan raskaan liikenteen ja asuntoalueiden erilaiset logistiset tarpeet. Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmä tarjoaa kunnille välineet ohjata kaupan palvelurakenteen kehitystä ja hallita sen muutoksia tarkentamalla ratkaisuja edelleen kuntakaavoilla.

Tavoitteena on kaupallisten palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden turvaaminen ja kaikille kunnille taataan mitoituksessa kunnan omaa ostovoimaa vastaava mitoitus. Saavutettavuuden merkitys tulee korostumaan entisestään jatkossa. Maankäytön suunnittelulla luodaan edellytykset asuinalueiden kaupallisten palvelujen tarjonnalle ja pyritään vaikuttamaan olemassa olevien palvelujen säilymiseen. Kaupallisten palvelujen tulee olla mahdollisuuksien mukaan saavutettavissa eri kulkumuodoilla. Tavoitteena on asiointiliikenteestä sekä raskaasta liikenteestä aiheutuvien haitallisten vaikutusten vähentäminen. Maakunnallisessa mittakaavassa saavutettavuutta on tarkasteltu Kaupan palveluverkkoselvityksessä 2016.

Toinen vähittäiskaupan sijainnin ohjauksen keskeinen tavoite on keskusta-alueiden aseman tukeminen kaupan sijaintipaikkana. Keskusta-alueilla on tyypillisesti monipuolinen palvelutarjonta, asutusta ja hyvät liikenneyhteydet ympäröiviltä asuinalueilta eri liikennemuodoilla. Maankäytön suunnittelulla luodaan edellytykset kaupallisten palvelujen tarjonnalle keskusta-alueilla ja toisaalta edistetään keskusta-alueiden olemassa olevan palvelutarjonnan säilyttämistä ja kehitysmahdollisuuksia.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 noudatetaan voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain 71 a §:n periaatetta ja tulkintaa, että vähittäiskaupan suuryksikkö on yli 4000 kerrosneliömetrin suuruinen vähittäiskaupan myymälä. Säännöksiä sovelletaan myös olemassa olevan vähittäiskaupan myymälän merkittävään laajennukseen tai muuttamiseen vähittäiskaupan suuryksiköksi, vähittäiskaupan suuryksikön laajentamiseen sekä sellaisiin vähittäiskaupan myymäläkeskittymiin, jotka ovat vaikutuksiltaan verrattavissa vähittäiskaupan suuryksikköön. Vähittäiskauppaa koskevat säännökset koskevat kaikkia kaupan toimialoja.

Maankäyttö- ja rakennuslain 71 b §:ssä esitetty maakunta- ja yleiskaavalle vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset sisältövaatimukset, joiden mukaan:

- suunnitellulla maankäytöllä ei saa olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin ja niiden kehittämiseen. Arvioitaessa suunnitteluratkaisun vaikutuksia keskustan kaupallisiin palveluihin otetaan huomioon muun muassa kaupan laatu.
- kaavassa osoitettavien kaupan alueiden on mahdollisuuksien mukaan oltava saavutettavissa joukkoliikenteellä ja kevyellä liikenteellä. Tavoitteena on, että paljon liikennettä aiheuttavat vähittäiskaupan toiminnot (päivittäistavarakaupat ja kauppakeskukset) sijoittuisivat niin, että niihin on mahdollista päästä henkilöauton ohella myös joukkoliikenteellä ja kevyellä liikenteellä.
- suunnitellun maankäytön on edistettävä sellaisen kaupan palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkojen pituudet ovat kohtuullisia ja liikenteen haitat mahdollisimman vähäisiä. Liikenteellisten

vaikutusten arvioinnissa korostuvat palvelujen etäisyys asutuksesta, mahdollisuus käyttää eri liikemismuotoja ja muut seikat, jotka vaikuttavat liikenteen määrään (mm. kaupan laatu ja siitä aiheutuva asiointitiheys).

Maankäyttö- ja rakennuslain 71 b §:n mukaan maakuntakaavassa on määriteltävä merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja sekä osoitettava vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella riittävällä tarkkuudella. Seudullista merkitystä omaavan suuryksikön alaraja voi olla erilainen riippuen kyseessä olevasta alueesta ja olosuhteista sekä kaupan laadusta. Alaraja voi vaihdella maan eri osissa ja myös yksittäisen maakunnan alueella. Enimmäismitoituksen osoittamisen tavoitteena on varmistaa keskusverkon ja kaupan palvelurakenteen tasapainoinen kehitys.

Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 varten laaditussa Kaupan palveluverkkoselvityksessä 2016 on seudullisen kaupan mitoitusta tarkasteltu alueittain, alueiden lähtökohdista käsin. Kaavan tavoitteena on kunnittainen lähestymistapa, jotta jokaisella kunnalla on mahdollisuus kehittää alueensa kaupan palvelutarjontaa ja vyöhykeperiaattein tapahtuva mitoitus, joka mahdollistaa suunnitteluratkaisujen tarkentumisen kunkin kunnan alueella. Uusia, aiemmin toteuttamattomia seudullisesti merkittävän kaupan alueita (KM) ratkaisussa ei osoiteta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 71 c §:n mukaan vähittäiskaupan suuryksiköiden ensisijainen sijaintipaikka on keskusta-alue, ellei muu sijainti kaupan laatu huomioon ottaen ole perusteltu. Keskusta-alueen ulkopuolelle soveltuvia ovat esim. toimialat, jotka eivät aiheuta merkittäviä kielteisiä vaikutuksia keskustaan sijoittuvalle kaupalle ja joiden sijoittaminen keskustaan on toiminnan luonteen ja ison tilatarpeen vuoksi vaikeaa. Myös toimialan tyypillinen asiointitiheys ja sitä kautta liikenteen määrä vaikuttaa arvioon. Keskustaan soveltumattomilla vähittäiskaupan suuryksiköillä tarkoitetaan yleensä sellaisia yksiköitä, joissa päämyyntiartikkeleina ovat tilaa vaativan erikoiskaupan toimialojen tuotteet kuten rauta- ja rakennustarvikkeet, kodinkoneet, huonekalut, puutarha-alan tuotteet, veneet, maataloustuotteet ja moottoriajoneuvot.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 yleisissä suunnittelumääräyksissä on siten osoitettu keskustatoimintojen alueiden ulkopuolisen merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksiköiden alueiden ja tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeiden vähittäiskaupan yhteenlasketun kerrosalan enimmäismitoitus vuonna 2035 (sisältäen alueen kaiken kaupan kerrosalan). Vyöhykemitoituksen pohjana on Kaupan palveluverkkoselvityksen mukainen mitoitustarkastelu alueittain, mikä mahdollistaa vaikutusten arvioinnin riittävällä tarkkuudella ottaen huomioon sen, että kokonaan uusia, seudullisesti merkittäviä vähittäiskaupan suuryksiköiden aluevarauksia ei ole osoitettu, eikä kokonaisuudessaan ratkaistu rakenne tältä osin ole muuttumassa. Ratkaisu mahdollistaa kaupan edelleen kehittämisen Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteiden suuntaisesti.

Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö ja alueiden käytön ekologinen kestävyys

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan maakunnallisesti merkittäviä turvetuotannossa olevia tai turpeenottoon soveltuvia alueita, joilla ottamisen edellytykset soiden luonnonarvojen säilymisen ja muun käytön kannalta on tutkittu. Soihin ja turvemaihin liittyvät valtakunnalliset ja maakunnalliset tavoitteet on esitetty alueidenkäyttösuunnitelmaa koskevassa luvussa 7, jossa käsitellään vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttöä ja alueidenkäytön ekologista kestävyyttä. Maakunnallisen suunnittelun tehtävänä on edistää valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamista. Turvetuotantoalueita koskevan suunnittelun tavoitteena on täydentää Satakunnan maakuntakaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden EO3 ja EO4 verkostoa.

Turvetuotantoalueiden osoittamisella Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 edistetään kasvu-, ympäristö- ja energiaturpeen tuotannon jatkumista Satakunnassa ottaen huomioon vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö. Alueiden osoittamisessa on otettu huomioon suolunnon monimuotoisuuden säilymisen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset ja sovitettu yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet. Yksi keskeinen suunnittelun lähtökohta on ollut soiden luonnontilaisuusluokituksen huomioonottaminen. Geologian tutkimuskeskus on luokitellut Satakunnan alueelta tutkimansa suot luonnontilaisuusluokkiin valtioneuvoston 30.8.2012 periaatepäätöksessään hyväksymän asteikon mukaisesti⁷⁴. Valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaan turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja soita tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Luonnontilaisuusluokkiin 3 ja 4 kuuluvat luonnontilaisiksi luokitellut suot on rajattu suunnittelun ulkopuolelle Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2. Lisäksi suunnittelussa on otettu huomioon alueiden käytön ekologinen kestävyys siten, että on kiinnitetty huomiota muun muassa ihmisen terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen, luontoon, erityisesti vesistöihin kohdistuvan kuormituksen vä-

⁷⁴ GTK/Turvevarojen tilinpito: http://www.gtk.fi/_system/print.html?from=/tietopalvelut/palvelukuvaukset/turvevarat_palvelu.html (viitattu 21.9.2016)

hentämiseen ja alueidenkäytön ekologiseen kestävyys. Luonnontilaisuusasteikko on esitetty seuraavassa kuvassa (Kuva 50).

	Kuivatus	Kasvillisuus	Vedenpinta
0	Muuttunut peruuttamattomasti: vesitalous muuttunut, kasvillisuuden muutos edennyt pitkälle.	Kasvillisuus muuttunut kauttaaltaan ja sen kehitys osissa tapauksista edennyt turvekangasvaiheeseen.	
1	Vesitalous muuttunut kauttaaltaan, kasvillisuusmuutokset selviä.	Puuston kasvu selvästi lisääntynyt ja/tai alue taimettunut/metsittynt. Kasvillisuusmuutokset voivat kauttaaltaan ojitetuillakin alueilla olla hitaita. Alue voi olla myös jäkälöitynyt tai karhunsammaloitunut vailla merkittävää puustokerrosta.	Suoveden pinta kauttaaltaan alentunut.
2	Suolla ojitettuja ja ojittamattomia osia. Ojitus estää hydrologisen yhteyden suon ja ympäristön välillä. Osalla ojittamatonta alaa kuivahtamista. Keidassoilla ojitus on muuttanut myös reunaluisun ja keskustan vesitaloutta.	Suolle tyypillinen kasvistoaines kärsinyt; varpuisuus voi olla lisääntynyt välipinoilla; merkkejä puuston kasvun lisääntymisestä tai taimettumisesta. Osalla suon ojittamatonta alaa kasvillisuusmuutoksia. Keidassoiden keskiosien muutokset voivat laidetta lukuun ottamatta olla vähäisiä.	Suoveden pinta voi olla hivenen alentunut kauempanakin ojista, jos ne ovat "puhkaisseet" laajoja rimpia tai keidassoiden kuljuja taikka allikoita. Suon ennallistamisen tai suolle tulevien pisto-ojien aiheuttamat taikka esim. penkkateiden patoamat vettymät kuuluvat tähän luokkaan.
3	Valtaosa suosta ojittamatonta. Aapasuon reunojoitus ei kauttaaltaan estä luonnollista vaihtelua kangasmetsään (tms.); merkittävää kuivahtamista ei suon muissa osissa. Keidassoiden laideosissa voi olla laajalti vesitalouden muutoksia.	Suokasvillisuudessa ei muutoksia suon reunavyöhykettä lukuun ottamatta. Keidassoilla laiteella puuvartisten kasvien osuus voi olla merkittävästi lisääntynyt.	Suoveden pinta alentunut ojien tuntumassa, joskus myös suon pinta.
4	Suon välittömässä läheisyydessä tai reunassa häiriö(tä), esim. oja, tie tms., jotka eivät aiheuta näkyvää muutosta suolla. Osassa keidassoiden laitteita voi kuitenkin olla vesitalouden muutoksia.	Suokasvillisuus vallitsee aluskasvillisuudessa (pl. luontaisesti ruoppaiset tai pohjakerrokseltaan sulkeutumattomat suotyyppit). Osassa keidassoita laitteita voi olla vähäisiä kasvillisuuden muutoksia.	Vedenpinta kullakin suopinnan tasolla tyypillisissä rajoissa.
5	Suolla ja sen välittömässä läheisyydessä ei häiriötekijöitä.		

Kuva 50. Suoyhdistymien tai suokokonaisuuksien luonnontilaisuusasteikko. Luonnontilaisuuteen perustuva yleinen luonnontilan luokittelu.⁷⁵

Kaavoissa (Satakunnan maakuntakaava, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2) osoitettujen turvetuotantoalueiden toteuttaminen ja laajentaminen tapahtuu ympäristönsuojelulain mukaisella lupamenettelyllä. Maanhankintaan ja luvittamiseen liittyvät ongelmat ja esteet vähentävät kaavoitettujen alueiden tuotantoon saattamisen toteumaennustetta. Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 ei estä turvetuotantoa turvetuotantoalueiksi osoitettujen alueiden ulkopuolella, jos muut edellytykset täyttyvät (mm. ympäristönsuojelulaki 527/2014, maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/132).

Valtakunnallisesti arvokkaat luontoarvoja omaavat suoalueet on otettu huomioon turvetuotantoalueiden suunnittelussa ja alueiden likimääräistä sijaintia kuvaava yleiskartta on liitetty kaavaselostuksen erillisliitteeseen B.

Ympäristöministeriön Suot ja turvemaat maakuntakaavoituksessa -julkaisussa käsitellään turvetuotantoa, soidensuojelua ja soiden muuta käyttöä alueiden käytön ja erityisesti maakuntakaavoituksen näkökulmasta. Kyseisessä julkaisussa kuvataan tarpeellista tietopohjaa, soiden luokittelua, vaikutusten arvioinnissa huomioon otettavia seikkoja sekä soiden erilaisten käyttömuotojen osoittamista kaavamerkinnöillä ja -määräyksillä. Julkaisun laadinnan lähtökohtana ovat maankäyttö- ja rakennuslain säädökset maakuntakaavan laadinnasta ja valtioneuvoston hyväksymiin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin sisältyvät soi-

⁷⁵ Ympäristöministeriö: Suot ja turvemaat maakuntakaavoituksessa. Suomen ympäristö 7/2015. Ympäristöministeriö, rakennetun ympäristön osasto.

den suojelun ja turvetuotannon yhteensovittamista koskevat tavoitteet.⁷⁶ Kyseisen julkaisun periaatteita on sovellettu Satakunnan oloihin turvetuotantoalueiden suunnitteluprosessissa.

Turvetuotantoalueita koskevan suunnitteluprosessin alussa määritettiin keskeiset valintaprosessin lähtökohdat ja suunnittelu eteni vaiheittain siten, että liikkeelle lähdettiin GTK:n Satakunnassa tutkimista 696 suosta, joiden pinta-ala oli yli 20 ha (Kuva 51). Selvitystyö eteni siten, että GTK:n turvevarojen tilinpitoaineistosta tutkittiin vähintään 50 ha:n pinta-alan omaavat suot mukaan lukien sellaiset suot, joilla oli mahdollisia synergiaetuja pienialaisten suokeskittymien osalta ja joiden luonnontilaisuusluokka oli 0-2. Tutkittuja soita oli 238 kpl. Pinta-alaltaan 20-50 ha ja luonnontilaisuusluokkaan 0-2 kuuluvia soita jäi tarkemmin selvittämättä noin 295 kpl (pl. em. tarkastelussa synergiaetuja omaavat suot), koska ne eivät ole kooltaan maakunnallisesti merkittäviä. Selvitystyön etäisyysvyöhyke- ja reunaehdotarkastelussa kiinnitettiin huomiota asutukseen ja loma-asutukseen, Satakunnan maakuntakaavassa osoitettuihin suojelualuevarauksiin, virkistysalueisiin, melutasoltaan hiljaisiin alueisiin, pohjavesialueisiin, meren rannikkoon ja muihin vesistöihin. Teknistaloudellinen analysointi tehtiin GTK:n turveraporttien pohjalta ja aineiston analysoinnissa otettiin huomioon myös potentiaalisten turvetuotantoalueiden suhde Satakunnan luonnonsuojeluselityksen 1995-1998, IBA, FINIBA ja MAALI-aineistoihin sekä aineiston suhde yksityismaiden luonnonsuojelualueisiin. Myös Suomen luonnonsuojeluliiton laatima raportti koskien Suomenselän aluetta otettiin huomioon tarkastelussa⁷⁷. Suunnitteluprosessin tarkempi kulku on kuvattu powerpoint-raportissa⁷⁸.

Lopuksi kaikista potentiaalisista turvetuotantoalueista koottiin suokohtainen aineisto, jossa on esitetty tarkemmat tiedot kustakin potentiaalisesta turvetuotantoalueesta⁷⁹. Vaikutusten arviointi on kiinteä osa turvetuotantoalueiden suunnitteluprosessia ja arviointia on tehty ja tehdään täydentävästi koko kaavaprosessin ajan.

Valmisteluvaiheen aineistosta saatujen lausuntojen ja mielipiteiden sekä niihin laadittujen vastineiden ja tehtyjen lisäselvitysten (vesistövaikutusten arviointi – vaihe 2, luontoselvitys ja Natura 2000 -tarveharkinta) perusteella tehtiin tarkistuksia ehdotusvaihetta varten. Ehdotusvaiheen 1 valmistelua koskevan suunnitteluprosessin tarkempi kulku on kuvattu powerpoint-raportissa⁸⁰. Suokohtainen aineisto päivitettiin vaihemaakuntaehdotusta 1 vastaavaksi.⁸¹

Ehdotusvaiheesta 1 saatujen lausuntojen ja niihin laadittujen vastineiden sekä 16.5.2018 pidetyn viranomaisneuvottelun jälkeen tehtiin tarkistuksia ja muutoksia ehdotusvaihetta 2 varten. Ehdotusvaiheen 2 valmistelua koskevan suunnitteluprosessin tarkempi kulku on kuvattu powerpoint-raportissa⁸². Lisäksi suokohtainen aineisto on päivitetty vaihemaakuntakaavan ehdotusta 2 vastaavaksi.⁸³

⁷⁶ Ympäristöministeriö: Suot ja turvemaat maakuntakaavoituksessa. Suomen ympäristö 7/2015. Ympäristöministeriö, rakennetun ympäristön osasto.

⁷⁷ Suomen luonnonsuojeluliitto: Suomenselän ja Maanselän suojelu- ja ennallistamisesitys. Raportti 1.5.2016. Suomaa,

⁷⁸ Savola, Anne: Turvetuotantoalueiden ja luonnonarvosoiden valintaprosessi, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, raportti 1.12.2016. PowerPoint-esitys. Satakuntaliitto.

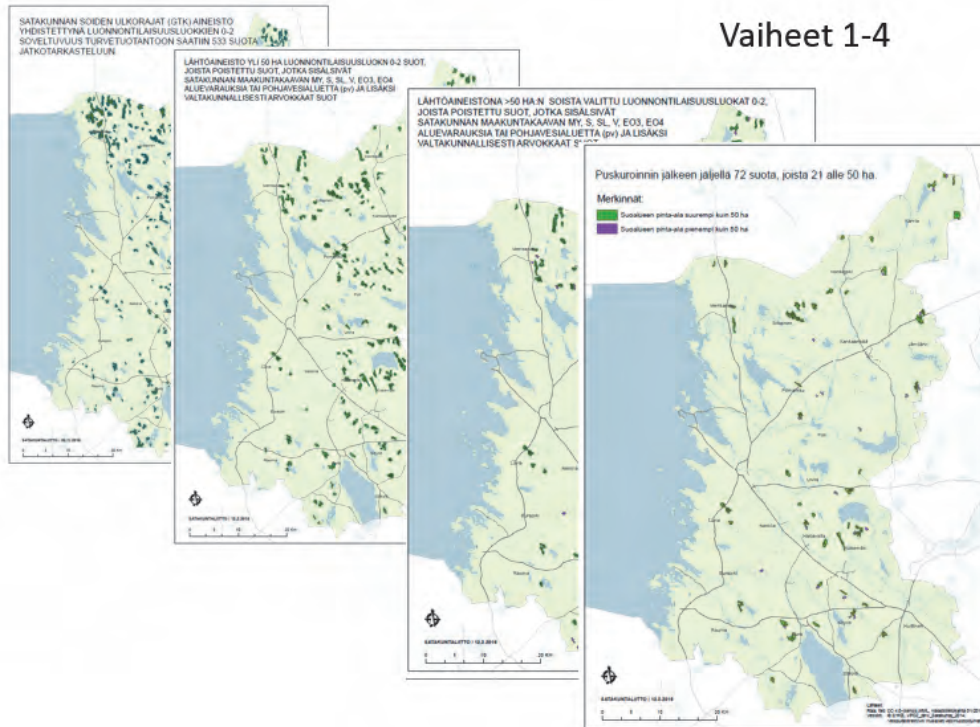
⁷⁹ Savola, Anne: Potentiaaliset turvetuotantoalueet, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Suokohtainen aineisto 31.10.2016. PowerPoint-esitys. Satakuntaliitto.

⁸⁰ Savola, Anne: Turvetuotantoalueiden ja luonnonarvosoiden valintaprosessi ja Natura-arvioinnin tarveharkinta, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, valmisteluvaiheen aineistosta ehdotusvaiheeseen 2018. Ehdotusvaiheen aineisto 4.12.2017. PowerPoint-esitys.

⁸¹ Savola, Anne: Potentiaaliset turvetuotantoalueet, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Suokohtainen aineisto 4.12.2017. PowerPoint-esitys.

⁸² Savola, Anne: Turvetuotantoalueiden ja luonnonarvosoiden valintaprosessi ja Natura-arvioinnin tarveharkinta, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 ehdotusvaiheesta 1 ehdotusvaiheeseen 2. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotuksesta 1 saadut lausunnot, vastineet ja ratkaisuehdotukset 31.8.2018 ehdotusvaiheessa 2. PowerPoint-esitys.

⁸³ Savola, Anne: Potentiaaliset turvetuotantoalueet, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Suokohtainen aineisto 31.8.2018, ehdotusvaihe 2. PowerPoint-esitys.

Kuva 51. Turvetuotantoalueiden suunnittelu on edennyt vaiheittain. Kuvassa vaiheet 1-4.

Ympäristön ja talouden kannalta kestävä liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt

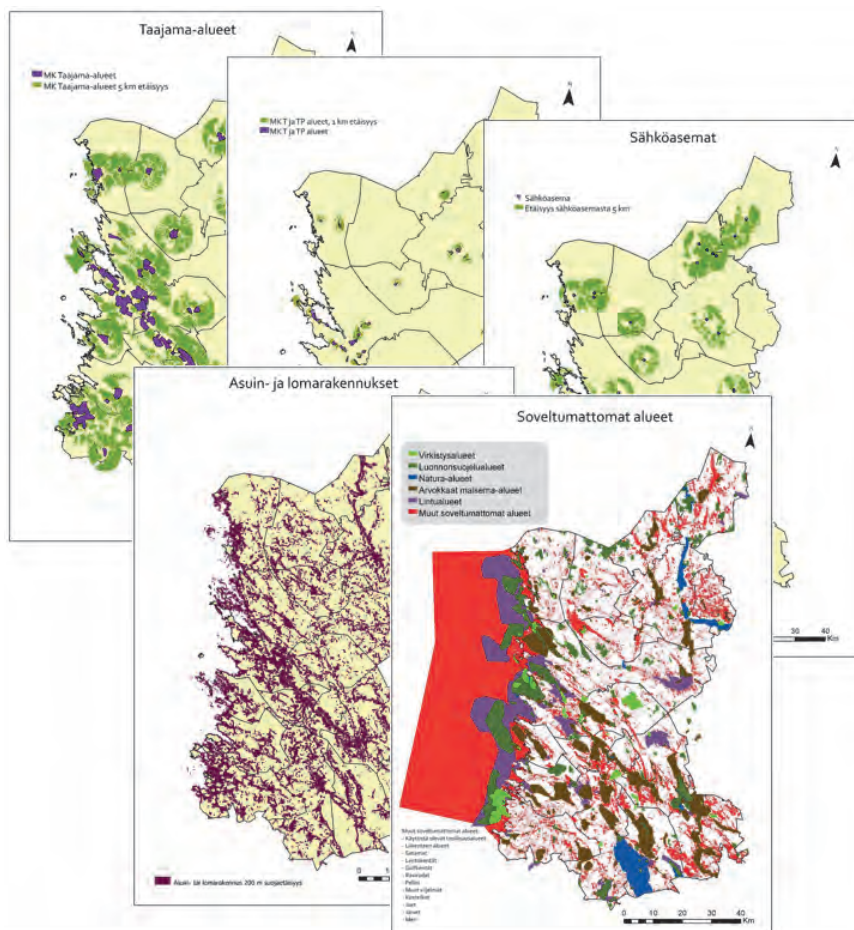
Laajat aurinkoenergian tuotantoalueet

Esiselvityksessä määriteltiin alustavat kriteerit aurinkoenergian tuotantoalueita varten ja näitä kriteerejä sovellettiin Satakuntaliiton paikkatietoanalyysissä.

Paikkatietoanalyysissä laajojen aurinkoenergian tuotantoon soveltuvien alueiden kriteereinä oli korkeintaan 5 kilometrin etäisyys sähköasemasta, korkeintaan 5 kilometrin etäisyys taajamasta sekä korkeintaan 1 kilometrin etäisyys teollisuusalueesta tai maa-aineksen ottoalueesta. Sähköasemat olivat maakuntakaavassa osoitettuja vähintään 110 kV:n sähköverkkoon kuuluvia sähköasemia. Taajama-alueajauksina käytettiin maakuntakaavassa osoitettuja taajamatoimintojen alueita, joiden ulkoreunasta 5 kilometrin etäisyys mitattiin. Teollisuusalueiden 1 kilometrin etäisyys laskettiin maakuntakaavassa osoitettujen teollisuus- ja varastotoimintojen sekä työpaikka-alueiden ulkoreunasta. Lisäksi soveltuviin alueisiin sisällytettiin vielä rakentamattomat edellä mainitut teollisuus- ja varastotoimintojen alueet sekä työpaikka-alueet. Maa-ainesten ottoalueiden osalta käytettiin maakuntakaavassa kyseiseen tarkoitukseen osoitettuja alueita, joiden reunoilta 1 kilometrin etäisyys laskettiin. Myös itse alueet sisällytettiin soveltuviin alueisiin.

Edellä mainittujen kriteerien perusteella muodostettuja alueita supistettiin poistamalla alueet, joiden ei olemassa olevan maankäytön tai muun syyn perusteella katsottu soveltuvan aurinkoenergian tuotantoalueiksi. Soveltuvista alueista poistettiin:

- Maanmittauslaitoksen maastotietokannan mukaiset asuin- ja lomarakennukset lähietäisyydellä 200 m
- Maakuntakaavassa virkistysalueiksi osoitetut alueet
- Maakuntakaavassa osoitetut luonnonsuojelualueet ja suojelualueet
- Maakuntakaavassa osoitetut maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityisiä ympäristöarvoja sekä maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta
- Natura 2000 –verkostoon kuuluvat alueet
- Maakuntakaavassa osoitetut valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt sekä maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt
- Maakuntakaavassa osoitetut maisemallisesti arvokkaat peltoalueet ja perinnemaisemat
- Kansainvälisesti tärkeitä lintualueet (FINIBA ja IBA) sekä maakunnallisesti merkittävät lintualueet (MAALI)
- Seuraavat Corine-maanpeiteaineiston maankäyttöluokat: Liikenteen alueet, teollisuusalueet, satamat, lentokentät, golfkentät, raviradat, muut viljelmät, kosteikot, joet, järvet, meri

Kuva 52. Laajojen aurinkoenergian tuotantoalueiden paikkatietoanalyysi

Analyyisin tuloksena saatiin 1064 erillisen monikulmion muodostama paikkatietoaineisto. Alueista poistettiin käsittelyn helpottamiseksi kaikki alle 2 ha kokoiset alueet ja jäljelle jäävistä muodostettiin 57 kokonaisuutta.

Kaikki 57 aluetta käytiin systemaattisesti läpi ja arvioitiin yleispiirteisesti soveltuvuus maakunnallisesti merkittävään laajamittaiseen aurinkoenergian tuotantoon. Paikkatietoaineiston tuottamia alueita verrattiin maakuntakaavaan, yleiskaavaan ja mahdollisesti asemakaavaan sekä ilmapäokuvaan. Katso maalaismaisemaa –hankkeessa inventoidut arvokkaat maisema-alueet eivät olleet alustavassa paikkatietotarkastelussa mukana, vaan ne huomioitiin vasta tässä vaiheessa. Jos alueella jo oli tai sinne oli maakuntakaavassa tai yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoitettu muita kuin teollisuustoimintoja tai vastaavaa, aluetta ei ehdotettu aurinkoenergialle soveltuvaksi. Maa-aineisten ottoalueilla voidaan pohtia jälkikäyttöä ja metsäisiä alueita ei suosittu. Jäljelle jäävät alueet luokiteltiin vielä soveltuvuuden perusteella kahteen tasoon.⁸⁴

Aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealue määritettiin sellaisille alueille, joilla katsottiin olevan eniten potentiaalia laajamittaisen aurinkoenergian tuotannolle. Alueiksi valittiin riittävän laajoja kokonaisuuksia eli jokaisella alueella tulisi olla potentiaalista aluetta vähintään noin 40 ha.

Bioenergia- ja puuterminaalialueet

Bioenergia- ja puuterminaaliselvityksessä⁸⁵ esitellyt kohteet käytiin läpi ja niiden ominaisuuksia arvioitiin excel-taulukossa positiivisiin ja negatiivisiin. Jos kohteella oli useita hyviä ominaisuuksia eli se oli riittävän kaukana asutuksesta, sillä oli laajentumismahdollisuuksia, se sijaitsi hyvien liikenneyhteyksien varrella jne., sitä voitiin pitää potentiaalisena jatkotarkasteluun. Näitä kaikkein soveltuvimpia terminaalialueita tarkasteltiin seuraavassa vaiheessa jo olemassa olevia bio- ja puuenergian käyttöpaikkoja ja olemassa olevia kuormaustaikoja vasten. Tavoitteena oli löytää alueellisesti kattava verkko terminaleja mahdollisimman hyvillä paikoilla ja niin, että tärkeimmät kriteerit esim. asutuksen ja laajentumismahdollisuuksien suhteen täyttyvät. Liikenteeseen ja liikenneverkkoon liittyvien näkökulmien huomioimisella oli tässä tarkastelussa pääpaino, koska liikenne muodostaa merkittävän osan terminaalien vaikutuksista aiheuttavasta toiminnasta.

⁸⁴ Nummela Anne, Vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluaineisto, aurinkoenergian tuotantoalueet, 2016

⁸⁵ Hollmén Manu, Bioenergia- ja puuterminaaliselvitys, 2015

Maakuntakaavassa osoitetut liikennetarkistukset on huomioitu bioenergia- ja puuterminaalien suunnittelussa. Vaihemaakuntakaavan 2 prosessin aikana kävi ilmi, että valtatielle 12 on pitkän tähtäyksen suunnitelmissa tarkoitus rakentaa ohituskaista Murtamontien ja Kollantien itäpään valtatieliittymien väliselle alueelle. Ohituskaistan osuudella valtatiellä ei voi olla tasoliittymiä. Kollan terminaalialueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee huomioida valtatie 12 ohituskaista- ja liittymäjärjestelyjen toteutumisen edellytykset riittävällä tavalla.

Puukuljetusten logistisessa järjestelmässä tarvitaan keräilypaikkoja, puskuriterminaleja ja lastauspaikkoja rautateille sekä satamia. Pääosin näitä ei ole tarpeen merkitä erikseen maakuntakaavassa, mutta vaihemaakuntakaavan selvityksen tarkoittamat isot bioterminaalit olisivat tarkoituksenmukaista sijoittaa siten, että ne palvelisivat myös näitä tarpeita korvaten pienempiä puskuriterminaleja tai uudelleenkuormauspaikkoja, tai nämä isot terminaalit saataisiin sijoitettua nykyisten vastaavien laitojen yhteyteen.

Satakunnasta voidaan tunnistaa seuraavat jo olemassa olevat kohteet puu- ja biotuotteiden kuljetusten logistiikassa:

- Pienet keräily- ja puskuriterminaalit: Näitä käytetään metsästä korjatun puun ensimmäisenä varastointipaikkana lähellä hakkuutyömaita. Näille keräilypaikoille voidaan myös varastoida puuta puskurointitarkoituksessa. Tällöin hakkuutyömaalta kerralla tullut puu toimitetaan tasaisena virtana eteenpäin pitkin vuotta. Kun tämä niin sanottu puskurointi tapahtuu lähellä hakkuualueetta, puukuljetuskaluston käytön optimointi helpottuu, kun kuljetustarve pysyy suunnilleen samana läpi vuoden. Turvetuotantoalueet toimivat periaatteessa samoin, mutta kun turpeen otto on keskittymä, erillisiä keräilyterminaleja ei ole, vaan turpeen kuivaus ja puskurointi tapahtuvat tuotantoalueen yhteydessä.
- Tehtaat, sahat, polttolaitokset ja vastaavat: puu kuljetetaan viime kädessä niiden käyttöpaikoille. Näiden yhteydessä myös vaihtelevasti varastoidaan puuta, vaikka nykyään ensi sijassa pyritään siihen, että raaka-aineet tulevat jatkuvana virtana ja samoin lopputuotteet viedään suoraan eteenpäin.
- Rautateiden kuormauspaikat ja satamat: Kaikkea Satakunnasta kerättyä puuta ja muita biotuotteita ei käytetä maakunnassa. Vienti maakunnasta tapahtuu osin suoraan kuorma-autoilla, mutta myös junilla ja laivoilla. Puukuljetuksia varten on kaksi rautateiden lastauspaikkaa, Porissa ja Kokemäellä. Myös satamien kautta on mahdollista kuljettaa puuta. Pienempien satamien, Olkiluodon ja Merikarvian, toiminnassa puukuljetukset ovat merkityksellisiä, isojen satamien kautta kuljetetaan raakapuun sijaan lähinnä puujalosteita. Merikuljetuksilla on tällä hetkellä vähäinen rooli raakapuun kuljetuksissa. Pitkällä tähtäimellä on tärkeää varmistaa, että niin raakapuun vienti maakunnasta kuin tuontikin maakuntaan onnistuu taloudellisesti sekä rautateillä että merikuljetuksina.

Pääsääntöisesti näitä varten ei ole omia nimenomaisia varauksia maakuntakaavassa, vaan ne sijoittuvat teollisuudelle, energiatuotannolle ja liikenteelle varatuille alueille.

Bioenergia- ja puuterminaalialueilla voidaan tukea ja täydentää nykyisiä edellä kuvattuja solmukohtia ja monipuolistaa järjestelmää edistämällä muidenkin biotuotteiden, kuin vain raakapuun kuljettamista samaa logistista järjestelmää hyödyntämällä. Lähinnä kyseeseen tulee hake ja ehkä turve joiltain osin. Tulevaisuudessa metsistä ja soilta kerättävät raaka-aineet voivat monipuolistua uusien innovaatioiden myötä.

Uusien terminaalien tai yleisemmin biokuljetusten logistiikka-alueiden pitäisi siis tukea olemassa olevaa toimintaa esimerkiksi:

- antaen lisää tilaa varastointiin ja tuotteiden käsittelyyn lähellä käyttö- tai lastauspaikkoja
- yhdistäen pienempiä puskuriterminaleja isommiksi ja mahdollistaen nykyistä monipuolisemman kerättyjen raaka-aineiden käsittelyä
- mahdollistamalla alueellisten uusien biotuotteiden kuljettamiseen, käsittelyyn ja varastointiin tarkoitettujen logistiikka-alueiden perustamisen

Uudet logistiikka-alueet voivat olla joko olemassa olevien teollisuus- tai logistiikka-alueiden laajennuksia tai kokonaan uusia. Jälkimmäisessä tapauksessa tarvitaan uusia kaavavarauksia.

Sinällään ei ole tarkoituksenmukaista, että kuljetusketjuun tulisi lisää kuorman purkuja ja lastauksia, mutta esimerkiksi tilausta käyttöpaikoilla voi johtaa välivarastointitarpeeseen.

Tuulivoima

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitevaiheessa nousi esiin kolme tuulivoimatuotannon aluetta: Merikarvian Korvenneva, Merikarvian Halssi ja Siikaisten Leppijärvi. Halssin ja Leppijärven alueille tehtiin uudet etäisyysvyöhyketarkastelut samoilla kriteereillä kuin Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 1 laadittaessa käytettiin. Linnustovaikutuksista oli valmistunut uusia selvityksiä. Vaikutustenarvioinnin ja etäisyysvyöhyke-

tarkastelujen perusteella todettiin, että Halssin ja Leppijärven alueille ei voi osoittaa uusia maakunnallisesti merkittäviä tuulivoimaloiden alueita Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2.⁸⁶

Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edellyttävät, että alueidenkäytöllä edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä. Lisäksi alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina. Inventoinneilla tarkoitetaan kulttuuriympäristöä ja luonnonperintöä koskevia viranomaisten laatimia valtakunnallisia inventointeja, jotka perustuvat riittävän laaja-alaiseen valmisteluun: Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992), Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, Museovirasto 2009 ja Muinaisjäännösrekisteri, Museovirasto).⁸⁷

Museoviraston vuoden 2009 valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt osoitetaan Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 inventoinnin mukaisina. Valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY2009) rajaukset supistuivat aiempaan vuoden 1993 inventointiin verrattuna huomattavasti. Inventoinnissa pois rajautuneet alueet ovat olleet potentiaalisia alueita valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointeja tehdessä ja maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita inventoitaessa. Näin ollen osa alueista tulee huomioiduksi maisemallisten arvojen vuoksi Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettuna arvokkaiksi maisema-alueiksi tai maisemallisesti tärkeiksi alueiksi. Mikäli vuoden 1993 inventoinnin mukainen valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö ei ole tullut huomioiduksi maisema-alueiden inventoinneissa, ne kuitenkin edelleen ovat edelleen maakunnallisesti tai paikallisesti merkittäviä kulttuuriympäristöjä ja osoitetaan Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2, mikäli Satakunnan rakennusperintö 2005 inventoinnin aineisto ja rajausta eivät turvaa alueen arvoja riittävällä tavalla.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan maakunnallisesti merkittävänä kulttuuriympäristöinä myös Satakunnan rakennusperintö 2005 –inventoinnin alueet ja kohteet.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennystyö on parhaillaan käynnissä. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteena on ollut päivittää valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Valtioneuvosto ei ole vielä tehnyt päätöstä uusista valtakunnallisesti arvokkaista maisema-alueista, joten Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan vuoden 1995 valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, mietintö 66/1992). Ympäristöministeriön valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventoinnin aineisto osoitetaan Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 ehdotuksena uusiksi valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi, kunnes valtioneuvosto tekee uuden päätöksen.⁸⁸ Päätöksen viipyessä Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan sekä voimassa olevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet että uusiksi valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi ehdotetut alueet.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennystyön yhteydessä inventoitiin myös maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet maisemallisesti tärkeinä alueina.

Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 laadittaessa on lähtökohtana ollut Satakunnan maakuntakaava merkintöineen ja määräyksineen. Satakunnan maakuntakaavassa on osoitettu muinaismuistolain nojalla rauhoitettuja muinaisjäännösalueita ja kohteita. Kohteet on osoitettu Museoviraston valtakunnallisen muinaisjäännösrekisterin (2007) päätöksen mukaan. Satakunnan maakuntakaavassa osoitetut kiinteät muinaisjäännökset on otettu huomioon Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 suunniteltaessa.

Museoviraston muinaisjäännösrekisterissä on perustiedot Suomen mantereen kiinteistä muinaisjäännöksistä. Rekisteriin on myös kerätty tietoja kohteista, joita ei ole toistaiseksi vahvistettu muinaisjäännöksiksi, irtainten muinaisesineiden löytöpaikoista sekä luonnonmuodostelmiksi tulkituista kohteista. Rekisterin tiedot karttavat ja päivittyvät tutkimusten, inventointien ja tarkastusten myötä koko ajan.⁸⁹

⁸⁶ Nummela Anne: Vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluaineisto, tuulivoima. 2016, päivitetty 20.12.2017

⁸⁷ Ympäristöministeriö. Tulevaisuuden alueidenkäytöstä päätetään nyt. Tarkistettavat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Helmikuu 2009.

⁸⁸ Ympäristöministeriö: Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ympäristöministeriö 2015. www.ym.fi/maisemakuuleminen

⁸⁹ Museovirasto. Kulttuuriympäristörekisteriportaali. Muinaisjäännösrekisteri 2016. <http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx>

5.5 Maakuntakaavamerkinnät ja –määräykset⁹⁰

Satakunnan maakuntakaavaa täydentävä Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 kaavakartta ja merkinnät ja määräykset ovat maakuntakaavan juridisia asiakirjoja. Kaavakartalla esitetään kutakin teemaa koskeva ratkaisu maakuntakaavamerkinnöin, jotka ovat merkintöinä yleispiirteisiä ja täsmentyvät kuntien yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa. Kuntien kaavoitusta ohjataan maakuntakaavassa merkintöihin sisältyvillä määräyksillä. Ympäristöministeriön kaavamerkintöjä koskevan asetuksen (31.3.2003) lähtökohtia ovat olleet maankäyttö- ja rakennuslaissa määritellyt maakuntakaavan sisältövaatimukset sekä tarve kehittää kaavojen vaikutusten arviointia ja vuorovaikutteista suunnittelutapaa. Joitakin asetuksen mukaisia merkintätapoja ja määrittelyjä on Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 kehitetty edelleen soveltumaan Satakunnan maakunnallisiin erityiskysymyksiin. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaan maakuntakaavoissa käytetään kehittämisperiaatemarkintöjä, alueiden erityisominaisuuksia ilmaisevia merkintöjä sekä varsinaisia aluevaraus-, kohde- ja viivamerkintöjä.

5.5.1 Kehittämisperiaatemarkinnät

Kehittämisperiaatteita koskevilla merkinnöillä ja niihin liittyvillä määräyksillä osoitetaan alueita, jotka ovat merkittäviä maakunnan tavoitellun kehityksen kannalta ja joihin tästä syystä kohdistuu muussa suunnittelussa huomioon otettavia alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen kehittämistarpeita. Merkintätyypin avulla voidaan parantaa maakunnan alueiden käytön suunnittelun ja kehittämissuunnittelun yhteen niveltymistä. Kehittämisperiaatemarkintöjen oikeusvaikutukset liittyvät nimenomaisesti yksityiskohtaisemman suunnittelun ohjaukseen.

Kehittämisperiaatteet voivat koskea maakunnan kehittämisen kannalta tärkeitä alueidenkäyttökysymyksiä. Niitä koskevat aluevaraustarpeet tai muut alueidenkäyttöön liittyvät järjestelyt on usein tarkoituksenmukaista tutkia kuntatasolla tai muun toteuttavan suunnittelun yhteydessä. Kehittämisperiaatteisiin liittyvät maakuntakaavamääräykset koskevat siten lähes aina toteuttavaa suunnittelua.

Kehittämisperiaatemarkintöihin kuuluvilla kehittämisen kohdealuemerkinnöillä osoitetaan alueidenkäytön periaatteen tai kehittämistarpeen alueellinen ulottuvuus. Kohdealuemerkintöjä tulee täsmentää maakuntakaavamääräyksellä, joka osoittaa kehittämistavoitteen tai kehittämisen reunaehdot ohjeeksi yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle.

Merkintä on luonteeltaan osa-aluemerkintä. Kehittämisperiaatemarkinnät ovat kaavan muihin merkintöihin nähden päällekkäisiä. Kehittämisen kohdealuemerkinnällä osoitettavan osa-alueen sisälle voi siten sijoittua eri merkinnöin osoitettua alueiden käyttöä tai alueiden erityisominaisuuksia.

5.5.2 Alueiden erityisominaisuuksia ilmaisevat merkinnät

Maakuntakaavan osa-alueiden erityisominaisuudet voivat liittyä luonnon- tai kulttuuriympäristön, maiseman sekä luonnonvarojen erityisiin arvoihin. Erityisominaisuuksia voivat olla myös osa-alueiden alueidenkäyttöä erityisesti rajoittavat ominaisuudet kuten melu- ja vaara-alueet tai suojavyöhykkeet.

Osa-alueiden erityisominaisuuksia osoittamaan voidaan käyttää rasteri- tai viivamerkintöjä. Erityisominaisuuksia osoittavien merkintöjen alueella voi olla monenlaista alueidenkäyttöä. Jotkin erityisominaisuuksia osoittavat merkinnät viittaavat tarpeisiin, joiden toteutus tapahtuu erityislainsäädännön kautta. Tällöin osa-aluemerkinnän merkitys on ensisijaisesti informatiivinen. Kuten kehittämisperiaatemarkintöjäkin, voidaan erityisominaisuuksia osoittavia merkintöjä käyttää muiden merkintöjen kanssa päällekkäisesti.

5.5.3 Aluevaraus-, kohde- ja viivamerkinnät

Maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita osoitetaan aluevarausmerkinnöillä. Aluevarausmerkinnöillä osoitetaan alueen pääasiallinen käyttötarkoitus. Aluevarausmerkinnät ovat toisensa poissulkevia siten, että samalla alueella ei voi samanaikaisesti olla voimassa kahta eri aluevarausmerkintää. Aluevarausmerkintöihin rinnasteiset viiva- ja kohdemerkinnät ovat aluevarausmerkinnöistä poiketen kaavan muihin merkintöihin nähden päällekkäisiä. Aluevarauksiin rinnastettavia kohdemerkintöjä käytetään kaavan mittakaavaan nähden pienialaisia alueita osoitettaessa tai kun aluevarauksen ulottuvuudella ei ole ylikunnallisen ohjaustarpeen tai maakuntakaavan muun sisällön kannalta merkitystä. Lisäksi suunnitelmassa ne alueet tai alueen ominaispiirteet, joiden ulottuvuus on alle 10 ha:n, on esitetty maakuntakaavan mittakavasta (1:100 000) johtuen kaavakartalla kohdemerkintänä.

⁹⁰ Ympäristöministeriö (2003), Maakuntakaavamerkinnät ja –määräykset, opas 10

Aluevarauksia voidaan tavanomaisen aluevaraussuunnittelun tarpeiden lisäksi käyttää täsmentämään ja tarkentamaan kehittämisperiaatteita tai osa-alueiden erityisominaisuuksia. Aluevarauksiin rinnastettavia viivamerkintöjä käytetään osoittamaan sellaisia alueidenkäyttömuotoja, jotka kartalla ovat viivamaisia kuten tiet, rautatiet ja johtolinjat. Maakuntakaavan mittakaavasta johtuen viivamerkinnän tarkoittaman alueiden käytön tosiasiallinen leveys maastossa voi olla huomattavasti kapeampi kuin millaisena se piirtämisteknisistä syistä joudutaan kaavakartalla esittämään.

5.5.4 Kaavamääräykset

Maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-aluetta suunniteltaessa tai rakennettaessa (maakuntakaavamääräykset).

Maakuntakaavamääräykset jaetaan kolmeen ryhmään: suunnittelumääräyksiin, rakentamismääräyksiin ja suojelumääräyksiin.

Suunnittelumääräyksellä ohjataan ensisijaisesti kuntien kaavoitusta ja muuta eri viranomaisten alueiden käyttöä koskevaa suunnittelua. Suunnittelumääräysten merkitys perustuu MRL:n 32 §:ssä säädettyihin maakuntakaavan oikeusvaikutuksiin. Maakuntakaavan keskeisin oikeusvaikutus liittyykin kuntakaavoituksen ja suunnittelun ohjaukseen. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa kuntakaavaa ja maakuntakaavan yleispiirteisen luonteen vuoksi maakunnalliset alueiden käytön periaatteet täsmentyvät kunnallisessa suunnittelussa. Maakuntakaava ei ole voimassa oikeusvaikutteisen osayleiskaavan tai asemakaavan alueella, mutta maakuntakaavalla on merkitystä, jos yleis- tai asemakaavaa ryhdytään muuttamaan.

Viranomaisten on otettava maakuntakaava huomioon suunnitellessaan alueidenkäyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteutumisesta. Kyse on maakuntakaavan viranomaisvaikutuksesta, joka koskee ainoastaan julkisyhteisöjä, eikä vastaavaa velvollisuutta ole yritysten tai kansalaisten suunnitelmia tai toimenpiteitä koskien. Tällöin maakuntakaava on otettava huomioon esimerkiksi maantielain, yksityistielain, vesilain, maa-aineslain, metsälain, rakennusperinnön suojelulain, jätelain, sähkömarkkinalain, tietoyhteiskuntakaaren, kemikaalilain, ympäristösuojelulain sekä ulkoilulain mukaisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa. Viranomainen tekee kuitenkin muun lainsäädännön nojalla oikeusharkintaiset päätöksensä asianomaisen normiston nojalla.

Maakuntakaavassa voidaan antaa myös rakentamismääräyksiä, jotka liittyvät maakuntakaavan rakentamisen ohjaamista koskeviin oikeusvaikutuksiin. Rakentamismääräyksiä voidaan antaa alueilla, joilla on voimassa MRL:n 33§n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Lisäksi maakuntakaavassa voidaan antaa MRL:n 30§:n mukaisia suojelumääräyksiä. Suojelumääräykset eivät ole ehdollisia kuten rakentamisrajoitukset. Jos jotakin aluetta on maiseman, luonnonarvojen, rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava, maakuntakaavassa voidaan antaa sitä koskevia tarpeellisia määräyksiä (suojelumääräykset).

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 on käytetty edellä kuvattuja maakuntakaavamerkintöjä koskevia suunnittelumääräyksiä.

5.6 Mittakaava ja pohjakarttamerkinnot

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (MRA 9.1§) mukaan maakuntakaava esitetään kartalla tai kartoilla selkeässä mittakaavassa, että niistä alueiden käytön ohjaustarve huomioon ottaen ilmenevät tarkoituksenmukaisella tavalla alueiden käytön periaatteet, tarpeelliset alueet ja kaavan muu sisältö. Maakuntakaavan esitystapa on yleispiirteinen ja yksityiskohtainen suunnittelu jää suurelta osin kuntakaavoituksen tehtäväksi.

Satakunnan kokonaismaakuntakaavan mittakaava on 1:100 000. Tästä syystä myös vaihemaakuntakaava 2 laaditaan mittakaavaan 1:100 000. Tuulivoimaa käsittelevä vaihemaakuntakaava 1 laadittiin mittakaavassa 1:200 000, koska katsottiin, että se on tuulivoimaloiden alueiden yleispiirteisyys huomioiden riittävä.

Satakunnan maakuntakaavan kaavakartalla on esitetty Huittisten, Kankaanpään, Porin ja Rauman kaupunkien keskustojen kulttuuriympäristöt ja rakennetun ympäristön arvokkaat kohteet liitekuvin 1:20 000. Suurennosalueiden raja on osoitettu kaavakartalla pistekatkoviivalla. Näiden alueiden kohteet on osoitettu vain suurennoissa. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 kaavakartalla osoitetaan samoin Huittisten, Kankaanpään, Kokemäen, Porin, Porin Noormarkun ja Rauman keskusta-alueiden kulttuuriympäristöt mittakaavassa 1:20 000. Varsinaisella kaavakartalla osoitetaan suurennosalueen raja pistekatkoviivalla.

Maakuntakaavan pohjakartan tulee olla sellainen, että sen avulla voidaan saada kuva olemassa olevan ympäristön oleellisista piirteistä ja paikantaa maakuntakaavakohteiden sijainti kaavan yleispiirteisyyden mukaisella tarkkuudella.⁹¹ Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 pohjakartalla esitetään siten kuntarajat, tärkein nimistö, vesistöt, pellot, keskeinen liikenneverkko ja rakennettujen alueiden yleispiirteinen sijoittuminen.

Kartta-aineistoa käsitellään numeerisesti ja pohjakartta-aineistot haetaan Maanmittauslaitoksen maastotietojärjestelmästä. Aineistoja päivitetään tarvittaessa kaavaprosessin kuluessa. Aineistoja käsitellään ja kaava laaditaan ETRS-TM35FIN tasokoordinaatistossa.

⁹¹ Ympäristöministeriö, 2002. Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000; Op.as 10, s. 15

6 OSALLISTUMINEN, VUOROVAIKUTUS JA KAAVAPROSESSIN KESKEISET VAIHEET

6.1 Osalliset

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n mukaan kaavaprosessissa ovat osallisia ne, joiden asumiseen, työnteekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Lisäksi osallisia ovat viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 aloitusvaiheessa on osallisiksi arvioitu oheisen taulukon mukaiset tahot. Vaihemaakuntakaavan suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin edetessä voidaan tunnistaa lisää osallistahoja ja yhteistyötarpeita. Osallisten joukkoa voidaan täydentää koko suunnittelutyön ajan.

Taulukko 11. Maakuntakaavoituksen osallisia.

Maanomistajat	Kaava-alueen maanomistajat ja -haltijat
Ne, joiden asumiseen, työnteekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa	Kaava-alueen ulkopuolisen alueen maanomistajat ja -haltijat Kaavan vaikutusalueen asukkaat Yritykset ja elinkeinonharjoittajat Alueella työssä tai koulua käyvät henkilöt Yritysten ja laitosten palvelujen käyttäjät
Viranomaiset, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään	Maakunnan alueen kunnat Naapuriliitot ja kunnat, joihin kaava vaikuttaa Ministeriöt Valtion keskushallinnon viranomaiset kuten Museovirasto, Metsähallitus, Liikennevirasto, Trafi Aluehallinnon viranomaiset kuten elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, maakuntamuseo, metsäkeskus, puolustushallinto, aluehallintovirasto
Yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään	Valtakunnalliset edunvalvontajärjestöt Maakunnan tasolla toimivat yhteisöt kuten Suomen luonnonsuojeluliiton piirit ja kauppakamarit Alueellisella tai paikallisella tasolla toimivat yhteisöt ja yhdistykset Erityistehtäviä hoitavat yhteisöt kuten energialaitokset (energian tuotannosta ja siirrosta vastaavat tahot), vesilaitokset ja tietoliikenteen välityksestä vastaavat yhtiöt Maanomistajia edustavat yhteisöt Asukkaita edustavat yhteisöt kuten kylätoimikunnat, asukasyhdistykset tai niiden kattojärjestöt sekä harrastusjärjestöt Elinkeinonharjoittajia edustavat yhteisöt

6.2 Osallistumisen ja vuorovaikutuksen järjestäminen

Maankäyttö- ja rakennuslain 27 §:n mukaisesti maakunnan liiton tulee huolehtia tarpeellisesta maakunta-kaavan laatimisesta, kaavan pitämisestä ajan tasalla ja sen kehittämisestä. Satakuntaliitolla on siten vastuuta Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laatimisesta, selvitysten tekemisestä ja vaikutusten arvioinnista. Kaavaprosessi tulee kuitenkin järjestää siten, että kaikilla niillä, joihin kaava vaikuttaa, on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun ja arvioida kaavan vaikutuksia.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyjen tavoitteena on jakaa tietoa kaavasta, hankkia kaavan suunnittelua varten tietoa, käydä vuoropuhelua osallisten kanssa ja tehdä kaavaa yhteistyönä eri tahojen kanssa.

Kaavan aloitusvaiheessa vuorovaikutus on painottunut erityisesti tiedon hankkimiseen ja jakamiseen. Kuntien, viranomaisten, sidosryhmien ja toimijoiden kanssa on käyty neuvotteluja Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 teemoja koskevien lähtötietojen, tavoitteiden ja näkemysten kartoittamiseksi. Lisäksi on järjestetty myös kyselyitä tavoitteiden ja tarpeiden selvittämiseksi. Vuorovaikutus jatkuu ja neuvotteluja järjestetään tarpeen vaatiessa koko kaavaprosessin ajan.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnitteluprosessia varten on muodostettu kuntien, viranomaisten ja sidosryhmien edustajista koostuva yhteistyöryhmä (Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 yhteistyöryhmä, SataYTR). Kaavaprosessin kuluessa kutsutaan koolle tarvittaessa erillisiä teemaryhmiä. Tarkoituksena on, että yhteistyöryhmän ja teemaryhmien edustajat tuovat kaavaprosessille edustamansa tahon näkemyksiä ja asiantuntijuutta ja toisaalta myös vievät tahoilleen tietoa kaavan sisällöstä ja vaiheista.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen ja ehdotusvaiheen yhteydessä järjestetään yleisötilaisuuksia, joissa esitellään kaavan vaihe, sisältöä ja vaikutuksia. Yleisötilaisuuksia käytetään ennen kaikkea tiedon jakamiseen, osallisten kuulemiseen ja yleiseen keskusteluun.

Kaavasta pyydetään myös lausunnot elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselta, keskeisiltä viranomaisilta, Satakunnan kunnilta, kaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntien liitoilta sekä tarpeen mukaan myös naapurimaakuntien kunnilta, yhteisöiltä sekä ehdotusvaiheessa myös niiltä ministeriöiltä, joita asia koskee.

Maakuntakaavaa laadittaessa ei suoraan olla yhteydessä esimerkiksi kirjeitse kaikkiin kaava-alueen asukkaisiin tai maanomistajiin niin kuin kunnan yleiskaavaa laadittaessa.

6.3 Viranomaisyhteistyö

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 11 §:n mukaan maankäyttö- ja rakennuslain 66 §:ssä tarkoitettu viranomaisneuvottelu järjestetään kaavoitukseen ryhtyessä sekä ennen kuin kaavaehdotus on ollut julkisesti nähtävillä. Viranomaisyhteistyön tavoitteena on varmistaa, että maakunnan liitto saa riittävän varhaisessa suunnitteluvaiheessa tietoonsa valtakunnalliset, seudulliset ja muut keskeiset tavoitteet. Neuvottelu käydään valtion ympäristöhallinnon ja muiden viranomaisten kesken sekä niiden ministeriöiden, joiden toimialaan kuuluvia valtakunnallisesti merkittäviä asioita kaavassa käsitellään. Toisaalta myös viranomaiset saavat tietoonsa maakuntakaavassa käsiteltäviä asioita ja voivat vaikuttaa maakuntakaavassa käsiteltäviin asioihin. Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelussa selvitetään, miten valtakunnalliset ja muut tavoitteet on kaavalla saavutettu ja miten annetut lausunnot voidaan ottaa huomioon. Viranomaisneuvottelut ovat keskeinen osa valtion viranomaisten ja maakunnan liittojen vuorovaikutusta ja yhteistyötä sekä maakuntakaavoituksen ohjausta.

Kaavasta pyydetään myös lausunnot elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselta, Satakunnan kunnilta, kaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntien liitoilta sekä tarpeen mukaan myös naapurimaakuntien kunnilta, keskeisiltä viranomaisilta, yhteisöiltä sekä ehdotusvaiheessa myös niiltä ministeriöiltä, joita asia koskee.

Viranomaisneuvottelujen välisenä aikana voidaan tarvittaessa pitää erillisiä työneuvotteluja ja tehdä muutoin tiivistä yhteistyötä koko kaavaprosessin aikana.

6.4 Tiedottaminen

Kuulutukset kaavan vireilletulosta, virallisista kuulemisista ja vahvistamisesta julkaistaan Satakuntaliiton virallisissa ilmoituslehdissä (Satakunnan Kansa, Länsi-Suomi, Satakunnan Viikko ja Uusi Aika (lopettanut vuonna 2019)), Satakuntaliiton ja kuntien virallisilla ilmoitustauluilla sekä Satakuntaliiton verkkosivuilla.

Kaavan vaiheista lähetetään tiedotteita tarpeen mukaan alueellisille, maakunnallisille ja paikallisille median edustajille, kunnille, naapurimaakunnille, naapurimaakuntien kunnille, viranomaistahoille sekä muille sidosryhmille. Tiedotteet julkaistaan myös Satakuntaliiton verkkosivuilla. Valmistelun vaiheista saa tietoa myös Satakuntaliiton yhteistyökumppaneille suunnatusta Satanen-verkkolehdestä, joka on luettavissa Satakuntaliiton verkkosivuilla: <http://satanen.satakuntaliitto.fi/satanen/> (Satanen-verkkolehden ilmestyminen on päättynyt vuonna 2019). Kaavan valmistelusta, tavoitteista ja vaikutuksista saa lisätietoja myös Satakuntaliiton alueiden käytön toimialan suunnittelijoilta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 67 §:n mukaisesti kaavan hyväksymistä koskevasta maakuntavaltuuston päätöksestä lähetetään tieto niille kunnan jäsenille sekä muistutuksen tekijöille, jotka kaavan nähtävillä ollessa ovat sitä kirjallisesti pyytäneet ja samalla ilmoittaneet osoitteensa.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 94 §:n mukaan maakunnan liiton on lähetettävä viivytystä maakuntakaavan hyväksymistä koskeva päätös niille ministeriöille, joita kaava koskee, sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, Maanmittauslaitokselle, maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntien liitoille, maakuntakaava-alueen kunnille ja rakennusvalvontaviranomaisille sekä tarpeen mukaan muille viranomaisille.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 97 §:n mukaan maankäyttö- ja rakennuslain 142 ja 198 §:n nojalla julkipanon jälkeen annettavan päätöksen antamisesta ilmoitetaan ennen sen antamispäivää päätöksen tehneen viranomaisen ilmoitustaululla. Ilmoituksessa on mainittava viranomainen, asian laatu ja päätöksen antamispäivä. Ilmoitus on pidettävä päätöksen tehneen viranomaisen ilmoitustaululla vähintään oikaisuvaatimuksen tai valituksen tekemiselle varatun ajan.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 93 §:n mukaan maakuntakaava tulee voimaan, kun päätöksestä on kuulutettu maakuntakaavan alueeseen kuuluvissa kunnissa niin kuin kunnalliset ilmoitukset niissä julkaistaan. Maakuntakaavan voimaantulosta kuulutetaan, kun päätös on saanut lainvoiman. Jos maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n nojalla on määrätty kaava tulemaan voimaan ennen kuin päätös on saanut lainvoiman, kuuluttaminen voidaan tehdä välittömästi määräyksen antamisen jälkeen.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 95 §:n mukaan maakunnan liiton on lähetettävä voimaan tullut maakuntakaava tiedoksi niille ministeriöille, joita kaava koskee, sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, Maanmittauslaitokselle, maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntien liitoille, maakuntakaava-alueen kunnille ja rakennusvalvontaviranomaisille sekä tarpeen mukaan muille viranomaisille.

6.5 Päätöksenteko

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 hyväksyy maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n mukaisesti liiton ylin päättävä toimielin eli Satakuntaliiton maakuntavaltuusto.

Satakuntaliiton maakuntahallitus ohjaa maakuntakaavoitusta ja tekee maakuntakaavoituksen valmistelua koskevat päätökset. Satakuntaliiton maakuntakaavatoimikunnan tehtävänä on kaavatyön valmistelun ohjaus. Maakuntahallitus edellisellä kaudellaan asetti kokouksessaan 2.9.2013 (MH§116) toimikaudekseen maakuntakaavatyötä varten maakuntakaavatoimikunnan: Jari Koivisto (pj.), Antti Simula (vpj. 2.2.2015 asti), Mari Ervelä (3.2.2015 alkaen), Jari-Matti Väikkynen, Riina Lehmussalmi ja Anne Holmlund. Toimikauden 2013-2017 jälkeen uusi maakuntahallitus asetti 2.10.2017 (MH§136) toimikaudekseen maakuntakaavatoimikunnan, jonka puheenjohtajana toimii Jari Koivisto ja varapuheenjohtajana toimii Mari Ervelä (18.1.2019 asti) ja Niina Väkeväinen (19.1.2019 alkaen). Maakuntakaavatoimikunnan jäseniä ovat Anne Holmlund, Riina Lehmussalmi ja Jari Pajukoski. Toimikunnan tehtävänä on kaavatyön valmistelun ohjaus. Maakuntakaavatoimikunnan kokouksiin osallistuvat asiantuntijoina maakuntakaavan valmistelijat sekä kutsuttaessa muita viraston asiantuntijoita. Maakuntajohtaja osallistuu mahdollisuuksien mukaan toimikunnan työhön ja kokouksiin.

6.6 Aloitus- ja tavoitevaihe

Ryhdyttyäessä valmistelemaan Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 1 todettiin, että kaavassa käsitellään maakunnallisesti merkittävät tuulivoimatuotannon alueet, ja muut Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian määrittelemien energiamuotojen edellyttämät kaavavaraukset käsitellään seuraavassa vaihemaakuntakaavassa. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 toisessa ehdotusvaiheessa nousi esiin uusia esityksiä tuuli-

voimaloiden alueiksi, joten sovittiin, että myös Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 voidaan tarvittaessa käsitellä vielä tuulivoimatuotannon alueita.

Satakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmatyö käynnistyi vuoden 2013 lopulla. Pohdittaessa Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 käsiteltäviä teemoja, yhtenä teemana oli liikenne, mikäli vuonna 2013 käynnistetyn Satakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmatyön yhteydessä olisi tullut esiin muutostarpeita. Satakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmatyössä todettiin kuitenkin, että Satakunnan maakuntakaavan liikenteelliset ratkaisut ovat edelleen ajan tasalla, joten liikenneteemaa ei ole tarpeen käsitellä Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2.

Yhteistyö ennen kaavan käynnistämistä

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 teemoja, lähtökohtia ja tavoitteita käsiteltiin ennen varsinaista kaavatyön käynnistämistä useissa neuvotteluissa ja tilaisuuksissa.

Satakunnan aluesuunnittelun yhteistyöryhmässä (28.1.2014) käsiteltiin maankäyttö- ja rakennuslain muutosta, Satakunnan maakuntakaavan ajantasaisuutta, kaupan sijainnin ohjausta ja kaavoituksen kehittämistä kaupan näkökulmasta. Alustajina tilaisuudessa olivat Satakuntaliitto, ympäristöministeriö, Varsinais-Suomen ELY-keskus sekä Kesko Oyj:n edustaja.

Honkajoen kunta kutsui Satakuntaliiton ja Pohjois-Satakunnan kuntien edustajat (Honkajoki, Jämijärvi, Kankaanpää, Karvia ja Siikainen) sekä turvetuotannon toimijoita yhteiseen neuvottelutilaisuuteen (6.3.2014). Tilaisuudessa esiteltiin käynnistettävän vaihemaakuntakaavan lähtökohtia, tarkasteltiin suoalueiden inventointituloksia ja pohdittiin niiden vaikutuksia vaihemaakuntakaavan valmisteluun. Lisäksi esiteltiin Katson maalaismaisemaa -hankkeessa inventoituja Pohjois-Satakuntaan sijoituvia arvokkaita maisema-alueita ja inventoinnin vaikutuksia maankäytön suunnitteluun.

Satakunnan aluesuunnittelun yhteistyöryhmässä (28.10.2014) esiteltiin Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 alustavaa aikataulua ja teemakohtaisesti kaavan lähtökohtia.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 käynnistäminen ja aloitusvaiheen vuorovaikutus

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 käynnistämistä, teemoja ja alustavaa aikataulua käsiteltiin Satakuntaliiton maakuntakaavatoimikunnassa (28.10.2014). Satakuntaliiton maakuntahallitus päätti (24.11.2014, MH§126) käynnistää Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laatimisen ja julkaista kuulutuksen Satakuntaliiton virallisissa ilmoituslehdissä, Satakuntaliiton ja kuntien virallisilla ilmoitustauluilla sekä Satakuntaliiton verkkosivuilla.

Käynnistämispäätöksen jälkeen aloitusvaiheessa perehdyttiin lähtökohta-aineistoihin, yleisiin tavoitteisiin ja selvityksiin ja pidettiin palavereja lähtökohdista ja tavoitteista sidosryhmien ja toimijoiden kanssa (13.1.2015 Vapo Oy ja Kekkilä Oy, 14.1.2015 Suomen metsäkeskus, MTK-Satakunta ja MTK-Metsänomistajat, Biolan Oy, 21.1.2015 A. Ahlström kiinteistöt Oy, 28.1.2015 Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri, Porin lintutieteellinen yhdistys ja Rauman seudun Lintuharrastajat ry, 9.2.2015 UPM-Kymmene Oyj, 29.5.2015 Satakunnan ELY-keskus ja 8.9.2015 Fingrid Oyj). Lisäksi Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 lähtökohtia ja yleisiä tavoitteita esiteltiin useissa eri tilaisuuksissa (11.2.2015 Länsi-Suomen rakennustutkijoiden tapaaminen, 18.2.2015 Satakunnan alueellinen riistanneuvosto).

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman ja tavoitteiden laadintaprosessi

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 osallistumis- ja arviointisuunnitelman luonnoksen valmistuttua järjestettiin viranomaisaloitusneuvottelu 5.3.2015. Viranomaisaloitusneuvottelussa käsiteltiin kaavan laadintaan liittyviä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita sekä kaavan muita tavoitteita, kaavan lähtökohdat, osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyt, vaikutusten arviointi, selvitykset, kaavaprosessin vaiheet ja aikataulu. Viranomaisneuvotteluun kutsuttiin edustajat ympäristöministeriöstä, Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta, Satakunnan ELY-keskuksesta, Lounais-Suomen aluehallintovirastosta, Museovirastosta, Satakunnan Museo-osta, Puolustusvoimien 2. Logistiikkarykmentistä, Metsähallituksesta, Metsäkeskuksesta, Suomen Riista-keskuksesta (Satakunta), Finaviasta, Fingrid-yhtiöiltä, Varsinais-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Pirkanmaan ja Pohjanmaan liitoista.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma viimeisteltiin, käsiteltiin maakuntakaavatoimikunnassa (16.3.2015) ja hyväksyttiin maakuntahallituksessa (23.3.2015) nähtäville asetettavaksi 27.4.-5.6.2015 väliseksi ajaksi Satakuntaliiton viraston ja Satakunnan kuntien virallisille ilmoitustauluille tutustumista ja palautteen antamista varten. Suunnitelmaan saattoi tutustua myös Satakuntaliiton verkkosivuilla. Samaan aikaan lähetettiin lausuntopyynnöt Satakunnan kunnille, viranomaisille ja muille yhteistyötahoille. Lausuntopyynnön yhteydessä kuntia ja muita yhteistyötahoja pyydettiin nimeämään yhteyshenkilönsä kuntien ja sidosryhmien yh-

teistyöryhmään. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 teemoja, osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa ja suunnittelutilannetta esiteltiin myös Satakuntaliiton maakuntavaltuustolle (18.5.2015).

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitevaihe käynnistyi osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta kuumemisen yhteydessä. Kunnille, viranomaisille ja sidosryhmille lähetettiin kysely Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tarkemmista tavoitteista ja niihin liittyvistä neuvottelutarpeista. Vuoden 2015 syksyn kuluessa käytiin Pohjois-Satakunnan kuntien kanssa yhteinen neuvottelu ja muiden kuntien kanssa erikseen neuvottelut kaavan tavoitteista (1.9.2015 Rauman kaupunki, 2.9.2015 Kokemäen kaupunki ja Porin kaupunki, 3.9.2015 Ulvilan kaupunki ja Harjavalan kaupunki, 4.9.2015 Huittisten kaupunki, 7.9.2015 Merikarvian kunta, 9.9.2015 Kankaanpään kaupunki, Jämijärven, Honkajoen, Karvian ja Siikaisten kunnat, 10.9.2015 Nakkilan kunta ja 15.9.2015 Luvian kunta). Lisäksi Honkajoen kunta kutsui Satakuntaliiton keskustelemaan Pohjois-Satakunnan kuntien (Kankaanpää, Jämijärvi, Honkajoki, Karvia ja Siikainen) tavoitteista koskien turvetuotantoa ja maisema-alueita (26.8.2015).

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatua palautetta, tavoite-esityksiä ja niihin laadittuja vastineita käsiteltiin Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadintaa varten perustetussa yhteistyöryhmässä (7.10.2015) ja maakuntakaavatoimikunnassa (12.10.2015) ja vastineet hyväksyttiin maakuntahallituksessa (26.10.2015).

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 osallistumis- ja arviointisuunnitelman lausunnoissa ja tavoite-esityksissä nousi esiin uusiutuvan energian tuoton ja käytön lisääminen ja energiaomavaraisuusasteen nostaminen. Palautteessa korostettiin turvetuotannon merkitystä erityisesti Pohjois-Satakunnalle ja toisaalta myös suoluontokohteiden säilyttämistä ja niiden merkitystä luonnon monimuotoisuudelle ja virkistyskäytölle sekä kiinnitettiin huomiota vesistövaikutuksiin. Bioenergian- ja aurinkoenergiatuotannon kasvumahdollisuudet on tunnistettu Satakunnassa ja palautteissa pidettiin erittäin tärkeänä uusien energiatuotantomuotojen kehittymisen edistämistä maakuntakaavoituksessa. Elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen nousivat esiin palautteissa turvetuotannon osalta, mutta myös kaupan palveluverkon ja arvokkaiden maisema-alueiden yhteydessä. Kaupan kehitysnäkymissä on erilaisia skenaarioita, joihin vaihemaakuntakaavan tulisi pystyä vastaamaan. Satakunnan kunnissa toivottiin maisema-alueiden historiallisen merkityksen huomioimista, mutta myös maisema-alueiden rajausten vaikutuksia maaseudun elinkeinoelämälle korostettiin.

Tavoitekyselyn vastauksissa ja neuvottelussa esiin nousseita tavoite-esityksiä hyödynnettiin Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelussa muun käytettävissä olevan aineiston ohella ja esitykset sovitettiin yhteen maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa. Tavoitteita käsiteltiin yhteistyöryhmässä (2.11.2015) ja maakuntakaavatoimikunnassa (2.11.2015). Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet hyväksyttiin samaan aikaan osallistumis- ja arviointisuunnitelman kanssa maakuntahallituksessa (23.11.2015). Tavoitteita esiteltiin myös Satakuntaliiton maakuntavaltuustolle (14.12.2015). Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 lähtökohdista, tavoitteista ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta käytiin myös neuvottelut Pirkanmaan liiton (7.10.2015) ja Etelä-Pohjanmaan liiton (6.11.2015) kanssa.

6.7 Valmisteluvaihe

Valmisteluvaiheessa käytiin neuvotteluja sidosryhmien ja toimijoiden kanssa Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnitteluperiaatteista (22.2.2016 Vapo Oy, 23.2.2016 Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri, 6.4.2016 Satakunnan Museo, 12.5.2016 Boliden Harjavalta Oy, 2.6.2016 Köyliön Vanhakartano, 24.8.2016 Satakunnan Museo, 27.9.2016 Metsähallitus) sekä esiteltiin kaavan lähtökohtia, tavoitteita ja suunnittelutilannetta eri tilaisuuksissa (21.4.2016 Historiallisten puukaupunkien yhdistys, seminaari, 11.7.2016 Satakuntapäivä, 23.9.2016 Ympäristöntutkimus ja Satakunta -verkostoitumistapaaminen).

Selvitykset

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmistelua tukemaan on laadittu selvityksiä. Osa selvityksistä valmistui jo aloitusvaiheessa. Lähes kaikissa selvitystyöissä on ollut ohjausryhmä ja selvityksiä on pyritty mahdollisuuksien mukaan myös lähettämään kommenttikierroksille kuntiin, viranomaisille, toimijoille ja sidosryhmille. Selvitykset ovat nähtävillä Satakunnan verkkosivuilla osoitteessa: www.satakuntaliitto.fi/selvitykset

Teemoittainen lähestyminen

Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 käsiteltiin vuoden 2016 kevään ja kesän kuluessa yhteistyöryhmän ja maakuntakaavatoimikunnan kokouksissa teemoittain (8.2.2016 aurinkoenergian tuotanto, bioenergia- ja puutermiinaaliselvitys, 8.3.2016 kaupan palveluverkko, 12.4.2016 aurinkoenergian tuotanto, tuulivoimatuotanto, bioenergia- ja puutermiinaaliselvitys, 11.5.2016 turvetuotanto ja soiden moninaiskäyttö, 7.6.2016 maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt, 25.8.2016 vaikutusten arviointi). Yhteistyöryhmän kokouksiin kutsuttiin nimettyjen edustajien lisäksi kuhunkin teemaan liittyviä toimijoita ja alojen asiantuntijoita. Lisäksi

järjestettiin Satakuntaliiton maakuntavaltuutetuille ja maakuntahallituksen jäsenille seminaari (7.4.2016), missä esiteltiin vaihemaakuntakaavan teemoja ja kaavan suunnittelutilannetta.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutosten vaikutukset valmisteluvaiheessa

Satakunnan vaihemaakuntakaavasta 2 järjestettiin (1.6.2016) viranomaistyöneuvottelu, jossa käsiteltiin laadittuja selvityksiä ja niiden riittävyyttä, kaavan yleisiä suunnitteluperiaatteita sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman tarkistusta. Lisäksi tavoitteena oli keskustella maankäyttö- ja rakennuslain voimaan tulneiden muutosten vaikutuksista prosessin kulkuun ja ministeriöiden tarpeista osallistua Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadintaprosessiin. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 työneuvotteluun kutsuttiin aiemmin mukana olleiden viranomaistahojen lisäksi myös kaikki ne ministeriöt, joiden asioita kaavassa käsitellään (ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, puolustusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Satakunnan ELY-keskus, Lounais-Suomen aluehallintovirasto, Museovirasto, Satakunnan Museo, Puolustusvoimien 2. Logistiikkarykmentti, Metsähallitus, Metsäkeskus, Suomen Riistakeskus Satakunta, Luonnonvarakeskus, Finavia, Fingrid-yhtiöt, Varsinais-Suomen liitto, Etelä-Pohjanmaan liitto, Pirkanmaan liitto ja Pohjanmaan liitto).

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa tarkistettiin maankäyttö- ja rakennuslain ja -asetusten muutosten tultua voimaan. Maakuntahallitus hyväksyi tarkistetun osallistumis- ja arviointisuunnitelman (12.7.2016).

Valmisteluvaiheen aineiston käsittely

Valmisteluvaiheen ratkaisuehdotuksia käsiteltiin alustavasti jo vaikutusten arviointia koskevassa yhteistyöryhmän kokouksessa ja maakuntakaavatoimikunnan kokouksessa (25.8.2016). Valmisteluvaiheessa todettiin, ettei Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 aloitusvaiheessa esitettyjä uusia tuulivoimatuotannon alueita ole mahdollista osoittaa kaavassa perustuen alueiden suunnitteluperiaatteisiin ja vaikutusten arviointiin.

Valmisteluvaiheen aineistoa käsiteltiin yhteistyöryhmän kokouksessa ja maakuntakaavatoimikunnan kokouksessa (1.11.2016). Kokousten jälkeen saatiin kunnilta, sidosryhmiltä ja viranomaisilta palautetta ja käytiin keskusteluja (7.11.2016 Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri) ratkaisusta, jota mahdollisuuksien mukaan otettiin huomioon valmisteluvaiheen aineistoa viimeisteltäessä.

Satakuntaliiton maakuntahallitus käsitteli Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistoa kokouksessaan 28.11.2016 ja jatkoi asian käsittelyä 15.12.2016. Maakuntahallitus hyväksyi kokouksessaan valmisteluvaiheen aineiston ja päätti asettaa aineiston julkisesti nähtäville ja pyytää aineistosta lausunnot.

Valmisteluvaiheen kuuleminen

Vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineisto asetettiin julkisesti nähtäville 1.2.-3.3.2017 väliseksi ajaksi. Nähtäville asettamisesta julkaistiin kuulutus Satakuntaliiton virallisissa ilmoituslehdissä, virallisella ilmoitustaululla ja verkkosivuilla sekä kuntien julkisten kuulutusten ilmoitustauluilla. Aineisto asetettiin nähtäville Satakuntaliiton virastolle, Satakunnan kuntien virastoihin sekä Satakuntaliiton verkkosivuille. Satakuntaliiton maakuntahallitukselle osoitetut mielipiteet tuli toimittaa vapaamuotoisena kirjeenä tai nettisivulla julkaistun palautelomakkeen avulla postitse tai sähköpostitse.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistoa esiteltiin neljässä seudullisessa yleisötilaisuudessa eri puolilla Satakuntaa. Kaikille avoimissa yleisötilaisuuksissa esiteltiin kaavaratkaisun lisäksi myös kaavan lähtökohdat, tavoitteet ja kaavan vaikutusten arviointia. Tilaisuuksien lopuksi varattiin aikaa keskusteluun kaavan suunnittelijoiden kanssa. Yleisötilaisuudet pidettiin Porissa (1.2.2017), Eurassa (2.2.2017), Karviassa (8.2.2017) ja Kokemäellä (14.2.2017). Lisäksi Jämijärven kunta kutsui Satakuntaliiton edustajan esittelemään Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistoa kunnan luottamushenkilöille (6.2.2017). Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaihetta koskevia lausuntopyyntöjä lähetettiin Satakunnan kuntien (17 kpl) ja Satakunnan naapurikuntien (13 kpl) lisäksi noin 45 eri taholle. Valmisteluvaiheen aineistosta järjestettiin kolme työneuvottelua (15.3.2017 Jämijärven kunta, 15.3.2017 MTK Satakunta, MTK Metsälinja, MTK Jämijärvi ry ja MTK Karvia ry, 30.3.2017 Karvian kunta). Lausuntoaika päättyi 7.4.2017.

Valmisteluvaiheen palaute

Valmisteluvaihetta koskevia erillisiä mielipiteitä toimitettiin Satakuntaliiton maakuntahallitukselle noin 250 kappaletta. Kahdessa mielipiteessä oli useita satoja allekirjoituksia. Toisessa mielipiteessä vastustettiin Ulvilaan osoitettuja turvetuotannon alueita (519 allekirjoittajaa) ja toisessa Karvian maakunnallisesti arvokas-

ta maisema-aluetta (noin 250 allekirjoittajaa). Lisäksi saatiin noin 150 mielipidettä, joissa pääasiallisesti vastustettiin Jämijärven maakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta.

Kaikki Satakunnan kunnat antoivat lausunnon kaavasta, naapurikunnista saatiin kolme lausuntoa ja lisäksi maakuntahallitukselle osoitettiin muiden tahojen toimesta noin 25 lausuntoa tai vastausta. Kolmella Satakunnan kunnalla ja kolmella naapurikunnalla ei ollut lausuttavaa. Muista tahoista kahdeksalla ei ollut lausuttavaa tai huomautettavaa kaavan valmisteluvaiheen aineistosta.

Turvetuotantoa koskeissa lausunnoissa ja mielipiteissä esitettiin vastakkaisia näkemyksiä turvetuotantoon varattujen alueiden määrästä, sijainnista ja vaikutuksista sekä turpeen käytöstä mm. energiantuotannossa. Turvetuotannon vesistövaikutuksista kannettiin huolta erityisesti Kokemäellä sijaitsevaa Sääksjärveä koskien ja Karvianjoen vesistöalueella. Toisaalta Pohjois-Satakunnan kunnat esittivät turvetuotantoon varattavaksi runsaat 4000 hehtaaria Pohjois-Satakunnan kuntien alueelle.

Lausunnoissa ja mielipiteissä esitettiin muutamien aurinkoenergian kehittämisen kohdealueiden poistamista ja muutamien lisäämistä. Pääsääntöisesti aurinkoenergian tuotannon edistämistä vaihemaakuntakaavassa pidettiin hyvänä asiana. Palautteissa esitettiin uusia bioenergia- ja puuterminaalitoimintojen alueita lisättäväksi kaavaehdotukseen. Lisäksi rautatieverkon puutavaran kuormauspaikkojen osoittamista Poriin ja Kokemäen Peipohjaan pidettiin tärkeänä ja niiden olemassaolo ja kehittäminen halutaan edelleen turvata. Toisaalta Porin kaupunki piti kuormauspaikan sijaintia ongelmallisena asemanseudun kehittyessä keskustamaiseen yhdyskuntarakentamiseen.

Kaupan ratkaisun liikenteellisiin vaikutuksiin kiinnitettiin huomiota lausunnoissa ja pidettiin tärkeänä, että kokonaismaakuntakaavan ja vaihemaakuntakaavan 2 liikennettä koskevia suunnittelumääräyksiä noudatetaan tarkoin. Osassa viranomais- ja kuntalausunnoissa todettiin kaupan osalta 1.5.2017 muuttunut lainsäädäntö ja esitettiin lakimuutosten huomioimista kaavan ehdotusvaiheessa. Laajojen tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeiden katsottiin voivan olla Porin kaupungin alueella myös ristiriidassa kulttuuriympäristöarvojen kanssa. Kaupan teemasta ei saatu lainkaan mielipiteitä.

Kuntien lausunnoissa esitettiin muutoksia maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden rajauksiin ja Pohjois-Satakunnan kunnat esittivät maakunnallisesti arvokkaiden alueiden poistamista kokonaan kaavasta. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden osalta kuntien lausunnoissa esitettiin, että rajauksissa tulisi huomioida ympäristöministeriölle annetun lausunnon mukaiset esitykset. Toisaalta lausunnoissa pidettiin valtakunnallisesti arvokkaan Kokemäenjokilaakson maisema-alueen laajaa kokonaisuutta hyvänä.

Pääosin Jämijärven ja Karvian kunnista saapuneista mielipiteistä käy ilmi, että maisemaa ja kulttuuriympäristöjä arvostetaan, mutta Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden kaavamerkintää ja suunnittelumääräystä pidetään elinkeinoelämää ja rakentamista rajoittavina tekijöinä.

Puolustusvoimien lausunnossa esitettiin Kokemäen Piikajärven, Säskylän ja Kankaanpään alueille sijoittuvien varastoalueiden suojavyöhykkeiden ja Niinisalon ja Virttaan varalaskupaikkojen suojavyöhykkeiden merkittävistä Satakunnan vaihemaakuntakaavaan 2.

Valmisteluvaiheen palautteen käsittely ja vastineiden hyväksyminen

Satakuntaliiton maakuntahallitukselle annettiin tilannekatsaus (10.4.2017) Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmistelun tilanteesta ja maakuntahallitus päätti esittää myös tilannekatsauksen maakuntavaltuustolle (28.4.2017) tiedoksi.

Valmisteluvaiheen palautetta ja alustavia vastineita käsiteltiin Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 yhteistyöryhmässä (30.5.2017) ja maakuntakaavatoimikunnassa (31.5.2017). Vastineissa todettiin, että jatkovalmistelussa otetaan huomioon kesäkauden aikana tehtävät jatkoselvitykset; vaihemaakuntakaavassa osoitettujen uusien turvetuotantoalueiden luokan 2 soiden luontoarvot, turvetuotannon vesistövaikutusten arviointi sekä Natura-arvioinnin tarveharkinta. Palautteen perusteella ehdotukseen ei esitetty uusia turvetuotantoalueita Honkajoella sijaitsevaa Mustakeitaan ympäristöluvan mukaista aluetta lukuun ottamatta.

Vastineissa todettiin, että aurinkoenergian tuotannon kohdealueiden ja terminaalitoimintojen alueiden esityksiä selvitetään jatkosuunnittelussa. Lisäksi vähittäiskaupan suuryksikköjä koskevan lainmuutoksen vuoksi kaupan palveluverkkoselvitykseen luvattiin teettää jatkotarkastelu ja täydentää selvitystä. Vaihemaakuntakaavan 2 kaupan ratkaisua tarkistetaan tarvittavilta osin kaupan lakimuutoksen ja vaikutusten arvioinnin perusteella. Vastineissa todettiin myös, että ehdotusvaiheessa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja merkittävät kulttuuriympäristöt osoitetaan Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten (MRL28§) mukaisesti. Maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden suunnittelumääräyksestä poistetaan velvoite, jonka mukaan museoviranomaiselle tulee varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Maakuntahallitus hyväksyi vastineet 19.6.2017. Maakuntahallituksen vastinekirje lähetettiin kaikille lausunnon antaneille ja niille mielipiteen antajille, jotka olivat osoitteensa ilmoittaneet.

6.8 Ehdotusvaihe 1

Jatkoselvitykset

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusta valmisteltaessa otettiin huomioon myös jatkoselvitykset; vaihemaakuntakaavassa osoitettujen uusien turvetuotantoalueiden luokan 2 soiden luontoarvojen kartoitus, turvetuotannon vesistövaikutusten arviointi, Natura-arvioinnin tarveharkinta sekä kaupan palveluverkkoselvityksen päivitys.

Vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettujen uusien turvetuotantoalueiden luonnon-tilaisuusluokkaan kuuluvien 2 soiden luontoselvityksen tavoitteena oli selvittää maakuntakaavatarkkuus huomioon ottaen kohdealueiden suoluonnon nykytila, alueella esiintyvät luontotyypit sekä suojelullisesti huomionarvoisten kasvilajien esiintyminen selvitysalueilla. Mahdollisuuksien mukaan maastossa havainnoitiin myös alueen muuta lajistoa, jolla voidaan arvioida olevan merkitystä alueen yleisten luontoarvojen kannalta. Soiden luontoarvojen kartoituksen perusteella voitiin arvioida alueelle suunniteltujen turvetuotannon alueiden vaikutuksia luontotyypeihin ja putkilokasveihin. Lisäksi tarkastelussa oli mukana 2 luonnon-tilaisuusluokkaan 0 kuuluvaa suota.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettujen turvetuotantoalueiden vesistövaikutusten arvioinnissa arvioitiin kyseisten alueiden aiheuttamat ravinteiden, kiintoaineen sekä kemiallisen hapenkulutuksen kuormitukset ja vesistövaikutukset. Selvityksessä arvioitiin lisäksi myös kaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden mahdollisia vaikutuksia vesistöjen ekologiseen tilaan.

Satakunnan kaupan palveluverkkoselvitykseen tehtiin tarkistus ja päivitys maankäyttö- ja rakennuslakiin tulleiden muutosten takia. Palveluverkkoselvityksessä päivitettiin vähittäiskaupan suuryksikkökoon muutos 2 000 k-m²:stä 4 000 k-m²:iin ja huomioitiin keskustatoimintojen alueiden enimmäismitoitusselvityksen poistuminen. Kaupan laadun huomioonottamisvelvoitteen poistuminen todettiin palveluverkkoselvityksen ohjausryhmässä ja päädyttiin laadun huomiointiin edelleen valmistelussa, jolloin myös tilaa vaativan kaupan erilaiset sijoittumisedellytykset huomioidaan laadinnassa. Huittisten kauppaa ja mitoitus koskien teetettiin tarkasteluja ja mitoitus käsiteltiin palveluverkkoselvityksen päivityksessä 22.9.2017 ja Huittisten kaupan mitoitus koskevassa erillisessä selvityksessä 4.1.2018.

Bioenergia- ja puutermiinalien suunnittelua varten laadittiin valmisteluvaiheen jälkeen yksi uusi kohdekortti (kohde 48, Hankkassato, Eura). Kohdekortin ulkoasu ja tietosisältö vastaavat Manu Hollménin vuonna 2015 laatimassa Bioenergia- ja puutermiinaliselvityksessä olevia kohdekortteja.⁹²

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 Natura-arvioinnin tarveharkinnassa arvioitiin kaavan mahdollisia vaikutuksia Natura 2000 -verkostoon kuuluviin alueisiin ja niiden luontoarvioihin valmisteluvaiheen aineistoon perustuen. Mikäli Natura-arvioinnin tarveharkinnan perusteella kaava toteutuessaan ei heikennä Natura 2000 -alueen luonnonarvoja, kaava voidaan hyväksyä ilman luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamaa yksityiskohtaista luontotyyppi- ja lajikohtaista selvitystä.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutokset ehdotusvaiheessa

Keväällä 2017 voimaan tulleilla maankäyttö- ja rakennuslain muutoksilla toteutetaan hallitusohjelman kaa-voituksen ja rakentamisen lupien sujuvoittamista koskevia toimenpiteitä. Maankäyttö- ja rakennuslain muutosten tavoitteena oli kaupan ohjauksen osalta lisätä elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä kaupan kehittämisessä ja edistää toimivan kilpailun kehittymistä. Lisäksi erityisenä tavoitteena on parantaa kaupan toimialan edellytyksiä kehittää toimintaansa keskusta-alueiden ulkopuolella ilman vähittäiskaupan suuryksikön laadun huomioon ottamiseen liittyvää rajoitusta. Maankäyttö- ja rakennuslakiin 1.5.2017 voimaan tulleiden muutosten vuoksi päivitettiin Satakunnan kaupan palveluverkkoselvitystä ja tehtiin Satakunnan vaihemaakuntakaavaan 2 tarvittavat muutokset.

Valtioneuvosto teki 14.12.2017 päätöksen uudistetuista valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Valtioneuvoston päätös on tullut voimaan 1.4.2018. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusvaiheessa on käyty läpi uudistettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen.

⁹² Hollmén Manu, Bioenergia ja puutermiinaliselvitys, 2015

Ehdotusvaiheen 1 aineiston valmistelu

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusvaiheen 1 ratkaisua tarkistettiin myös maankäyttö- ja rakennuslain kaupan ohjausta koskevan muutoksen tultua voimaan 1.5.2017 luopumalla aiemmin lain edellyttämistä keskustatoimintojen alueiden mitoituksista sekä nostamalla seudullisen suuryksikköön mitoitusta Satakunnan palveluverkkoselvityksestä poiketen lain määrittelemään 4000 k-m²:iin. Palveluverkkoselvityksen perusteella Satakunnan seudullisesti merkittävän kaupan kokoraja olisi muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta jo 3000 k-m²:ssä. Samalla aluevarausmääräyksiä selkeytettiin siirtämällä kauppaa koskevat samansisältöiset määräykset yleismääräyksiksi ja tarkennettiin ilmauksia.

Ehdotusvaiheessa Karhilan tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhyke poistettiin saadun palautteen ja vaikutusten arvioinnin perusteella erityisesti saavutettavuus huomioiden. Lisäksi Sahkon alueen vyöhyke todettiin tarpeettomaksi vähittäiskaupan suuryksikköjen alueen merkinnän kanssa päällekkäisenä.

Taajamatoimintojen alueen osalta suunnittelumääräystä tarkennettiin siten, että alue ei ole pääsääntöisesti tarkoitettu tilaa vaativan kaupan sijoitusalueeksi.

Vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen aineistossa osoitettujen uusien turvetuotantoalueiden vesistövaikutusten arviointiselvityksessä, vaihe 2, ei noussut esiin osoitettujen turvetuotannon alueiden osalta merkittäviä vesistövaikutuksia. Ehdotusvaiheen suunnittelua varten selvitettiin luonnontilaisuusluokkaan 2 kuuluvien turvetuotantoalueiden luonnonarvot ja otettiin huomioon myös valmisteluvaiheen aineistosta saadussa palautteessa esille nousseet kaksi luonnontilaisuusluokkaan 0 kuuluvaa turvetuotantoaluetta. Selvitysten tulokset otettiin huomioon vaihemaakuntakaavan 2 ehdotuksen suunnittelussa siten, että valmisteluvaiheen aineistosta poistettiin neljä luonnontilaisuusluokkaan 2 kuuluvaa turvetuotantoaluetta luontoarvojen perusteella; Jämijärven Koppioneva, Merikarvian Räminkedas, Porin Hangassuo ja Siikaisten Peräneva. Kyseisten turvetuotantoalueiden poistaminen vähentää myös vesistövaikutuksia kyseisillä vesistöalueilla. Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 varten on laadittu valmisteluvaiheen aineistosta erillinen tarkastelu kaavan mahdollisista vaikutuksista Natura 2000 -verkostoon kuuluviin alueisiin ja niiden luonnonarvoihin ja tämä tarkastelu johti valmisteluvaiheessa osoitetun Honkajoen Pälvisaarenkeitaan turvetuotantoalueen poistamiseen kaavaehdotuksesta. Lisäksi valmisteluvaiheessa osoitettu Euran Omasuon turvetuotannon selvitysalue (se5) poistettiin ehdotusvaiheen aineistosta luontoon kohdistuvien vaikutusten vuoksi. Alueella vireillä ollut ympäristölupaprosessi päättyi kielteiseen ympäristölupapäätökseen. Valmisteluvaiheen aineistosta saadun palautteen perusteella ehdotukseen sisällytettiin Honkajoella sijaitseva Mustakeitaan alue ympäristöluvan mukaisesti.

Luonnosvaiheessa saadun palautteen perusteella vaihemaakuntakaavan 2 aurinkoenergian kehittämisen kohdealueista poistettiin kaksi kohdetta Raumalta (kohteet 36 ja 54) näiden ei katsottu olevan maakunnallisesti merkittävää kokoluokkaa ja tarvittaessa niitä voidaan suunnitella kunnan osayleiskaavalla. Vaihemaakuntakaavaan lisättiin yksi turvetuotantoalueelle sijoittuva aurinkoenergian kehittämisen kohdealue (kohde 52 Heposuo). Tämän alueen kohdalla analyysissä käytetty etäisyyskriteeri teollisuusalueeseen ylittyy hieman, mutta alueen katsottiin muuten täyttävän edellytykset. Paikkatietoanalyysissä ei huomioitu erikseen maakuntakaavan jätteenkäsittelyalueita (EJ). Porin kaupungin kanssa käydyn neuvottelun perusteella Peittoon alueelle lisättiin jätteenkäsittelyalueen kanssa päällekkäinen aurinkoenergian kehittämisen kohdealueen kehittämisperiaatemerkintä.

Luonnosvaiheessa saadun palautteen perusteella terminaalitoimintojen alueiden muodostamaa verkostoa täydennettiin kolmella uudella kohteella. Näistä yksi sijoittuu Porin pohjoispuolelle vt 23:n varteen (selvityksen kohde 19, vanha kaatopaikka Noormarkku, Pori) ja kaksi Rauman seudulle (selvityksen kohde 36 Kolla, Rauma ja uusi kohde 48 Hankkassato, Eura).

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen kuulemisen aikana saatiin runsaasti palautetta, missä tuotiin esille rautatieverkon kuormauspaikkojen tarve ja merkitys maakunnassa. Samalla tunnistettiin, että Porin kuormauspaikan sijainti ei ole Porin kaupungin maankäytön kannalta paras mahdollinen. Porin kaupungin yhdyskuntarakenteen uusiutuminen alueella edellyttää korvaavan paikan osoittamista ennen kuin kuormauspaikasta voidaan luopua. Tämä edellyttää seudullista yhteistyötä ja vuoropuhelua toimijoiden välillä.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen kuulemisen aikana Merikarvian kunnanhallitus päätti käynnistää Korvennevan tuulivoimaosayleiskaavan (käynnistyspäätös kh 30.1.2017 ja OAS nähtävillä kh 13.2.2017). Kaavan tarkoituksena on mahdollistaa tuulivoimapuiston rakentaminen ja rakennuslupien myöntäminen enintään 6 tuulivoimalalle. Kaavatyö perustuu aikaisempiin selvityksiin ja YVA-prosessiin sekä uusiin selvityksiin ja uuden suunnittelutilanteen mukaan päivitettyihin mallinnuksiin. Korvennevan tuulivoimaosayleiskaavan ehdotus on ollut MRL 65 §:n ja MRA 19 §:n mukaisesti nähtävillä 13.10.2017–

13.11.2017 välisen ajan. Korvennevan tuulivoimaosayleiskaavan uusi tilanne päivitettiin Satakunnan vaihemaakuntakaavan tausta-aineistoon.⁹³

Tuulivoimaan ja tuulivoimaloiden ohella muuhun korkeaan rakentamiseen liittyen Satakunnan vaihemaakuntakaavan ehdotukseen 2 on lisätty 12 km suojavyöhykkeet (sv5) puolustusvoimien käyttäminen Niinisalo ja Virtaan varalaskupaikkojen ympärille.

Maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden kaavamerkintä muutettiin ehdotusvaiheessa maisemallisesti tärkeäksi alueeksi ja suunnittelumääräystä supistettiin.

Uudistettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen käytiin selostuksessa läpi.

Vuorovaikutus ehdotusvaiheen 1 aineistoa valmisteltaessa

Ehdotusta valmisteltaessa on käyty neuvotteluja kuntien kanssa (29.8.2017 Huittisten kaupunki, 18.9.2017 Porin kaupunki, 19.9.2017 Honkajoen kunta, Karvian kunta, Kankaanpään kaupunki, 25.9.2017 Rauman kaupunki, 25.9.2017 Ulvilan kaupunki, 26.9.2017 Jämijärven kunta, 28.9.2017 Euran kunta, 16.10.2017 Eurajoen kunta). Lisäksi on käyty viranomaistyöneuvottelu 12.10.2017, johon osallistuivat ympäristöministeriön, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen, Museoviraston ja Satakunnan Museon edustajat.

Alustavia ratkaisuehdotuksia käsiteltiin Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 yhteistyöryhmässä ja maakuntakaavatoimikunnassa (17.10.2017). Satakuntaliiton maakuntahallitukselle esiteltiin vaihemaakuntakaavan ratkaisuehdotuksia (30.10.2017) turvetuotannon ja kaupan teemojen osalta. Satakuntaliiton maakuntahallitukselle järjestettiin iltakoulu (2.11.2017), jossa käsiteltiin maisema- ja kulttuuriympäristöteemaa ja bioenergia- ja puutermiinalien alueita sekä aurinkoenergian tuotantoa. Maisema-alueita, erityisesti maisema-alueiden määräyksen oikeusvaikutuksia käsiteltiin Pohjois-Satakunnan kuntien ja ELY-keskuksen vuosittain järjestämässä kehittämisseskustelussa (14.12.2017).

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisuehdotuksista käytiin lisäksi toinen viranomaistyöneuvottelu (18.12.2017). Työneuvottelussa käytiin läpi kaupan teemaan, maisemateemaan ja varalaskupaikkojen suojavyöhykkeeseen liittyviä, liiton esiin nostamia kysymyksiä. Huittisten kaupan ratkaisuesityksestä neuvoteltiin (18.12.2017) Huittisten kunnan edustajien kanssa. Lisäksi järjestettiin yhteistyöryhmän kokous (10.1.2018), jossa keskityttiin maisemateemaan. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusta 1 käytiin läpi maakuntakaavatoimikunnassa (12.1.2018).

Tuulivoimaloiden ja korkeiden rakennelmien rakentamisesta lentoliikenteen suojavyöhykkeelle saatiin palautetta puolustusvoimilta; ja määräyksen tarpeesta, luonteesta ja ulottuvuudesta käytiin erillisneuvotteluja Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen ja Varsinais-Suomen liiton kanssa.

Ehdotusvaiheen 1 aineiston käsittely

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotuksen 1 alustavia ratkaisuja esiteltiin useissa tilaisuuksissa kaavaehdotusta valmistellessa. Valmistunutta vaihemaakuntakaavan 2 ehdotuksen 1 aineistoa käsiteltiin maakuntakaavatoimikunnan kokouksessa (12.1.2018). Satakuntaliiton maakuntahallitus käsitteli Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusvaiheen 1 aineistoa kokouksessaan (22.1.2018) ja hyväksyi ehdotusvaiheen 1 aineiston ja päätti pyytää lausunnot elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksilta, Satakunnan kunnilta, kaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntien liitoilta sekä naapurimaakuntien kunnilta, keskeisiltä viranomaisahoilta, yhteisöiltä sekä niiltä ministeriöiltä, joita asia koskee.

Ehdotusvaiheen 1 lausuntopyynnöt, lausunnot ja vastineet

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusvaihetta 1 koskevia lausuntopyyntöjä lähetettiin sähköisesti yhteensä 74 kpl. Lausuntopyyntöjä lähetettiin Satakunnan kuntien (17 kpl) ja Satakunnan naapurikuntien (13 kpl) lisäksi noin 43 eri taholle. Lausuntoaineisto oli esillä Satakuntaliiton verkkosivuilla. Lausuntoaika päättyi 29.3.2018. Ehdotuksesta saatiin yhteensä 44 lausuntoa, joista 15:llä ei ollut lausuttavaa.

Turvetuotannon teemaan liittyen saaduissa lausunnoissa oli edelleen kannanottoja turvetuotannon puolesta ja vastaan. Erityisesti Pohjois-Satakunnan kuntien lausunnoissa esitettiin turvetuotannon alueiden liisäämistä vaihemaakuntakaavan tavoitteiden saavuttamiseksi, turvetuotannon toimintaedellytysten turvaamiseksi ja Pohjois-Satakunnan elinkeinotoiminnan säilymiseksi. Varsinais-Suomen ELY-keskus edellytti lausunnossaan luonnonsuojelulain mukaista Natura-arviointia Karvianjoen koskien Natura-alueen yläpuolisilla alueilla ja totesi, että turvetuotantoalueiden vesistövaikutusarviointit tulee tehdä kohdekohtaisesti ja tarkastella vaikutuksia niiden alapuolisten vesimuodostumien tilan ja vesienhoidon tavoitteiden näkökulmasta yhteisvaikutukset huomioon ottaen. Lisäksi lausunnossa suhtauduttiin kriittisesti joihinkin kaavassa

⁹³ Nummela Anne: Vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluaineisto, tuulivoima. 2016, päivitetty 20.12.2017

osoitettuihin turvetuotantoalueisiin vesistövaikutusten näkökulmasta. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen, Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan ja Pirkanmaan piirien sekä Ulvilan ja Kokemäen lausunnoissa esitettiin turvetuotantoalueita, jotka tulisi poistaa kaavaehdotuksesta. Lausuntojen vastineissa Satakuntaliitto esitti kahden kaavaehdotuksessa osoitetun alueen poistamista (Honkajoen Jussinkeidas, Ulvilan Kivijärven-suo) ja yhden turvetuotannon alueen rajauksen supistamista (Honkajoen Kodesjoenkeidas) Natura 2000 -verkostoon ja luontoarvoihin aiheutuvien vaikutusten perusteella. Lisäksi yhden kaavaehdotuksessa osoitetun turvetuotannon alueen merkintä muutettiin selvitysalueeksi alueelle kohdistuvan valitusprosessin keskeneräisyyden vuoksi (Ulvilan Haukisuono). Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteena on edistää kasvu-, ympäristö- ja energiaturpeen tuotannon jatkumista Satakunnassa ottaen huomioon vesi- ja maainesvarojen kestävä käyttö.

Aurinkoenergian tuotantoon liittyvissä lausunnoissa kannatettiin aurinkoenergian tuotannon edistämistä kaavoituksessa. Satakuntaliiton teettämä aurinkoenergiaselvitys, paikkatietoanalyysit ja keskusteluissa tehdyt linjaukset antavat erityisesti muille maakunnan liitoille hyvää pohjatietoa aurinkoenergian tuotannon suunnitteluun. Ympäristöministeriö nosti esiin lausunnossaan Satakunnan tavoitteet käynnistää Suomessa ensimmäisten joukossa laajamittainen aurinkoenergian tuotanto ja osoittaa suunniteltujen tuulivoimatuotannon alueiden lisäksi myös bioenergiaterminaalien alueita. Suunnittelun lähtökohtana on energiahuollon valtakunnallisten tarpeiden turvaaminen, uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksien edistäminen, ympäröivän maankäytön ja lähiympäristön, asutuksen, arvokkaiden luonto- ja kulttuuri-kohteiden ja -alueiden sekä maiseman erityispiirteiden huomioon ottaminen. Ympäristöministeriö totesi lausunnossaan, että Satakuntaliitto on ottanut teemat huomioon ansiokkaasti ja lähtenyt kunnianhimoisesti kohti valtakunnallisia ilmastotavoitteita ja maakunnallista tavoitettaan olla vuonna 2035 ilmastoystävällinen, kestävien energiaratkaisujen maakunta. Merikarvian kunta esitti lausunnossaan, että aurinkoenergian tuotannon potentiaali huomioidaan Merikarvian osalta esimerkiksi turvetuotanto- ja kallionottoalueilla mahdollisena jälkikäyttönä. Vastineessa todetaan, että Merikarvian Tuorilan itäpuolelle sijoittuva muutoin potentiaalinen alue on karsiutunut alueen metsäisyyden vuoksi. Jatkosuunnittelussa alueen osoittamista Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotuksessa 2 tutkitaan.

Varsinais-Suomen ELY-keskus kiinnitti lausunnossaan huomiota Rauman Kollan terminaalialueen liikenteellisiin ratkaisuihin. Valtatielle 12 on pitkän tähtäyksen suunnitelmissa tarkoitus rakentaa ohituskaista Murtamontien ja Kollantien itäpään valtatieliittymien väliselle alueelle. Ohituskaistan osuudella valtatiellä ei voi olla tasoliittymiä. Vastineissa todetaan, että tieto alustavasta ohituskaistasuunnitelmasta lisätään kaava-aineistoon, jotta Kollan terminaalialueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa huomioidaan valtatie 12 ohituskaista- ja liittymäjärjestelyjen toteutumisen edellytykset riittävällä tavalla. Porin kaupunki esitti antamissaan lausunnoissa Riihikeden puutavaran kuormauspaikan vaikeuttavan alueen muuta maankäyttöä ja sen kehittämistä. Porin kaupunki esitti uudelleen vaihtoehtoisen kuormauspaikan etsimistä muualta junaradan varrelta riittävän etäältä häiriintyvistä kohteista. Riihikeden kuormauspaikalle pohditaan terminaalialueen kaavamerkintää, josta ilmenee kuormauspaikan väistyminen tulevaisuudessa yhdyskuntarakenteen laajenemisen tieltä.

Ympäristöministeriö esitti lausunnossaan, että vähittäiskaupan suuryksiköiden alueelle ja tilaa vaativan kaupan alueille osoitetaan jokaiselle erikseen enimmäismitoitukset, jotta maakuntakaavan palveluverkkoratkaisun vähittäiskaupan suuryksiköille asetettuja erityisten sisältövaatimusten täyttymistä voidaan riittäväällä tavalla arvioida. Vastineissa todetaan, että enimmäismitoitus on osoitettu maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti keskusta-alueiden ulkopuoliselle kaupalle eli yhteenlaskettuna keskusta-alueiden ulkopuolisille vähittäiskaupan suuryksiköille ja tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeille. Mitoitus perustuu Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 yhteydessä laadittuun kaupan palveluverkkoselvitykseen ja sen mukaiseen alueittaiseen/kohdekohtaiseen mitoitukseen. Jatkosuunnittelussa mitoituksen lähtökohtia ja vaikutusten arviointia selkeytetään Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 selostuksessa. Porin ja Ulvilan kaupungit esittivät lisäyksiä ja rajausten muutoksia kaavaehdotuksessa osoitettuihin vähittäiskaupan suuryksiköiden alueisiin sekä tilaa vaativan kaupan vyöhykkeisiin. Vastineissa todetaan, että maankäyttö- ja rakennuslain muutos koskien vähittäiskaupan suuryksikkökoon muutosta 2000:sta 4000 krs-m²:iin mahdollistaa kaupan kehittämisen esitetyillä alueilla riittävällä tavalla. Lisäksi Porin kaupungin esittämällä Aviaporin alueen suhdte liikenneverkkoon ja asutukseen ei tue seudullisesti merkittävien suuryksiköiden sijoittamista alueelle.

Museovirasto totesi lausunnossaan, että kaikkiaan Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 on hyvin laadittu ja täyttää kulttuuriympäristön huomioimisen ja maisema-alueiden osalta sekä maakunnan omat että valtakunnalliset tavoitteet. Varsinais-Suomen ELY-keskus pitää hyvänä, että Satakunnassa on tehty maakunnallisten maisema-alueiden kattava inventointi, mikä mahdollistaa maakunnallisten maisema-arvojen vaalimisen maakuntakaavaa koskevien maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten mukaisesti. ELY-keskus piti tärkeänä ko. alueiden merkitsemistä kaavaan ja toteaa, että maisemallisesti tärkeä alue -merkintä määrittäessään turvaa ELY-keskuksen käsityksen mukaan riittävästi maisema-arvojen huomioinnin alueiden tarkemmassa suunnittelussa. Maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden merkinnän muuttaminen maisemallisesti tärkeiksi alueiksi ja suunnittelumääräyksen supistaminen aiheutti tyytymättömyyttä muutaman viranomais- ja sidosryhmätahon osalta. Pohjois-Satakunnan kunnat sen sijaan lausunnoissaan esittivät tyytyväisiä kannanottoja ehdotusvaiheen maisema-alueita koskevaan kaavamerkintään ja suunnittelumääräykseen.

Kaavaehdotuksessa osoitettuihin valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi ehdotettujen alueiden rajaaksiin esitettiin kuntien tahoilta rajausmuutoksia. Vastineissa todetaan, että valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden kohdevalikoiman päivitys ja täydentäminen myös alueiden laajuuden osalta on ympäristöministeriön valmistelussa. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 on osoitettu valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ympäristöministeriön kuulemisaineiston esityksen mukaisina.

Ehdotusvaiheen 1 palautteen käsittely ja vastineiden hyväksyminen

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotuksen 1 lausuntokierroksen jälkeen järjestettiin palaveri (10.4.2018) Pohjois-Satakunnan turvetuotantoalan yritysten kanssa liittyen heidän esittämäänsä kannanottoon (8.1.2018). Satakuntaliiton maakuntahallitukselle (23.4.2018) ja maakuntavaltuustolle (18.5.2018) annettiin tilannekatsaus saaduista lausunnoista.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotuksesta 1 saatuja lausuntoja, alustavia vastineita ja ratkaisuesityksiä käsiteltiin maankäyttö- ja rakennuslain 66 §:n ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 11§:n mukaisessa viranomaisneuvottelussa (16.5.2018). Viranomaisneuvotteluun osallistuivat ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, puolustusvoimien, Museoviraston, Varsinais-Suomen ELY-keskuksen, Lounais-Suomen aluehallintoviraston, Metsähallituksen, Suomen Metsäkeskuksen ja Satakunnan Museon edustajia sekä edustajia Satakunnan naapurimaakuntien liitoista. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 lausuntoja ja alustavia vastineita käsiteltiin (22.5.2018) yhteistyöryhmässä ja (25.5.2018) maakuntakaavatoimikunnassa. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusvaiheessa 1 saatuihin lausuntoihin annetut vastineet hyväksyttiin Satakuntaliiton maakuntahallituksessa (4.6.2018). Maakuntahallituksen hyväksymät vastineet lähetettiin kirjeenä tai sähköpostin liitteenä lausunnon antaneille tahoille.

6.9 Ehdotusvaihe 2

Ehdotusvaiheen 2 aineiston valmistelu

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusvaiheesta 1 saatujen lausuntojen ja 16.5.2018 pidetyn viranomaisneuvottelun perusteella vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusvaiheessa 2 turvetuotantoalueista poistettiin yksi alue (Jussinkeidas 15653, Honkajoki) Karvianjoen koskien (FI0200130) Natura-alueeseen mahdollisesti kohdistuvien merkittävien vaikutusten vuoksi. Samasta syystä Kodesjoenkeitaan (15656, Honkajoki) rajausta tarkistettiin vuonna 2013 myönnetyn ympäristöluvan mukaiseksi (Kodesnevan turvetuotannon ympäristölupa ESAVI/61/04.08.2013). Lisäksi kaavaehdotuksesta 2 on poistettu Ulvilan kaupungin alueella sijainnut Kivijärvensuon (95) turvetuotantoalueen EO5 aluevaraus luontoarvojen ja mahdollisten vesistövaikutusten perusteella. Ulvilan kaupungin alueella sijaitsevaa Haukisuota (104) koskeva aluevaraus EO5 on muutettu selvitysalueeksi se5 käynnissä olevan valitusprosessin ja saadun palautteen perusteella.

Ehdotusvaiheessa 1 saadun Merikarvian kunnan lausunnon perusteella Satakuntaliitto selvitti aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueiden osoittamista Tuorilan teollisuusalueen itäpuolelle ja Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 esitetyn turvetuotantoalueen länsipuolelle. Aurinkoenergian tuotantoon soveltuvien alueiden valintaa varten tehdyssä paikkatietotarkastelussa alue on kohde 7. Alueen osoittamista aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueena tukevat teollisuusalueen ja sähköaseman läheisyys sekä myös turvetuotantoalueen ja mahdollisesti myös kallionottoalueen läheisyys ja näiden mahdollistama jälkikäyttö. Tuorilan itäpuoleinen alue osoitetaan ehdotusvaiheessa 2 aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueena.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusvaiheessa 1 saatiin edelleen runsaasti palautetta rautatieverkon kuormauspaikoista sekä niiden tarpeesta ja merkityksestä maakunnassa. Lausuntoihin antamissaan vastineissa Satakuntaliitto korosti, että nykyiselle Porin ratapihan kuormauspaikalle tulee jollakin aikavälillä etsiä uusi sijainti. Ehdotusvaiheessa 2 Porin Riihikedon rautatieverkon kuormauspaikkaa koskevaan terminaalitoimintojen kaavamerkintään lisättiin kehittämissuositus, jonka perusteella kuormauspaikan maankäytön kehittämistarpeet tulisi tutkia ja kuormauspaikan mahdollista uutta sijaintia tulisi tarkastella seudullisesti. Satakunnan vaihemaakuntakaavalla 2 pyritään turvaamaan Porin ja Kokemäen kuormauspaikkojen asema terminaaliverkostossa myös tulevaisuudessa.

Kaupan ratkaisuun ei ehdotusvaiheessa 2 ole tehty muutoksia. Kevyen liikenteen saavutettavuuden osalta on määräyksen sanamuotoa lyhennetty asiasisältöä muuttamatta. Ympäristöministeriö esitti lausuntonaan, että keskusta-alueiden ulkopuolisille vähittäiskaupan suuryksiköille (KM, KM1) ja tilaa vaativan kaupan kehittämisyöhykkeille (km) tulisi osoittaa jokaiselle erikseen enimmäismitoitukset. Viranomaisneuvottelussa mitoitustapaa käsiteltiin ja viranomaisneuvottelun mukaisesti säilytettiin kaavan tavoitteiden mukainen vyöhykepohjainen ratkaisu. Näiden ohella täydennettiin selostusta suunnitteluperiaatteista ja vaikutusten arviointia täydennettiin liikennejärjestelyjä koskevalla kohdalla.

Vuorovaikutus ehdotusvaiheen 2 aineistoa valmisteltaessa

Valmisteltaessa Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusta 2 käytiin kaavaratkaisua läpi Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kanssa koskien erityisesti turvetuotannon temmaa.

Ehdotusvaiheen 2 aineiston käsittely

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusta 2 käsiteltiin (10.10.2018) yhteistyöryhmässä ja (11.10.2018) maakuntakaavatoimikunnassa. Satakuntaliiton maakuntahallitus päätti (22.10.2018) hyväksyä Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusvaiheen 2 aineiston ja asettaa sen maankäyttö- ja rakennuslain 65 §:n ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §:n mukaisesti virallisesti nähtäville. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusta 2 esiteltiin Metsävaliokunnan kokouksessa (15.10.2018) ja Porin prikaatin Niinisaloon ampuma- ja harjoitusalueiden yhteistoimintaryhmän kokouksessa (21.11.2018). Satakuntaliiton maakuntavaltuustolle annettiin tiedoksi katsaus vaihemaakuntakaavan tilanteesta (14.12.2018).

Ehdotusvaiheen 2 kuuleminen, muistutukset ja vastineet

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusvaiheen 2 aineisto asetettiin julkisesti nähtäville 12.11.-14.12.2018 väliseksi ajaksi. Nähtäville asettamisesta julkaistiin kuulutus Satakuntaliiton virallisissa ilmoituslehdissä, virallisella ilmoitustaululla ja verkkosivuilla sekä kuntien julkisten kuulutusten ilmoitustauluilla. Aineisto asetettiin nähtäville Satakuntaliiton virastolle, Satakunnan kuntien virastoihin sekä Satakuntaliiton verkkosivuille. Nähtävillä oloaikana kunnan jäsenillä ja osallisilla oli oikeus tehdä muistutus kaavaehdotuksesta. Satakuntaliiton maakuntahallitukselle osoitetut muistutukset tuli toimittaa vapaamuotoisena kirjeenä tai nettisivulla julkaistun palautelomakkeen avulla postitse tai sähköpostitse. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotuksen 2 nähtävillä olon aikana järjestettiin kolme seudullista yleisötilaisuutta (Ulvilassa 20.11.2018, Raumalla 21.11.2018 ja Jämijärvellä 27.11.2018).

Määräaikaan mennessä Satakuntaliittoon toimitettiin 19 Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusta 2 koskevaa muistutusta, joista 6 muistutuksessa todettiin, ettei kaavasta ole huomautettavaa.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusta 2 koskevista muistutuksissa esitettiin yhden uuden aurinkoenergian tuotannon kehittämisalueen osoittamista Merikarvialle ja uusien terminaalitoimintojen alueiden lisäämistä Merikarvialle ja Euraan. Lisäksi muistutuksissa esitettiin yhden maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön kohdemarkkinan poistamista Karvian Kantista. Muistutuksissa esitettiin muutoksia myös valtakunnallisesti arvokkaan Kokemäenjoen viljelymaiseman rajaukseen Porissa ja Kokemäellä. Muistutuksissa esitettiin myös kaavaehdotuksessa esitetyn Niinistönsuon turvetuotannon alueen supistamista Eurajoen kunnan puolelta, Karviassa sijaitsevan Jouppilankeitaan turvetuotantoalueen rajauksen tarkistamista ja Ulvilassa sijaitsevaa Isosuon turvetuotantoalueen poistamista mahdollisten vesistövaikutusten vuoksi. Ulvilassa sijaitsevan Haukisuon turvetuotantoalueen selvitysaluumerkintää vaadittiin palautettavaksi turvetuotannon alueeksi ja toisaalta alue vaadittiin kokonaan poistettavaksi Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettavista alueista.

Muistutuksissa nousi esiin kriittinen suhtautuminen turvetuotannon alueisiin vesistö- ja ilmastovaikutusten näkökulmasta ja toisaalta yhdessä muistutuksessa todettiin, että turvetuotannon alueita ei ole osoitettu riittävästi. Muistutuksissa korostettiin myös kulttuuriympäristön ja luonnontilaisten alueiden säilyttämistä ja vaalimista.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusvaiheen 2 muistutuksiin laadituissa vastineissa todettiin, että kaavaehdotuksessa osoitetusta Niinistönsuon turvetuotannon alueesta voidaan poistaa Eurajoen kunnan puoleinen osa. Lisäksi vastineissa todettiin, että maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön kohdemarkkintä voidaan poistaa Karvian Kantissa sijaitsevalta Hautalan tilalta Satakunnan Museon esittämien perustelujen pohjalta.

Ehdotusvaiheen 2 palautteen käsittely ja vastineiden hyväksyminen

Vastineita laadittaessa tehtiin yhteistyötä kuntien, viranomaisten ja maanomistajien kanssa. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotuksesta 2 saatuja muistutuksia ja alustavia vastineita käsiteltiin (26.2.2019) Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 yhteistyöryhmässä ja Satakuntaliiton maakuntakaavatoimikunnassa. Lisäksi järjestettiin palaverit Merikarvian kunnan (5.3.2019) ja Kokemäen kaupungin (11.3.2019) kanssa. Satakuntaliiton maakuntahallitus hyväksyi (18.3.2019) vastineet Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotuksesta 2 annettuihin muistutuksiin. Maakuntahallituksen hyväksymät vastineet lähetettiin kirjeenä tai sähköpostin liitteenä muistutuksen antaneille tahoille.

6.10 Hyväksymisvaihe

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 aineistoon tehtiin muutoksia muistutuksiin laadittujen vastineiden perusteella. Kaavaehdotuksessa osoitetusta Niinistönsuon turvetuotannon alueesta poistettiin Eurajoen kunnan puoleinen osa ja maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön kohdemerkintä poistettiin Karvian Kantissa sijaitsevalta Hautalan tilalta. Lisäksi Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 aineistoon tehtiin täydennyksiä ja teknisiä korjauksia sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelma päivitettiin.

Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 käsiteltiin Satakuntaliiton maakuntahallituksessa (15.4.2019). Maakuntahallitus päätti esittää maakuntavaltuustolle, että maakuntavaltuusto hyväksyy maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n mukaisesti Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2, joka voimaan tullessaan kumoaa esityslistan liitteissä esitetyt Satakunnan maakuntakaavan kaavamerkinnot ja -määräykset.

Satakuntaliiton maakuntavaltuustolle järjestettiin 7.5.2019 seminaari, jossa aiheena oli mm. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 esittely.

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto hyväksyi 17.5.2019 maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n mukaisesti Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2, joka voimaan tullessaan kumoaa esityslistan liitteissä esitetyt Satakunnan maakuntakaavan kaavamerkinnot ja -määräykset. Samassa päätöksessä maakuntavaltuusto oikeutti viraston tekemään tarvittaessa Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 aineistoon teknisluonteisia korjauksia.

Satakuntaliiton maakuntavaltuuston hyväksymispäätös sai lainvoiman 1.7.2019. Satakunnan vaihemaakuntakaavan voimaan tulosta kuulutettiin 20.9.2019 Satakunnan kuntien ja Satakuntaliiton sähköisillä ilmoitustauluilla. Voimaan tulosta lähetettiin tiedote 27.9.2019 kunnille, viranomaistahoille, sidosryhmille ja muille yhteistyökumppaneille. Loppuvuoden 2019 aikana asiakirjat tarkistettiin ja viimeisteltiin.

6.11 Seurantavaihe

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 saatua lainvoiman seurataan kaavan toteutumista ja mahdollisia muutostarpeita sekä kuntien kaavoituksen ja muiden alueiden käyttöä koskevien suunnitelmien suhdetta Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteisiin.

6.12 Yhteenveto osallistumisen, vuorovaikutuksen ja kaavaprosessin keskeisistä vaiheista

Taulukko 12. Yhteenveto kaavaprosessin vaiheista.

Aloitusvaihe

- Kaavan sisältö ja laatimispäätös
 - o Maakuntakaavatoimikunta 28.10.2014
 - o Maakuntahallitus 24.11.2014
- Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu 5.3.2015
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelman luonnos
 - o Käsitelty maakuntakaavatoimikunnassa 16.3.2015
 - o Hyväksytty maakuntahallituksessa 23.3.2015
- Ilmoitus kaavan vireille tulosta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville asettamisesta, mahdollisuus palautteen antamiseen, lausuntopyynnöt, (MRL 63§, MRA30§)
 - o Tilannekatsaus maakuntavaltuustolle 18.5.2015
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatujen palautteiden, tavoite-esityksien ja niihin laadittujen vastineiden käsittely
 - o Käsitelty yhteistyöryhmässä 7.10.2015
 - o Käsitelty maakuntakaavatoimikunnassa 12.10.2015
 - o Hyväksytty maakuntahallituksessa 26.10.2015
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
 - o Hyväksytty maakuntahallituksessa 23.11.2015

Tavoitevaihe

- Kaavan tavoitteet
 - o Käsitelty yhteistyöryhmässä 2.11.2015
 - o Käsitelty maakuntakaavatoimikunnassa 2.11.2015
 - o Hyväksytty maakuntahallituksessa 23.11.2015

Valmisteluvaihe

- Valtuustoseminaari tavoitteista ja selvityksistä 7.4.2016
- Viranomaistyöneuvottelu 1.6.2016
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelman tarkistus (MRL:n ja MRA:n muutokset)
 - o Hyväksytty maakuntahallituksessa 12.7.2016
- Teemoittaiset käsittelyt yhteistyöryhmässä ja maakuntakaavatoimikunnassa:
 - o aurinkoenergian tuotanto, bioenergia- ja puuterminaaliselvitys 8.2.2016
 - o kaupan palveluverkko 8.3.2016
 - o aurinkoenergian tuotanto, tuulivoimatuotanto, bioenergia- ja puuterminaaliselvitys 12.4.2016
 - o turvetuotanto ja soiden moninaiskäyttö 11.5.2016
 - o maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt 7.6.2016
 - o vaikutusten arviointi 25.8.2016
- Valmisteluvaiheen aineisto
 - o Käsitelty yhteistyöryhmässä 1.11.2016
 - o Käsitelty maakuntakaavatoimikunnassa 1.11.2016
 - o Hyväksytty maakuntahallituksessa 28.11.2016 ja 15.12.2016
- Kuulutus kaavan nähtäville asettamisesta, mahdollisuus mielipiteen antamiseen, lausuntopyynnöt (MRL 62§, MRA 30§)
- Valmisteluvaiheen nähtävillä olo 1.2.-3.3.2017
- Yleisötilaisuudet (Pori, Eura, Karvia, Kokemäki)
- Valmisteluvaiheen aineistosta annetut lausunnot ja mielipiteet sekä niihin laaditut vastineet
 - o Käsitelty yhteistyöryhmässä 30.5.2017
 - o Käsitelty maakuntakaavatoimikunnassa 31.5.2017
 - o Hyväksytty maakuntahallituksessa 19.6.2017

Ehdotusvaihe 1

- Viranomaistyöneuvottelu 12.10.2017
- Alustavat kaavaehdotuksen ratkaisut
 - o Käsitelty yhteistyöryhmässä 17.10.2017
 - o Käsitelty maakuntakaavatoimikunnassa 17.10.2017
 - o Käsitelty maakuntahallituksessa 30.10.2017
 - o Käsitelty maakuntahallituksen iltakoulussa 2.11.2017
- Viranomaistyöneuvottelu 18.12.2017
 - o Maisemateemaan liittyvä yhteistyöryhmä 10.1.2018
- Ehdotusvaiheen 1 aineisto
 - o Käsitelty maakuntakaavatoimikunnassa 12.1.2018
 - o Hyväksytty maakuntahallituksessa 22.1.2018
- Lausuntopyyntö (MRA 13§)
- Viranomaisneuvottelu 16.5.2018 (MRL 66 §, MRA 11§)
- Tilannekatsaus maakuntahallitukselle 23.4.2018
- Tilannekatsaus maakuntavaltuustolle 18.5.2018
- Ehdotusvaiheen 1 aineistosta annetut lausunnot sekä niihin laaditut vastineet
 - o Käsitelty yhteistyöryhmässä 22.5.2018
 - o Käsitelty maakuntakaavatoimikunnassa 25.5.2018
 - o Hyväksytty maakuntahallituksessa 4.6.2018

Ehdotusvaihe 2

- Ehdotusvaiheen 2 aineisto
 - o Käsitelty yhteistyöryhmässä 10.10.2018
 - o Käsitelty maakuntakaavatoimikunnassa 11.10.2018
 - o Hyväksytty maakuntahallituksessa 22.10.2018
- Kuulutus kaavan nähtäville asettamisesta, mahdollisuus muistutuksen antamiseen (MRL 65§, MRA 12§)
- Ehdotusvaiheen 2 nähtävilläolo 12.11.-14.12.2018
- Yleisötilaisuudet (Ulvila, Rauma, Jämijärvi)
- Tilannekatsaus maakuntavaltuustolle 14.12.2018
- Ehdotusvaiheen aineistosta annetut muistutukset sekä niihin laaditut vastineet
 - o Käsitelty yhteistyöryhmässä 26.2.2019
 - o Käsitelty maakuntakaavatoimikunnassa 26.2.2019
 - o Hyväksytty maakuntahallituksessa 18.3.2019

Hyväksymisvaihe

- Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 aineisto
 - o Käsitelty maakuntahallituksessa 15.4.2019
 - o Käsitelty valtuustoseminaarissa 7.5.2019
 - o Hyväksytty maakuntavaltuustossa 17.5.2019

7 SATAKUNNAN VAIHEMAAKUNTAKAAVAN 2 ALUEIDENKÄYTTÖSUUNNITELMA

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnitelman sisältö on kuvattu maankäyttö- ja rakennuslaissa maakuntakaavalle asetettujen sisältövaatimusten mukaisessa järjestyksessä. Otsikoiden alla esitetyt kaavan tarkemmat tavoitteet on johdettu maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten, valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja maakunnan omien tarpeiden pohjalta. Sisältövaatimusten mukaiset aluevaraukset on perusteltu myös kussakin merkittävässä maankäyttöluokassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden näkökulmasta. Sisältövaatimusten mukaiset aluevaraukset on perusteltu myös maakunnan oloista johtuvien erityisten tarpeiden ja tavoitteiden näkökulmasta. Otsikoiden mukaan kuvataan, millä maankäyttömuodolla ja merkintätavalla on pyritty sisältövaatimuksen mukaiseen tavoitteeseen sekä minkälaisia vaikutuksia on kyseisellä ratkaisulla. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n sisältövaatimusten mukaan maakuntakaavassa on kiinnitettävä erityistä huomiota:

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyys;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;
- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

7.1 Maakunnan tarkoituksenmukainen alue- ja yhdyskuntarakenne

Maakunnan tarkoituksenmukaisella alue- ja yhdyskuntarakenteella tarkoitetaan sekä taloudellisesti, sosiaalisesti että ekologisesti toimivaa alueidenkäytön suunnitelmaa. Tarkoituksenmukainen rakenne liittyy siten kiinteästi lähes kaikkiin Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteisiin ja kaavan ratkaisujen yhteensovittamiseen. Tavoitteen mukaisessa alueidenkäyttösuunnitelmassa on huomioitava mm. väestökehitys, olemassa olevat rakenteet, työpaikkojen, palvelujen ja virkistysalueiden saatavuus ja saavutettavuus, eri toimintojen yhteystarpeet, joukkoliikenteen kehittämisestä edellytykset, haitalliset terveysvaikutukset ja luonnonvarojen kestävä käyttö.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vuodelta 2008 (voimassa 31.3.2018 asti)

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytöllä tuetaan aluerakenteen tasapainoista kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukykyä ja kansainvälisen aseman vahvistamista hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita sekä edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä. Aluerakenteen ja alueidenkäytön kehittäminen perustuu ensisijaisesti alueiden omiin vahvuuksiin ja sijaintitekijöihin.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana sekä hyvin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena. Toimivan aluerakenteen runkona kehitetään maakuntakeskuksia sekä kaupunkiseutujen ja maaseudun keskusten muodostamaa verkostoa.

Alueidenkäytöllä edistetään kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutusta sekä kyläverkoston kehittämistä. Erityisesti harvaan asutulla maaseudulla ja taantuvilla alueilla kiinnitetään alueidenkäytössä huomiota jo olemassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen sekä elinkeinotoiminnan ja muun toimintapohjan monipuolistamiseen. Alueidenkäytössä otetaan huomioon haja-asutukseen ja yksittäistoimintoihin perustuvat elinkeinot sekä maaseudun tarve saada uusia asukkaita.

Maakunnan suunnittelussa on esitettävä valtakunnallisesti tärkeitä vyöhykkeet sekä kaupunki- ja taajamaverkostot ja niiden kehittämisperiaatteet. Maakunnan suunnittelussa on selvittävä maaseudun alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä kyläverkoston kehittämiseen liittyvät toimenpiteet, joilla edistetään olemassa olevien rakenteiden hyödyntämistä, palvelujen saavutettavuutta, maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistamista sekä ympäristöarvojen säilymistä.

Alueidenkäytöllä edistetään yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä. Olemassa olevia yhdyskuntarakenteita hyödynnetään sekä eheytetään kaupunkiseutuja ja taajamia. Taajamia eheyttäessä edistetään elinympäristön laatua.

Yhdyskuntarakennetta eheytetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja mahdollisuuksien mukaan asuinalueiden läheisyydessä siten, että henkilöautoliikenteen tarve on mahdollisimman vähäinen. Alueidenkäytöllä edistetään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä osoittamalla

elinkeinotoiminnalle riittävästi sijoittumismahdollisuuksia olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta hyödyntäen. Runsaasti henkilöliikennettä aiheuttavat elinkeinoelämän toiminnot suunnataan olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisään tai muutoin hyvien joukkoliikennedyhteyksien äärelle.

Kaupunkiseutujen työssäkäyntialueilla varmistetaan alueidenkäytölliset edellytykset asuntorakentamiselle ja tarkoituksenmukaiselle sijoittumiselle sekä hyvälle ympäristölle. Kaupunkiseutuja kehitetään tasapainoisina kokonaisuuksina siten, että tukeudutaan olemassa oleviin keskuksiin. Keskuksia ja erityisesti niiden keskusta-alueita kehitetään monipuolisina palvelujen, asumisen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueina.

Alueidenkäytössä kiinnitetään erityistä huomiota ihmisten terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen poistamiseen. Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys.

Maakuntakaavoituksessa ja yleiskaavoituksessa tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja esittää eheyttämiseen tarvittavat toimenpiteet. Erityisesti kaupunkiseuduilla on selvitettävä toimiva liikennejärjestelmä sekä palvelujen saatavuutta edistävä keskusjärjestelmä ja palveluverkko sekä sen yhteydessä vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen. Alueidenkäytön suunnittelulla on huolehdittava, että asunto- ja työpaikkarakentamiseen on tarjolla riittävästi tonttimaata. Alueidenkäytön suunnittelussa huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irrallisen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta. Vähittäiskaupan suuryksiköt sijoitetaan tukemaan yhdyskuntarakennetta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 2018 (voimaan 1.4.2018 alkaen):

Uusien valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaan alueiden käytöllä edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.

Luodaan edellytykset vähähiiliseen ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä.

Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä.

Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa. Samalla ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet

Tavoitteena on tukea aluerakenteen tarkoituksenmukaista kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukyvyyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista. Tavoitteeseen pyritään hyödyntämällä olemassa olevia rakenteita ja maakunnan ominaispiirteitä sekä edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Kaupan palveluverkko perustuu Satakunnan väestö- ja työpaikkasuunnitteeseen. Satakunnan alue- ja yhdyskuntarakenteeseen perustuvia kehittämisvyöhykkeitä kehitetään yritystoiminnan ja väestön keskittyminä hyvien liikennedyhteyksien varrella. Satakunnan kaupan palveluverkkoa kehitettäessä turvataan kaupan alueiden riittävyys, monipuolisuus sekä hyvä saavutettavuus niin kaupan logistiikan kuin asukkaiden palveluiden saavutettavuuden näkökulmasta. Keskusta-alueita priorisoidaan ensisijaisina kauppapaikkoina ja tilaa vaativan kaupan erityisluonne huomioidaan. Työpaikka-alueiden, jotka sijaitsevat taajamien lähellä ja hyvien kulkuyhteyksien varrella, tilaa vaativan kaupan profiilit tunnistetaan ja alueita kehitetään niiden olemassa olevien vahvuuksien pohjalta myös tilaa vaativan kaupan vyöhykkeinä. Kaupanalan muutokset ja verkkokaupan mahdollisuudet tunnistetaan.

Maankäytön suunnittelulla ja toimintojen sijoittelulla muodostetaan viihtyisää ja toimivaa elinympäristöä ja haittavaikutuksia asutukselle pyritään ennalta ehkäisemään.

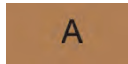
Satakunta on vetovoimainen kaupan sijoittumispaikka ja satakuntalaiset saavat omasta maakunnasta hyvät palvelut kohtuuhintaan. Paikallisuutta pidetään voimavarana erityisesti

elintarviketuotannon näkökulmasta ja paikallisuus myös matkailun edistämässä tunnistetaan osana kaupan palveluja.

7.1.1 Taajama-alueet

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadinnan lähtökohtana ovat Satakunnan maakuntakaavassa ja Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitetut varaukset. Satakunnan maakuntakaavassa taajama-alueita koskevia maankäyttöluokkia ovat: kaupunkikehittämisen kohdevyöhyke (kk, kk1), taajamatoimintojen alue (A) sekä yhdyskuntarakenteen laajenemissuunta. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 käsitellään taajama-alueita osana kaupan kehittämistä. Lisäksi kauppaa koskevat erityisesti maankäyttö- ja rakennuslain kauppaa koskevat erityiset sisältövaatimukset.

TAAJAMATOIMINTOJEN ALUE

Merkinnällä osoitetaan yksityiskohtaista suunnittelua edellyttävät asumiseen ja muille taajamatoiminnoille, kuten keskustatoiminnoille, palveluille ja teollisuudelle rakentamisaalueita, pääväyliä pienempiä liikenneväyläalueita, virkistys- ja puistoalueita sekä erityisaalueita.

Suunnittelumääräys

Aluetta suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen ja täydentämiseen hajanaisesti ja vajaasti rakennetuilla alueilla. Uusi rakentaminen ja muu maankäyttö on sopeutettava suunnittelulla ympäristöönsä tavalla, joka vahvistaa taajaman omaleimaisuutta.

Täydennysrakentamista ja muuta alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset ominaispiirteet sekä viher- ja virkistysverkko.

Alueilla on turvattava yleisten ranta-alueiden varaaminen maisemarakenteellisesti ja -kuvallisesti ja luon- toarvoiltaan kestävältä, korkeatasoisilta alueilta, osana alueen yhtenäistä viher- ja virkistysverkkoa.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa voidaan palveluverkon tarpeiden perusteella taajamatoimintojen alueelle osoittaa uusia vähittäiskaupan suuryksiköitä silloin, kun kyseiset yksiköt ovat merkitykseltään paikallisia, yhdyskuntarakenne tukee kaupan saavutettavuutta ja haitalliset vaikutukset voidaan välttää.

Taajamatoimintojen alue ei ole ensisijaisesti tarkoitettu tilaa vaativan kaupan suuryksikköjen sijoittumis- alueeksi.

Kaupan suuryksiköiden mitoitus tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa määritellä paikallisen osto- voiman pohjalta ja yksiköiden toteutumisen ajoitus tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa sitoa muun taajamarakenteen ja liikennejärjestelmien toteutukseen.

Taajamatoimintojen aluevaraukset sisältävät merkittävän määrän taajamien lähivirkistysalueita, jotka palvelevat lähinnä alueen asukkaita ja siksi niitä ei ole osoitettu maakuntakaavassa. Suunnittelun perusteina ovat olleet seuraavat tietopohjat ja aineistot: perusteltu väestönkehitys, Satakunnan seutukaava 5, taajamatoimintojen toteutuma YKR-taajama-alueet 2005 mukaan, toteutuma maastotietokannan mukaan (Maanmittauslaitos), kuntien yleiskaavat ja kuntaneuvottelut. Taajamatoimintojen alueita on osoitettu yhteensä noin 30 400 ha. Vaihemaakuntakaavassa 2 on tarkistettu taajamatoimintojen alueille sijoittuvan kaupan suunnittelumääräys ja taajamatoimintojen aluevaraukset ovat laajuudeltaan maakuntakaavan mukaiset.

Taajamatoimintojen alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B kartassa 1 ja yksilöity taulukossa 1.

7.1.2 Keskukset ja palvelut

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadinnan lähtökohtana ovat Satakunnan maakuntakaavassa ja Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitetut varaukset. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 kaupan teema liittyy keskustatoimintojen alueisiin (C), palvelujen alueisiin (P), vähittäiskaupan suurmyymälöiden alueisiin (KM, km) sekä palvelukylien alueisiin. (Myös taajamatoimintojen aluevarauksessa on käsitelty kauppaa). Maankäyttö- ja rakennuslain 71 b §:n mukaan maakuntakaavassa tulee esittää

merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja. Lisäksi vähittäiskaupan suuryksiköiden enimmäismitoitus on osoitettava maakuntakaavassa riittävällä tarkkuudella. Satakunnan maakuntakaavaa täydennetään sanotun lainkohdan mukaisesti tarkastelemalla Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 kaupan ja erityisesti tilaa vaativan kaupan sijoittumisedellytyksiä ja kehittämismahdollisuuksia.

C

KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE

Merkinnällä osoitetaan palveluvarustukseltaan kaupunkitasoisten ja vastaavien seudullisten keskusten ydinalueet, joihin sijoittuu keskustahakuisten palvelu-, hallinto-, asumis- ja muiden toimintojen alueita niihin liittyvine liikennealueineen ja puistoineen.

Merkinnän osoittamalle alueelle voidaan sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä.

Suunnittelumääräys

Keskustatoimintojen alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota alueen arkkitehtuuriin, ympäristökuvaan, ominaispiirteisiin, viihtyisyyteen ja toimivuuteen, jalankulku-, huolto- ja julkisen liikenteen järjestelyjen tarkoituksenmukaisuuteen sekä häiriöttömyyteen. Aluetta suunniteltaessa on varauduttava riittävään palvelu- ja liiketilatarjontaan.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuriympäristön ominaispiirteiden vaaliminen ja turvattava merkittävien luonto-, maisema- ja kulttuuriarvojen säilyminen myös eheyttävän suunnittelun yhteydessä.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa vähittäiskaupan suuryksiköt tulee suunnitella siten, että ne arkkitehtuuriltaan ja sijoitukseltaan sopeutuvat ympäristöön ja mitoitukseltaan täydentävät keskustan palvelutarjontaa.

-1

Merkinnällä osoitetaan maakuntakeskuksen ydinalue, johon sijoittuu koko maakuntaa palvelevia keskustahakuisia kaupan sekä hallinto-, hyvinvointi- ja vapaa-ajan palveluja ja asumista.

Suunnittelumääräys

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee luoda edellytyksiä kansainvälisen, kaupallisesti ja kulttuurisesti vetovoimaisen ja merkittäviä kulttuurihistoriallisia arvokerrostumia kaupunkirakenteessa korostavan kaupunkikeskuksen edelleen kehittämiselle.

Keskustatoimintojen aluevarausmerkinnällä on osoitettu kokonaismaakuntakaavan mukaisesti Porin, Rauman, Euran, Harjavan, Huittisten, Kankaanpään, Kokemäen ja Ulvilan kaupunkien ydinkeskustat.

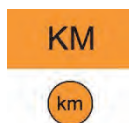
Kokonaismaakuntakaavan ehdotusvaiheen valmistelussa keskustatoimintojen alueet eriytettiin indeksinumeroilla maakunnan keskusverkon palvelurakenteen mukaan seuraavin päätösin: maakuntahallitus päätti (17.3.2009) muuttaa Kankaanpään keskusta-alueen palvelutason maakunnanosakeskukseksi C-3:sta C-2:ksi sekä Kokemäen ja Ulvilan kaupunkien keskusta-alueet palvelutasoltaan seudullisiksi keskuksiksi C-4:sta C-3:ksi. Päätöksen mukaan ehdotuksessa ei tuolloin osoitettu palvelutasoltaan ylikunnallisia / seudullisia alakeskuksia ja kokonaismaakuntakaavan keskustatoimintojen alueet osoitettiin aluevarausmerkinnällä C.

Keskustatoimintojen alueet osoitetaan myös Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 ilman keskuksen palvelutasoluokitusta aluevarausmerkinnällä C. Keskustatoimintojen aluevarauksen kokonaispinta-ala on noin 1 220 ha.

Esitetyt keskustatoimintojen alueet osoittavat maakunnan keskusverkon rakenteen ja osaltaan ohjaavat palvelujen sijoittumista Satakunnassa. Keskustatoimintojen alueiden osoittaminen korostaa nykyisten seudullisten keskusten asemaa ja tukee niiden kehittämistä perinteisinä ja omaleimaisina keskustaluina. Paikallisissa keskuksissa keskustatoiminnot sisältyvät taajamatoimintojen alueisiin. Keskustatoimintojen alueet esitetään yleispiirteinä alueina, jotka osoittavat keskustatoimintojen likimääräisen sijainnin.

Keskustatoimintojen alueiden suunnittelu perustuu Satakunnan aluerakenne -selvityksen⁹⁴ analyysiin kuntien palvelurakenteesta ja -tasosta, asiointisuuntautuneisuudesta ja vetovoimaisuudesta alueensa keskuksena. Maakunnan keskusverkko on kuvattu Satakunnan maakuntakaavan selostuksen kohdassa 3.1.1. sekä liitteissä 1 ja 2 ja Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 selostuksen kohdassa 3.9.

Keskustatoimintojen alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B kartassa 2 ja yksilöity taulukossa 2.

VÄHITTÄISKAUPAN SUURYKSIKÖIDEN ALUE

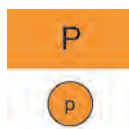
Merkinnällä osoitetaan keskustatoimintojen alueen ulkopuolisia alueita, joille voidaan sijoittaa yksi tai useampi merkitykseltään seudullinen suuryksikkö. Merkinnällä sallitaan myös erikoistavarakaupan yksiköiden (retail park) sijoittuminen alueelle.

Suunnittelumääräys

Vähittäiskaupan suuryksikön mitoituksessa ja tarkemmassa sijoittumissuunnittelussa sekä ajoituksessa on otettava huomioon seudun palvelurakenteen tasapainoinen kehittäminen siten, ettei vähittäiskaupan suuryksikkö aiheuta palvelutarjonnassa alueellisia tai väestöryhmittäisiä palvelujen saavutettavuuteen vaikuttavia merkittäviä heikennyksiä.

Alue- tai kohdemerkinnällä osoitetaan jo rakennetut vähittäiskaupan suurmyymälöiksi määritellyt kohteet ja alueet, joiden kaupalliset vaikutukset on selvitetty asemakaavatasolla. Lisäksi merkinnällä osoitetaan ne olemassa olevat ja rakennetut alueet, joiden aluerakenteelliset ja ostovoimaan kohdistuvat vaikutukset on selvitetty Kauppa Satakunnassa 2009 -selvityksen⁹⁵, Kaupan palveluverkkoselvityksen⁹⁶ ja Satakunnan kaupan palveluverkkoselvityksen päivityksen⁹⁷ yhteydessä. Aluevarauksena on osoitettu yhteensä noin 150 ha. Kohdemerkintöinä on osoitettu kolme vähittäiskaupan suurmyymälöille varattua aluetta: Porissa Eteläväylä ja Isosanta ja Raumalla Pick n Pay. Aluevarausmerkinnällä on osoitettu Porissa Mikkolan alue, Huittisissa Sahkon alue ja Raumalla Fere-Center –niminen alue. Vaihemaakuntakaavassa 2 on tarkistettu vähittäiskaupan suuryksiköiden alueille sijoittuvan kaupan mitoitus.

Alueet ja kohteet on esitetty selostuksen erillisliitteen B kartassa 2 ja yksilöity taulukossa 2.

PALVELUJEN ALUE

Merkinnällä osoitetaan julkisten ja yksityisten palvelujen ja hallinnon alueita. Alueelle voidaan sijoittaa myös paljon tilaa vaativan erikoistavarakaupan yksiköitä.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa voidaan palveluverkon tarpeiden perusteella palvelujen alueelle osoittaa uusia vähittäiskaupan yksiköitä vain silloin, kun kyseiset yksiköt ovat merkitykseltään paikallisia, yhdyskuntarakenne tukee kaupan saavutettavuutta ja haitalliset vaikutukset voidaan välttää. Kaupan mitoitus tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa määritellä paikallisen ostovoiman pohjalta ja yksiköiden toteutumisen ajoitus tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa sitoa muun taajamarakenteen ja liikennejärjestelmien toteuttamiseen.

Merkinnällä osoitetaan kokonaismaakuntakaavan mukaisesti maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviä julkisia ja yksityisiä opetus-, sivistys- ja tutkimustoimintaa sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuuluvia laitoksia tai kaupallisten palvelujen alueita ja kohteita. Merkinnällä osoitetaan lähinnä taajaman ulkopuolisia palvelujen ja hallinnon alueita sekä taajamissa alueellisesti laajoja ja alue- tai yhdyskuntarakenteen kannalta erityisen merkittäviä palvelun ja hallinnon alueita. Tällaisia ovat useampaa kuntaa palvelevat sairaalat, oppilaitokset ja tutkimuslaitokset sekä paljon tilaa vaativan kaupan alueet.

⁹⁴ Satakunnan aluerakenne, Satakuntaliitto, 2008

⁹⁵ Kauppa Satakunnassa, Satakuntaliitto, 2009 A:292

⁹⁶ Kaupan palveluverkkoselvitys, FCG Suunnittelu- ja tekniikka, 18.5.2016

⁹⁷ Satakunnan kaupan palveluverkkoselvityksen päivitys, FCG Suunnittelu- ja tekniikka, 22.9.2017

Palvelujen alueen aluevarausten kokonaispinta-ala on noin 810 ha. Lisäksi kohdemerkinnällä on osoitettu 4 kohdetta: Kankaanpään A-koti, Kankaanpään Kuntoutuskeskus, Pohjois-Satakunnan peruspalveluliikelaitoskuntayhtymän terveyskeskus ja Kokemäen Pitkäjärvi.

Suunnittelun perustana ovat seuraavat tietopohjat ja aineistot: Satakunnan seutukaava 5, Toteutuma YKR-palvelutyöpaikkojen 2005 mukaan, toteutuma maastotietokannan mukaan, kuntien yleiskaavat ja kuntaneuvottelut sekä Kauppa Satakunnassa -selvitys⁹⁸, Kaupan palveluverkkoselvitys⁹⁹ ja Satakunnan kaupan palveluverkkoselvityksen päivitys¹⁰⁰. Vaihemaakuntakaavassa 2 on tarkistettu palvelujen alueille sijoittuvan kaupan mitoitus.

Alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B kartassa 2 ja yksilöity taulukossa 2.

7.1.3 Elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamista varten varatut alueet

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadinnan lähtökohtana ovat Satakunnan maakuntakaavassa ja Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitetut varaukset. Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksillä tarkoitetaan sekä elinkeinoelämän toimintaympäristöjä että elinkeinoelämän välittömiä alueidenkäyttötarpeita. Elinkeinoelämän toimintaedellytysten lähtökohtana on Satakunnan maakuntakaavan aluevaraukset. Satakunnan maakuntakaavassa elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamista varten varatuista alueista erityisesti työpaikka-alueet (TP) sisältävät entuudestaan merkittäviä kaupan varauksia erityisesti tilaa vaativan kaupan osalta.

Elinkeinoelämän edellytyksiä maakuntakaavassa turvaavat kaupan osalta edellä määritellyt aluevaraukset mm. taajamatoimintojen alueet (A), palvelujen ja hallinnon alueet (P), matkailualueet (RM, rm), keskusta-toimintojen alueet (C) sekä vähittäiskaupan suuyskikköjen kohdealueet (KM, km).

TP

TYÖPAIKKA-ALUE

Merkinnällä osoitetaan merkittävät ja monipuoliset työpaikka-alueet, joille voi sijoittua sekä toimisto- ja palvelutyöpaikkoja että ympäristöhaiiriötä aiheuttamatonta teollisuus- ja varastotoimintaa. Alueelle voidaan sijoittaa myös tilaa vaativaa erikoistavarakauppaa.

Suunnittelumääräys

Alueelle voidaan pääkäyttötarkoitusta muuttamatta suunnitella myös asumista. Alueelle ei saa suunnitella sellaisia työpaikkatoimintoja, joiden haitalliset ympäristövaikutukset läheisille alueille ja asutukselle voivat olla merkittäviä.

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa voidaan palveluverkon tarpeiden perusteella palvelujen alueelle osoittaa uusia vähittäiskaupan yksiköitä vain silloin, kun kyseiset yksiköt ovat merkitykseltään paikallisia, yhdyskuntarakenne tukee kaupan saavutettavuutta ja haitalliset vaikutukset voidaan välttää. Kaupan mitoitus tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa määritellä paikallisen ostovoiman pohjalta ja yksiköiden toteutumisen ajoitus tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa sitoa muun taajamarakenteen ja liikennejärjestelmien toteuttamiseen.

Työpaikka-alueet on osoitettu Rauman Vanha-Prisman alueen lisäystä lukuun ottamatta kokonaisuusmaakuntakaavan mukaisesti ja työpaikka-alueiden osoittamisen perusteina ovat alueiden sijainti yhdyskuntarakenteessa, vakiintunut toimialarakenne, liikenteellinen sijainti ja toteutus kunnan yleiskaavassa. Toteutuneisuuden lisäksi aluevarauksissa on huomioitu alueiden soveltuvuus ko. toimintaan ja laajentumismahdollisuudet. Aluevarausten määrittely perustuu Tilastokeskuksen, Suomen ympäristökeskuksen ja YKR (yhdyskuntarakenteen seurantarjestelmä 2003) tietoihin. Vaihemaakuntakaavassa 2 on tarkistettu työpaikka-alueille sijoittuvan kaupan mitoitus. Vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettavien työpaikka-alueiden kokonaisala on noin 1 400 ha.

Alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B kartassa 2 ja yksilöity taulukossa 2.

⁹⁸ Kauppa Satakunnassa, Satakuntaliitto, 2009 A:292

⁹⁹ Kaupan palveluverkkoselvitys, FCG Suunnittelu- ja tekniikka, 18.5.2016

¹⁰⁰ Satakunnan kaupan palveluverkkoselvityksen päivitys, FCG Suunnittelu- ja tekniikka, 22.9.2017

TILAA VAATIVAN KAUPAN KEHITTÄMISVYÖHYKE

Merkinnällä osoitetaan kaupallisia vyöhykkeitä, joilla on tai jonne voi sijoittua tilaa vaativan erikoistavara-kaupan seudullisesti merkittäviä yksiköitä tai kaupan yksiköitä, jotka eivät muutoin sovellu keskustatoimintojen alueelle. Vyöhykkeillä kehitetään kauppaa, jonka tyypillinen asiointitiheys on vähäinen.

Suunnittelumääräys

Tilaa vaativan erikoistavarakaupan suuryksiköiden mitoitus ja tarkempi sijoittuminen on suunniteltava siten, ettei niillä yksin tai yhdessä muiden vyöhykkeiden hankkeiden kanssa ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia keskusta-alueiden kaupallisiin palveluihin tai niiden kehittämiseen.

Suuryksiköiden toteutumisen ajoitus tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa sitoa muun taajamarakenteen ja liikennejärjestelmien toteuttamiseen.

Tilaa vaativan kaupan kehittämisyöhykkeet ovat uusi merkintä ja lisäys kokonaismaakuntakaavan kaupan ratkaisuun verrattuna. Vaihemaakuntakaavassa 2 on osoitettu erikseen seudullisesti merkittävän kaupan sijoittuminen päivittäis- ja erikoiskaupan osalta kohde- ja aluemerkinnöin (KM, km) ja seudullisesti merkittävän tilaa vaativan kaupan sijoittuminen on osoitettu aluevarausmerkintöjen päälle mahdollistavana kehittämisyöhykkeenä, jossa kokonaismaakuntakaavan kaupan ratkaisuja on täydennetty tilaa vaativan kaupan seudullisuuden tarkastelulla. Vähittäiskaupan suuryksiköiden aluevarauksin on osoitettu Porin Mikola, Huittisten Sahko ja Rauman Fere-Centerin alue. Alle 10 ha:n kohdemerkinnöin on osoitettu Porin Eteläväylä, Porin Isosanta sekä Rauman Pick n Pay.

Tilaa vaativan kaupan kehittämisyöhyke on osoitettu pääsääntöisesti kokonaismaakuntakaavan tilaa vaativan kaupan sijoittumisperiaattein kuitenkin niin tarkentaen, että kokonaismaakuntakaavan palvelujen alueelle ja työpaikka-alueille voidaan sijoittaa lähtökohtaisesti vain paikallisesti merkittävää tilaa vaativaa kauppaa. Merkitykseltään seudullisen tilaa vaativan kaupan sijoittuminen edellyttää sen sijoittumista tilaa vaativan kaupan kehittämisyöhykkeelle.

Seudullisesti merkittävää tilaa vaativaa kauppaa on mahdollistettu kokonaismaakuntakaavassa teollisuus- ja varastotoimintojen alueeksi osoitetulle alueelle Kankaanpäässä ja Porissa. Tilaa vaativan kaupan kehittämisyöhykkeiden osoittamisen perusteina ovat alueiden sijainti yhdyskuntarakenteessa, vakiintunut toimialarakenne, liikenteellinen sijainti ja toteutus kunnan yleiskaavassa. Tilaa vaativan kaupan kehittämisyöhykkeet ovat Harjavallan tilaa vaativan kaupan kehittämisyöhyke; Huittisissa Vanhakosken tilaa vaativan kaupan kehittämisyöhyke; Kankaanpään tilaa vaativan kaupan kehittämisyöhyke; Porin tilaa vaativan kaupan kehittämisyöhyke sekä Rauman tilaa vaativan kaupan kehittämisyöhyke.

Toteutuneisuuden lisäksi vyöhykevarauksissa on huomioitu alueiden soveltuvuus ko. toimintaan ja laajentumismahdollisuudet. Vyöhykkeen määrittely perustuu Satakunnan kaupan palveluverkkoselvityksen tie-topohjaan, palveluverkkoselvityksen päivitykseen sekä Huittisten kaupan erillistarkasteluihin, niissä tehtyihin analyyseihin sekä suosituksiin sekä kuntien yleis- ja asemakaavavarauksiin. Palveluverkkoselvityksessä on seudullisen kaupan mitoitus tarkasteltu alueittain, alueiden lähtökohdista käsin. Koska kaavan tavoitteena on ollut vyöhykkeinen lähestymistapa, pinta-aloja ei ole jaettu vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisussa aluekohtaisesti. Uusia, aiemmin toteuttamattomia seudullisesti merkittävän kaupan alueita (KM) ratkaisussa ei ole osoitettu ja keskusta-alueiden ulkopuolinen kaupan mitoitus on osoitettu yhteenlaskettuna mitoituksena.

Vaihemaakuntakaavan 2 yleisissä suunnittelumääräyksissä on siten osoitettu keskustatoimintojen alueiden ulkopuolisen merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksiköiden alueiden ja tilaa vaativan kaupan kehittämisyöhykkeiden vähittäiskaupan yhteenlasketun kerrosalan enimmäismitoitus vuonna 2035 (sisältäen alueen kaiken kaupan kerrosalan). Vyöhykemitoituksen pohjana on Satakunnan kaupan palveluverkkoselvityksen mukainen mitoitus tarkastelu alueittain, mikä on mahdollistanut vaikutusten arvioinnin riittäväällä tarkkuudella ottaen huomioon sen, että kokonaan uusia, seudullisesti merkittäviä KM-aluevarauksia ei ole osoitettu, eikä kokonaismaakuntakaavassa ratkaistu rakenne tältä osin ole muuttumassa. Ratkaisu mahdollistaa kaupan kehittämisen vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteiden suuntaisesti.

Alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B kartassa 3 ja yksilöity taulukossa 3.

Koko Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelualueetta koskevat kaupan suunnittelumääräykset:

Suunnittelumääräys

Vähittäiskauppojen sijainnin yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa on otettava huomioon tasapainoisen palveluverkon kehittäminen, olemassa olevien keskustatoimintojen alueiden kaupalliset palvelut ja niiden toiminta- ja kehitysedellytykset, yhdyskuntarakenteen muu kehitys sekä palveluiden saavutettavuus kaikki väestöryhmät huomioiden.

Suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota vähittäiskaupan sijoittumiseen ja palveluverkon kattavuuteen suhteessa asuin- ja työpaikka-alueisiin ja varmistaa asiointitiheydeltään päivittäisasiointiin perustuvan kaupan alueiden kytkeytyneisyys asuin- ja työpaikka-alueisiin erityisesti kevyenliikenteen verkostolla ja mahdollisuuksien mukaan myös joukkoliikenteen kulkutavoilla.

Keskustatoimintojen alueiden ja vähittäiskaupan suuryksiköiden alueiden ulkopuolelle sijoittuva kauppa ei saa heikentää keskustatoimintojen alueiden kaupan toimintaedellytyksiä ja sitä kautta palveluiden seudullista saavutettavuutta.

Päivittäistavarakaupan osalta suuryksikön mitoitus arvioidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa vaikutustarkastelujen ja ostovoiman kasvun perusteella.

Raumalla kaupan hankkeiden suunnittelussa ja toteuttamisessa otetaan huomioon Vanhan Rauman maailmanperintöarvot ja kaupan hankkeiden vaikutukset arvioidaan erityisesti Vanhan Rauman palvelutarjonalle.

Merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajat

Jollei selvitysten perusteella erityisesti muuta osoiteta, merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on Satakunnassa kaikkien kaupan laatujen osalta 4000 k-m² lukuun ottamatta seuraavia:

- päivittäistavarakaupassa ja erikoiskaupassa alaraja on Porin ja Rauman keskustaajamien alueilla 5000 k-m²*
- tilaa vaativan erikoistavaran kaupassa alaraja on Porin ja Rauman keskustaajamien alueilla 10 000 k-m² sekä Euran, Harjavallan, Huittisten, Kankaanpään, Kokemäen ja Ulvilan keskustaajamien alueilla 5000 k-m²*

Mitoitus

Keskustatoimintojen alueiden ulkopuolisen merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksiköiden alueiden ja tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeiden vähittäiskaupan yhteenlasketun kerrosalan enimmäismitoitus vuonna 2035 (sisältäen alueen kaiken kaupan kerrosalan):

*Porin kaupan alueet (KM, km) ja tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhyke 280 000 k-m²
Rauman kaupan alueet (KM, km) ja tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhyke 113 000 k-m²
Huittisten kaupan alueet (KM) ja tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhyke 58 000 k-m²
Harjavallan tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhyke 10 000 k-m²
Kankaanpään tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhyke 10 000 k-m²*

Kauppaa koskevien ratkaisujen merkittävimiksi arvioidut vaikutukset

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 on tarkistettu C-, C1-, KM-, P-, A- sekä TP-alueet niiden kaupan mitoituksen osalta, ja aluevaraukset säilyvät kooltaan ja sijainniltaan kokonaisuutena mukaisina. Näin ollen ohessa esitetään arvioidut merkittävimät vaikutukset kaupan ja erityisesti tilaa vaativan kaupan mitoitusratkaisujen kannalta.

Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön

- ++ Alueellisesti tasapainoinen palveluverkon ratkaisu mahdollistaa yhdyskuntien kaupan kehittymisen alueen oman ostovoiman mukaisesti*
- ++ Kauppaa koskevat ratkaisut edistävät Kokemäenjokilaakson aluerakenteen kehittämistä työpaikkavyöhykkeenä ja yhtenäisenä työmarkkinavyöhykkeenä*

++ Keskustatoimintojen alueet kehittyvät kaupan ensisijaisena sijoituspaikkana ja vahvistavat kuntakeskusten rakenteellista asemaa

Liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen, talouteen

++ Tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeet tukeutuvat oleviin teknisen huollon verkkoihin yhdyskuntarakenteessa

++ Vyöhykeperiaatteeseen perustuva sijoittumispaikkojen vaihtoehtoisuus edistää kilpailua ja samalla pyrkii kokoamaan kaupalliset palvelut kehittämisakseleille. Mahdollistaa välillisesti joukkoliikennevyöhykkeiden edelleen kehittämistä

- kaupan sijoittuminen perustuu oleviin tai suunniteltuihin liikenne- ja liittymäratkaisuihin, joista osa on kuitenkin toteuttamatta. Tämä on huomioitu suunnittelumääräyksessä

Terveysteen, sosiaalisiin oloihin (ml. virkistys) ja kulttuuriin

++ Tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeiden sijoittaminen pääteiden läheisyyteen ohjaa raskasta liikennettä pois asuin- ja keskusta-alueilta vähentäen pölyn, melun ja tärinän vaikutuksia. Taajamatoimintojen alueelle ei sijoiteta raskasta liikennettä tai muita haitallisia vaikutuksia aiheuttavaa kauppaa

++ Kaupan keskittäminen keskusta-alueille asuntojen ja työpaikkojen keskelle vähentää ympäristöpäästöjä tukemalla kevyen liikenteen asiointimahdollisuutta

Muuta huomioitavaa (ilmastonmuutos, ilmastonmuutokseen sopeutuminen yms.)

++ Kaupan keskittäminen keskusta-alueille asuntojen ja työpaikkojen keskelle vähentää ympäristöpäästöjä tukemalla kevyen liikenteen asiointimahdollisuutta ja nettikaupan noutoliikenteen toimitusetaisyyksiä. Uutta seudullisesti merkittävää vähittäiskauppaa ei sijoiteta olevien keskusta-alueiden tai olemassa olevien vähittäiskaupan suuryksikköjen alueiden tai tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolelle

7.2 Alueiden käytön ekologinen kestävyys

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 käsiteltävien teemojen (energiantuotanto ja soiden moninaiskäyttö, rakennetut kulttuuriympäristöt, maisema-alueet ja kauppa) osalta alueiden käytön ekologista kestävyttä koskeva sisältövaatimus liittyy erityisesti alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämisperiaatteisiin, liikenteen ja energiahuollon järjestelyihin, laajojen ihmistoiminnasta riippumattomien tai sen ulkopuolella olevien luonnonalueiden säilymiseen sekä näitä täydentävien pienialaisempien luonnonalueiden ja niiden välisten yhteyksien turvaamiseen. Alueidenkäytön ekologisen kestävyuden vaatimus koskee myös toimintojen yleisiä sijoittumisperiaatteita erityisesti ihmisen elinympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden samoin kuin luontoon kohdistuvan kuormituksen näkökulmasta.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadinnan lähtökohtana ovat Satakunnan maakuntakaavassa ja Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitetut varaukset.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vuodelta 2008 (voimassa 31.3.2018 asti)

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueiden käytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä. Ekologisten yhteyksien säilymistä suojelualueiden sekä tarpeen mukaan niiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden välillä edistetään. Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Lisäksi alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (voimaan 1.4.2018 alkaen)

Uusien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueiden käytöllä huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta. Lisäksi edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet

Tavoitteena on, että Satakunnan maakunta tarjoaa asukkailleen myös tulevaisuudessa viihtyisän, turvallisen ja terveellisen elinympäristön, missä ympäristön ekologista kestävyttä ei ylitetä tai vaaranneta.

Maankäytön suunnittelussa otetaan huomioon ekologisesti ja myös virkistys- ja matkailukäytön kannalta merkittävät, yhtenäiset luonnonalueet sekä melutasoltaan muuta ympäristöä hiljaisemmat alueet. Taajamien lähivyöhykkeillä säilytetään hyvät ja yhtenäiset peltoalueet. Maa-alojen säilymistä biologisesti tuottavana edistetään.

Toimintojen keskinäisissä aluevarausperiaatteissa kiinnitetään erityistä huomiota ihmisen terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen ja luontoon, erityisesti vesistöihin, kohdistuvan kuormituksen vähentämiseen. Toimintojen sijoittamisella pyritään vaikuttamaan vähentävästi myös materiaalien ja energian kulutukseen yhdyskunnissa.

Lajien säilymistä ja liikkumista Satakunnassa turvataan ekologisen viherverkoston sekä luonnon monimuotoisuuden säilymistä edistäen. Erityistä huomiota kiinnitetään ekologisten yhteyksien säilymiseen suoluonnon säilyttämiseen keskittyvien suojelualueiden välillä.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu

Alueiden käytön ekologisen kestävyysvaatimus liittyy kiinteästi lähes kaikkiin vaihemaakuntakaavassa 2 käsiteltäviin teemoihin. Ekologisen kestävyysvaatimuksen tarve korostuu etenkin alueilla, joihin kohdistuu luonnon ympäristön hyväksikäyttöpaineita, ympäristökuormitusta tai jotka ovat ekologisesti herkkiä. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 esitettyjen ratkaisujen suunnittelussa ja suunnitteluun kytkeytyvässä vaikutusten arvioinnissa on pyritty siihen, että alueella sijaitsevat ja sinne suunnitellut toiminnot eivät vaaranna ekologista kestävyttä. Kaavassa osoitetut uudet toiminnot on pyritty ohjaamaan vähiten herkille alueille ja siten edistämään arvokkaimpien luontokokonaisuuksien säilymistä. Vaikutusten arviointia tehdään koko kaavaprosessin ajan ja vaikutusten arviointia täydennetään ehdotusvaiheessa.

Alueiden käytön ekologista kestävyttä koskeva sisältövaatimus vaihemaakuntakaavassa nousee esille etenkin turvetuotantoa koskevan suunnittelun yhteydessä. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti varattaessa alueita turvetuotantoon on kaavassa sovitettu yhteen tuotanto- sekä suojelutarpeet. Turpeenottoalueiksi on varattu jo ojitettuja soita tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Turpeenoton vaikutuksia vesistöihin tarkastellaan valuma-alueittain ja suunnittelussa on otettu huomioon suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäristönäkökohtien asettamat vaatimukset.

Aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueiden sekä bioenergia- ja puuterminaalialueiden sijoittaminen on pyritty suunnittelemaan siten, että ne sijoittuvat alueille, jotka ovat jo ihmistoimintojen käytössä tai joiden luonnontila on muuttunut. Lisäksi aurinkoenergian tuotannon kehittämiseen liittyvät alueet on pyritty sijoittamaan muun yhdyskuntarakenteen ja rakenteeseen liittyvien energiahuoltoverkostojen yhteyteen. Bioenergia- ja puuterminaalialueiden suunnittelussa on otettu huomioon sijoittuminen hyvien liikenneyhteyksien varrelle. Pohjavesialueille ei ole osoitettu sellaista uutta toimintaa, joka aiheuttaa pohjavesille erityistä vaaraa. Kauppaa koskevissa ratkaisuissa on hyödynnetty olemassa olevia rakenteita ja maakunnan ominaispiirteitä. Arvokkaiden maisema-alueiden ja nähtävyyksien vaaliminen edistää erityisesti alueilla kehittyneiden ja niille erikoistuneiden elolajien ja niiden elinympäristöjen säilymistä.

Valtakunnallisen soidensuojelutyöryhmän ehdotusaineisto koskien soidensuojelun täydentämistä (SSTE) on otettu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 huomioon siten, että SSTE-alueille ei osoiteta luonnonarvoja vaarantavaa maankäyttöä¹⁰¹. Soidensuojelutyöryhmän esitys valtakunnallisesti arvokkaiksi soiksi ei sisälly Satakunnan vaihemaakuntakaavaan 2. Valtakunnallisesti arvokkaat suot on kuitenkin esitetty suunnittelun tausta-aineistona kaavaselostuksen erillisliitteen B kartassa 14 ja taulukossa 14.

¹⁰¹ Alanen, Aulikki & Aapala, Kaisu (toim.): Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015.

7.3 Ympäristön ja talouden kannalta kestävät liikenteen ja teknisen huollon järjestelyt

7.3.1 Liikenneverkko

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vuodelta 2008 (voimassa 31.3.2018 asti)

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toimivaa aluerakennetta koskevassa kohdassa todetaan, että alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavallvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavallvonnan toimintamahdollisuuksille.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (voimaan 1.4.2018 alkaen)

Uusien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen ja rajavallvonnan tarpeet ja turvataan niille riittävät alueelliset kehittämisedytetykset ja toimintamahdollisuudet.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet

Liikennejärjestelmä on käsitelty ja suunniteltu kokonaisuutena Satakunnan maakuntakaavassa. Satakunnan maakuntakaavassa liikennejärjestelmää koskien on ollut mm. tavoitteena, että alueidenkäytössä turvataan lentoliikenteen nykyisten varalaskupaikkojen ja lennonvarmistusjärjestelmien kehittämismahdollisuudet sekä sotilasilmailun tarpeet. Satakunnan maakuntakaavassa on osoitettu noin kolme kilometriä pitkä lentoliikenteen maantietukikohdan alue (LL1) Kankaanpään Niinisalossa valtatiellä 23. Maantietukikohdan ympärille on osoitettu Satakunnan maakuntakaavassa maantietukikohdan suojavyöhyke (sv4). Liikennejärjestelmää ei varsinaisesti käsitellä Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2. Kaavaprosessin kuluessa Puolustusvoimien osalta on noussut esiin tarve osoittaa maakuntakaavoituksessa Kankaanpään Niinisalon ja Loimaan Virttaan varalaskupaikoille 12 km:n suojavyöhykkeet koskien erityisesti mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamia lentoesterajoituksia.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu

-5

SUOJAVYÖHYKE

Merkinnällä osoitetaan alueita, joilla alueiden käyttöä on läheisen alueen toiminnan tai muun ympäristöönsä käyttörajoituksia aiheuttavan luonteen vuoksi rajoitettava.

Merkinnällä osoitetaan lentoliikenteen Kankaanpään Niinisalon ja Loimaan Virttaan varalaskupaikan 12 km vyöhykkeet.

Suunnittelumääräys

Lentoliikennettä palvelevien varalaskupaikkojen suojavyöhykkeelle ei tule sijoittaa esterajoituksia aiheuttavia tuulivoimaloita tai muita korkeita rakennuksia tai rakennelmia. Suunniteltaessa yli 30 metriä korkeaa rakentamista, tulee puolustusvoimille varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B kartassa 4 ja yksilöity taulukossa 4.

Suojavyöhyke - ratkaisun merkittävimmiksi arvioidut vaikutukset

Liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen, talouteen

++ Turvaa lentoliikenteen edellytyksiä ja turvallisuutta

7.3.2 Energiahuolto

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 käsiteltävien teemojen (energiantuotanto ja soiden moninaiskäyttö, rakennetut kulttuuriympäristöt, maisema-alueet ja kauppa) osalta ympäristön ja talouden kannalta kestäviä teknisen huollon järjestelyjä koskeva maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimus liittyy läheisesti mm. elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimista koskeviin maakuntakaavan sisältövaatimuksiin. Teknisen huollon järjestelyillä on merkitystä myös alueiden käytön ekologisen kestävyys, vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö sekä elinympäristön terveellisyys ja turvallisuuden kannalta. Maakuntakaavassa teknisen huollon järjestelyjä koskevat ratkaisut on sovitettava yhteen näiden ja maakuntakaavan muiden tavoitteiden ja sisältövaatimusten kanssa.

Energiahuollon maakuntakaavatasoisessa suunnittelussa kysymys on ennen muuta uusiutuvien ja uusiutumattomien luonnonvarojen säästämisen ja hyväksikäytön tasapainoisesta ja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesta yhteensovittamisesta. Maakuntakaavalla on pyrittävä tukemaan tämän periaatteen mukaisesti toimivaa resurssiviisasta energiahuoltoa.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadinnan lähtökohtana ovat Satakunnan maakuntakaavassa ja Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitetut varaukset.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vuodelta 2008 (voimassa 31.3.2018 asti)

Alueidenkäytössä turvataan energiahuollon valtakunnalliset tarpeet ja edistetään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia ja käyttöedellytyksiä, myös energian säästämistä edistetään. Energialaitosten ja niiden logististen ratkaisujen aluetarpeisiin varaudutaan.

Maakuntakaavoituksessa osoitetaan ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävät voimajohtojen linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet säilytetään. Sekä tarpeelliset uudet linjaukset että vanhojen verkostojen parantamisen ja laajentamisen tarpeet otetaan huomioon. Voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

Maakuntakaavoituksessa osoitetaan tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet. Tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (voimaan 1.4.2018 alkaen)

Uusien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueiden käytön suunnittelulla luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä. Varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin.

Tuulivoimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin. Turvataan valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävien voimajohtojen ja kaukokuljettamiseen tarvittavien kaasuputkien linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet. Voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet

Suunniteltaessa Satakunnassa tuulivoimaloiden alueita, aurinkoenergian tuotantoalueita ja bioenergian terminaali-alueita lähtökohtana on sekä energianhuollon valtakunnallisten tarpeiden turvaaminen, uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksien edistäminen että ympäröivän maankäytön ja lähiympäristön, asutuksen, arvokkaiden luonto- ja kulttuurikohteiden ja -alueiden sekä maiseman erityispiirteiden huomioon ottaminen.

Satakunta on vuonna 2035 ilmastoystävällinen, kestävien energiaratkaisujen maakunta. Satakunnassa käytetään laajamittaisesti uusiutuvaa energiaa ja turvataan siten elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Uusiutuvia energialähteitä käytetään monipuolisesti ja kestävästi ja kehitetään valtakunnan energiaomavaraisuutta. Maakuntakaavassa osoitettavat aluevaraukset tukevat omalta osaltaan energia-alan osaamisen lisäämistä ja uusien liiketoimintamahdollisuuksien kautta edistetään työpaikkojen ja uusien toimeentulolähteiden syntyä.

Satakunnassa käynnistetään ensimmäisten joukossa Suomessa aurinkoenergian laajamittainen tuotanto ja Satakunta nähdään tulevaisuudessa potentiaalisena laajoja pinta-aloja vaativan aurinkoenergian sijoittumisalueena. Käytöstä poistuvia turvetuotantoalueita tarkastellaan potentiaalisina sijoittumisalueina aurinkoenergiatuotannolle.

Bioenergian käsittelyyn ja varastointiin soveltuvilla terminaali-alueilla vastataan biotalouden tarpeisiin ja erilaisten uusiutuvien energiajakeiden laajamittaisempi käyttö on mahdollista. Bioenergiana hyödynnetään

pääasiassa metsästä saatavia energijakeita, mutta riittävän suuret, tarkoituksenmukaisesti sijoitetut ja oikein varustellut terminaalialueet tukevat myös esimerkiksi peltobiomassan laajempaa käyttöä.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu

TERMINAALITOIMINTOJEN ALUE

Merkinnällä osoitetaan merkittävät terminaalitoimintojen alueet.

- 1

Merkinnällä osoitetaan Kokemäen Peipohjan rautatieverkon merkittävä puutavarankuormauspaikka.

Suunnittelumääräys

Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteellisten olosuhteiden järjestämiseen sekä huolehtia, että liikenteestä, varastoinnista tai muusta toiminnasta ei aiheudu viereisten alueiden ympäristölle, pohjavesialueille eikä asutukselle merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

- 2

Merkinnällä osoitetaan Porin Riihikedon rautatieverkon puutavaran kuormauspaikka.

Suunnittelumääräys

Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota liikenteellisten olosuhteiden järjestämiseen sekä huolehtia, että liikenteestä, varastoinnista tai muusta toiminnasta ei aiheudu viereisten alueiden ympäristölle, pohjavesialueille eikä asutukselle merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Kehittämissuositus

Porin Riihikedon rautatieverkon kuormauspaikan maankäytön kehittämistarpeet tulisi tutkia ja kuormauspaikan mahdollista uutta sijaintia tulisi tarkastella seudullisesti.

Terminaalitoimintojen alueita esitetään Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 12 kappaletta. Merkinnällä tt osoitetaan maakunnallisesti merkittäviä alueita, joille katsotaan yleispiirteisen tarkastelun perusteella olevan edellytyksiä sijoittaa laajamittaista terminaalitoimintaa. Toiminta on pääasiassa erilaisten puu- ja bioenergiajakeiden käsittelyä ja varastointia, mutta merkintä ei sulje pois myös muiden aineisten käsittelyä, esimerkiksi polttolaitosten tuhka. Alueen tarkkaa ulottuvuutta ei ole vaihemaakuntakaavassa 2 määritelty ja alueen toteutuminen edellyttää tarkempaa suunnittelua ja yksityiskohtaisempia selvityksiä ja mahdollisesti ympäristölupamenettelyä.

Terminaalitoimintojen alueiden määrittely perustuu Bioenergia- ja puuterminaliselvityksessä¹⁰² esitettyihin tietoihin ja kohdekuvauksiin. Vaihemaakuntakaavan 2 valmistelussa on pyritty löytämään terminaalialueita, jotka muodostavat toimivan verkon mm. olemassa olevien käyttöpaikkojen satamien ja rautatien kuormauspaikkojen kanssa. Vaihemaakuntakaavaan 2 on valittu alueita, joilla laajamittainen yhdistelmäterminaali olisi mahdollista toteuttaa.

Pienempiä, paikallisesti merkittäviä terminaalitoimintojen alueita voidaan suunnitella ja sijoittaa Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 esitettyjen kohteiden ulkopuolelle.

Merkinnällä tt1 osoitetaan rautatieverkon merkittävä puutavaran kuormauspaikka Kokemäen Peipohjassa ja merkinnällä tt2 osoitetaan Porin Riihikedon rautatieverkon puutavaran kuormauspaikka. Merkintään liittyy kehittämissuositus, jonka mukaan Porin Riihikedon rautatieverkon kuormauspaikan maankäytön kehittämistarpeet tulisi tutkia ja kuormauspaikan mahdollista uutta sijaintia tulisi tarkastella seudullisesti.

Liikenneviraston selvityksessä *Rataverkon raakapuun terminaali- ja kuormauspaikkaverkon kehittäminen (Pekka Iikkanen, Ari Sirkiä: Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 31/2011)* määritellään tarkoituksenmukainen terminaaliverkko, joka koostuu 14 terminaalista eri puolilla Suomea. Terminaalien muodostamaa verkostoa täydennetään kuormauspaikoilla. Selvityksen ja siihen liittyneiden asiantuntija-arvioiden perusteella kuormauspaikkaverkon laajuudeksi on valittu 32 asemaa. Satakunnasta Pori ja Kokemäen Peipohja ovat mukana tässä verkostossa ja ne osoitetaan vaihemaakuntakaavassa 2. Liikenneviraston kuormaus-

¹⁰² Hollmèn Manu, Bioenergia- ja puuterminaliselvitys, 30.4.2015, Satakuntaliitto

paikkoja käsittelevä selvitys on päivitetty keväällä 2018.¹⁰³ Päivitetyssä selvityksessä vain Porin Riihikedon kuormauspaikka on mukana tavoitetilaa kuvaavassa verkossa ylläpidettävänä kuormauspaikkana. Kokemäen Peipohja ei ole mukana tavoitetilan kuormauspaikkaverkossa.

Terminaalitoimintojen alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B taulukossa 5 ja kartassa 5.

Terminaalitoimintojen alueita koskevien ratkaisujen merkittävimmiksi arvioidut vaikutukset

Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön

- ++ Keskittäminen vähentää varastointialueiden kokonaismäärää
- ++ Mahdollisuus synergiaetuihin; kiviaines, tuhka jne.
- Rajoittaa lähiympäristön muuta maankäyttöä
- Porin Riihikedon kuormauspaikka vaikeuttaa lähialueen muuta maankäyttöä ja sen kehittämistä

Luontoon ja maisemaan

- ++ Keskittää terminaalialueilla käsiteltävien aineiden käsittelyä harvemmille alueille – käsittely ja siitä mahdollisesti syntyvät haitat eivät jakaudu ympäriinsä

Liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen, talouteen

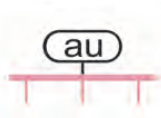
- ++ Terminaalitoimintojen alueet mahdollistavat kotimaisen ja uusiutuvan energian raaka-aineiden lisääntyvän käsittelyn ja lisäävät energiatuotannon huoltovarmuutta
- ++ Terminaalitoimintojen alueet ovat osa biotalouden edistämisketjua ja edistävät bioraaka-aineen käyttömahdollisuuksia energian tuotannossa ja tätä kautta myös työllisyyttä (suorat ja välilliset vaikutukset)
- ++ Edistää bioenergiaketjun ympärivuotisia toimintaedellytyksiä
- ++ Terminaalitoimintojen alueilla tuetaan myös kiertotalouteen perustuvien uusien liiketoimintamuotojen syntymistä
- ++ Bioenergian käsittely luo työpaikkoja alueelle
- ++ Rautatieverkon kuormauspaikat tukevat metsäteollisuuden toimintaedellytyksiä Satakunnassa ja turvaavat myös pienten metsäalan toimijoiden kuljetuksia
- Terminaalitoimintojen alueet lisäävät raskasta liikennettä alueella

Terveysteen, sosiaalisiin oloihin (ml. virkistys) ja kulttuuriin

- Pöly- ja meluhaitat asutukselle sekä lisääntynyt liikenne
- Alueen käyttömahdollisuudet vähenevät: liikkumisrajoituksia, virkistyskäytön vähentyminen

Muuta huomioitavaa (ilmastonmuutos, ilmastonmuutokseen sopeutuminen yms.)

- ++ Bioenergian käytön lisääminen vähentää tarvetta käyttää fossiilisia energialähteitä ja on osaltaan tukemassa ilmastonmuutokseen sopeutumisessa

AURINKOENERGIAN TUOTANNON KEHITTÄMISEN KOHDEALUE

Merkinnällä osoitetaan merkittävät aurinkoenergian tuotantoon soveltuvat kohdealueet.

Suunnittelumääräys

Suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota laajamittaisen aurinkoenergiatuotannon kehittämiseen ja ajoittamiseen suhteessa alueen muuhun maankäyttöön.

Suunnittelussa on otettava huomioon toteutettavien toimenpiteiden yhteensovittaminen kulttuuri-, maisma- ja luontoarvoihin sekä olemassa oleviin elinkeinoihin ja asutukseen.

¹⁰³ Liikennevirasto, Lappi, Rautatieverkon raakapuun kuormauspaikkaverkon päivitys Esitys tavoitetilan edellyttämiksi toimenpiteiksi, 2018, Liikennevirasto

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan 14 aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueita. Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittäviä alueita, joilla katsotaan yleispiirteisen tarkastelun perusteella olevan edellytyksiä tutkia laajamittaisen aurinkoenergian tuotantoalueen sijoittumista. Alueen tarkkaa ulottuvuutta ei ole vaihemaakuntakaavassa 2 määritelty ja alue edellyttää tarkempaa suunnittelua ja yksityiskohtaisempia tutkimuksia. Kehittämisperiaatemerkinnällä osoitettujen alueiden todellinen laajuus vaihtelee todennäköisesti muutamasta kymmenestä hehtaarista jopa yli 100-200 hehtaarin laajuisiin alueisiin.

Aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueiden määrittely perustuu esiselvityksessä¹⁰⁴ laadittuihin kriteereihin ja sen perusteella tehtyihin paikkatietotarkasteluihin¹⁰⁵. Vaihemaakuntakaavan 2 valmistelussa on keskitytty laajoihin alueisiin ja kaavassa osoitetaan alueita, joiden laajuus on mahdollista olla vähintään 40 ha.

Pöyry Finland Oy:n laatimassa aurinkoenergian tuotantoalueiden esiselvityksessä on karkeasti arvioitu teollisen kokoluokan aurinkoenergiailaitosten vaatimaa tilaa ja sähköntuotantoa. Esiselvityksen arviointikriteerejä käyttämällä voidaan hyvin karkeasti arvioida, että Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetuilla alueilla voisi olla mahdollista tuottaa sähköenergiaa vuodessa 420-1400 GWh. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että tuulivoimalla tuotetun sähköenergian määrä vuonna 2014 oli Satakunnassa 240 GWh. Vuonna 2014 kulutussähkön osuus kaikesta Satakunnassa käytetystä energiasta oli 1 234 GWh, mikä vastasi noin 7% koko sähkön kulutuksesta.¹⁰⁶

Vaihemaakuntakaava 2 ei estä tutkimasta pienempien aurinkoenergian tuotantoalueiden sijoittumista myös aurinkoenergian kehittämisen kohdealueiden ulkopuolelle. Kehittämisperiaatemerkintä mahdollistaa myös alueen muun käytön kehittämisperiaatemerkinnän kanssa mahdollisten päällekkäisten merkintöjen osoittamalla tavalla.

Alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B taulukossa 6 ja kartassa 6.

Koko Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelualuetta koskevat aurinkoenergian tuotannon suunnittelumääräykset

Suunnittelumääräys

Suunniteltaessa aurinkoenergian tuotantoalueita tulee alueet ensisijaisesti pyrkiä sijoittamaan olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ja sähköverkon liityntäpisteiden läheisyyteen. Suunnittelussa on otettava huomioon toteutettavien toimenpiteiden yhteensovittaminen kulttuuri-, maisema- ja luontoarvoihin sekä olemassa oleviin elinkeinoihin ja asutukseen.

Aurinkoenergian tuotantoalueiden suunnittelussa tulee huolehtia, että luonnonarvojen, virkistyskäytön ja kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiden alueiden arvot säilyvät ja merkittävien haitallisten vaikutusten syntyminen ehkäistään.

Aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueita koskevien ratkaisujen merkittävimmiksi arvioitavat vaikutukset

Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön

-- Rajoittaa lähiympäristön muuta maankäyttöä

Luontoon ja maisemaan

++ Sijoituessaan jo käytössä olleille alueille, säilyy koskematon aluetta virkistyskäyttöön
-- Aurinkoenergian tuotantoalueet saattavat paikallisesti vaikuttaa haitallisesti lähialueen maisemaan
-- Aiemmin rakentamattomien alueiden luonnontila muuttuu, kasvillisuus häviää ja yksipuolistuu, eläinten elinympäristö pirstoutuu ja luonnon monimuotoisuus vähenee

Liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen, talouteen

++ Edistää uusien työpaikkojen ja liiketoimintamuotojen syntymistä ja siten luodaan edellytyksiä elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi
++ Lisää uusiutuvan energian osuutta energiantuotannossa

¹⁰⁴ Pöyry Finland Oy: Esiselvitys aurinkoenergian tuotantoalueista, 15.4.2016, Satakuntaliitto

¹⁰⁵ Nummela Anne, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 valmisteluaineisto, aurinkoenergian tuotantoalueet. 2016

¹⁰⁶ Satakunnan energiantuotanto ja -kulutus sekä kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2014. Raportti, Satahima-hanke. Saantitapa: <http://www.pori.fi/paastoraportti>

++ Lisää energiantuotantoa ja monipuolistaa sitä

Terveysteen, sosiaalisiin oloihin (ml. virkistys) ja kulttuuriin

-- Rajoittaa vapaata liikkumista alueella aitaamisen takia

Muuta huomioitavaa (ilmastonmuutos, ilmastonmuutokseen sopeutuminen yms.)

++ Aurinkoenergian käytön lisääminen vähentää tarvetta käyttää fossiilisia energialähteitä ja on osaltaan tukemassa ilmastonmuutokseen sopeutumisessa

++ Aurinkoenergian tuotanto on päästötöntä

7.4 Vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 sisällön kannalta vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttöä koskeva sisältövaatimus liittyy läheisesti mm. alueiden käytön ekologista kestävyyttä, ympäristön ja talouden kannalta kestäviä teknisen huollon järjestelyjä, maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä sekä maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimista koskeviin sisältövaatimuksiin.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttöä käsittelevät maankäyttöluokat ovat turvetuotantoalue (EO5, EO6) ja selvitysalue (se).

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadinnan lähtökohtana ovat Satakunnan maakuntakaavassa ja Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitetut varaukset.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vuodelta 2008 (voimassa 31.3.2018 asti)

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaan alueidenkäytöllä edistetään luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä siten, että turvataan luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville. Alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa otetaan huomioon luonnonvarojen sijainti ja niiden hyödyntämismahdollisuudet sekä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä.

Lisäksi alueidenkäytössä on otettava huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet. Pohjavesien pilaantumis- ja muuttamisriskejä aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle niistä pohjavesialueista, jotka ovat vedenhankinnan kannalta tärkeitä ja soveltuvat vedenhankintaan. Maakuntakaavoituksessa otetaan huomioon turvetuotantoon soveltuvat suot ja sovitetaan yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet. Turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja soita tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Turpeenoton vaikutuksia tarkastellaan valuma-alueittain ja otetaan huomioon erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (voimaan 1.4.2018 alkaen)

Uusien valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaan alueiden käytöllä luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä. Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet

Tavoitteena on turvata luonnonvarojen saatavuus myös tuleville sukupolville.

Satakunnan pohja- ja pintavesien säilyminen käyttökelpoisena ja puhtaana turvataan ja samalla edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä.

Turpeen ottoalueiden osoittamisella pyritään luomaan mahdollisuudet sekä kasvu-, ympäristö- että energiaturpeen tuotannon jatkumiselle tulevaisuudessa myös Satakunnassa. Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti turpeen energiakäytöllä on kotimaisena energialähteenä ja huoltovarmuuden ylläpitäjänä tärkeä rooli Satakunnan energiapolitiikassa. Pitkántähtäimen huoltovarmuuden ylläpito edellyttää, että hyödynnettävissä olevia turvevaroja käytetään suunnitelmallisesti tukipolttoaineena biopolttoaineiden, erityisesti puun kanssa.

Varattaessa alueita turvetuotantoon sovitetaan yhteen tuotanto- sekä suojelutarpeet. Turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja soita tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Turpeenoton vaikutuksia tarkastellaan valuma-alueittain ja otetaan huomioon erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset. Myös riistatalouden ja sen hyvinvointivaikutukset osana ekosysteemipalveluja ja luon-

non monimuotoisuuden säilyttämistä otetaan huomioon. Samalla edistetään matkailu- ja virkistyskäytön edellytyksien säilymistä Satakunnassa.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu

EO

MAA-AINESTEN OTTOALUE

Merkinnällä osoitetaan merkittävät maa-ainesten ottoalueet.

- 5

Merkinnällä EO5 osoitetaan merkittäviä turvetuotannossa olevia tai turpeenottoon soveltuvia alueita, joilla ottamisen edellytykset soiden luonnonarvojen säilymisen ja muun käytön kannalta on selvitetty. Turpeenoton laajuus ja sijainti alueella määräytyy tuotantoaluekohtaisen suunnittelun perusteella.

Suunnittelumääräys

Alueen käyttöä suunniteltaessa on huomioitava luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:ien säädökset.

Turvetuotantoalueiden käyttöönoton suunnittelussa, ajoittamisessa ja jälkikäytössä on otettava huomioon valuma-alueen turvetuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin ja valuma-alueiden kokonaiskuormitus ja arkeologisen kulttuuriperinnön selvitystarve. Tarpeen vaatiessa samanaikaisesti käytössä olevien alueiden määrää on rajoitettava niin, että vesien tilaa koskevat tavoitteet voidaan saavuttaa.

Merkinnällä EO5 osoitetaan tuotannossa olevat tai sellaiset tuotantoon suunnitellut turpeenottoalueet, joilla tuotantotoiminnan edellytykset soiden luonnonarvojen säilymisen ja muun käytön kannalta on selvitetty maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tarkkuudella. Merkinnällä EO5 osoitetut alueet täydentävät Satakunnan maakuntakaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden EO3 ja EO4 verkostoa. Turvetuotantoalueet toteutetaan ympäristönsuojelulain mukaisella lupamenettelyllä. Yli 150 hehtaarin turvetuotantoalaa koskevilta hankkeilta edellytetään YVA-lain mukaista ympäristövaikutusten arviointia.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettavia turvetuotantoalueita EO5 on 42 kappaletta ja niiden yhteispinta-ala on noin 3000 ha (noin 50 milj suo-m³). GTK:n turvevarojen tilinpitoaineiston mukaan kaavassa esitetyistä turvetuotantoalueista 37 sijoittuu luonnontilaisuusluokkiin 0 ja 1 (luokkaan 0 sijoittuu 24 suota, luokkaan 1 sijoittuu 13 suota ja luokkaan 2 sijoittuu 5 suota)¹⁰⁷.

Kahdellatoista vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetulla turvetuotantoalueella on vähintään osalla aluetta voimassa oleva ympäristölupa. Nämä suot ovat (31.8.2018): Anttilankeidas, 5062 (Eura), Eurassuo, 5171 (Eura), Aittomäenkeidas, 15650 (Honkajoki), Ketistönkeidas, 15655 (Honkajoki), Kodesjoenkeidas, 15656 (Honkajoki) Paholamminkeidas 15705 (Honkajoki), Kuuskeidas, 15657 (Honkajoki), Mustakeidas, 15648 (Honkajoki), Rupakistonneva, 15780 (Honkajoki), Isokeidas, 15688 (Siikainen), Kiimanenve-Isokeidas-Tieneva, 5241, 5242 (Pomarkku), Saarineva, 5221 (Pomarkku). Ympäristöluvan omaavista soista luonnontilaisuusluokkaan 2 kuuluvat: Anttilansuo (Eura), Ketistönkeidas (Honkajoki), Mustakeidas (Honkajoki) ja Rupakistonneva (Honkajoki). Lisäksi Karviassa sijaitsevan luonnontilaisuusluokkaan 1 kuuluvan Jouppilankeitaan (21144) alueella on toteutettu ympäristövaikutusten arviointiprosessi. Saarineva, 5221 (Pomarkku) ja Paholamminkeidas, 15705 (Honkajoki) sijaitsevat kokonaan tai osittain Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitetuilla tuulivoimaloiden alueilla (tv1). Turvetuotannossa oleva Paholamminkeidas, 15705 (Honkajoki) on otettu huomioon myös Honkajoen kunnan Paholammin tuulivoimaosayleiskaavassa.

Aluevarausten määrittely perustuu käytettävissä olleisiin ympäristölupiin ja selvityksiin turvevaroista ja luontoarvoista sekä turvetuotantoalueiden ja luonnonarvosoiden valintaprosessia koskevaan selvitystyöhön¹⁰⁸ Selvitystyötä varten on laadittu erillisselvitykset turvetuotantoalueiden nykytilan vesistövaikutuksista

¹⁰⁷ http://gtkdata.gtk.fi/Turvevarojen_tilinpito/ (viitattu 17.10.2016)

¹⁰⁸ Savola, Anne: Turvetuotantoalueiden ja luonnonarvosoiden valintaprosessi, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Teema-kohtainen valmisteluaineisto 16.9.2016.

Savola, Anne: Turvetuotantoalueiden ja luonnonarvosoiden valintaprosessi ja Natura-arvioinnin tarveharkinta, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, valmisteluvaiheen aineistosta ehdotusvaiheeseen 2018. Ehdotusvaiheen aineisto 4.12.2017. PowerPoint-esitys.

Savola, Anne: Potentiaaliset turvetuotantoalueet, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Suokohtainen aineisto 4.12.2017. PowerPoint-esitys.

Savola, Anne: Potentiaaliset turvetuotantoalueet, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Suokohtainen aineisto 31.8.2018, ehdotusvaihe 2. PowerPoint-esitys.

Savola, Anne: Potentiaaliset turvetuotantoalueet, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Suokohtainen aineisto 18.3.2019, hyväksymisvaihe. PowerPoint-esitys.

(2015)¹⁰⁹, turvetuotannon tarpeesta (2016)¹¹⁰, Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettavien turvetuotantoalueiden vesistövaikutuksista¹¹¹ ja luontoselvitys¹¹².

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmistelussa on tutkittu maakunnallisesti merkittävänä vähintään 50 ha:n pinta-alan omaavat suot (mukaan lukien mahdolliset synergiaedut pienialaisten suokeskittymien osalta) ja luonnontilaisuusluokkiin 0-2 kuuluvat suot GTK:n turvevarojen tilinpitoaineistoon perustuen. Tutkituja soita on 238 kpl. Pinta-alaltaan 20-50 ha ja luonnontilaisuusluokkaan 0-2 kuuluvia soita jää tarkemmin selvittämättä noin 295 kpl (pois lukien em. tarkastelussa synergiaetuja omaavat suot tai suot, joilla on ympäristölupa), koska ne eivät ole kooltaan maakunnallisesti merkittäviä.

Soidensuojelutyöryhmän ehdotusaineisto koskien soidensuojelun täydentämistä (SSTE) on otettu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 huomioon siten, että SSTE-alueille ei osoiteta luonnonarvoja vaarantavaa maankäyttöä¹¹³. Soidensuojelutyöryhmän esitys valtakunnallisesti arvokkaiksi soiksi ei sisällä Satakunnan vaihemaakuntakaavaan 2. Valtakunnallisesti arvokkaat suot on kuitenkin esitetty tausta-aineistona kaavaselostuksen erillisliitteen B kartassa 14 ja taulukossa 14.

Satakunnan maakuntakaavassa / vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen turvetuotantoalueiden ulkopuolisille alueille on jatkossakin mahdollista hakea ympäristönsuojelulain mukaista lupaa turvetuotannolle (mm. ympäristönsuojelulaki 527/2014, maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/132). Soveltuvuus turvetuotannolle ratkaistaan ympäristönsuojelulain mukaisessa menettelyssä.

Alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B taulukossa 7 a-b ja esitetty kartassa 7.

EO

MAA-AINESTEN OTTOALUE

Merkinnällä osoitetaan merkittävät maa-ainesten ottoalueet.

- 6

Merkinnällä EO6 osoitetaan merkittäviä turpeenottoon soveltuvia alueita, joilla ottamisen edellytykset soiden luonnonarvojen säilymisen ja muun käytön kannalta on selvitetty. Turpeenoton laajuus ja sijainti alueella määräytyy tuotantoaluekohtaisen suunnittelun ja käyttöönoton ajoituksen perusteella.

Suunnittelumääräys

Alueen käyttöä suunniteltaessa on huomioitava luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:ien säädökset.

Turvetuotantoalueiden käyttöönoton suunnittelussa, ajoittamisessa ja jälkikäytössä on otettava huomioon valuma-alueen turvetuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin ja valuma-alueiden kokonaiskuormitus ja arkeologisen kulttuuriperinnön selvitystarve. Tarpeen vaatiessa samanaikaisesti käytössä olevien alueiden määrää on rajoitettava niin, että vesien tilaa koskevat tavoitteet voidaan saavuttaa. Alueen käyttöönotossa on otettava huomioon tuotannon ajoittaminen suhteessa Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitettuun tuulivoimaloiden alueeseen (tv1).

Merkinnällä EO6 osoitetaan sellaiset tuotantoon suunnitellut kaksi turpeenottoaluetta, joilla tuotantotoiminnan edellytykset soiden luonnonarvojen säilymisen ja muun käytön kannalta on selvitetty maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tarkkuudella. Alueiden käyttöönoton suunnittelussa ja ajoittamisessa on otettava huomioon Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitettu tuulivoimaloiden alue (tv1). Merkinnällä EO6 osoitetut alueet täydentävät Satakunnan maakuntakaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden EO3 ja EO4 verkostoa. Turvetuotantoalueet toteutetaan ympäristönsuojelulain mukaisella lupamenettelyllä. Yli 150 hehtaarin turvetuotantoalaa koskevilta hankkeilta edellytetään YVA-lain mukaista ympäristövaikutusten arviointia.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettavia turvetuotantoalueita EO6 on kaksi kappaletta ja niiden yhteispinta-ala on noin 150 ha (noin 1,5 milj suo-m³). GTK:n turvevarojen tilinpitoaineiston mukaan kaa-

¹⁰⁹ Pöyry Finland Oy: Turvetuotannon nykytilan vesistövaikutukset, vaihe 1. 16X286434, 3.12.2015. Satakuntaliitto.

¹¹⁰ Mikkilä, Elisa & Kirkkala, Teija: Turvetuotannon tarve Satakunnassa vuoteen 2035 mennessä, Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 taustaselvitys. Pyhäjärvi-instituutin julkaisuja, sarja B nro 31. Eura 2016.

¹¹¹ Pöyry Finland Oy: Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen turvetuotantoalueiden vesistövaikutusten arviointi, vaihe 2., 101006333, 5.10.2017. Satakuntaliitto, turvetuotannon vesistövaikutukset.

¹¹² Ahlman Group Oy: Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 soiden kasvillisuus selvitys 2017. Raportteja 26/2017. Satakuntaliitto.

¹¹³ Alanen, Aulikki & Aapala, Kaisu (toim.): Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015.

vassa esitetyt turvetuotantoalueista Sievarinsuo, 31997 (Harjavalta) sijoittuu luonnontilaisuusluokkaan 0 ja Latoneva, 15921 (Merikarvia) luonnontilaisuusluokkaan 1¹¹⁴.

Aluevarausten määrittely perustuu käytettävissä olleisiin ympäristölupiin ja selvityksiin turvevaroista ja luontoarvoista sekä turvetuotantoalueiden ja luonnonarvosoiden valintaprosessia koskevaan selvitystyöhön¹¹⁵ Selvitystyötä varten on laadittu erillisselvitykset turvetuotantoalueiden nykytilan vesistövaikutuksista (2015)¹¹⁶ ja turvetuotannon tarpeesta (2016)¹¹⁷, Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettavien turvetuotantoalueiden vesistövaikutuksista¹¹⁸ ja luontoselvitys¹¹⁹.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmistelussa on tutkittu maakunnallisesti merkittävänä vähintään 50 ha:n pinta-alan omaavat suot (mukaan lukien mahdolliset synergiaedut pienialaisten suokeskittymien osalta) ja luonnontilaisuusluokkiin 0-2 kuuluvat suot GTK:n turvevarojen tilinpitoaineistoon perustuen. Tutkituista soita on 238 kpl. Pinta-alaltaan 20-50 ha ja luonnontilaisuusluokkaan 0-2 kuuluvia soita jää tarkemmin selvittämättä noin 295 kpl (pois lukien em. tarkastelussa synergiaetuja omaavat suot tai suot, joilla on ympäristölupa), koska ne eivät ole kooltaan maakunnallisesti merkittäviä.

Valtakunnallisen soidensuojelutyöryhmän ehdotusaineisto koskien soidensuojelun täydentämistä (SSTE) on otettu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 huomioon siten, että SSTE-alueille ei osoiteta luonnonarvoja vaarantavaa maankäyttöä¹²⁰. Soidensuojelutyöryhmän esitys valtakunnallisesti arvokkaiksi soiksi ei sisällä Satakunnan vaihemaakuntakaavaan 2. Valtakunnallisesti arvokkaat suot on kuitenkin esitetty taustaineistona kaavaselostuksen erillisliitteen B kartassa 14 ja taulukossa 14.

Satakunnan maakuntakaavassa / vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen turvetuotantoalueiden ulkopuolisille alueille on jatkossakin mahdollista hakea ympäristönsuojelulain mukaista lupaa turvetuotannolle (mm. ympäristönsuojelulaki 527/2014, maankäyttö- ja rakennuslaki 1999/132). Soveltuvuus turvetuotannolle ratkaistaan ympäristönsuojelulain mukaisessa menettelyssä.

Alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B taulukoissa 7 a-b ja esitetty kartassa 7.

SELVITYSALUE

Merkinnällä osoitetaan sellaiset alueet, joiden käyttöä ei ole voitu ratkaista maakuntakaavaa laadittaessa mutta, jotka merkittävyytensä vuoksi katsotaan tarpeelliseksi osoittaa maakuntakaavassa alueeseen kohdistuvien intressien johdosta. Alueidenkäytön ratkaiseminen edellyttää lisäselvityksiä tai jatkosuunnittelua.

- 5

Merkinnällä osoitetaan Ulvilan Haukisuon turvetuotannon selvitysalue.

Merkinnällä **se5** osoitetaan Ulvilassa sijaitseva Haukisuon alue, jonka varaamista turvetuotantoalueeksi ei ole voitu ratkaista maakuntakaavaehdotuksen valmisteluvaiheessa. Etelä-Suomen aluehallintoviraston myöntämästä ympäristöluvasta (ESAVI/800/2017) koskien Ulvilassa sijaitsevaa Haukisuota (104) on valittu Vaasan hallinto-oikeuteen. Perusteena selvitysmerkinnän käytölle on vireillä oleva valitusprosessi ja että Vaasan hallinto-oikeuden ratkaisua ei ole ollut käytettävissä ehdotusvaiheessa 2. Alueesta on tehty useita valituksia.

Alue on esitetty selostuksen erillisliitteen B taulukossa 7 ja esitetty kartassa 7.

¹¹⁴ http://gtkdata.gtk.fi/Turvevarojen_tilinpito/ (viitattu 17.10.2016)

¹¹⁵ Savola, Anne: Turvetuotantoalueiden ja luonnonarvosoiden valintaprosessi, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Teemakohtainen valmisteluaineisto 16.9.2016.

Savola, Anne: Turvetuotantoalueiden ja luonnonarvosoiden valintaprosessi ja Natura-arvioinnin tarveharkinta, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, valmisteluvaiheen aineistosta ehdotusvaiheeseen 2018. Ehdotusvaiheen aineisto 4.12.2017. PowerPoint-esitys.

Savola, Anne: Potentiaaliset turvetuotantoalueet, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Suokohtainen aineisto 4.12.2017. PowerPoint-esitys.

Savola, Anne: Potentiaaliset turvetuotantoalueet, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Suokohtainen aineisto 31.8.2018, ehdotusvaihe 2. PowerPoint-esitys.

Savola, Anne: Potentiaaliset turvetuotantoalueet, Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Suokohtainen aineisto 18.3.2019, hyväksymisvaihe. PowerPoint-esitys.

¹¹⁶ Pöyry Finland Oy: Turvetuotannon nykytilan vesistövaikutukset, vaihe 1. 16X286434, 3.12.2015. Satakuntaliitto.

¹¹⁷ Mikkilä, Elisa & Kirkkala, Teija: Turvetuotannon tarve Satakunnassa vuoteen 2035 mennessä, Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 taustaselvitys. Pyhäjärvi-instituutin julkaisuja, sarja B nro 31. Eura 2016.

¹¹⁸ Pöyry Finland Oy: Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen turvetuotantoalueiden vesistövaikutusten arviointi, vaihe 2., 101006333, 5.10.2017. Satakuntaliitto, turvetuotannon vesistövaikutukset.

¹¹⁹ Ahlman Group Oy: Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 soiden kasvillisuus selvitys 2017. Raportteja 26/2017. Satakuntaliitto.

¹²⁰ Alanen, Aulikki & Aapala, Kaisu (toim.): Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015.

Koko Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelualuetta koskevat turvetuotannon suunnittelumääräykset:

Suunnittelumääräys

Turvetuotannon alueita suunniteltaessa on otettava huomioon valuma-alueen turvetuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin ja valuma-alueen kokonaiskuormitus sekä alueelle kohdistuvien vesienhoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien tavoitteet. Tarpeen vaatiessa samanaikaisesti käytössä olevien alueiden lukumäärää ja pinta-alaa on rajoitettava niin, että vesien tilaa koskevat tavoitteet voidaan saavuttaa. Lisäksi turvetuotantoalueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon toiminnan vaikutukset liikenteeseen, luonnon- ja kulttuuriympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön arvoihin sekä vältettävä näille aiheutuvia haitallisia vaikutuksia.

Turpeenottoon soveltuvan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa turpeenottoalue on rajattava riittävän etäälle läheisestä vakituudesta ja loma-asutuksesta niin, että vältetään turpeenoton haitallisilta, ihmisiin kohdistuvilta melu- ja pölyvaikutuksilta.

Turvetuotantoalueita koskevien ratkaisujen merkittävimmiksi arvioidut vaikutukset

Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön

- ++ Energiaturpeesta saadaan kotimaista lähienenergiaa, mikä lisää energiatuotannon huoltovarmuutta ja omavaraisuutta.
- ++ Turvetuotantoalueiden osoittamisella pyritään ohjaamaan turvetuotantoa soille, joilla on jo ottoa ja/tai joiden luonnontilaisuus on muutenkin kärsinyt.
- Rajoittaa lähiympäristön muuta maankäyttöä.

Luontoon ja maisemaan

- ++ Turvetuotantoalueiden osoittamisella pyritään ohjaamaan turvetuotantoa soille, joilla on jo ottoa ja/tai joiden luonnontilaisuus on muutenkin kärsinyt.
- ++ Turvetuotantoalueiksi on osoitettu ojitetuja tai muuten luonnontilaisuudeltaan merkittävästi muuttuneita suoalueita. Luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset alueet on suunnittelussa rajattu ulkopuolelle. Vaikutukset luonnontilaisiin tai luonnontilaisen kaltaisiin suoalueisiin eivät ole merkittäviä.
- ++ Käytössä olevien tuotantoalueiden tehokas hyödyntäminen vähentää paineita sijoittaa uutta tuotantoa koskemattomille alueille.
- ++ Onnistunut jälkikäyttö peltona, lampena tai kosteikkona voi parantaa alueen maisemakuvaa ja edistää luonnon monimuotoisuutta (esim. kosteikot lintujen elinympäristönä).
- ++ Soidensuojelutyöryhmän ehdotusaineisto koskien soidensuojelun täydentämistä (SSTE) on otettu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 huomioon siten, että SSTE-alueille ei osoiteta luonnonarvoja vaarantavaa maankäyttöä.
- Turvetuotanto aiheuttaa alapuolisissa vesistöissä ravinne- ja kiintoainekuormitusta sekä kuivatus- että tuotantovaiheessa. Turvetuotannon osuus vesistöjen ravinnekuormituksesta on kuitenkin pieni, mutta paikallisesti turvetuotanto voi olla merkittävä vesistöjen kuormittaja. Turvetuotantoa Satakunnassa harjoitetaan erityisesti Pohjois-Satakunnassa Karvianjoen yläjuoksulla sekä Ala-Satakunnassa etenkin Pyhäjärven ja Kokemäenjoen välisellä alueella. Vesistövaikutusarvioinnin mukaan vaihemaakuntakaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden pinta-ala ja kuormitus ovat pienemmät kuin oletettu käytössä olevien turvetuotantoalueiden poistuma vuoteen 2040 mennessä, joten vesistöalueiden ekologisen tilan ei oleteta huonontuvan nykyisestä luokittelusta kaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden vaikutuksesta. Tuotannon ajoittamisella eriaikaisesti eri alueille sekä vesiensuojelutoimenpiteillä voidaan pienentää vesistövaikutuksia.
- Luonnontilaltaan muuttuneiden suoalueiden luonnontila muuttuu entisestäänkin, kasvillisuus häviää ja eläinten elinympäristö pirstoutuu ja vuosittuhansien aikana muodostuneet turvekerrostumat tuhoutuvat lopullisesti

Liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen, talouteen

- ++ Turvetuotanto luo työpaikkoja alueelle (tuotantovaihe), erityisen tärkeää Pohjois-Satakunnassa ja myös jatkojalostuksessa (Etelä-Satakunta).
- ++ Tuotantoalueilta saadaan energia-, kasvu- ja ympäristöturvetta useiden eri elinkeinojen raaka-aineeksi. Elinkeinovaikutukset ovat merkittävimmät Satakunnan pohjois- ja kaakkoisosissa. Kasvuturve on myös vientituote.
- ++ Energiaturpeesta saadaan kotimaista lähienenergiaa, mikä lisää energiatuotannon huoltovarmuutta ja omavaraisuutta.
- - Voi haitata muita elinkeinoja (esim. kalastus tai matkailu)
- Voi luoda kielteistä ympäristöimagoa joillekin alueille ja tätä kautta vaikuttaa vähentävästi alueen veto-

voimaan mm. asuin- tai lomanviettopaikkana.

- - Liikenne ja sen myötä haitat lisääntyvät.

Terveysteen, sosiaalisiin oloihin (ml. virkistys) ja kulttuuriin

++ Turvetuotanto luo työpaikkoja erityisesti maaseudulla.

++ Turpeen kuivikekäyttö vaikuttaa myönteisesti muun muassa tuotantoeläinten terveyteen (mm. hygieniataso).

-- Paikoin esiintyvät pöly- ja meluhaitat sekä lisääntynyt liikenne voivat aiheuttaa haittaa mm. virkistyskäytölle ja asuinviihtyisyydelle

-- Aiheuttaa vesistökuormitusta, mikä voi aiheuttaa viihtyvyyshaittaa paikallisesti ja vaikuttaa kielteisesti alueen vetovoimaan asuin- tai lomanviettopaikkana.

-- Alueen käyttömahdollisuudet rajatut: liikkumisrajoituksia, virkistyskäytön vähentyminen.

-- Voi luoda kielteistä ympäristöimagoa joillekin alueille ja tätä kautta vaikuttaa vähentävästi alueen veto-voimaan mm. asuin- tai lomanviettopaikkana.

Muuta huomioitavaa (ilmastonmuutos, ilmastonmuutokseen sopeutuminen yms.)

++ Turve on kotimainen polttoaine ja riittävä tuotantopotentiaali lisää energiantuotantoa koskevaa huoltovarmuutta ja vähentää kivihiilen käyttöä polttoaineena.

-- Turpeen nostosta ja poltosta aiheutuu kasvihuonepäästöjä, samalla soiden hiilinielu pienenee.

-- Maanpölyn kuoriminen ja turpeenosto aiheuttavat hiilivarastojen vapautumista.

7.5 Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen

Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksillä tarkoitetaan sekä elinkeinoelämän toimintaympäristöjä että elinkeinoelämän välittömiä alueidenkäyttötarpeita. Tärkeitä toimintaympäristön osia ovat mm. maakunnan liikennejärjestelyt, energiahuollon ratkaisut sekä vesi- ja jätehuollon järjestelyt. Elinkeinoelämän toimintaympäristöön luetaan myös mm. koulutetun työvoiman saatavuus sekä vetovoimaiset asuin- ja vapaa-ajan ympäristöt, joiden kehittäminen on mahdollistettu voimassa olevassa maakuntakaavassa mm. A-, C-, P-, V-, S- ja SL- aluevarauksilla.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 elinkeinoelämän toimintaympäristöä koskevia aluevarauksia käsitellään erikseen mm. työpaikka-alueiden (TP), palvelujen ja hallinnon alueiden (P), keskustatoimintojen alueiden (C), vähittäiskaupan suuryksikköjen alueiden (KM, km) sekä raaka-ainehuollon tarvitsemien turvetuotantoalueiden osalta (EO).

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vuodelta 2008 (voimassa 31.3.2018 asti)

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytön suunnittelulla pyritään vahvistamaan elinkeinoelämän kilpailukykyä ja tähdätään elinkeinotoiminnan monipuolistamiseen erityisesti harvaan asutulla maaseudulla ja taantuvilla alueilla. Elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä edistetään varaamalla riittävät alueet elinkeinotoiminnoille. Niiden sijoittamisessa kiinnitetään huomiota olemassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen ja hyvään saavutettavuuteen. Maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksillä tarkoitetaan sekä elinkeinoelämän toimintaympäristöjä että elinkeinoelämän välittömiä alueidenkäyttötarpeita.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (voimaan 1.4.2018 alkaen)

Uudistettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti edistetään koko maan monikeskusta verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiselle sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet

Suunnittelussa otetaan huomioon elinkeinoelämän tarpeet myös niin, että elinkeinoelämän kuljetus- ja energiatarpeista voidaan huolehtia tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi vaihemaakuntakaavalla vaikutetaan maisemien, luonnon ja kulttuuriympäristön laatuun, millä on elinympäristön viihtyvyyttä luovana tekijänä merkitystä yritysten sijaintipaikan valinnassa ja kilpailussa ammattitaitoisen työvoiman saatavuudessa. Uutena näkökulmana korostetaan luonnon hyvinvointivaikutuksia sekä hyvinvointia edistävien elinkeinojen kehittämismahdollisuuksia.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu

Kaikilla Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 teemoilla on vaikutuksia elinkeinoelämään. Elinkeinoelämän toimintaedellytykset turvataan ja tarpeet sovitetaan yhteen muiden tavoitteiden kanssa. Muiden tavoittei-

den vaatima ohjaus aiheuttaa rajoituksia elinkeinoelämän kehittämiseksi, mutta toisaalta ne luovat myös elinkeinoelämälle uusia mahdollisuuksia. Kaupan teeman osalta sovitetaan yhteen elinkeinoelämän tarpeiden kanssa kestävä yhdyskuntarakenne, turvetuotannossa ja maisema-alueissa sekä kulttuuriympäristöissä suojelutarve ja asukkaiden hyvän elinympäristön tarve.

Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan turvetuotannolle alueita niin, että polttoturpeella tuotetaan jatkossakin osa maakunnan energiasta. Riittävällä kasvuturpeen tuotannolla vahvistetaan myös maakunnan maatalouden, elintarviketeollisuuden ja puutarhatarviketuotannon toimintaedellytyksiä. Osoitetut alueet yhdessä bioenergia- ja puutermiinalien kanssa edistävät maaseudun elinkeinoelämää.

Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan sijainteja terminaalitoimintojen alueille, joissa voidaan käsitellä ja varastoida biomateriaaleja ja joihin voi sijoittua muitakin tukevia logistisia toimintoja. Tällä turvataan osallista biotalouden logistiikan kehittämisedellytyksiä.

Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan alueita laajamittaisen aurinkoenergian tuotannon edistämiseen, joilla tulee huomioida suurien, useiden kymmenien hehtaarien suuruisten aurinkoenergian tuotantoalueiden kehittämisen mahdollisuudet. Näin vaihemaakuntakaava edistää myös suuren mittaluokan aurinkovoimalaitosten toteuttamista.

Vaihemaakuntakaavassa käsitellään kaupan mitoituksia ja osoitetaan mahdollisia sijoittumisen alueita. Peruseräkauppa on kaupan sijoittuminen keskustatoimintojen alueelle (C) sekä jo olemassa oleville vähittäiskaupan suuryksiköiden alueille (KM). Uusia alueita ei osoiteta. Kaupan laatu ja saavutettavuus on huomioitu myös osoittamalla seudullisesti merkittävälle tilaa vaativille suuryksiköille myös keskusta-alueen ulkopuolella. Tässä yhteydessä on huomioitu kaupan kasvun edellyttämä uusien toimilaitosten tarve ja saavutettavuus yhtenä osatekijänä kaupan raskaan liikenteen logistiikan eriyttäminen asuntoalueista. Tavoitteena vaihemaakuntakaavatuotuksessa on keskusverkon keskustien kehittäminen elinvoimaisina. Elinvoimaiset keskustat luovat edellytyksiä monipuoliselle palveluliiketoiminnalle. Vahvat keskustat tukevat myös erikoiskauppaa ja matkailua.

Maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt turvaavat moni-ilmeisen ja kiinnostavan ympäristön, joka osaltaan tukee matkailuelinkeinojen sekä hyvinvointiin ja terveyteen liittyvien elinkeinotoimintojen toiminta- ja kehittämisedellytyksiä. Korkeatasoinen ympäristö lisää myös maakunnan houkuttelevuutta asuinpaikkana. Tältä osin vaikutukset elinkeinoelämään ovat positiivisia.

7.6 Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 käsiteltävien teemojen (energiantuotanto ja soiden moninaiskäyttö, rakennetut kulttuuriympäristöt, maisema-alueet ja kauppa) osalta maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimista koskeva sisältövaatimus liittyy läheisesti mm. alueiden käytön ekologista kestävyyttä, ympäristön ja talouden kannalta kestäviä liikenteen ja teknisen huollon järjestelyjä sekä maanainesarvojen kestävä käyttöä koskeviin sisältövaatimuksiin. Maiseman vaalimisen tavoitteena maakuntakaavassa on sen huomioon ottaminen maakunnan omaleimaisuutta korostavana tekijänä ja sen hyödyntäminen maakunnan elinkeinoelämässä. Luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaaliminen edellyttää, että maakuntakaavassa vähintään seudullisesti merkittävät arvot tunnistetaan ja ohjataan muuta alueiden käyttöä siten, että luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön säilyminen voidaan kohtuullisella tavalla turvata.

Satakunnan maakuntakaavassa maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimista käsittelevät kaavamerkinnot ovat: valtakunnallisesti arvokas maisema-alue (vma), perinnemaisema (kh3), arvokas geologinen muodostuma (ge), valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (kh1), maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö (kh2), muinaismuistoalue (SM, sm), UNESCO:n maailmanperintökohde (un), suojavyöhyke (sv), kansallinen kaupunkipuisto (kp), historiallinen tie (ht) ja historiallisesti arvokas kanavauoma (kh).

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadinnan lähtökohtana ovat Satakunnan maakuntakaavassa ja Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitetut varaukset.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vuodelta 2008 (voimassa 31.3.2018 asti)

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonvarojen koskevan yleistavoitteen mukaan alueidenkäytössä edistetään kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihtelevan luonteen säilymistä.

Yleistavoitteen mukaan alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luonnon kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden monimuotoisuuden säilymistä. Suojelualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesta kestävästä hyödyntämisestä edistetään virkistyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähi-alueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonvarojen koskevan erityistavoitteen mukaan alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueiden käytön suunnittelun lähtökohtina. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maisemat. Näillä alueilla alueiden käytön on sovelluttava niiden historialliseen kehitykseen. Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 2018 (voimaan 1.4.2018 alkaen)

Uusien valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaan alueiden käytöllä huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta. Lisäksi huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet

Arvokkaat maisemat ja kulttuuriympäristöt antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme ja maakuntamme historiasta ja kehityksestä sekä kuvastavat Suomen ja Satakunnan identiteettiä ja sisäistä monimuotoisuutta.

Maankäytön suunnittelussa ja toimintojen sijoittelussa otetaan huomioon arvokkaat maisemat, kulttuuriympäristöt ja muinaisjäännökset. Elinympäristön viihtyisyyttä edistetään huomioimalla suunnittelussa ja rakentamisen ohjaamisessa rakennetun ympäristön ajallinen kerroksellisuus ja maakunnallinen maisemarakenne.

Satakunnalle ominaisten arvokkaiden maisemien, muinaisjäännösten ja rakennettujen ympäristöjen muodostamien kokonaisuuksien säilyttämistä edistetään. Kulttuuriympäristöjen vaalimisessa korostetaan Satakunnan historiallisten kaupunkien merkitystä aluerakenteessa sekä asutuksen ja kulttuurin historiallista jatkumoa ja ajallista kerroksellisuutta. Arvokkaat maisema-alueet edustavat kunkin maisemamaakunnan ja maisemaseudun tyypillisiä piirteitä ja niiden arvo perustuu kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan.

Satakuntalaisen maiseman, rakennusperinteen, historiakerrostumien ja luonnonarvojen erityispiirteitä sekä laajojen yhtenäisten kulttuurimaisemien säilyttämistä vaalitaan osana ihmisten elinympäristöä ja elinkeinon elämäntoimintaedellytyksiä. Maaseudun elinkeinojen toimintaedellytyksistä huolehditaan ja matkailuelinkeinojen toimintaedellytyksiä edistetään.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu

VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS MAISEMA-ALUE

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet.

Suunnittelumääräys

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet.

Kaikista aluetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

Maisema-alueet ovat pinta-alaltaan laajoja, pääosin viljelymaisemia sekä niihin liittyviä rakennettuja ympäristöjä. Maisemakokonaisuus muodostuu avoimen viljelymaiseman ohella maaseudun rakennuskannasta ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista sekä kulttuurivaikutteisista muista alueista, joihin kuuluvat niityt, hakamaat ja muut perinnemaisemat. Alueiden kokonaispinta-ala on noin 30 000 ha.

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaisen inventoinnin valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet Satakunnassa: Huittisten ja Kokemäen kaupunkien alueilla sijaitseva Kokemäenjokilaakso, Kankaanpään ja Porin kaupunkien alueilla sijaitseva Vihteljärvi-Niemenkylä, Köyliön ja Säkylän kuntien alueilla Köyliönjärven kulttuurimaisemat, Porin kaupungin alueella sijaitseva Ahlainen sekä Porin kaupungin alueelle sijoittuva Yyteri, dyynialue Selkämeren rannalla.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on osoitettu valtioneuvoston 5.1.1995 tekemän periaatepäätöksen mukaisina. Päätös perustuu maisema-alue työryhmän mietintöön (Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto, Maisema-alue työryhmän työryhmän mietintö 66/1992, Osa 1 Maisemanhoito ja Osa II Arvokkaat maisema-alueet) ja siitä käytyyn lausuntokierrokseen.

Alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B taulukossa 8 ja kartassa 8. Alueet on lueteltu taulukossa kunnittain (kuntajako vuonna 2017).

VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS MAISEMA-ALUE, ehdotus

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysaineistossa ehdotetut alueet.

Suunnittelumääräys

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisuus siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet.

Kaikista aluetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet edustavat kunkin maisemamaakunnan tyypillisiä piirteitä ja niillä on huomattavaa valtakunnallista merkitystä. Maisema-alueet ovat pinta-alaltaan laajoja, pääosin viljelymaisemia sekä niihin liittyviä rakennettuja ympäristöjä. Maisemakokonaisuus muodostuu avoimen viljelymaiseman ohella maaseudun rakennuskannasta ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista sekä kulttuurivaikutteisista muista alueista, joihin kuuluvat niityt, hakamaat ja muut perinnemaisemat. Lisäksi aluevalikoimaan sisältyy yksittäisiä maisemanähtävyyksiä, kuten merkittäviä maisemamatkailukohteita tai poikkeuksellisen arvokkaita, kulttuurisesti merkittäviä luonnonmaisemakokonaisuuksia.

Merkinnällä osoitetaan ympäristöministeriön valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysaineiston perusteella uudet ehdotukset valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi. Valtioneuvoston on tarkoitus tehdä uusi periaatepäätös päivitys- ja täydennysinventoinnin aluevalikoimasta, joka korvaa valtioneuvoston vuonna 1995 periaatepäätöksellä hyväksymät valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden aluevalikoimat. Satakunnassa valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi on ehdotettu: Euran kunnan alueelle sijoittuvaa Euran ja Kiukaisten kulttuurimaisemaa, Säkylän kunnan alueelle sijoittuvaa Köyliönjärven kulttuurimaisemaa, Harjavallan, Huittisten, Kokemäen, Porin ja Ulvilan kaupunkien ja Nakkilan kunnan alueelle sijoittuvaa Kokemäenjokilaakson kulttuurimaisemaa, Porin kaupungin alueelle sijoittuvia Ahlaisten kulttuurimaisemaa ja Yyterin rantamaisemaa sekä Kankaanpään ja Porin kaupunkien alueille sijoittuvaa Vihteljärven reitin ja Riihonlahden kulttuurimaisemaa. Alueiden kokonaispinta-ala on noin 55 000 ha.

Alueet on osoitettu ympäristöministeriön valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysaineiston perusteella. (www.ym.fi/maisemakuuleminen)

Alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B taulukossa 9 ja kartassa 9. Alueet on lueteltu taulukossa kunnittain (kuntajako vuonna 2017).

MAISEMALLISESTI TÄRKEÄ ALUE

Merkinnällä osoitetaan maakunnan erityisominaisuuksiin perustuvat maisemallisesti tärkeät alueet.

Suunnittelumääräys

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä.

Maisemallisesti tärkeät alueet edustavat maakunnan sisäisiä erityispiirteitä, jotka voivat olla maakunnassa harvinaisia tai hyvin säilyneitä kohteita. Maisema-alueet ovat pinta-alaltaan laajoja, pääosin viljelymaisemia sekä niihin liittyviä rakennettuja ympäristöjä. Maisemakokonaisuus muodostuu avoimen viljelymaiseman ohella maaseudun rakennuskannasta ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista sekä kulttuuri-vaikutteisista muista alueista, joihin kuuluvat niityt, hakamaat ja muut perinnemaisemat.

Maisemallisesti tärkeitä alueita Satakunnassa ovat: Euran Panelian kulttuurimaisema, Eurajoelle sijoittuvat Eurajoen kulttuurimaisema ja Vuojoki-Linnamaa kulttuurimaisema, Harjavallan Hiirijärven kulttuurimaisema, Huittisten Loimijoen kulttuurimaisema, Jämijärvelle sijoittuva Jämijärven kulttuurimaisema, Kankaanpään ja Honkajoen alueille sijoittuva Karvianjokilaakson kulttuurimaisema, Karvian alueelle sijoittuva Karvian kulttuurimaisema, Luvian Luvianlahden kulttuurimaisema, Nakkilan Leistikjärven kulttuurimaisema ja Leistikjärven aukean viljelymaisema, Porin Lattomerén kulttuurimaisema, Rauman Kodisjoen kulttuurimaisema ja Ulvilan Harjunpäänjoen kulttuurimaisema. Alueiden kokonaispinta-ala on noin 46 000 ha.

Maisemallisesti tärkeät alueet on osoitettu Katson maalaismaisemaa –hankkeessa tehdyn maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventoinnin perusteella. (Satakuntaliitto, Katson maalaismaisemaa –hanke, Jenny Alatalo, Satakunnan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi, 2013).

Alueet on esitetty selostuksen erillisliitteen B taulukossa 10 ja kartassa 10. Alueet on lueteltu taulukossa kunnittain (kuntajako vuonna 2017).

VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja rakennusperintökohteet. Karttateknisistä syistä kaavakartassa on esitetty keskusta-alueiden kulttuuriympäristöt mittakaavassa 1:20 000.

Suunnittelumääräys

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet.

Kaikista aluetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme rakennetun ympäristön historiasta ja kehityksestä.

Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteissa määritellyn inventoinnin mukaiset valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009), joita Satakunnassa on yhteensä 81 aluetta ja kohdetta. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt kattavat yhteensä noin

13 500 ha. Merkinnällä osoitetut alueet perustuvat valtakunnalliseen Museoviraston laatimaan inventointiin; Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt, Museovirasto 2009, joka on otettu valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoituksiksi inventoinniksi.

Alueet ja kohteet on esitetty kuntakohtaisesti selostuksen erillisliitteen B taulukossa 11 ja kartoissa 11 ja 11a-f.

MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja rakennusperintökohteet. Karttateknisistä syistä kaavakartassa on esitetty keskusta-alueiden kulttuuriympäristöt mittakaavassa 1:20 000.

Suunnittelumääräys

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet.

Kaikista aluetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

Merkinnällä (alueet ja kh-kohteet) osoitetaan kaavakartalla maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Merkintä perustuu Satakunnan maakunnalliseen kulttuuriympäristöinventointiin "Satakunnan rakennusperintö 2005" (Lauri Putkonen) sekä osittain myös "Rakennettu kulttuuriympäristö, Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt" (RKY1993 / Ympäristöministeriö / Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16, 1993) -inventointiin.

Maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen alueet on esitetty selostuksen osan B taulukossa 12, indeksikartassa 12 ja suurenoksissa 12a-d sekä keskusta-alueiden osalta kartoissa 12e-j. Maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen kohteet (alle 10 ha) on esitetty taulukossa 13, indeksikartassa 13 ja suurenoksissa 13a-d sekä keskusta-alueiden osalta kartoissa 13e-j.

HISTORIAALINEN TIE

Merkinnällä osoitetaan arvokas historiallinen tie.

Merkinnällä osoitetaan arvokkaan historiallisen tien valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin sisältyvät osat.

Suunnittelumääräys

Kaikista niistä tien linjaukseen tai muuhun muuttamiseen liittyvistä suunnitelmista tai toimenpiteistä, jotka koskevat asemakaavoittamattomia tien osia, tulee varata museoviranomaiselle tilaisuus lausunnon antamiseen.

Merkinnällä osoitetaan Satakunnan maakuntakaavassa osoitettujen historiallisten teiden valtakunnallisesti merkittäviin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin (RKY 2009) sisältyvät osat (Huovintie, Hämeenkanjaan- ja Kyrönkanjaantie). Merkinnällä osoitetut teiden osat perustuvat valtakunnalliseen Museoviraston laatimaan inventointiin; Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt, Museovirasto 2009, joka on otettu valtioneuvoston päätöksellä 22.12.2009 valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoituksiksi inventoinniksi.

Tiet on esitetty selostuksen erillisliitteen B taulukossa 11 ja kartassa 11.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 merkinnällä osoitetaan Huittisten, Kankaanpään, Kokemäen, Porin, Porin Noormarkun sekä Rauman keskusta-alueet, joiden osalta kulttuuriympäristöt osoitetaan mittakaavassa 1:20 000 (maakuntakaavakartan yläosassa).

Maisemaa ja kulttuuriympäristöä koskevien ratkaisujen merkittävimmiksi arvioidut vaikutukset

Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön

- ++ Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen arvot ja niiden alueellisesti vaihtelevat luonteet säilyvät.
- ++ Alue- ja yhdyskuntarakennetta suunniteltaessa ja toimintoja sijoiteltaessa huomioidaan arvokkaat maisemat ja kulttuuriympäristöt.
- ++ Satakunnan historiallisten kaupunkien merkitys aluerakenteessa korostuu.
- ++ Rakennettu kulttuuriperintö lisää elinympäristön viihtyisyyttä ja vetovoimaa sekä tuo paikan identiteettiä ja juuret näkyviksi.
- - Maisema-alueiden ja kulttuuriympäristöjen hoito ja täydennysrakentaminen voidaan kokea vaikeaksi ja hankalaksi, jolloin kohteita uhkaa häviäminen, kerroksellisuuden, moniarvoisuuden ja monimuotoisuuden köyhtyminen sekä yhdyskuntarakenteen hajautuminen.
- - Taajamien tuntumaan sijoittuvat laajoina yhtenäisinä peltoalueina säilytettävät maisema-alueet saattavat estää yhdyskuntarakenteen tiivistämistä ja täydentämistä ja hajauttaa yhdyskuntarakennetta.

Luontoon ja maisemaan

- ++ Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja maisemallisesti tärkeiden alueiden arvot ja alueellisesti vaihtelevat luonteet säilyvät.
- ++ Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja maisemallisesti tärkeiden alueiden vaaliminen edistävät erityisten alueilla kehittyneiden ja niille erikoistuneiden eliöstölaajien ja niiden elinympäristöjen säilymistä.

Liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen, talouteen

- ++ Maisema-alueiden ja maisemallisesti tärkeiden alueiden viljelykäytössä säilymisellä on maatalouden elinkeinotoiminnan kannalta erittäin keskeinen taloudellinen merkitys.
- ++ Maisema-alueet, maisemallisesti tärkeät alueet ja kulttuuriympäristöt tukevat maatalouden ja matkailuelinkeinojen sekä hyvinvointiin ja terveydenhoitoon liittyvien elinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytyksiä.
- ++ Maisema-alueiden, maisemallisesti tärkeiden alueiden ja kulttuuriympäristöjen vaalimisella on merkittävä vaikutus useiden sukupolvien työ- ja sosiaalishistorian korostamisen kautta alueiden asutus- ja kyläyhteisöille.
- ++ Maisema-alueet edistävät elinympäristön viihtyisyyttä.
- - Maisema-alueet, maisemallisesti tärkeät alueet ja kulttuuriympäristöt asettavat reunaehdot suurten teollisen mittakaavan laitosten ja laitteiden suunnittelulle ja rakentamiselle.

Terveyteen, sosiaalisiin oloihin (ml. virkistys) ja kulttuuriin

- ++ Arvokkaat maisema-alueet, maisemallisesti tärkeät alueet ja kulttuuriympäristöt antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan maamme ja maakuntamme historiasta ja kehityksestä sekä kuvastavat Suomen ja Satakunnan identiteettiä ja sisäistä monimuotoisuutta.
- ++ Maisema-alueiden ja kulttuuriympäristöjen vaalimisella on merkittävä vaikutus useiden sukupolvien työ- ja sosiaalishistorian korostamisen kautta alueiden asutus- ja kyläyhteisöille.
- ++ Maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt edistävät elinympäristön viihtyisyyttä

7.7 Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 kannalta virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyttä koskeva sisältövaatimus koskee lähinnä luontoperäistä virkistystä. Virkistykseen soveltuvilla alueilla tarkoitetaan ensi sijassa varsinaisia virkistysalueita, ulkoilu-, veneily- ja melontareittejä sekä moottorikelkkareittejä tukikohtineen ja jokamiehenoikeuksien käyttöön liittyviä ulkoilun ja retkeilyn vetovoima-alueita. Näiden lisäksi virkistykseen soveltuvia alueita sisältyy myös sellaisiin alueidenkäyttömuotoihin, joiden ensisijainen varausperuste Satakunnan maakuntakaavassa on jokin muu kuin virkistys (esim. suojelualueet).

Satakunnan maakuntakaavassa virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyttä käsittelevät maankäyttöluokat ovat virkistysalue (V, v) ja retkeilyreitistöt.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadinnan lähtökohtana ovat Satakunnan maakuntakaavassa ja Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitetut varaukset.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vuodelta 2008 (voimassa 31.3.2018 asti)

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moninaiskäytön edellytyksiä. Suojelualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävää hyödyntämistä edistetään virkistyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähialueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaarantamatta. Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhteinäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota. Maakuntakaavoituksessa on luotava alueidenkäytölliset edellytykset ylikunnallisesti merkittävien virkistyskäytön verkostojen muodostamiselle.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 2018 (voimassa 1.4.2018 alkaen)

Uusien valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaan alueiden käytöllä huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet

Satakunnassa turvataan kattava ja laadukas matkailu- ja virkistysalueiden sekä viherkäytävien muodostama verkosto.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu

Virkistysnäkökulma kytkeytyy moniin Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 käsiteltäviin teemoihin. Matkailu- ja virkistysalueiden sekä viherkäytävien muodostama verkosto on ollut lähtökohtana Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 tehtäviä ratkaisuja suunniteltaessa ja arvioitaessa tehtyjen ratkaisujen vaikutuksia. Kaavassa osoitetaan merkittävät maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt, joita voidaan hyödyntää luonto- ja kulttuurimatkailun tuotteistamisessa.

8 KAAVAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n (6.3.2015/204) mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Vaikutuksia selvittäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat.

Kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja muut vaikutukset. Selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.

Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset (MRA 1 §):

- Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
- Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
- Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin
- Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen
- Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Lisäksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen (10 § 4 mom) mukaan maakuntakaavan selostuksessa on esitettävä kaavan vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön, luontoon, maisemaan, liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen, talouteen, terveyteen, sosiaalisiin oloihin ja kulttuuriin. Maakuntakaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on oltava selvillä myös kaavan vaikutuksista Natura 2000 -verkostoon.

Maankäyttö- ja rakennuslaki antaa puitteet vaikutusten arvioinnille kaavoituksessa ja lupamenettelyssä, YVA-laki puolestaan hankekohtaiselle ympäristövaikutusten arvioinnille. Vaikutuksia koskevaa tietoa tuotetaan tai hyödynnetään läpi koko suunnitteluprosessin. Arviointi on sovitettava kunkin kaavatason ja kaavoitustehtävän tai hankkeen erityispiirteiden mukaisesti. Vaikutusten arvioinnissa otetaan huomioon vaihemaakuntakaavan yleispiirteisyys ja tarkoitus samoin kuin aikaisemmin tehdyt selvitykset siinä laajuudessa, että vaihemaakuntakaavan merkittävät vaikutukset voidaan arvioida. Lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelujärjestelmään sisältyvä asteittaisen tarkentuvan suunnittelun periaate

8.1 Vaikutusten arviointimenettely

Maakuntakaavassa tutkittujen alueidenkäyttöratkaisujen on annettava kestävä alueidenkäyttölinen pohja maakunnan kehittämiselle samoin kuin kuntien ja muiden viranomaisten alueiden käyttöä koskevalle suunnittelulle. Maankäyttö ja rakennuslain tavoitteena (MRL 1 §) on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä kehitystä.

Vaikutusten selvittämisen ja arvioinnin tarkoituksena on tuottaa suunnittelijoille, osallisille sekä päättäjille tietoa kaavan toteuttamisen vaikutuksista, niiden merkittävydestä sekä haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Vaikutusten arvioinnin tärkeimpänä tehtävänä on tukea kaavaratkaisujen valmistelua ja valintaa. Arviointi tuottaa siis tietoa kaavan toteuttamisen vaikutusten suhteesta MRL 28 §:n mukaisiin sisältövaatimuksiin. Arvioinnin keskeisenä tavoitteena on sellaisen suunnittelun lopputuloksen saavuttaminen, joka on eri osapuolten ja näkökohtien kannalta hyväksyttävä ja esillä olleista vaihtoehdoista kokonaisuutena paras mahdollinen.

Vaikutusten arvioinnissa maakuntatasolla otetaan huomioon kaavan luonne, tehtävä ja tarkoitus. Käytännössä tämä tarkoittaa, että vaikutusten arviointi tehdään siinä laajuudessa kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää (MRL 28 §). Kaavaratkaisut samoin kuin niitä koskevat selvitykset täydentyvät ja täsmentyvät kuntakaavoituksen ja hankesuunnittelun yhteydessä.

8.2 Vaikutusten arvioinnin toteuttaminen

Vaikutusten arviointi on ollut kiinteä osa kaavoitusprosessia ja arviointia tehdään koko Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnitteluprosessin ajan siten, että vaikutusten arviointi on kulkenut täydentyvästi läpi koko kaavaprosessin lähtien Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 koskevasta osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja vaihemaakuntakaavalle 2 asetettujen tavoitteiden laadinnasta.

Osallistuminen, vuorovaikutus ja tiedottaminen mukaan lukien kuulemismenettely sekä kaavaa koskevat selvitykset ovat olennainen osa vaikutusten arviointiprosessia. Vaikutuksia on arvioitu täydentyvästi koko kaavaprosessin ajan ja arviointia on tehty laajassa yhteistyössä eri tahojen kanssa. Suunnitteluprosessia koskevaa yhteistyötä helpottamaan on osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti perustettu Satakunnan vaihemaakuntakaavan yhteistyöryhmä, johon on kutsuttu kuntien, viranomaisten ja sidosryhmien edustajia. Tarkoituksena on, että yhteistyöryhmän edustajat tuovat kaavaprosessille oman (=edustamansa) tahon näkemyksiä ja asiantuntijuutta ja toisaalta myös vievät tahoilleen tietoa kaavan sisällöstä ja vaiheista. Lisäksi yhteistyöryhmän teemakokouksiin on valmisteluvaiheessa kutsuttu kutakin teemaa koskevia asiantuntijoita paikalle, jotta tiedonvaihto koskien kaavan laadintaa ja myös vaikutusten arviointia olisi mahdollisimman monipuolista jo ennen valmisteluvaiheen nähtäville asettamista.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 merkittäviä vaikutuksia selvitettyä on otettu huomioon maakuntakaavatasoisen yleispiirteisyys sekä tehtävä ja tarkoitus samoin kuin aikaisemmin tehty selvitykset siinä laajuudessa, että vaihemaakuntakaavan merkittäviä vaikutuksia on voitu arvioida riittävässä määrin.

Vaihemaakuntakaavan suunnittelussa on pyritty estämään kaavan toteuttamisen aiheuttamien mahdollisten haitallisten ympäristövaikutusten syntyminen. Haitallisten ympäristövaikutusten syntymistä ehkäistään lisäksi kaavamääräyksillä ja muulla ohjeistuksella. Arviointi on osa vaihemaakuntakaavassa tehtyjen ratkaisujen perustelua.

Vaihemaakuntakaavan välittömät vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti Satakunnan maakuntaan ja arvioinnissa on keskitytty erityisesti Satakunnan alueelle kohdistuviin vaikutuksiin. Ohjausvaikutuksen seurauksena vaikutukset kohdistuvat ja tarkentuvat kuntien yleis- ja asemakaavoituksen kautta. Vaihemaakuntakaavan luonteen takia ja tarkastelunäkökulman perusteella vaikutusalue on kuitenkin maakuntaa laajempi ja tavoitteiltaan osin valtakunnallinen ja kansainvälinen ilmastomuutoksen hillinnän osalta.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen alueiden vaikutuksia tarkastellaan eri näkökulmista ja eri yhteyksissä.

- 1) Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 toteuttamisen merkittävimmiksi arvioidut välittömät ja välilliset vaikutukset kutakin maankäyttöluokkaa koskien on raportoitu kaavaselostuksessa maankäyttö- ja rakennusasetuksen 10 §:n (MRA 10 §) mukaisen jaottelun mukaisesti. Kunkin maankäyttömuodon osalta on tarkasteltu vaikutuksia:
 - alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, rakennettuun ympäristöön
 - luontoon, maisemaan
 - liikenteen ja teknisen huollon järjestämiseen, talouteen
 - terveyteen sekä sosiaalisiin oloihin (mukaan lukien virkistys) ja kulttuuriin
 - Muuta huomioitavaa (ilmastonmuutos, ilmastomuutokseen sopeutuminen yms)
- 2) Vaihemaakuntakaavan toteuttamisen merkittäviksi arvioidut kokonaisvaikutukset on puolestaan arvioitu maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:ssä esitetyn ryhmittelyn mukaisesti. Vaikutuksia tarkastellaan:
 - ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
 - maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
 - kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin
 - alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen
 - kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Kaavan kokonaisvaikutusten arvioinnissa tarkastellaan koko vaikutusaluetta, kaavaa ja sen eri tekijöitä kokonaisuutena. Kokonaisvaikutusten arvioinnin tulokset on raportoitu kaavaselostuksen erillisliitteessä C. Kaavaselostuksessa esitetään tiivistetysti arvioinnin keskeiset tulokset.

8.3 Arvioidut merkittävät vaikutukset maankäyttöluokittain

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 toteuttamisen arvioidut merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset alueittain on arvioitu ja raportoitu kaavaselostuksessa MRA 10 §:n mukaisesti. Arvioinnin tulokset merkittävien vaikutusten osalta on esitetty kaavaselostuksessa kunkin maankäyttöluokan yhteydessä. Arvioinnin tulokset ovat täydentyneet kaavaprosessin edetessä. Kaavaselostuksen osassa C esitetty maankäyttöluokittaiset arviointikoosteet ovat olleet apuna kaavan merkittäviä vaikutuksia hahmottaessa.

Vaihemaakuntakaavan 2 valmistelua varten toteutettiin turvetuotannon nykytilan vesistövaikutukset Satakunnassa, vaihe 1.¹²¹ Lisäksi ehdotusvaiheessa arvioitiin valmisteluvaiheen aineistoon perustuen vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettavien uusien turvetuotantoalueiden vesistövaikutusten arviointi, vaihe 2.¹²² Lisäksi ehdotusvaiheen suunnittelua varten selvitettiin luonnontilaisuusluokkaan 2 kuuluvien turvetuotantoalueiden luonnonarvot.¹²³ Luontoarvoja koskevassa tarkastelussa otettiin huomioon myös valmisteluvaiheen aineistosta saadussa palautteessa esille nousseet kaksi luonnontilaisuusluokkaan 0 kuuluvaa turvetuotantoaluetta. Selvitysten tulokset on otettu huomioon vaihemaakuntakaavan 2 ehdotuksen suunnittelussa siten, että valmisteluvaiheen aineistosta on poistettu neljä luonnontilaisuusluokkaan 2 kuuluvaa turvetuotantoaluetta luontoarvojen perusteella.

Palautetta Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 merkittävistä vaikutuksista maankäyttöluokittain on kerätty prosessin aikana.

8.4 Yhteenveto keskeisiksi arvioituista yhteis- ja kokonaisvaikutuksista

Maakuntakaava on yleispiirteinen maankäytön suunnitelma. Sen merkitys ja tulkinta tulevat käytännössä esiin kuntien kaavoituksen ohjausprosesseissa. Yksittäisen ihmisen elinoloihin kaava vaikuttaa pääosin kuntakaavoituksen ja mahdollisesti jonkin erillishankkeen kautta.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu, suunnittelun pohjaksi laaditut perusselvitykset ja osallisilta saatu palaute muodostavat yhdessä kaavan yhteis- ja kokonaisvaikutusten arviointia koskevan pohja-aineiston. Merkittävien yhteis- ja kokonaisvaikutusten tarkastelu perustuu vaihemaakuntakaavassa 2 maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:ssä (MRA 1 §) esitettyyn ryhmittelyyn. Yhteis- ja kokonaisvaikutusten arvioinnin apuna ovat toimineet myös kutakin maankäyttöluokkaa koskevat vaikutusarviot, jotka on raportoitu kaavaselostuksessa maankäyttö- ja rakennusasetuksen 10 §:n mukaisesti (MRA 10 §).

Yksittäiset kaavamerkinnot ovat riippuvuussuhteessa toisiinsa ja tavoiteltavaan kokonaisratkaisuun, joka puolestaan on yhteydessä Satakunnan maakuntakaavan ja Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 ratkaisuihin. Yhteisvaikutusten arvioinnissa korostuu yksittäisen merkinnän ja sen vaikutusten suhde ympäröivään alueidenkäyttöön ja ympäristöön, muihin merkintöihin ja näiden yhteisvaikutuksiin sekä tavoiteltaviin vaikutuksiin nähden.

Kaavan kokonaisvaikutusten arvioinnissa on tarkasteltu koko vaikutusaluetta, kaavaa ja sen eri osatekijöitä kokonaisuutena. Arvioinnissa korostuvat lisäksi kaavan vaikutukset sen tavoitteiden toteutumiseen sekä suhde muihin maakunnallisiin tavoitteisiin ja ohjelmiin.¹²⁴

Maakuntakaavan strategisen luonteen vuoksi maakuntakaavassa esitettyjä alueidenkäyttövarauksia ei pääsääntöisesti ole suunniteltu yksityiskohtaisesti, vaan kaavaratkaisut sekä niitä koskevat selvitykset tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa kuntakaavoituksessa sekä hankesuunnitteluvaiheessa.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 merkittäväksi arvioidut kokonaisvaikutukset on raportoitu maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:ssä (MRA 1 §) esitetyn ryhmittelyn mukaisesti.

Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 edistää viihtyisän, turvallisen ja terveellisen elinympäristön luomista

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelun peruseriaatteina ovat olleet hyvän elinympäristön luominen sekä ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehityksen edistäminen. Kaavassa osoitetuilla ratkaisuilla pyritään edistämään tämän periaatteen toteutumista. Kaavan suunnittelumääräyksissä on tarvittaessa erikseen määrätty haitallisten vaikutusten ehkäisemistarpeesta tai tarpeesta kiinnittää suunnittelussa huomiota vakituiseen asutukseen ja loma-asutukseen kohdistuviin vaikutuksiin.

¹²¹ Pöyry Finland Oy: Turvetuotannon nykytilan vesistövaikutukset, vaihe 1. 16X286434, 3.12.2015. Satakuntaliitto.

¹²² Pöyry Finland Oy: Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen turvetuotantoalueiden vesistövaikutusten arviointi, vaihe 2., 101006333, 5.10.2017. Satakuntaliitto, turvetuotannon vesistövaikutukset.

¹²³ Ahlman Group Oy: Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 soiden kasvillisuus selvitys 2017. Raportteja 26/2017. Satakuntaliitto

¹²⁴ Ympäristöministeriö: Osallistuminen ja vaikutusten arviointi maakuntakaavoituksessa. Opas 8/2002.

Vaihemaakuntakaavan teemoista lähinnä kaupan, terminaalitoimintojen, aurinkoenergian ja turvetuotantoalueiden toteuttamiseen voi liittyä ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön kohdistuvia vaikutuksia.

Kaupalliset palvelut ovat keskeinen osa toimivaa päivittäistä elämää. Vaihemaakuntakaava 2 turvaa osaltaan edellytykset elinvoimaiselle kaupalle pyrkien samalla ohjaamaan sen sijoittumista siten, että kaupan palvelut olisivat kaikille maakunnan asukkaille kohtuudella saavutettavissa. Tärkeitä kysymyksiä ovat näiltä osin pienten kirkonkylien ja muiden taajamien paikallisten palveluiden turvaaminen ja kaupungeissa kaupan saavutettavuus jalan, polkupyörällä ja joukkoliikenteellä. Vaihemaakuntakaava luo edellytykset kaupan kehittymiselle kunnissa vähintään kunnan omaan ostovoimaan perustuen ja tarjoaa hallitusti mahdollisuuksia kaupan suuryksiköiden rakentamiseksi näiden liiketoimintakonseptiin sopiville paikoille.

Terminaalitoimintojen alueiden tarkkaa ulottuvuutta ei ole vaihemaakuntakaavassa 2 määritelty ja alueiden toteuttaminen edellyttää tarkempaa suunnittelua ja yksityiskohtaisia selvityksiä, mahdollisesti myös ympäristölupamenettelyä. Bioenergia- ja puuterminaalien ympäristöön kohdistuvat mahdolliset haitat muodostuvat pääosin melusta, pölystä ja liikenteen aiheuttamasta lisäkuormituksesta tieverkolle. Haitallisia vaikutuksia voidaan lieventää muun muassa rajoittamalla eniten melua tuottavien toimintojen harjoittamista ajallisesti. Liikennejärjestelyjen ratkaisut huomioidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Turvetuotannon merkittävimmät ympäristöhaitat liittyvät vesitalous- ja vedenlaatumuutoksiin sekä pöly- ja meluhaittoihin, mitkä vaikuttavat välillisesti myös ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelussa on kiinnitetty erityistä huomiota ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön vaikuttavien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen sijoittamalla kaavassa osoitetut turvetuotantoalueet riittävän etäälle asutuksesta (YKR, asutut asunnot v. 2013). Kaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden vesistövaikutuksia on arvioitu erilliselityksessä ja selvityksen perusteella vesistöihin kohdistuva kuormitustrendi on turvetuotannon osalta aleneva koko maakunnan alueella, koska valtaosa nykyisin turvetuotannossa olevista alueista on arvioitu poistuvan turvetuotannosta vuoteen 2040 mennessä. Lisäksi koko vaihemaakuntakaava-aluetta koskevassa turvetuotannon suunnittelumääräyksessä on todettu tarve ottaa yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioon mm. vakituinen ja loma-asutus sekä vesien tila. Turvetuotantoalueiden toteuttaminen on ympäristönsuojelulain mukaista toimintaa, joten lupaharkinnassa ratkaistaan mm. turvetuotantoalueen etäisyys asutukseen.

Turvetuotannosta esitettiin mielipiteitä puolesta ja vastaan valmisteluvaiheen aineiston kuulemismenettelyn yhteydessä ja ehdotusvaiheissa 1 ja 2. Turvetuotannon vesistövaikutuksista kannettiin huolta erityisesti Kokemäellä sijaitsevaa Sääksjärveä koskien ja vaikutukset huolestuttivat myös Karvianjoen vesistöalueella. Toisaalta Pohjois-Satakunnan kunnat pitivät kaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden määrää vähäisenä ja esittivät turvetuotantoon varattavaksi runsaat 4000 hehtaaria pelkästään Pohjois-Satakunnan kuntien alueelle. Joissakin lausunnoissa ja mielipiteissä turvetuotannon aluevarauksia esitettiin poistettavaksi useilta alueilta, myös Karvianjoen vesistöalueella.

Kaavassa on korostettu satakuntalaisten kulttuuriympäristöjen ja maisemien keskeisiä piirteitä, joita ovat synnyttäneet ja muokanneet historiallinen pysyvä asutus, pitkälinen maanviljelyskulttuuri, vanhat teollisuusmiljööt sekä merenkulkukulttuuri. Ottamalla huomioon maakunnan kulttuuriperintö ja maiseman keskeiset ominaispiirteet, edistetään asuinympäristöjen kulttuurikerrosten ja paikallisten erityispiirteiden säilymistä ja kehittymistä rakennetussa ympäristössä sekä avoimien maisematilojen säilymistä.

Vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen maisemaa ja kulttuuriympäristöjä koskevien merkintöjen toteuttamista edistetään yksityiskohtaisen, kuntatasolla tapahtuvan suunnittelun keinoin. Arvokkaat maisemat ja kulttuuriympäristöt antavat alueellisesti, ajallisesti ja kohdetyypeittäin monipuolisen kokonaiskuvan Suomen ja Satakunnan historiasta ja kehityksestä kuvastaen samalla alueen identiteettiä ja sisäistä monimuotoisuutta. Maisemien ja kulttuuriympäristöjen arvojen vaalimisella on merkittävä vaikutus myös useiden sukupolvien työ- ja sosiaalishistorian korostamisen kautta alueiden asutus- ja kyläyhteisöille. Samalla viljelijöiden työ maiseman ylläpitäjänä huomioidaan virallisesti. Ympäristön tuttuus ja ajallinen jatkuvuus tukevat ihmisten juurtumista toimintaympäristöihinsä. Merkinnät myös lisäävät tietoa alueen arvoista.

Kulttuuriympäristöt ja maa- ja metsätalousvaltaiset maisema-alueet koetaan yleensä vetovoimatekijöinä niin asutukselle kuin yritystoiminnallekin. Kaavamerkinnät tukevat hyvien yhtenäisten peltoalueiden ja maatalouden elinkeinojen säilymistä ja mahdollistavat myös uusien elinkeinotoimintojen kehittämisen alueilla kuntatasolla tapahtuvan suunnittelun keinoin. Merkintöjen tulkinta tehdään kuntatasolla yksityiskohtaisemman suunnittelun ja lupamenettelyn kautta.

Elinkeinoelämän edellytysten turvaamiseen ja tätä kautta ihmisten elinoloihin vaikutetaan kaikkien kaavan aluevarausten toteuttamisella. Elinkeinoelämän kilpailukyky vaikuttaa välillisesti myös ihmisten elinoloihin toimeentulon vahvistumisen kautta. Vaihemaakuntakaavassa esitetyt ratkaisut mahdollistavat maakunnan tasapuolisen kehittämisen kunkin seudun omista lähtökohdista käsin elinympäristöjen arvoja kunnioittaen.

Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon

Ympäristöriskit otettu huomioon vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelussa

Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian visiona on, että Satakunta on ilmastoystävällinen, kestävien energiaratkaisujen maakunta ¹²⁵. Energiantuotantoon painottuvan Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet ja kaavassa tehdyt ratkaisut tukevat ilmasto- ja energiastrategian visiota. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteena on uusiutuvan energian ja biotalouden kasvumahdollisuuksien edistäminen, muuttuvan kaupan mahdollisuuksien tunnistaminen sekä maakunnan kulttuurisen identiteetin vahvistaminen asukkaat ja luonnonympäristö huomioiden.

Kaupan kasvu ohjataan vaihemaakuntakaavassa pitkälti olemassa oleville kaupan alueille, ensi sijassa keskusta-alueille ja tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeille. Tästä johtuen suorat ympäristövaikutukset ovat vähäisiä. Ratkaisu tukee yhdyskuntarakenteen eheytymistä, mikä välillisesti vaikuttaa vähentävästi rakentamispaineisiin nykyisen yhdyskuntarakenteen ulkopuolella, mutta toisaalta lisää niitä yhdyskuntarakenteen sisällä.

Terminaalitoimintojen alueet edistävät uusiutuvien luonnonvarojen käyttöä energiatuotannossa turvaamalla muun muassa raaka-aineen jatkuvan saannin käyttökohteissa ja vähentävät omalta osaltaan fossiilisten raaka-aineiden käyttöä. Vastaavasti raaka-aineiden ja valmiiden tuotteiden kuljettaminen lisää päästöjä ilmakehään, mutta kokonaisuudessaan terminaalit vaikuttavat ilmaan ja ilmastoon myönteisesti. Terminaalitoimintojen alueet ovat tärkeä osa biotalouden edistämisketjua. Aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueilla tavoitellaan ilmaston kannalta myönteisen energiamuodon käytön lisäämistä Satakunnassa. Omalta osaltaan aurinkoenergian kehittämistä koskevat selvitykset ja kohdealueiden käsittely Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 sekä yleensäkin aurinkoenergiateeman käsittely vaihemaakuntakaavan prosessissa lisäävät Satakunnan tunnettuutta monipuolisen energiatuotannon maakuntana. Turvetuotannon merkittävimmät ympäristöhaitat liittyvät vesitalous- ja vedenlaatumuutoksiin. Ojitukset voivat vaikuttaa myös ympäröivien alueiden hydrologiaan. Vesistövaikutusarvioinnin mukaan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen turvetuotantoalueiden yhteenlaskettu pinta-ala ja kuormitus ovat pienemmät kuin oletettu käytössä olevien turvetuotantoalueiden poistuma vuoteen 2040 mennessä, joten vesistöalueiden ekologisen tilan ei oleteta huonontuvan nykyisestä luokittelusta kaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden vaikutuksesta ¹²⁶.

Uusia potentiaalisia turvetuotantoalueita on osoitettu etenkin Karvianjoen vesistöalueelle ja Ala-Satakunnassa lähinnä Pyhäjärven ja Kokemäenjoen väliselle alueelle. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen turvetuotantoalueiden ulkopuolisille alueille on jatkossakin mahdollista hakea ympäristönsuojelulain mukaista lupaa turvetuotannolle. Vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen turvetuotantoalueiden kuin myös em. alueiden ulkopuolisten alueiden soveltuvuus turvetuotantoon ratkaistaan ympäristönsuojelulain mukaisessa menettelyssä.

Vaihemaakuntakaavan turvetuotantoalueita koskevassa suunnittelumääräyksessä kuin myös koko vaihemaakuntakaava-aluetta koskevassa turvetuotannon suunnittelumääräyksessä on todettu tarve ottaa huomioon vesien tilaa koskevat tavoitteet turvetuotannon suunnittelussa.

Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin

Vaihemaakuntakaava 2 edistää arvokkaiden luontokokonaisuuksien säilymistä

Olemassa oleva luonnonympäristö on ollut lähtökohtana Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelussa. Kaavassa osoitettavat uudet toiminnot on pyritty ohjaamaan vähiten herkille alueille ja siten edistetään Satakunnan arvokkaimpien luontokokonaisuuksien säilymistä.

Kaupan ohjaaminen jo rakennetuille alueille edistää arvokkaiden luontokokonaisuuksien säilymistä. Kaupan teemaan liittyvien merkintöjen (taajamatoimintojen alue A, keskustatoimintojen alue K ja työpaikka-alueiden TP) suunnittelumääräyksissä on korostettu viher- ja virkistysverkon huomioon ottamisen tärkeyttä suunnittelussa.

Terminaalitoimintojen alueiden osoittamisen yhtenä tavoitteena on keskittää alueilla käsiteltävien aineisten käsittelyä harvemmille ja valikoiduille alueille. Tällöin myös mahdolliset haitat rajoittuvat harvemmille

¹²⁵ Satakuntaliitto: Satakunnan ilmasto- ja energiastrategia. Satakuntaliitto 2012m sarja A:301.

¹²⁶ Pöyry Finland Oy: Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettujen turvetuotantoalueiden vesistövaikutusten arviointi, vaihe 2., 101006333, 5.10.2017. Satakuntaliitto, turvetuotannon vesistövaikutukset

alueille. Riittävä terminaalialueiden määrä ja niiden muodostama tarkoituksenmukainen verkosto vähentävät myös turhia kuljetuksia. Bioenergia- ja puutermiinit edistävät uusiutuvien luonnonvarojen käyttöä.

Turvetuotantoalueiden sijainnin suunnittelussa on otettu huomioon suoluonnon monimuotoisuuden säilymisen ja muiden ympäristönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset. Myös valtakunnalliset luonnonarvosuot on otettu huomioon turvetuotantoalueiden suunnittelussa. Merkittävä osa potentiaalisista, luonnontilaisuusluokkiin 0-1 kuuluvista turvetuotantoalueista sijoittuu Karvianjoen vesistöalueelle, missä on jo ennestään paljon turvetuotantoa.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 valmisteluvaiheen ratkaisusta on laadittu erillinen Natura-arvioinnin tarveharkinta¹²⁷. Tarkastelussa olivat mukana kaikki Satakunnan Natura-alueet. Tarveharkinnan perusteella valmisteluvaiheen aineistoon sisällytynyt Pälvisäidenkeitaan turvetuotantoalue (EO5) poistettiin Karvianjoen koskien Natura-alueelle (FI0200130) kohdistuvien mahdollisten vaikutusten vuoksi vaihemaakuntakaavan ehdotusaineistosta. Lisäksi ehdotuksessa 1 osoitettu Jussinkeitaan turvetuotantoalue EO5 poistettiin vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta 2 ja Kodesjoenkeitaan turvetuotantoalue EO5 rajattiin voimassa olevan ympäristöluvan mukaisesti. Molemmat edellä mainitut suot sijaitsevat Karvianjoen koskien Natura-alueen yläpuolisella alueella Honkajoella. Perusteluina muutoksille ovat vuosien 2017-2018 tehdyt uudet selvitykset, joita on tehty osana Metsähallituksen koordinoimaa Freshabit LIFE IP-hanketta ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen viranomaistoimia. Muille Natura-alueille ei vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisusta katsottu olevan vaikutuksia, jotta yksityiskohtaiset Natura-arvioinnit olisi tarpeen toteuttaa.

Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen

Laajamittaista aurinkoenergian tuotantoa edistetään

Satakunta on monipuolinen energiantuotannon maakunta. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 suunnittelun yhtenä tavoitteena on ollut, että Satakunnassa käynnistetään ensimmäisten joukossa Suomessa aurinkoenergian laajamittainen tuotanto ja kaavassa tehdyillä ratkaisulla pyritään edistämään tavoitteen toteuttamista. Paikkatietoanalyysin ja soveltuvuustarkastelujen perusteella Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 on osoitettu potentiaalisia alueita, joilla on mahdollista laajojen aurinkoenergian tuotantoalueiden suunnittelu. Paikkatietoanalyysi on tuonut esiin myös maakunnallista kokoluokkaa pienempiä aurinkoenergian tuotannolle potentiaalisia alueita, joita voidaan lähteä tutkimaan jatkossa tarkemmin. Kaavaprosessi ja sen osallistumismenettelyt ovat lisänneet keskustelua ja kiinnostusta myös pienimuotoiseen, esim. maatilojen yhteyteen sijoitettavaan aurinkoenergian tuotantoon.

Kaupan mitoituspoistaminen keskusta-alueilta vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisussa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti ohjaa kauppaa jonkin verran keskustaan, vaikka kaava muuten mahdollistaa tilaa vaativan kaupan suuryksiköt myös keskustojen ulkopuolella. Tilaa vaativan kaupan vyöhykkeet ohjaavat keskustan ulkopuolista erikoiskauppaa erillisille vyöhykkeille. Nämä ohjaavat kaupan verkkoa seläiseksi, että joukkoliikenteen järjestäminen niille kustannustehokkaasti on mahdollista. Kun tilaa vaativa kauppa on selkein nauhamaisina vyöhykkeinä, myös kaupan aiheuttaman liikenteen haittavaikutukset ovat helpommin hallittavissa. Näin ollen maakuntakaavaa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa voidaan varmistaa, että myös tilaa vaativan kaupan keskittymät ovat tavoitettavissa pyörällä ja joukkoliikenteellä, ja että kaupan aiheuttaman tavara- ja henkilöautoliikenteen haitat ovat hallittavissa. Tilaa vaativan kaupan vyöhykkeet on osoitettu pääosin keskustatoimintojen, palveluiden, työpaikkojen ja vähittäiskaupan suuryksiköille tarkoitetuille alueille, mikä osaltaan edistää yhdyskuntarakenteen eheytymistä.

Kokonaismaakuntakaavaan pohjautuva yhdyskuntarakenne perustuu toiminnallisiin alueisiin ja asiakkaiden ostokäyttäytymiseen. Vaihemaakuntakaavan kaupan ratkaisu mahdollistaa kunkin kunnan oman ostovoiman mukaisen kaupan rakentamisen, mikä mahdollistaa lähipalvelut. Myös ostokäyttäytyminen on huomioitu ratkaisussa. Uusia, aiemmin rakentamattomia vähittäiskaupan suuryksikköjen alueita (KM) ei osoiteta vaihemaakuntakaavassa 2.

Kaavassa on osoitettu mahdollisia bioenergian käsittelyyn ja varastointiin liittyviä maakunnallisesti merkittäviä terminaalitoimintojen alueita. Terminaalitoimintojen alueilla voidaan tukea ja täydentää alueiden nykyistä energialaitosten ja bioenergian varastointi- ja käsittelyalueiden verkostoa. Samalla voidaan monipuolistaa järjestelmää edistämällä puupohjaisten energijakeiden lisäksi myös muiden biotuotteiden kuljettamista samaa logistista järjestelmää hyödyntämällä. Vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetut bioenergia- ja puutermiinalialueet ovat paljon tilaa vaativia alueita ja yhdyskuntarakenteessa ne sijoittuvat pääosin rakenteen ulkopuolelle hyvien liikenneyhteyksien varteen. Terminaalitoimintojen alueet ovat merkit-

¹²⁷ Pöyry Finland Oy: Vaihemaakuntakaava 2, Natura-arvioinnin tarveharkinta. 101006333-001, 22.9.2017, päivitetty 16.10.2017. Satakuntaliitto.

tävä osa biotalouden edistämisketjua. Ne edesauttavat maakunnan kilpailukykyä edistään niin valtakunnan kuin maakunnan tavoitteita lisätä bioraaka-aineen käyttöä energiatuotannossa.

Potentiaalisilla turvetuotantoalueiden osoittamisella vaihemaakuntakaavassa 2 täydennetään Satakunnan maakuntakaavassa osoitettujen turvetuotantoalueiden verkostoa. Turvetuotantoalueiden osoittamisella edistetään kaavoituksen keinoin energiaturpeen tuotannon ohella kasvu- ja ympäristöturpeen tuotannon jatkumista Satakunnassa ottaen huomioon vesi- ja maa-ainesvarojen kestävä käyttö sekä suoluonnon monimuotoisuuden säilyminen. Turve on kotimainen polttoaine ja turpeella on tärkeä rooli myös Satakunnan energiapolitiikassa huoltovarmuuden ylläpitäjänä. Potentiaalisten turvetuotantoalueiden osoittaminen vaihemaakuntakaavassa edistää omalta osaltaan huoltovarmuutta koskevan tavoitteen toteuttamista ja energiatalouden toimivuutta maakunnassa.

Maanpinnanmuotojen ja korkeustason vaihtelujen vuoksi suurimmat suoalueet ja turvevarat sijoittuvat Pohjois-Satakunnan sekä Pyhäjärven ja Kokemäenjoen väliselle alueelle. Turvetuotantoa koskevat va-
raukset sijaitsevat pääsääntöisesti erillään kylämaisesta ja taajama-asutuksesta, joten tältä osin kaavalla ei ole vaikutuksia yhdyskuntarakenteen kehittymiseen.

Maisemaa ja kulttuuriympäristöjä koskevat aluevaraukset eivät aiheuta merkittäviä vaikutuksia alue- ja yhdyskuntarakenteeseen. Maisema-alueiden ja kulttuuriympäristöjen hoito ja täydennysrakentaminen voidaan kokea vaikeaksi ja hankalaksi, jolloin kohteita uhkaa häviäminen, kerroksellisuuden, moniarvoisuuden ja monimuotoisuuden köyhtyminen sekä yhdyskuntarakenteen hajautuminen. Alueilla saattaa olla vaikutuksia uusien väylien sijaintiin ja toteutuksen laatuun sekä energiatuotannon maankäyttöön, kuten tuulivoimaloiden sijoitteluun sekä sähkönsiirtoon, mikä ratkaistaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Alueille ei suunnata merkittävää lisärakentamista.

Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Maisema elää jatkuvassa muutoksessa

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 prosessissa on päivitetty Satakunnan maakuntakaavassa osoitetut valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Samalla on tehty tarvittavat muutokset maakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen kaavamerkintöihin ja osoitettu uutena kaavamerkintänä maisemallisesti tärkeät alueet. Merkinnät korostavat satakuntalaisten maisemien, kulttuuriympäristöjen ja rakennetun ympäristön keskeisiä ominaispiirteitä, joita ovat synnyttäneet ja muokanneet pitkään jatkunut asutus, maanviljelyskulttuuri, vanhat teollisuusmiljööt, merenkulkukulttuuri sekä avoimet maisemat.

Satakuntalaiset maisemat ja kulttuuriperintö ovat osa maakunnan identiteettiä ja asuinympäristön viihtyisyyttä sekä vetovoimaa. Samalla ne ovat tärkeitä maakunnan vetovoimatekijöitä, joita voidaan hyödyntää maakunnan ja sen eri osa-alueiden markkinoinnissa, matkailussa ja yleensäkin elinkeinotoimintaa kehitettäessä. Kaavaratkaisussa ohjataan kulttuuriympäristöjen ja maisema-alueiden kehitystä niin, että ympäristössä säilyisi kerroksellisuutta ja jatkumoa sekä avoimia alueita. Kulttuuriympäristö- ja maisema-alueilla on merkittävä myönteinen vaikutus siihen, että tunnistettuja kaupunkikuvaan, maisemaan ja rakennusperintöön liittyviä arvoja säilyy. Arvostettu maisema ja kulttuuriympäristö voivat myös houkutella alueelle uusia rakentajia ja toimijoita.

Maakuntakaavatasoinen yleispiirteisyys maisemaan ja kulttuuriympäristöön liittyvien merkintöjen osalta täsmentyy kuntakaavoituksessa ja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa uuden rakentamisen ja infran osalta. Maa- ja metsätalouden jatkuminen on ensiarvoisen tärkeää arvokkaiden maisemakokonaisuuksien säilymiselle. Myös alueiden kehittäminen elinvoimaisena ja viihtyisänä asuinympäristönä sekä tieverkon kunnossapitäminen on olennaista kulttuuriympäristöihin ja maisemaan liittyvien arvojen säilymisessä. Laajamittaisia aurinkoenergian tuotantoalueita, terminaalitoimintojen alueita ja turvetuotantoalueita osoitettaessa on otettu huomioon ympäröivän maankäytön ja lähiympäristön, asutuksen, arvokkaiden luonto- ja kulttuurikohteiden ja -alueiden sekä maiseman erityispiirteet. Energiahuollon toteuttamiseen liittyviä mahdollisia haitallisia ympäristövaikutuksia voidaan hallita ja lieventää kuntatasolla tapahtuvan yksityiskohtaisen suunnittelun keinoin.

Seudullisesti merkittävän kaupan alueet (KM) pohjautuvat kokonaismaakuntakaavan aluevarauksiin, joten vaikutukset maisema-alueisiin ja rakennettuun kulttuuriperintöön ovat vähäisiä tai ne riippuvat yksityiskohtaisemmasta suunnittelusta. Myös vaikutukset rakennettuun ympäristöön riippuvat yksityiskohtaisemmasta suunnittelusta. Kaupan teemaan liittyvien merkintöjen taajamatoimintojen alue (A) ja keskustatoimintojen alue (C) suunnittelumääräyksissä on korostettu kulttuurihistorian ja maisemallisten ominaispiirteiden huomioimisen tärkeys alueiden käyttöä suunniteltaessa.

Vanha Rauma on UNESCO:n maailmanperintökohde, jonka arvo perustuu osin siihen, että se on yhä elävä kaupallinen keskus, jossa on varsinkin erikoiskauppaa. Muutokset kaupan rakenteessa voivat vaikuttaa myös Vanhan Rauman maailmanperintöarvoihin. Vaihemaakuntakaavassa 2 maailmanperintöarvot pyritään turvaamaan suunnittelumääräyksellä, jonka mukaan Raumalla kaupan hankkeiden suunnittelu- ja toteuttamisessa on otettava huomioon Vanhan Rauman maailmanperintöarvot ja kaupan hankkeiden vaikutukset on arvioitava erityisesti Vanhan Rauman palvelutarjonnalle.

Vaikutukset maakunnan ulkopuolelle

Satakunta ja sitä ympäröivät maakunnat kytkeytyvät läntisen Suomen aluerakenteessa toisiinsa sekä Kolemäenjoen ja Mustajoen vesistöalueiden, Selkämeren että maaston muotojen ja rakennettujen verkostojen kautta. Valuma-alueilla tapahtuvien toimintojen vaikutukset heijastuvat viime vaiheessa Selkämeren tilaan.

Maakuntien raja-alueita yhdistävät toisiinsa eteläosissa laajat viljelysmaat, kulttuuriympäristöt ja Kolemäenjoen maisema-alueet sekä etenkin pohjoisosissa metsäiset ja osin erämaiset alueet. Kulttuuriympäristöt ja maisemakokonaisuudet linkittyvät myös Satakunnan naapurimaakuntien maankäyttöön. Turvetuotannon vesistövaikutukset kohdistuvat pääosin Satakunnan puolelle sijoittuville vesistöalueille. Satakunnasta viedään turvetta myös maakunnan ulkopuolelle ja vastaavasti myös tuodaan naapurimaakunnista.

Kaupallisten keskusten vaikutusalueiden rajat eivät vastaa täysin maakuntarajoja ja tätä kautta kaupan ratkaisulla voi olla vaikutuksia myös muihin maakuntiin. Varsinkin Rauma ja Huittinen ovat vahvoja kaupallisia keskuksia maakuntarajan läheisyydessä. Vaihemaakuntakaavan ratkaisut eivät olennaisesti muuta näiden keskusten asemaa. Kaupan kehittyminen varsinkin Huittisissa ja Raumalla hyödyttävät myös naapurimaakuntien asukkaita siltä osin kun he käyttävät Satakunnan kaupallisia palveluita.

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 tukee osaltaan kansallisia ja kansainvälisiä tavoitteita ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi. Vaihemaakuntakaava edellyttää ja edistää sellaisia hankkeita ja suunnitteluratkaisuja, jotka vähentävät päästöjä ja hillitsevät ilmastonmuutosta.

8.5 Vaikutukset Natura 2000 -verkostoon arvioitiin ehdotusvaiheen suunnittelua varten

Maakuntakaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on oltava selvillä kaavan vaikutuksista Natura 2000 -verkostoon. MRL 197 §:n mukaan kaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on sen lisäksi, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään, noudatettava, mitä luonnonsuojelulain 10 luvussa säädetään Natura 2000 -verkostosta. Maakuntakaava on luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittama suunnitelma, jolloin maakuntakaavaa hyväksyttäessä ja vahvistettaessa on pidettävä silmällä, ettei kaavan toteuttaminen merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon. Tämä koskee valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottamia tai siihen sisältyviä alueita. Valtioneuvoston päätöksen mukaan kieltä sovelletaan jo ennen kuin päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Mikäli kaava toteutuessaan ei todennäköisesti merkittävästi heikennä Natura 2000 -alueen luonnonarvoja, kaava voidaan hyväksyä ja vahvistaa ilman luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamaa yksityiskohtaista luontotyyppi- ja lajikohtaista selvitystä. Kaavan vaikutukset on riittävästi selvitettävä, jotta voidaan todeta, että kaava ei toteutuessaan heikennä Natura 2000 -alueen luonnonarvoja. Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 varten on laadittu valmisteluvaiheen aineistosta erillinen tarkastelu kaavan mahdollisista vaikutuksista Natura 2000 -verkostoon kuuluviin alueisiin ja niiden luonnonarvoihin ¹²⁸.

Natura-arvioinnin tarveharkinnan mukaan valmisteluvaiheen aineistoon sisällynyttä Pälvisaarenkeitaan turvetuotantoaluetta koskien olisi ollut syytä laatia luonnonsuojelulain 65 § mukainen Natura-arviointi, jotta vaikutukset Karviajoen koskien (FI0200130) suojeluperusteena oleville luontoarvoille olisi voitu todeta. Natura-arvioinnin tarveharkintaan perustuen Honkajoen kunnan alueella sijaitseva Pälvisaarenkeitaan (15695) turvetuotantoalue on poistettu vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusaineistosta. Muille Natura-alueille ei Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 merkinnöistä katsottu olevan ehdotusvaihetta 1 valmisteltaessa sellaisia vaikutuksia, mitkä edellyttäisivät Natura-arviointia. Ehdotusvaiheissa 1 ja 2 lisätyillä aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueilla ei myöskään arvioida olevan sellaisia vaikutuksia, mitkä edellyttäisivät Natura-arviointia.

¹²⁸ Pöyry Finland Oy: Vaihemaakuntakaava 2, Natura-arvioinnin tarveharkinta. 101006333-001, 22.9.2017, päivitetty 16.10.2017. Satakuntaliitto.

Varsinais-Suomen elinkeino- ja liikenne- ja ympäristökeskus (VAR ELY) edellytti ehdotuksesta 1 antamassaan lausunnossa, että Karvianjoen koskien (FI0200130) Natura-alueen yläpuoliselle alueelle laaditaan luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi. Lausunnossaan Varsinais-Suomen ELY-keskus arvioi, että Natura-tarveharkinnan johtopäätökset Karvianjoen koskien Natura-alueen (FI0200130) osalta eivät ole riittävästi perusteltuja, eivätkä ota huomioon mm. alueen nykytilaa ja kehitystä. Tästä syystä ELY-keskus edellytti luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen arvioinnin tekemistä.

Lausunnossaan Varsinais-Suomen ELY-keskus totesi, että viimeaikaiset vuoden 2017 Freshabit-hankkeen selvitykset ovat varmistaneet alueella esiintyvän raakun heikon tilan Karvianjoella. Raakun lisääntymistä heikentävät huono vedenlaatu ja kiintoainekuormitus. Lisäksi arviointitarpeeseen vaikuttavat osaltaan Karvianjoen valuma-alueen vesistöjen tilaa heikentävät pienet turvetuotantoalueet, joita on erityisen paljon Jyllinkosken/Rakennuskosken yläpuolella. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ympäristösuojeluyksikkö on selvittänyt vuosien 2017-2018 aikana pienten turvetuotantoalueiden määrää ja sijaintia satelliittikuva-tarkasteluna. Lisäksi viimeaikaiset tutkimustulokset (LUKE) ovat osoittaneet pitkäaikaisten ojitusten vesistövaikutukset aiemmin arvioitua suuremmiksi. Lopuksi ELY-keskus totesi, että mikäli Vatajankosken yläpuolisilla Karvianjoen valuma-alueen osilla luovutaan uusista Natura-alueita kuormittavista turvetuotantomerkinnöistä ja vanhojen tuotantoalueiden laajentamisista, em. luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista yksityiskohtaista arviointia ei tarvita. Kaavan vaikutukset ovat tällöin arvioitavissa ns. Natura-arvioinnin tarveharkintana/esiarviona.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ehdotuksesta 1 antaman lausunnon ja käytyjen neuvottelujen jälkeen on Satakunnan vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta 2 poistettu Vatajankosken yläpuoliselta alueelta Jusinkeidasta (15653, Honkajoki) koskeva turvetuotantoaluevaraus EO5 ja Kodesjoenkeidasta (15656, Honkajoki) koskeva aluevaraus on rajattu vuonna 2013 myönnetyn ympäristöluvan rajauksen mukaiseksi. Vatajankosken yläpuoliselle alueelle ei ole Satakunnan vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa 2 osoitettu sellaisia uusia turvetuotantoalueita, joille ei ole voimassa olevaa ympäristölupaa tai joiden kuivatusvesien arvioitaisiin suuntautuvan Karvianjokeen. Satakunnan vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta 2 ei arvioida näillä muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, mitkä edellyttäisivät luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisen arvioinnin tekemistä.

9 VALTAKUNNALLISTEN ALUEIDENKÄYTTÖTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden avulla valtioneuvosto linjaa koko maan kannalta merkittäviä alueidenkäytön kysymyksiä.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet varmistavat, että valtakunnallisesti merkittävät asiat huomioidaan maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa, edistävät ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä sekä luovat edellytyksiä hyvälle elinympäristölle. Lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet toimivat kaavoituksen ennakko-ohjauksen välineenä valtakunnallisesti merkittävissä kysymyksissä sekä edistävät ennakko-ohjauksen johdonmukaisuutta ja yhtenäisyyttä eri puolilla Suomea. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet edistävät kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa ja luovat alueidenkäyttölliset edellytykset valtakunnallisten hankkeiden toteuttamiselle.

9.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet vuodelta 2008 (voimassa 31.3.2018 asti)

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ohjaavat Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 laadintaa yleisten periaatteiden tasolla. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 aloitus-, tavoite- ja valmisteluvaiheessa on tarkasteltu ratkaisun toteutumista suhteessa valtioneuvoston vuoden 2008 päätöksen mukaisiin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (Taulukko 13). Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on päätöksessä ryhmitelty kuuteen osaan:

1. Toimiva aluerakenne
2. Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu
3. Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö- ja luonnonvarat
4. Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto
5. Helsingin seudun erityiskysymykset
6. Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet

Taulukko 13. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT, 2008) Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT, 2008)	Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT, 2008) toteutuminen Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2
Toimiva aluerakenne	
Yleistavoitteet	
Alueidenkäytöllä tuetaan aluerakenteen tasapainoista kehittämistä sekä elinkeinoelämän kilpailukyyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita sekä edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestävä hyödyntämistä. Aluerakenteen ja alueidenkäytön kehittäminen perustuu ensisijaisesti alueiden omiin vahvuuksiin ja sijaintitekijöihin.	Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 täydentää Satakunnan maakuntakaavan ja Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 mukaista suunniteltua aluerakennetta, tukeutuu olemassa oleviin rakenteisiin ja mahdollistaa alueiden omien vahvuuksien kehittämisen ja hyödyntämisen.
Aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja verkottuvana sekä hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena. Toimivan aluerakenteen runkona kehitetään Helsingin seutua, maakuntakeskuksia sekä kaupunkiseutujen ja maaseudun keskusten muodostamaa verkostoa. Eteläisessä Suomessa aluerakenne perustuu erityisesti Helsingin ja alueen muiden kaupunkikeskusten välisiin raideliikenneyhteyksiin.	Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 esitetty aluerakenteen kehittäminen, (kaupan sekä bioenergia- ja puuterminaalialueiden sijoittuminen) perustuu pääasiassa maakunnallisten monikeskuksisten vyöhykkeiden yhdyskuntarakenteellisesti tarkoituksenmukaisiin kehittämisvyöhykkeisiin.

Alueidenkäytöllä edistetään kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutusta sekä kyläverkoston kehittämistä. Erityisesti harvaan asutulla maaseudulla ja taantuvilla alueilla kiinnitetään alueidenkäytössä huomiota jo olemassa olevien rakenteiden hyödyntämiseen sekä elinkeinotoiminnan ja muun toimintapohjan monipuolistamiseen. Alueidenkäytössä otetaan huomioon haja-asutukseen ja yksittäistoihintoihin perustuvat elinkeinot sekä maaseudun tarve saada uusia pysyviä asukkaita.	Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan uusia turvetuotannon alueita ja terminaalitoimintojen alueita, joilla tuetaan maaseudun elinkeinotoimintoja ja edistetään maaseudun elinvoimaisuutta. Maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt tukevat maatalouden ja matkailuelinkeinojen sekä hyvinvointiin ja terveydenhoitoon liittyvien elinkeinotoimintojen toiminta- ja kehittämisedellytyksiä.
Erityistavoitteet	
Maakunnan suunnittelussa yhteistyössä maakuntien liittojen kesken on selvittävä ne alue- ja yhdyskuntarakenteeseen ja muuhun alueidenkäyttöön liittyvät toimenpiteet, joilla edistetään ylimaakunnallisten kehittämisvyöhykkeiden muodostamista ja niiden kehittämisedellytyksiä. Maakunnan suunnittelussa on esitettävä valtakunnallisesti tärkeät vyöhykkeet sekä kaupunki- ja taajamaverkostot ja niiden kehittämisperiaatteet.	
Maakunnan suunnittelussa on selvittävä maaseudun alue- ja yhdyskuntarakenteen sekä kyläverkoston kehittämiseen liittyvät toimenpiteet, joilla edistetään olemassa olevien rakenteiden hyödyntämistä, palvelujen saatavuutta, maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistamista sekä ympäristöarvojen säilymistä.	Maaseudun elinkeinotoimintoja pyritään kehittämään ja tukemaan osoittamalla maakunnallisesti merkittäviä terminaalitoimintojen alueita, uusia potentiaalisia turvetuotannon alueita ja huomioiden luontomatkailua edistävät arvokkaat luontokohteet. Lisäksi maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt tukevat maatalouden ja matkailuelinkeinojen sekä hyvinvointiin ja terveydenhoitoon liittyvien elinkeinotoimintojen toiminta- ja kehittämisedellytyksiä ja samalla tukevat myös ympäristöarvojen säilymistä.
Maakunnan suunnittelussa on mahdollisuuksien mukaan selvittävä ja edistettävä alueidenkäytön järjestämistä raja-alueilla. Samalla tulee kiinnittää huomiota alue- ja yhdyskuntarakenteen toimivuuteen sekä elinkeinotoiminnan tarpeiden ja ympäristöarvojen yhteensovittamiseen.	
Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavalvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampu- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavalvonnan toimintamahdollisuuksille. Samalla on huomioitava muun yhdyskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja ympäristöarvojen asettamat vaatimukset.	
Eheyttyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu	
Yleistavoitteet	
Alueidenkäytöllä edistetään yhdyskuntien ja elinympäristöjen ekologista, taloudellista, sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä. Olemassa olevia yhdyskuntarakenteita hyödynnetään sekä eheytetään kaupunkiseutuja ja taajamia. Taajamia eheyttäessä parannetaan elinympäristön laatua. Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa	Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu tukeutuu Satakunnan maakuntakaavassa suunniteltuun yhdyskuntarakenteeseen sekä Satakunnan olemassa oleviin rakenteisiin täydentäen ja eheyttäen rakennettua taajamarakennetta. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu perustuu Satakunnan maakuntakaavan liikenteellisiin ratkaisuihin ja Satakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmaan (2015).

ja mahdollisuuksien mukaan asuinalueiden läheisyydessä siten, että henkilöautoliikenteen tarve on mahdollisimman vähäinen. Liikenneturvallisuutta sekä joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytyksiä parannetaan.	Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettu kaupan palveluverkko perustuu myös pääosin Satakunnan maakuntakaavassa suunniteltuun liikenteen, asumisen ja elinkeinoelämän kokonaisuuteen. Ratkaisussa on huomioitu keskustojen priorisoiminen kaupan ensisijaisina sijoittumispaikkana sekä kaupan logistiikan että asukkaiden palvelujen saatavuuden hyvä saavutettavuus.
Alueidenkäytöllä edistetään elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä osoittamalla elinkeinotoiminnalle riittävästi sijoittumismahdollisuuksia olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta hyödyntäen. Runsaasti henkilöliikennettä aiheuttavat elinkeinoelämän toiminnot suunnataan olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisään tai muutoin hyvien joukkoliikenneyhteyksien äärelle. Kaupunkiseutujen työssäkäyntialueilla varmistetaan alueidenkäytölliset edellytykset asuntorakentamiselle ja sen tarkoituksenmukaiselle sijoittumiselle sekä hyvälle elinympäristölle. Kaupunkiseutuja kehitetään tasapainoisina kokonaisuuksina siten, että tukeudutaan olemassa oleviin keskuksiin. Keskuksia ja erityisesti niiden keskusta-alueita kehitetään monipuolisina palvelujen, asumisen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueina.	Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 on osoitettu merkittävät ja monipuoliset kaupan alan työpaikka- ja palvelualueet, jotka turvaavat maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset. Keskustatoimintojen alueet sekä niitä täydentävät erikoiskaupan suuryksikköjen sijoittamismahdollisuudet on sijoitettu väestöllisiin painopistealueisiin olemassa olevaa rakennetta hyödyntäen. Taajamatoimintojen alueille on annettu määräykset, joilla turvataan edellytykset palvelujen ja työpaikkojen sijoittamiselle siten, että ne ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa. Vähittäiskaupan merkitykseltään seudulliset suuryksiköt sijoitetaan pääsääntöisesti keskustatoimintojen alueille tai niiden välittömään ympäristöön. Lisäksi merkitykseltään seudullisille erikoiskaupan suuryksiköille on osoitettu sijaintipaikkoja siten, että ne mahdollisimman hyvin täydentävät alueen palvelurakennetta ja tukevat eheytyvää yhdyskuntarakennetta.
Elinympäristön viihtyisyyttä edistetään kiinnittämällä huomiota rakennetun ympäristön ajalliseen kerroksellisuuteen sekä korkeatasoiisiin, alueiden omaleimaisuutta vahvistaviin, maisemakuvaan sopeutuviin ja mittakaavaltaan ihmisläheisiin rakennettuihin ympäristöihin.	Rakennetun ympäristön ajallista kerroksellisuuden, omaleimaisuuden ja ihmisläheisyyden säilyttämiseksi ja kehittämiseksi maakuntakaavassa osoitetaan kulttuuriympäristön ja maiseman vaalimisen kannalta tärkeät alueet, tiet ja kohteet.
Alueidenkäytössä kiinnitetään erityistä huomiota ihmisten terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen poistamiseen. Alueidenkäytön suunnittelussa olemassa olevat tai odotettavissa olevat ympäristöhaitat ja poikkeukselliset luonnonolot tunnistetaan ja niiden vaikutuksia ehkäistään. Alueidenkäytössä luodaan edellytykset ilmastomuutokseen sopeutumiselle.	
Erityistavoitteet	
Maakuntakaavan ja yleiskaavan lähtökohtana on oltava perusteltu väestönkehitysarvio. Maakunnan suunnittelussa ja yleiskaavoituksessa on tarkasteltava pitkällä aikavälillä sekä taajama- että maaseutualueiden väestömäärän kehityksen erilaisia vaihtoehtoja.	Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 lähtökohtana on tilastokeskuksen vuoden 2015 väestöennuste vuoteen 2035 asti (Tilastokeskus 2015).
Maakuntakaavoituksessa tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä ja esittää eheyttämiseen tarvittavat toimenpiteet. Erityisesti kaupunkiseuduilla on varmistettava henkilöautoliikenteen tarvetta vähentävä sekä joukkoliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä edistävä liikennejärjestelmä. Kaupunkiseuduilla on myös varmistettava palvelujen saatavuutta edistävä keskusjärjestelmä ja palveluverkko sekä selvitettävä vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittuminen.	Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä sijoittamalla kaupan palvelut ensisijaisesti keskustatoimintojen alueille tai niiden välittömään ympäristöön. Satakunnan vaihemaakuntakaavalla 2 ei ole ratkaistu liikennejärjestelmää koskevia kysymyksiä. Kaupan sijoittumisella on turvattu seudullisesti merkittävän kaupan sijoittuminen keskustatoimintojen alueelle sekä sen välittömään läheisyyteen KM- ja km-alueille. Uusia kaupan alueita ei ole osoitettu.

Alueidenkäytön suunnittelulla on huolehdittava, että asunto- ja työpaikkarakentamiseen on tarjolla riittävästi tonttimaata.	Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu perustuu Satakunnan maakuntakaavan laadintaprosessin yhteydessä määritellyyn Satakunnan keskusverkkoon. (Satakunnan aluerakenne, 2008). Kauppa Satakunnassa -selvityksessä on tukeuduttu Satakunnan maakuntakaavan keskusverkkoon ja selvitetty kaupan palveluverkkoa ja vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista (Kaupan palveluverkkoselvitys, 2016 ja Kaupan palveluverkkoselvityksen päivitys, 2017).
Alueidenkäytön suunnittelussa uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta. Vähittäiskaupan suuryksiköt sijoitetaan tukemaan yhdyskuntarakennetta. Näistä tavoitteista voidaan poiketa, jos tarve- ja vaikutusselvityksiin perustuen pystytään osoittamaan, että alueen käyttöönotto on kestävä kehityksen mukaista.	Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 kaupan teeman lähtökohtana on ollut eri kaupan laatua olevien kauppalvelujen hyvä saavutettavuus eikä kaupallisten palvelujen alueita ole sijoitettu irralleen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta. Vähittäiskaupan merkitykseltään seudulliset suuryksiköt sijoitetaan pääsääntöisesti keskustatoimintojen alueille tai niiden välittömään ympäristöön. Lisäksi merkitykseltään seudullisille tilaa vaativan erikoiskaupan suuryksiköille on osoitettu kehittämisvyöhykkeet C-, C1-, TP- ja P-alueille siten, että ne mahdollisimman hyvin täydentävät nykyistä alueen palvelurakennetta ja tukevat eheytyvää yhdyskuntarakennetta. Taajamatoimintojen alue A ei ole lähtökohtaisesti tilaa vaativan kaupan sijaintipaikka ja sinne voi sijoittaa vain paikallisesti merkittävää kauppaa. Seudullisesti merkittävä tilaa vaativa kauppa ja sen sijoittuminen edellyttää tilaa vaativan kehittämisvyöhykkeelle sijoittumista.
Alueidenkäytön suunnittelussa on maaseudun asutusta sekä matkailu- ja muita vapaa-ajan toimintoja suunnattava tukemaan maaseudun taajamia ja kyläverkostoa sekä infrastruktuuria. Alueidenkäytön suunnittelussa on edistettävä olemassa olevan rakennuskannan hyödyntämistä sekä luotava edellytykset hyvälle taajamakuvalle. Taajamia kehitettäessä on huolehdittava siitä, että viheralueista muodostuu yhtenäisiä kokonaisuuksia. Alueidenkäytössä on varattava riittävät alueet jalankulun ja pyöräilyn verkostoja varten sekä edistettävä verkostojen jatkuvuutta, turvallisuutta ja laatua.	
Alueidenkäytössä on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulvavaara-alueet ja pyrittävä ehkäisemään tulviin liittyvät riskit. Alueidenkäytön suunnittelussa uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulvavaara-alueille. Tästä voidaan poiketa vain, jos tarve- ja vaikutusselvityksiin perustuen osoitetaan, että tulvariskit pystytään hallitsemaan ja että rakentaminen on kestävä kehityksen mukaista. Alueidenkäytön suunnittelussa on tarvittaessa osoitettava korvaavat alueidenkäyttöraiskaisut yhdyskuntien toimivuuden kannalta erityisen tärkeille toiminnoille, joihin liittyy huomattavia ympäristö- tai henkilövahinkoriskejä.	Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 ei ole osoitettu uutta rakentamista tai uusia toimintoja Satakunnan maakuntakaavassa osoitetulle tulvariskin selvitysalueille Kokemäenjoen jokisuistoon ja Kokemäenjoen keski-osaan.
Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille on jätettävä riittävän suuri etäisyys. Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sekä vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja niitä palvelevat kemi-	Haitallisia vaikutuksia on pyritty ehkäisemään sijoittamalla alueellisesti laajat, ympäristövaikutuksiltaan merkittävät, turvetuotannon alueet sekä bioenergia- ja puutermiinaalialueet ja aurinkoenergian tuotantoalueet siten, että niiden pöly-, melu- ja vesistövaikutukset tuot-

kaaliratapihat on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista. Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon alueen maa- ja kallioperän soveltuvuus suunniteltuun käyttöön. Pilaantuneen maa-alueen puhdistustarve on selvitettävä ennen ryhtymistä kaavan toteuttamistoi- miin. Alueidenkäytössä on ehkäistävä melusta, tärinästä ja ilman epäpuhtauksista aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Uusia asuin- alueita tai muita melulle herkkiä toimintoja ei tule sijoit- taa melualueille varmistamatta riittävää meluntorjuntaa. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava jätteenkäsittely- laitoksille alueet siten, että pääosin kaikki syntyvä jäte voidaan hyödyntää tai käsitellä valtakunnallisesti tai alueellisesti tarkoituksenmukaisesti, tarvittaessa ylimaa- kunnallisena yhteistyönä. Alueidenkäytössä tulee edistää energian säästämistä sekä uusiutuvien energialähteiden ja kaukolämmön käyttöönottoja. Alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava terveellisen ja hyvälaatuisen veden riittävä saanti ja se, että taaja- mien alueelliset vesihuoltoratkaisut voidaan toteuttaa. Lisäksi alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huo- mioon jätevesihaittojen ehkäisy.	tavat mahdollisimman vähän haittaa vakituiselle ja lo- ma-asumiselle ja muille toiminnoille. Raskasta liikennettä aiheuttava tilaa vaativa kauppa on osoitettu logistisesti päätieverkkoon kytkeytyen siten, että ehkäistään melusta, tärinästä ja ilman epäpuhtauk- sista asukkaille aiheutuvaa haittaa ja pyritään vähentä- mään jo olemassa olevia haittoja.
Kulttuuri- ja luonnonperintö, virkistyskäyttö ja luonnonvarat	
Yleistavoitteet	
Alueidenkäytöllä edistetään kansallisen kulttuuriympäris- tön ja rakennusperinnön sekä niiden alueellisesti vaihte- levan luonteen säilymistä.	Kansallisen kulttuuriympäristön ja rakennusperinnön säilyttämiseksi on osoitettu kulttuuriympäristön ja mai- seman kannalta merkittävät alueet, tiet ja kohteet.
Alueidenkäytöllä edistetään elollisen ja elottoman luon- non kannalta arvokkaiden ja herkkien alueiden moni- muotoisuuden säilymistä. Ekologisten yhteyksien säily- mistä suojelualueiden sekä tarpeen mukaan niiden ja muiden arvokkaiden luonnonalueiden välillä edistetään.	Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetut uudet toiminnot on pyritty ohjaamaan vähiten herkille alueille ja siten edistämään arvokkaimpien luontokokonaisuuksien säilymistä.
Alueidenkäytöllä edistetään luonnon virkistyskäyttöä sekä luonto- ja kulttuurimatkailua parantamalla moni- naiskäytön edellytyksiä. Suojelualueverkoston ja arvokkaiden maisema-alueiden ekologisesti kestävä hyödyntäminen edistetään virkis- tyskäytössä, matkailun tukialueina sekä niiden lähialueiden matkailun kehittämisessä suojelutavoitteita vaaran- tamatta. Alueidenkäytössä edistetään kyseiseen tarkoitukseen osoitettujen hiljaisten alueiden säilymistä.	Matkailu- ja virkistysnäkökulma kytkeytyy moniin Sata- kunnan vaihemaakuntakaavassa 2 käsiteltäviin teemoi- hin. Turvetuotannon alueita suunniteltaessa on lähtö- kohta-aineistossa huomioitu luonnon virkistyskäytön ja matkailun alueet. Kaavan tavoitteena on, että paikalli- nen kauppa erityisesti elintarviketuotannon näkökulmas- ta nousee voimavaraksi ja paikallisuus tunnistetaan myös matkailussa osana kaupan palveluja. Kaavassa osoitetaan myös merkittävät maisema-alueet ja kulttuu- riympäristöt, joita voidaan hyödyntää luonto- ja kulttuu- rimatkailun tuotteistamisessa. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 lähtökohdissa ja ratkaisussa on huomioitu Satakunnan maakuntakaavas- sa osoitetut melutasoltaan hiljaiset alueet.
Alueidenkäytöllä edistetään luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä siten, että turvataan luonnonvarojen	Pohjavesialueille ei ole osoitettu sellaista uutta toimin- taa, joka aiheuttaa pohjavesille erityistä vaaraa.

saatavuus myös tuleville sukupolville. Alueidenkäytössä ja sen suunnittelussa otetaan huomioon luonnonvarojen sijainti ja hyödyntämismahdollisuudet. Alueidenkäytössä edistetään vesien hyvän tilan saavuttamista ja ylläpitämistä.	Turpeen saatavuus tulevaisuudessa on turvattu luonnonolot huomioon ottaen. Tavoite vesien hyvän tilan saavuttamisesta ja ylläpitämisestä on otettu huomioon turvetuotannon alueita suunniteltaessa ja vesistövaikutuksia arvioitaessa.
Erityistavoitteet	
Alueidenkäytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät.	Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt osoitetaan Satakunnan vaihemaakunta-kaavassa 2. Lisäksi kulttuuriympäristöt on otettu huomioon suunnittelun lähtökohtina.
Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet. Alueidenkäyttöä on ohjattava siten, ettei näitä aluekokonaisuuksia tarpeettomasti pirstota. Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon vesi- ja rantaluonnon suojelun tai virkistyskäytön kannalta erityistä suojelua vaativat vesistöt. Maakuntakaavoituksessa on luotava alueidenkäytölliset edellytykset ylikunnallisesti merkittävien virkistyskäytön reitistöjen ja verkostojen muodostamiselle. Maakuntakaavoituksella ja yleiskaavoituksella on luotava alueidenkäytölliset edellytykset seudullisten virkistysalueiden muodostamiselle erityisesti Etelä-Suomessa ja suurilla kaupunkiseuduilla.	Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 suunniteltaessa on lähtökohtina otettu huomioon ekologisesti merkittävät ja yhtenäiset luonnonalueet, Natura 2000 -verkostoon sisältyvät alueet sekä muut, vähintään seudullisesti merkittävät suojelu-, luonnonsuojelu- ja ympäristöarvoja omaavat alueet.
Maakunnan suunnittelussa on tuettava matkailukeskusten ja alueiden verkottumista sekä vapaa-ajan käytön vyöhykkeiden kehittämistä niin, että muodostuu toimivia palvelukokonaisuuksia. Ensimmäisessä on kehitettävä olemassa olevia matkailukeskuksia ja alueita. Alueidenkäytön suunnittelussa matkailualueita tulee eheyttää ja osoittaa matkailun kehittämiseksi riittävät alueet. Alueidenkäytön suunnittelussa rantaan tukeutuva loma-asutus on suunniteltava siten, että turvataan luontoarvoiltaan arvokkaiden ranta-alueiden säilyminen sekä loma-asumisen viihtyisyys.	
Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon käyttökelpoiset kiviainesvarat sekä niiden kulutus ja kulutus-tarve pitkällä aikavälillä sekä sovitettava yhteen kiviaineshuolto- ja suojelutarpeet. Kiviainesten ottoon osoitettavien alueiden on perustuttava arviointiin, jossa selvitetään alueiden luonto- ja maisema-arvot sekä toisaalta soveltuvuus vesi- ja kiviaineshuoltoon.	
Alueidenkäytössä on otettava huomioon pohja- ja pintavesien suojelutarve ja käyttötarpeet. Pohjavesien pilaantumis- ja muuttamiskasveja aiheuttavat laitokset ja toiminnot on sijoitettava riittävän etäälle niistä pohjavesialueista, jotka ovat vedenhankinnan kannalta tärkeitä ja soveltuvat vedenhankintaan.	Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 pohjavesialueille ei ole osoitettu sellaista uutta toimintaa, joka aiheuttaa pohjavesille erityistä vaaraa.
Maakuntakaavoituksessa on otettava huomioon turvetuotantoon soveltuvat suot ja sovitettava yhteen tuotanto- ja suojelutarpeet. Turpeenottoalueiksi varataan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja käytöstä poistettuja suopeltoja. Turpeenoton vaikutuksia on tarkasteltava valuma-alueittain ja otettava huomioon erityisesti suoluonnon monimuotoisuuden säilyttämisen ja muiden ympäris-	Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 lähtökohtana on ollut, että potentiaalisiksi turvetuotannon alueiksi osoitetaan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita ja luonnontilaisuusluokiltaan 3-5 olevat suoalueet on suljettu pois jo lähtöaineistosta. Turvetuotantoteeman suunnittelun alkuvaiheessa laadittiin Satakunnan turvetuotannon vesistövaikutuksista nykytilanteen kartoitus valuma-alueittain. Tarkoituksena

tönäkökohtien sekä taloudellisuuden asettamat vaatimukset.	on laatia myös Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisuun perustuva vesistövaikutusten arviointi valuma-alueittain ehdotusvaiheessa.
Ilman erityisiä perusteita ei hyviä ja yhtenäisiä peltoalueita tule ottaa taajamatoimintojen käyttöön eikä hyviä ja laajoja metsätalousalueita pirstoa muulla maankäytöllä.	Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueiden suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä avoimien viljelyalueiden säilymistä ja kehittämistä. Aurinkoenergia- ja terminaalialueita sijoitettaessa on vältetty yhtenäisien laajojen metsätalousalueiden pirstomista ja alueita sijoitettaessa on suosittu uusiokäyttöön sopivia alueita.
Toimivat yhteysverkot ja energiahuolto	
Yleistavoitteet	
Liikennejärjestelmiä suunnitellaan ja kehitetään kokonaisuuksina, jotka käsittävät eri liikennemuodot ja palvelevat sekä asutusta että elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. Liikennejärjestelmä ja alueidenkäyttö sovitaan yhteen siten, että vähennetään henkilöautoliikenteen tarvetta ja parannetaan ympäristöä vähän kuormittavien liikennemuotojen käyttöedellytyksiä. Erityistä huomiota kiinnitetään lisäksi liikenneturvallisuuden parantamiseen.	Satakunnan maakuntakaavan liikennejärjestelmän ratkaisut ja alueiden käytön suunnitelma perustuvat silloiseen Satakunnan maakunnalliseen liikennejärjestelmäsunnitelmaan, jonka keskeisenä lähtökohtana ja tavoitteena on matkajaj kuljetusketjujen toimivuus ja edellytysten turvaaminen julkiselle liikenteelle sekä eri liikennemuotojen yhteistyön kehittämiselle. Uuden Satakunnan liikennejärjestelmän kehittämissuunnitelman laatiminen käynnistettiin vuonna 2013 ja Satakunnan liikennejärjestelmäsunnitelma valmistui alkuvuonna 2015. Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 aloiteltaessa varauduttiin myös liikennettä koskevan teeman käsittelyyn. Liikennejärjestelmäsunnitelman valmistuttua todettiin, että Satakunnan maakuntakaavassa esitetyt ratkaisut ovat edelleen ajantasaisia eikä erityistä tarvetta liikenneteeman käsittelyyn ole. Satakunnan maakuntakaavassa esitetty liikennejärjestelmä täydentyy Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetuilla maakunnallisesti merkittävillä terminaalitoimintojen alueilla. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettu kaupan palveluverkko perustuu myös pääosin Satakunnan maakuntakaavassa suunniteltuun liikenteen, asumisen ja elinkeinoelämän kokonaisuuteen. Ratkaisussa on huomioitu keskustojen priorisoiminen kaupan ensisijaisena sijoittumispaikkana sekä kaupan logistiikan että asukkaiden palvelujen saatavuuden hyvä saavutettavuus.
Tarvittaviin liikenneyhteyksiin varaudutaan kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia pääliikenneyhteyksiä ja -verkostoja.	Kaavaratkaisu perustuu ensisijaisesti olemassa olevien pääliikenneyhteyksien ja -verkostojen kehittämiseen ja verkkoon tukeutuvaan yhdyskuntarakentamiseen. Uusia liikennejärjestelyjä vaativien käyttömuotojen yhteydessä on edellytetty liikennejärjestelyjen olemassaoloa ennen uusien alueiden käyttöönottoa.
Alueidenkäytössä turvataan energiahuollon valtakunnalliset tarpeet ja edistetään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia.	Satakunnan vaihemaakuntakaavalla 2 pyritään turvaamaan energiahuollon valtakunnallisia tarpeita mahdollistamalla energian tuotannon lisäämistä Satakunnassa uusiutuvia energianlähteitä hyödyntämällä. Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti turpeen käytöllä on merkittävä rooli Satakunnassa muiden biopolttoainesten tukipolttoaineena. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan uusia potentiaalisia turvetuotannon alueita ja turvataan turvetuotannon tarve Satakunnassa riittävällä tavalla. Kaavassa osoitettavat maakun-

	nallisesti merkittävät terminaalitoimintojen alueet vastaavat biotalouden tarpeisiin ja mahdollistavat uusiutuvien energijakeiden laajamittaisempaa käyttöä. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan potentiaalisia alueita kehittää laajamittaista aurinkoenergian tuotantoa.
Erityistavoitteet	
Alueidenkäytössä on turvattava olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien ratojen, maanteiden ja vesiväylien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä valtakunnallisesti merkittävien satamien ja lentoasemien sekä rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.	Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 teemojen käsitelystä ja ratkaisuihin on otettu huomioon olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien ratojen, maanteiden ja vesiväylien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä valtakunnallisesti merkittävien satamien ja lentoasemien sekä rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet ja katsottu, ettei heikennetä niiden toteuttamista.
Alueidenkäytössä on edistettävä matka- ja kuljetusketjujen toimivuutta ja turvattava edellytykset julkiselle liikenteelle sekä eri liikennemuotojen yhteistyön kehittämiselle. Alueidenkäytön suunnittelussa on varattava riittävät alueet tavaraj- ja henkilöliikenteen terminaalien ja matkakeskusten toimintaa ja kehittämistä varten. Nopean liikenteen junaratayhteyksiä toteutettaessa on huolehdittava lähi- ja taajamaliikenteen toimintaedellytyksistä.	Satakunnan maakuntakaavan liikenneratkaisut ja alueiden käytön suunnitelma perustuvat silloiseen Satakunnan maakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan, jonka keskeisenä lähtökohtana ja tavoitteena on matka- ja kuljetusketjujen toimivuus ja edellytysten turvaaminen julkiselle liikenteelle sekä eri liikennemuotojen yhteistyön kehittämiselle. Uuden Satakunnan liikennejärjestelmän kehittämissuunnitelman laatiminen käynnistettiin vuonna 2013 ja Satakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelma valmistui alkuvuonna 2015. Vaihemaakuntakaavoitusta aloiteltaessa varauduttiin myös liikennettä koskevan teeman käsittelyyn. Liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistuttua todettiin, että Satakunnan maakuntakaavassa esitetyt ratkaisut ovat edelleen ajantasaia. Satakunnan maakuntakaavassa esitetty liikennejärjestelmä täydentyy Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetuilla maakunnallisesti merkittävillä terminaalitoimintojen alueilla.
Lentoasemien ympäristön maankäytössä tulee ottaa huomioon lentoliikenteen turvallisuuteen liittyvät tekijät, erityisesti lentoesteiden korkeusrajoitukset sekä lentomelun aiheuttamat rajoitukset Alueidenkäytössä on turvattava lentoliikenteen nykyisten varalaskupaikkojen ja lennonvarmistusjärjestelmien kehittämismahdollisuudet sekä sotilasilmailun tarpeet.	
Alueidenkäytössä on turvattava valtakunnallisesti merkittävien viestintäjärjestelmien tarpeet hyödyntämällä rakennelmien yhteiskäyttöä ja edistämällä maankäytön tehokkuutta. Teleliikenteen mastojen sijoittumisessa on erityistä huomiota kiinnitettävä maisemallisten arvojen säilyttämiseen. Maakuntakaavoituksessa on osoitettava ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävät voimajohtojen linjaukset siten, että niiden toteuttamismahdollisuudet säilyvät.	

Suunnittelussa on otettava huomioon sekä tarpeelliset uudet linjaukset että vanhojen verkostojen parantamisen ja laajentamisen tarpeet. Voimajohtolinjauksissa on ensisijaisesti hyödynnettävä olemassa olevia johtokäytäviä.	
Alueidenkäytössä tulee varautua uusiutuvia ja jäteperäisiä polttoaineita käyttävien energialaitosten ja niiden logististen ratkaisujen aluetarpeisiin osana alueen energia- ja jätehuoltoa.	Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan maakunnallisesti merkittäviä terminaalitoimintojen alueita, jotka sijoittuvat logistisesti edullisiin paikkoihin.
Maakuntakaavoituksessa on osoitettava tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet. Tuulivoimalat on sijoitettava ensisijaisesti keskitetysti useamman voimalan yksiköihin.	Satakunnan maakuntakaavassa on tutkittu merelle sijoittuvia tuulivoimatuotannon alueita. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 käsiteltiin maakunnallisesti merkittäviä tuulivoimatuotannon alueita. Käynnistettäessä Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 tuulivoimatuotanto oli myös yksi mahdollisesti käsiteltävä teema. Valmisteluvaiheessa todettiin, ettei aloitusvaiheessa esille nousseet uudet esitykset ole mahdollisia sijaintipaikkoja uusille maakunnallisesti merkittävälle tuulivoimatuotannon alueille.
Alueidenkäytössä on varmistettava ydinvoimaloiden edellyttämät suojavyöhykkeet sekä varauduttava ydinjätteen loppusijoitukseen.	
Maakuntakaavoituksessa on varauduttava kaukokuljetamiseen tarvittaviin maakaasu- ja öljyputkien linjauksiin siten, että niiden toteuttamismahdollisuudet turvataan.	
Edellä mainittuja yhteys- ja energiaverkostoja koskevassa alueidenkäytössä ja alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon sään ääri-ilmiöiden ja tulvien riskit, ympäröivä maankäyttö ja sen kehittämistarpeet sekä lähiympäristö, erityisesti asutus, arvokkaat luonto- ja kulttuurikohteet ja alueet sekä maiseman erityispiirteet.	Tulvariskin selvitysalueina Satakunnan maakuntakaavassa on huomioitu Kokemäenjoen jokisuisto ja Kokemäenjoen keskiosa. Koko maakuntakaava-alueelle on annettu tulvavaaran ja tulvariskien huomioon ottamista koskeva suunnittelumääräys. Maakuntakaavassa osoitetut tulvariskin alueet on huomioitu Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 suunniteltaessa.

9.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 2018 (voimaan 1.4.2018 alkaen)

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ehdotusvaiheessa on tarkasteltu ennakoivasti ratkaisun toteutumista suhteessa valtioneuvoston vuoden 2018 huhtikuun 1. päivänä voimaan tulevan päätöksen mukaisiin valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (Taulukko 14). Uudistetut Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on päätöksessä ryhmitelty viiteen osaan:

1. Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
2. Tehokas liikennejärjestelmä
3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
5. Uusiutumiskykyinen energiahuolto

Taulukko 14. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT, 2018) Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT, 2018)	Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT, 2018) toteutuminen Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2
TOIMIVAT YHDYSKUNNAT JA KESTÄVÄ LIIKKUMINEN	
Edistetään koko maan monikeskuksista, verkottuvaa ja hyviin yhteyksiin perustuvaa aluerakennetta ja tuetaan eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä. Luodaan edellytykset elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiselle sekä väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 täydentää Satakunnan maakuntakaavan ja Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 mukaista monikeskuksista, verkottuvaa ja tehokasta aluerakennetta, tukeutuu olemassa oleviin rakenteisiin, tukee eri alueiden elinvoimaa ja vahvuuksien hyödyntämistä sekä luo edellytyksiä elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi.</i>
Luodaan edellytykset vähähiiliselä ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen. Suurilla kaupunkiseuduilla vahvistetaan yhdyskuntarakenteen eheyttä.	Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettu kaupan palveluverkko perustuu pääosin Satakunnan maakuntakaavassa suunniteltuun liikenteen, asumisen ja elinkeinon elinvoimaa. Ratkaisussa on huomioitu keskustojen priorisoiminen kaupan ensisijaisina sijoittumispaikkana sekä kaupan logistiikka ja kaupallisten palvelujen hyvä saavutettavuus. Terminaalitoimintojen alueiden sijoittaminen perustuu Satakunnan maakuntakaavan liikenteellisiin ratkaisuihin, Satakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmaan (2015) sekä puu- ja biotuotteiden kuljetusreitteihin ja puutavaran kuormauspaikkoihin huomioiden aluerakenteen erityiset vaatimukset kuten etäisyydet asutukseen, kulttuuriympäristöihin ja arvokkaisiin luontokohteisiin. Aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueiden sijoittamisessa on huomioitu Satakunnan olemassa oleva aluerakenne ja hyödynnetty käytöstä poistuneita/poistuvia maa-aineksen ottoalueita, jotta alueilla ei tarpeettomasti pirstottaisi laajoja yhtenäisiä metsäalueita. Lisäksi tavoitteena on ollut sijoittaa aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueita teollisuusalueiden yhteyteen ja olemassa olevien voimalinjoiden läheisyyteen synergiaedun saavuttamiseksi. Suunniteltaessa Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 turvetuotannon teeman lähtökohta-aineistossa on huomioitu Satakunnan aluerakenne kuten asutus, kulttuuriympäristöt, arvokkaat luontokohteet, luonnon virkistyskäyttö ja matkailun alueet.

	Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 on huomioitu kulttuuriympäristöt ja maisema-alueet osana monikeskuksista, verkottuvaa ja tehokasta aluerakennetta. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 on osoitettu keskustatoimintojen, taajamatoimintojen ja palvelujen alueet sekä työpaikka-alueet, joiden sijainti ja laajuus on tutkittu Satakunnan maakuntakaavassa. Vaihemaakuntakaavan kaupan teemaa koskevilla määräyksillä ja tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeellä mahdollistetaan merkittävät ja monipuoliset kaupan sijoittumisalueet, jotka turvaavat maakunnan kaupallisen elinkeinolämän toimintaedellytykset. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan uusia turvetuotannon alueita ja terminaalitoimintojen alueita, joilla tuetaan maaseudun elinkeinotoimintoja ja edistetään maaseudun elinvoimaisuutta. Terminaalitoimintojen alueilla tuetaan myös kiertotaloutta ja uusien liiketoimintamuotojen syntymistä. Osoittamalla Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueita edistetään uusien työpaikkojen ja liiketoimintamuotojen syntymistä ja siten luodaan edellytyksiä elinkeino- ja yritystoiminnan kehittämiseksi. Maisema-alueiden säilymisen edellytyksenä on alueiden pysyminen viljeltyinä ja laidunnettuina. Maisema-alueiden ja maisemallisesti tärkeiden alueiden viljelykäytössä säilymisellä on maatalouden elinkeinotoiminnan kannalta erittäin keskeinen taloudellinen merkitys. Lisäksi maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt tukevat matkailuelinkeinojen sekä hyvinvointiin ja terveydenhoitoon liittyvien elinkeinotoimintojen toiminta- ja kehittämisedellytyksiä.
Edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta. Edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu pohjautuu Satakunnan maakuntakaavassa esitettyyn aluerakenteseen, jossa edistetään palvelujen, työpaikkojen ja vapaa-ajan alueiden hyvää saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta ja edistetään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä viestintä-, liikkumis- ja kuljetuspalveluiden kehittämistä.</i> Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 on osoitettu keskustatoimintojen, taajamatoimintojen ja palvelujen alueet sekä työpaikka-alueet, joiden sijainti ja laajuus on tutkittu Satakunnan maakuntakaavassa. Vaihemaakuntakaavan kaupan teemaa koskevilla määräyksillä ja tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeellä luodaan edellytykset alueellisesti tasapainoisen kaupan palveluverkon kehitykselle, mikä puolestaan turvaa palvelujen hyvän saavutettavuuden eri osissa maakuntaa. Kaupan sijoittuminen erityisesti keskustatoimintojen alueille, tilaa vaativan kaupan riittävä mitoitus keskusta-alueiden ulkopuolella ja olemassa olevaan yhdyskuntarakenteseen sijoittuvat vähittäiskaupan suuryksiköt mahdollistavat kaupan palvelutarjonnan kehittämisen maakuntakeskuksen lisäksi myös seudullisissa keskuksissa. Palvelutarjonnan lisääntyminen ja monipuolistuminen maakuntakeskuksen lisäksi seutukeskuksissa parantavat palvelujen koettua saavutettavuutta. Tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeet sijoittuvat

	Satakunnan keskeisten liikenneväylien läheisyyteen, keskusta-alueiden lähituntumaan, mikä mahdollistaa hyvän liikenteellisen saavutettavuuden tavaraliikenteen kannalta logistisesti raskaan liikenteen kalustolla ja toisaalta asiointiliikenteen henkilöautolla. Vyöhykkeet tukevat samalla joukkoliikenteen kehittämistä.
Merkittävät uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu pohjautuu Satakunnan maakuntakaavassa esitettyyn aluerakenteeseen, jossa uudet asuin-, työpaikka- ja palvelutoimintojen alueet on sijoitettu siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.</i> Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetut tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeet sijoittuvat Satakunnan keskeisten liikenneväylien läheisyyteen, keskusta-alueiden lähituntumaan, mikä mahdollistaa hyvän liikenteellisen saavutettavuuden henkilöautolla ja kohtuullisen saavutettavuuden myös polkupyörällä ja joukkoliikenteellä. Työpaikka-alueilla tilaa vaativan kaupan kehittämisvyöhykkeet tukevat samalla joukkoliikenteen kehittämistä.
TEHOKAS LIIKENNEJÄRJESTELMÄ	
Edistetään valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta kehittämällä ensisijaisesti olemassa olevia liikenneyhteyksiä ja verkostoja sekä varmistamalla edellytykset eri liikennemuotojen ja palvelujen yhteiskäyttöön perustuville matka- ja kuljetusketjuille sekä tavara- ja henkilöliikenteen solmukohtien toimivuudelle.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisu pohjautuu Satakunnan maakuntakaavassa esitettyyn liikennejärjestelmään. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 kehitetään olemassa olevia verkostoja ja varmistetaan edellytyksiä solmukohtien toimivuudelle.</i> Satakunnan maakuntakaavan liikennematkaisu- ja alueiden käytön suunnitelma perustuvat silloiseen Satakunnan maakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitelmaan, jonka keskeisenä lähtökohtana ja tavoitteena on matka- ja kuljetusketjujen toimivuus ja edellytysten turvaaminen julkiselle liikenteelle sekä eri liikennemuotojen yhteistyön kehittämiselle. Uuden Satakunnan liikennejärjestelmän kehittämissuunnitelman laatiminen käynnistettiin vuonna 2013 ja Satakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelma valmistui alkuvuonna 2015. Käynnistettäessä Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 varauduttiin myös liikennettä koskevan teeman käsittelyyn. Liikennejärjestelmäsuunnitelman valmistuttua todettiin, että Satakunnan maakuntakaavassa esitetyt ratkaisut ovat edelleen ajantasaisia eikä erityistä tarvetta liikennetee- man käsittelyyn toistaiseksi ole. Satakunnan maakuntakaavassa esitetty liikennejärjestelmä täydentyy Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetuilla merkittävillä terminaalitoimintojen alueilla, jotka tukevat Satakunnan bioenergia- ja puutavarankuljetusten ketjuja. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettu kaupan palveluverkko perustuu myös pääosin Satakunnan maakuntakaavassa suunniteltuun liikenteen, asumisen ja elinkeinoelämän kokonaisuuteen. Ratkaisussa on huomioitu keskustojen priorisoiminen kaupan ensisijaisena sijoittumispaikkana sekä kaupan logistiikan ja palvelujen hyvä saavutettavuus. Uusia liikennejärjestelyjä vaativien käyttömuotojen yhteydessä on edellytetty liikennejärjestelyjen olemassaoloa ennen uusien alueiden käyttöönottoa. Tilaa vaativan kaupan suuryksiköiden keskittäminen

	pääteiden yhteyteen parantaa edellytyksiä toteuttaa toimivaa joukkoliikennettä myös keskustan ulkopuolisille kaupallisten palveluiden alueille.
Turvataan kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien liikenne- ja viestintäyhteyksien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä kansainvälisesti ja valtakunnallisesti merkittävien satamien, lentoasemien ja rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 teemojen käsitelystä ja ratkaisuissa on otettu huomioon olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien ratojen, maanteiden ja vesiväylien jatkuvuus ja kehittämismahdollisuudet sekä valtakunnallisesti merkittävien satamien ja lentoasemien sekä rajanylityspaikkojen kehittämismahdollisuudet ja katsottu, ettei heikennetä niiden toteuttamista.</i> Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 tuetaan lentoasemien turvallisuutta osoittamalla lentoliikenteen varalaskupaikkojen suojavyöhykkeet. Suojavyöhykkeisiin liittyvät rakentamismääräykset tukevat lentoliikenteen varalaskupaikkojen säilymisen ja kehittymisen edellytyksiä.
TERVEELLINEN JA TURVALLINEN ELINYMPÄRISTÖ	
Varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja tulviin sekä ilmastomuutoksen vaikutuksiin. Uusi rakentaminen sijoitetaan tulvavaara-alueiden ulkopuolelle tai tulvariskien hallinta varmistetaan muutoin.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisuissa on huomioitu tulvavaara-alueet.</i> Tulvariskin selvitysalueina Satakunnan maakuntakaavassa on huomioitu Kokemäenjoen jokisuisto ja Kokemäenjoen keskiosa. Koko maakuntakaava-alueelle on annettu tulvavaaran ja tulvariskien huomioon ottamista koskeva suunnittelumääräys. Maakuntakaavassa osoitetut tulvariskin alueet on huomioitu Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 suunniteltaessa.
Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisussa pyritään ehkäisemään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.</i> Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 raskasta liikennettä aiheuttava tilaa vaativa kauppa on osoitettu logistisesti päättieverkkoon kytkeytyen siten, että ehkäistään melusta, tärinästä ja ilman epäpuhtauksista asukkailla aiheutuvaa haittaa ja pyritään vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Terminaalitoimintojen ja turvetuotannon alueita suunniteltaessa on huomioitu etäisyydet asutukseen ja lähtökohta-aineistossa on huomioitu luonnonarvokohteet. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 lähtökohdissa ja ratkaisuissa on huomioitu Satakunnan maakuntakaavassa osoitetut melutasoltaan hiljaiset alueet.
Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisussa on jätetty riittävän suuret etäisyydet haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille.</i> Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 raskasta liikennettä aiheuttava tilaa vaativa kauppa on osoitettu logistisesti päättieverkkoon kytkeytyen siten, että ehkäistään melusta, tärinästä ja ilman epäpuhtauksista asukkailla aiheutuvaa haittaa ja pyritään vähentämään jo olemassa olevia haittoja. Terminaalitoimintojen ja turvetuotannon alueita suunniteltaessa on huomioitu etäisyydet asutukseen ja lähtö-

	kohta-aineistossa huomioitu luonnonarvokohteet. Lisäksi turvetuotannon alueita suunniteltaessa on otettu huomioon vesistövaikutukset. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 lähtökohdissa ja ratkaisussa on huomioitu Satakunnan maakuntakaavassa osoitetut melutasoltaan hiljaiset alueet. Suojavyöhykkeet lentoliikenteen maantietukikohtien ympärillä vähentävät onnettomuusriskejä ohjaamalla toimintojen suunnittelua lentoliikenteen vaatimukset huomioiden.
Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikalliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.	-
Otetaan huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen ja rajavallvonnan tarpeet ja turvataan niille riittävät alueelliset kehittämisedellytykset ja toimintamahdollisuudet.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisussa on otettu huomioon yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden tarpeet, erityisesti maanpuolustuksen ja rajavallvonnan tarpeet ja turvattu niille riittävät alueelliset kehittämisedellytykset ja toimintamahdollisuudet.</i> Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetut lentoliikenteen varalaskupaikkojen suojavyöhykkeet ja niihin liittyvät suunnittelumääräykset tukevat lentoliikenteen varalaskupaikkojen säilymisen ja kehittymisen edellytyksiä erityisesti maanpuolustuksen näkökulmasta.
ELINVOIMAINEN LUONTO- JA KULTTUURIYMPÄRISTÖ SEKÄ LUONNONVARAT	
Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisussa on huolehdittu valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.</i> Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja valtioneuvoston vuoden 1995 periaatepäätöksen mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet sekä uusiksi valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi esitetyt alueet. Lisäksi maisema-alueet ja kulttuuriympäristöt on otettu huomioon suunnittelun lähtökohtina. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetut uudet toiminnot on pyritty ohjaamaan vähiten herkille alueille ja siten edistämään arvokkaimpien luontokokonaisuuksien säilymistä. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 lähtökohtana on ollut, että potentiaalisiksi turvetuotannon alueiksi osoitetaan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita. Luonnontilaisuusluokkiin 3-5 kuuluvat suoalueet ja soidensuojelutyöryhmän ehdotusaineistoon 2015 sisältyneet suot on suljettu pois jo lähtöaineistosta. Lisäksi valmisteluvaiheen aineistoon sisältyneiden luonnontilaisuusluokkaan 2 kuuluneiden soiden luonnonarvot selvitettiin ja toteutettiin Natura-arvioinnin tarveharkinta. Selvitysten tulokset otettiin huomioon ehdotusvaiheen suunnittelussa.
Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.</i> Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetut uudet

	toiminnot on pyritty ohjaamaan vähiten herkille alueille ja siten edistämään arvokkaimpien luontokokonaisuuksien säilymistä. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 pohjavesialueille ei ole osoitettu pohjavesille erityistä vaaraa aiheuttavia toimintoja. Turpeen saatavuus tulevaisuudessa on turvattu luonnonarvot ja ekologiset yhteydet huomioon ottaen. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 lähtökohtana on ollut, että potentiaalisiksi turvetuotannon alueiksi osoitetaan jo ojitettuja tai muuten luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneita soita. Luonnontilaisuusluokkiin 3-5 kuuluvat suoalueet ja soidensuojelutyöryhmän ehdotusaineistoon 2015 sisältyneet suot on suljettu pois jo lähtöaineistosta. Turvetuotantoteeman suunnittelun alkuvaiheessa laadittiin Satakunnan turvetuotannon vesistövaikutuksista nykytilanteen kartoitus valuma-alueittain ja ehdotusvaiheessa laadittiin Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisuun perustuva vesistövaikutusten arviointi valuma-alueittain valmisteluvaiheen aineiston perusteella. Tavoite vesien hyvän tilan saavuttamisesta ja ylläpitämisestä on otettu huomioon turvetuotannon alueita suunniteltaessa ja vesistövaikutuksia arvioitaessa. Lisäksi valmisteluvaiheen aineistoon sisältyneiden luonnontilaisuusluokkaan 2 kuuluneiden soiden luonnonarvot selvitettiin ja toteutettiin Natura-arvioinnin tarveharkinta. Selvitysten tulokset otettiin huomioon ehdotusvaiheen suunnittelussa.
Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 perustuu Satakunnan maakuntakaavan virkistyskäytön ratkaisuihin. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisussa on huolehdittu virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta.</i> Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 lähtökohdissa ja ratkaisuisissa on huomioitu Satakunnan maakuntakaavassa osoitetut virkistysalueet, virkistykseen soveltuvat luonnonarvokohteet ja matkailun alueet siten, että niiden säilyminen voidaan turvata.
Luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä. Huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden sekä saamelaiskulttuurin ja -elinkeinojen kannalta merkittävien alueiden säilymisestä.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 luodaan edellytykset bio- ja kiertotaloudelle sekä edistetään luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä ja huolehditaan maa- ja metsätalouden kannalta merkittävien yhtenäisten viljely- ja metsäalueiden säilymisestä.</i> Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 terminaalitoimintojen alueet luovat edellytyksiä bio- ja kiertotaloudelle ja edistävät luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueiden suunnittelumääräyksen mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on edistettävä avoimien viljelyalueiden säilymistä ja kehittämistä. Aurinkoenergian tuotannon kehittämisen kohdealueita ja terminaalitoimintojen alueita sijoitettaessa on vältetty yhtenäisien laajojen metsätalousalueiden pirstomista ja alueita sijoitettaessa on suosittu uusiokäyttöön sopivia alueita.

UUSIUTUMISKYKYINEN ENERGIAHUOLTO	
Varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin. Tuuli-voimalat sijoitetaan ensisijaisesti keskitetysti usean voimalan yksiköihin.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaavalla 2 varaudutaan uusiutuvan energian tuotannon ja sen edellyttämien logististen ratkaisujen tarpeisiin.</i> Satakunnan ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti turpeen käytöllä on merkittävä rooli Satakunnassa muiden biopolttoaineiden tukipolttoaineena. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan uusia potentiaalisia turvetuotannon alueita ja turvataan turvetuotannon tarve Satakunnassa riittävällä tavalla. Kaavassa osoitetavat merkittävät terminaalitoimintojen alueet vastaavat biotalouden tarpeisiin ja mahdollistavat uusiutuvien energijakeiden laajamittaisempaa käyttöä. Terminaalitoimintojen alueet sijoittuvat logistisesti edullisiin paikkoihin. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetaan potentiaalisia alueita kehittää laajamittaista aurinkoenergian tuotantoa. Satakunnan maakuntakaavassa on tutkittu merelle sijoittuvia tuulivoimatuotannon alueita. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 käsiteltiin maakunnallisesti merkittäviä tuulivoimatuotannon alueita. Käynnistettäessä Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 2 tuulivoimatuotanto oli myös yksi mahdollisesti käsiteltävä teema. Valmisteluvaiheessa todettiin, etteivät aloitusvaiheessa esille nousseet uudet esitykset ole mahdollisia sijaintipaikkoja uusille maakunnallisesti merkittävälle tuulivoimatuotannon alueille.
Turvataan valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävien voimajohtojen ja kaukokuljettamiseen tarvittavien kaasuputkien linjaukset ja niiden toteuttamismahdollisuudet. Voimajohtolinjauksissa hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia johtokäytäviä.	<i>Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 pohjautuu Satakunnan maakuntakaavan ja Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 ratkaisuihin voimajohtojen ja kaasuputkien linjausten suhteen.</i> Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 ratkaisuissa on huolehdittu, ettei aiheuteta haittaa valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävien voimajohtojen ja kaukokuljettamiseen tarvittavien kaasuputkien linjauksille ja niiden toteuttamismahdollisuuksille. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetut aurinkoenergian kehittämisen kohdealueet on pyritty sijoittamaan olemassa olevien voimajohtojen ja sähköasemien läheisyyteen.

10 SATAKUNNAN VAIHEMAAKUNTAKAAVAN 2 TOTEUTUMINEN JA SEURANTA

Maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n mukaan maakuntakaavan hyväksyy maakunnan ylin päättävä toimielin eli Satakunnassa Satakuntaliiton maakuntavaltuusto. Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 tulee voimaan, kun hyväksymispäätöksestä on kuulutettu. Saatuaan lainvoimaisuuden Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 toimitetaan kuntiin, viranomaislahjoille ja muille sidosryhmille tiedoksi ja käyttöön. Lisäksi vaihemaakuntakaavan aineisto laitetaan Aluetietopalvelu Lounaispaikan palvelimelle, jossa voi tutustua aineistoon ja käyttää sitä suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä. Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 täydentää Satakunnan maakuntakaavaa ja Satakunnan vaihemaakuntakaavaa 1.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maankäyttö- ja rakennuslain 27 §:n mukaan maakunnan liiton tulee huolehtia tarpeellisesta maakuntakaavan laatimisesta, kaavan pitämisestä ajan tasalla ja sen kehittämisestä. Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 2 momentin mukaan viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maakuntakaavan huomioon ottaminen ja edistämismuoto koskevat kaikkia sellaisia valtion ja kunnan viranomaisia, joilla on katsottava olevan alueiden käyttöön liittyviä suunnittelu- tai toteuttamistehtäviä. Muoto koskee myös valtion liikelaitoksia. Maakunnan liitot toimivat myös aluekehitysviranomaisina, jolloin maakuntakaavan ohjausvaikutus merkitsee sitä, että suunniteltaessa aluekehittämishajelmalla lähivuosien kehittämistoimia tai myönnettäessä aluekehitysvaroja konkreettisiin hankkeisiin on pyrittävä edistämään maakuntakaavan toteuttamista ja katsottava, ettei näillä toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista. Muoto koskee myös kuntaa alueiden käytön suunnittelussa ja rakentamisen ohjauksessa mm. siten, että kunnan tulee pyrkiä suuntaamaan kaavoitustaan sellaisille alueille, jotka edistävät maakuntakaavan toteuttamista.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet konkretisoituvat toimenpiteiksi yksityiskohtaisempien suunnitelmien ja hankkeiden kautta.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetyn maakuntakaavan ohjausvaikutuksen mukaisesti Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 esitettyjä tavoitteita toteuttavat pääasiassa kunnat laatiessaan yleis- ja asemakaavoja tai muita maankäyttöön liittyviä suunnitelmia. Myös viranomaislahjat toimivat Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 toteuttajina tehdessään päätöksiä ja laatiessaan suunnitelmia, joihin vaihemaakuntakaavan tavoitteet vaikuttavat.

Monet Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 merkinnät sijoittuvat alueille, joilla ei ole kuntakaavaa tai ei ole tarpeen laatia yksityiskohtaisempaa kaavaa. Näillä alueille toteuttaminen perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin ja erityislakeihin. Myös tällöin maakuntakaavan tavoitteet tulee huomioida eikä maakuntakaavan toteuttamista tule vaikeuttaa.

Maakuntakaavan toteuttajana voivat olla kuntien ohella myös muut tahot kuten valtio, kunnat, kuntayhtymät, yritykset tai yksityiset tahot. Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteita voidaan toteuttaa myös hanketoiminnalla. Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 ei velvoita kuntia tai muita tahoja aktiivisiin toimenpiteisiin kaavan tavoitteiden toteuttamiseksi.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 toteuttamisen edistämisen yhteydessä seurataan kaavan ajantasaisuutta, ja ryhdytään tarvittaessa toimenpiteisiin kaavan saattamiseksi ajan tasalle. Jos todetaan, että Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 ei ole enää joiltakin osin ajan tasalla, voidaan ryhtyä valmistelemaan päätöstä seuraavan maakuntakaavan tai vaihemaakuntakaavan laatimisesta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaan kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Satakunnan maakuntakaavan, Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 ja Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tavoitteet ja ratkaisut perustuvat teemaohjauksiin perusselvityksiin. Perusselvitysten laatimisen yhteydessä kertyy hyvin paljon tietoa, jonka avulla voidaan seurata Satakunnan kehitystä ja maakuntakaavan ja vaihemaakuntakaavojen toteutumista.

Satakunnassa on toiminut pitkään Satakunnan aluesuunnittelun yhteistyöryhmä (SataAls). Yhteistyöryhmä on tulevaisuuden suunnitteluun orientoituva maakunnallinen yhteistyöryhmä, joka on painottanut toiminnassaan ajankohtaisia aluesuunnittelukysymyksiä. Vuonna 2015 sovittiin tulevien vuosien teemaksi Satakunnan maakuntakaavan ja Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 toteuttamisen edistäminen ja seuranta. Jatkossa myös Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 toteuttamisen edistäminen ja seuranta sopivat hyvin Satakunnan aluesuunnittelun yhteistyöryhmän teemaan. Varsinaista maakuntakaavan ja vaihemaakuntakaavojen seurantatyötä tehdään Satakuntaliitossa resurssien puitteissa.

SATAKUNTALIITTO
Regional Council of Satakunta

PL 260, 28101 Pori
Puh. (02) 620 4300
kirjaamo@satakunta.fi

www.satakuntaliitto.fi